

**Bel_Yz_K.001451 MECMÛ‘A’İ EŞ’ÂR’IN
TRÂNSKRİPSİYONLU METNİ VE
MESTAP’A GÖRE TASNİFİ**

Şuheda FEYAT

**Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU
Erzurum-2024
Her Hakkı Saklıdır.**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bel_Yz_K.001451 MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR’IN
TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE
MESTAP’A GÖRE TASNİFİ

Şuheda FEYAT

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Erzurum-2024

Her hakkı saklıdır

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY SAYFASI

Şuheda FEYAT tarafından hazırlanan **Bel_Yz_K.001451 Mecmû'a-i Eş'âr** adlı bu çalışma 26.04.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda ☒ oybirliği / ☐ oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı	Prof. Dr. Meheddin İSPİR Erzurum Teknik Üniversitesi
Danışman	Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU Erzurum Teknik Üniversitesi
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Sevda ÖNAL KILIÇ Atatürk Üniversitesi

Şuheda FEYAT tarafından hazırlanan **Bel_Yz_K.001451 Mecmû'a-i Eş'âr** başlıklı yüksek lisans tezi kabul edilmiştir. 26.04.2024

Prof. Dr. Serap BEDİR KARA

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullandığım her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sorumluluğu ve tezin erişim sürecine ilişkin aşağıdaki beyanımı kabul ediyorum. 26.04.2024

İmza

Şuheda FEYAT

Öğrenci

- ☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun Tarih girmek için tıklayınız tarih ve Karar No sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.
- ☐ Enstitü Yönetim Kurulunun Tarih girmek için tıklayınız tarih ve Karar No sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.
- ☐ Enstitü Yönetim Kurulunun Tarih girmek için tıklayınız tarih ve Karar No sayılı kararı ile teze erişim süresi ile ilgili bir kısıtlama bulunmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR.....	V
ÖN SÖZ.....	VI
GİRİŞ	1
1. MECMUA.....	1
2. MECMUALARIN ÖNEMİ.....	2
3. MECMUALARIN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR’IN NÜSHA TAVSİFİ VE METNİN İÇERİĞİNE DAİR

BİLGİLER	5
1.1. MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR’IN NÜSHA TAVSİFİ	5
1.2. METİNLE İLGİLİ BAZI HUSUSİYETLER.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR İÇİNDE YER ALAN ŞAİRLER.....

2.1. ‘AMRÎ [?- ö.930]	7
2.2. BÂKÎ [1526 – ö.1600]	7
2.3. BURSALI RAHMÎ [? - ö. 975].....	8
2.4. CELÂLÎ [922- ö.982].....	9
2.5. DERZİZÂDE ‘ULVÎ [? - ö.993).....	9
2.6. FAZLÎ [?- ö.971].....	9
2.7. FEVRÎ [?-ö. 978].....	10
2.8. FİĞÂNÎ [?- ö. 1532].....	11
2.9. FUZŪLÎ [?- ö.1556].....	12
2.10. GÜNÂHÎ [?- ö. 988]	14
2.11. HAYÂLÎ BEY [? - ö.1557].....	14
2.12. HAYRETÎ [? – ö. 1534/35].....	15
2.13. MUHİBBÎ [1494 - ö.1566].....	15
2.14. MU‘İDÎ [? - ö.994].....	16
2.15. NECÂTÎ [?-ö. 914]	16
2.16. NEV‘Î [940 - ö.1007]	17
2.17. RAHÎMÎ [?- ö.1520?].....	17
2.18. SÂFÎ [?- ?].....	18
2.19. UBEYDÎ [? - ö. 980].....	18
2.20. ÜMÎDÎ [?- ö. 979]	19
2.21. ÜSKÜPLÜ İSHAK ÇELEBÎ [?- ö. 942]	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI OKUMASI YAPILAN ŞAİRLER VE ÇALIŞMALAR.....

3.1. DİVAN- METİN KARŞILAŞTIRMASI	21
---	----

3.2. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLERİN YÜZYILLARA GÖRE GÖSTERİMİ.....	22
3.3. DİVANLARDA TESPİT EDİLEMİYEN MANZUMELER VE ŞAİRLERİ.....	23
3.4. ŞİİR MECMUASININ MESTAP'A GÖRE DÖKÜMÜ	26
3.5. METİN TEŞKİLİNDE DİKKAT EDİLEN HUSUSİYETLER.....	91
3.6. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	92
3.7. MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	93
SONUÇ.....	289
KAYNAKÇA	290

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Bel_Yz_K.001451 MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR’IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE
MESTAP’A GÖRE TASNİFİ
Şuheda FEYAT
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU
2024, 303 Sayfa

Jüri: Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU (Danışman)
Prof. Dr. Meheddin İSPİR(Üye)
Doç. Dr. Sevda ÖNAL KILIÇ (Üye)

Mecmualar, Türk edebiyatı tarihi ve araştırmaları için oldukça önem ihtiva eden kaynaklardır. Mecmualar yalnızca bir kişi tarafından derlenebildiği gibi çeşitli türlerde ve birden fazla kişi tarafından da derlenebilir. Mecmualar manzum veya mensur özellikler taşıyabilir. Mecmualar tanınmış şairlerin bilinen şiirlerinin yanı sıra yeni keşfedilecek şairler ve de tanınan şairlerin rastlanamamış şiirlerini ve gazellerini tespit noktasında da önemlidir.

İncelemiş olduğumuz şiir mecmuası müellifi tespit edilemeyen *Bel_Yz_K.001451* numaralı *Mecmū‘a-i Eş‘ār* 83 varaktan oluşmaktadır. Şiir mecmuasında 21 şair ve bu şairlere ait toplamda 262 manzume yer almaktadır. Bu şairler 15. yüzyıl ve 16. yüzyıla ait şairlerdir.

Şiir mecmuası “*Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)*” kapsamında düzenlenmiş olup akabinde mecmua konusu ele alınmıştır. Şiir mecmuasında yer alan şairlerin hayatlarına özet mahiyetinde değinilmiş, mecmuada yer alan şiirlerin (*MESTAP*) tablolarına yer verilmiştir. Son olarak *Mecmū‘a-i Eş‘ār* ‘ın transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, *Mecmū‘a-i Eş‘ār*, *MESTAP*.

ABSTRACT
MASTER’S THESIS
Bel_Yz_K.001451 MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR’S TRANSCRIBED TEXT AND
CLASSIFICATION ACCORDING TO MESTAP
Şuheda FEYAT
Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU
2024, 303 pages

Jury: Assoc. Prof. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU (Advisor)
Prof. Dr. Meheddin İSPİR(Member)
Assoc. Prof. Dr. Sevda ÖNAL KILIÇ (Member)

Mecmuas are highly important sources for Turkish literature history and its researches. They can be compiled by only one person or several people and in various types as well. Mecmuas can be in verse or prose forms. Besides being useful for identifying known poems of recognized poets, mecmuas are also useful while identifying to be discovered poets and recognized poets’ unknown poems and ghazals.

The poetry mecmua that has been analyzed whose author is unknown is Bel_Yz_K.001451 numbered *Mecmû‘a-i Eş‘âr* and it consists of 83 pages. In this poetry mecmua, there are 21 poets and 262 verses belonging to these poets. These poets are from 15th and 16th centuries.

The poetry mecmua is organized under the framework of “Systematic Classification of Collections Project” (MESTAP), and then mecmua subject is discussed. The lives of poets in the mecmua are summarized and the charts of poetry (*MESTAP*) in the mecmua are given. Finally, the transcribed text of *Mecmû‘a-i Eş‘âr* is included.

Keywords: Mecmua, *Mecmû‘a-i Eş‘âr*, *MESTAP*

KISALTMALAR

<u>Kısaltmalar</u>	<u>Açıklama</u>
HYLD	: Hayâlî Divânı
HYRD	: Hayretî Dîvânı
MESTAP	: Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi
ME	: Mecmû'a'î Eş'âr
Ö.	: Ölüm Tarihi
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vd.	: ve diğerleri
ÜD	: Ümîdî Dîvânı
BRD	: Bursalı Rahmî Dîvânı
ULVD	: Ulvî Dîvânı
UBYD	: Ubeydî Dîvânı
BD	: Bâkî Dîvânı
ND	: Nev'î Dîvânı
MD	: Muhibbî Dîvânı
İD	: İshâk Dîvânı
YK NU	: Yaprak Numarası
FD	: Fuzûlî Dîvânı
FZLD	: Fazlî Dîvânı
FGND	: Figânî Divânı

ÖN SÖZ

Mecmualar ve şiir mecmuaları Türk edebiyatı gelişim süreci hakkında çok önemli bilgiler ve veriler ihtiva etmeleri açısından değerlidir. Mecmuaların ortaya çıkış sürecini adı konulmamış bir geçmişe temellendirebiliriz. Mecmuaların ilk olarak Hz. Peygamber'in ashabına hadis yazdırmasıyla birlikte ortaya çıktığı söylenebilir. Bunun sonucunda hadis ilmine dair derlemeler ve sâhifeler ortaya çıkmıştır.

Nazım türü veya şekil birliği, şartı aranmaksızın oluşturulan ve klasik edebiyatın önemli kaynaklarından kabul edilen şiir mecmuaları 15. ve 17. yüzyıllar arasında büyük talep görmüş ve en parlak dönemlerini yaşamıştır. Tertip edildikleri dönemin edebi mahal ve söylemlerini ihtiva etmesi açısından önemli olan şiir mecmualarına daha sonraki yüzyıllarda şiir defterleri adıyla kütüphane raflarında tesadüf edilebilmiştir.

İBB Atatürk Kitaplığı Nadir Eserler odasında tespit edilen *Bel_Yz_K.001451* numaralı *Mecmū'a-i Eş'ār* üzerine yapmış olduğumuz bu inceleme giriş ve üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmua kavramı üzerinde durulmakta, şiir mecmualarının önemi, tasnifi ve gelişim süreci ele alınmaktadır.

Birinci bölümde *Mecmū'a-i Eş'ār*'ın nüsha tavsifi yapılmış olup metin ile ilgili bazı hususiyetler ifade edilmiştir.

İkinci bölümde şiir mecmuasında yer alan 21 şairin hayatına yer verilmiştir.

Üçüncü bölüm çalışmanın esas ve en detaylı bölümünü teşkil etmektedir. Bu bölümde üç ayrı tablo yer almaktadır. Bu tablolardan ilki mecmuada yer alan şairlerin divanları üzerine yapılmış çalışmaları gösteren tablodur. Bu bölümde yer alan ikinci tablo mecmua içerisinde yer alan şairleri yaşadıkları yüzyıla göre sınıflandıran tablodur. Üçüncü tabloda *Mecmū'a-i Eş'ār*'ın *MESTAP*'a göre dökümüne yer verilmiştir. Bu bölümde transkripsiyon alfabesi de yer almaktadır. Mecmuanın transkribe edilmiş metnine yer verilmiş olmakla birlikte metin ve divanlar karşılaştırmasında tespit edilen kelime ve cümle farklılıkları, gerek mecmuada gerek divanda yer verilmeyen gazeller ve derkenar bilgileri tespit edilerek detaylı bir şekilde dipnotta gösterilmiştir. Şairlerin isimleri de kısaltma yöntemiyle dipnotta yer almakta olup çalışmanın başında bulunan kısaltmalar bölümüne açıklamasıyla birlikte eklenmiştir.

Mecmuanın, 3b-4a-4b-5a-5b-6a-6b-7a-7b-8a-8b-9a-9b-10a-10b-11a-11b-12a-12b-19b-22a-32a-34b-35a-41a-48a-58b-64b-65a-66a-66b-67a-67b-68a-68b-69a-71a-78b-79a sayfalarında

başı ve sonu kesik olan, farklı bir mürekkeple yazılan, başka bir el yazısından çıktığı anlaşılan, metne sonradan dahil edildiği düşünülen ve bu sebeplerden dolayı okunamayan derkenarlar yer almakta olup bunlar dipnotta belirtilmiştir. *Mecmū‘a-i Eş‘ār*’ın en önemli özelliği ilk defa tespit edilen gazelleri de ihtiva etmesidir.

Yalnızca bu çalışma süresince değil lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bana daima destek olan, birikiminden istifade etmeme olanak sağlayan kıymetli hocam Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU’na, çalışma sürecimde bana destek olan, daima anlayışla yaklaşan sevgili aileme ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Şuheda FEYAT

Erzurum-2024

GİRİŞ

1. MECMUA

Mecmualar, Türk edebiyatı araştırmaları tarihinde ve Osmanlı kültür dünyasında oldukça büyük öneme sahiptir. Mecmualar gerek yazıldığı ve derlendiği döneme gerekse daha sonraki dönemlere ayna tutabilecek muhtevaları bünyesinde barındırması açısından zengin kaynaklardandır.

Muhtelif nesneleri bir araya toplamak anlamındaki Arapça cem‘ masdarından türeyen mecmūa kelimesi, ‘toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap’ şeklinde değerlendirilir. Kültürel ve edebî anlamda ise ‘mecmūalar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan kitaplardır’ (Kılıç A. , 2012, s. 77). Toplanmış şeylerin bütünü olan mecmuların kaynaklarda; ayetler, iktibaslar, tarihi bilgiler, sağlık bilgileri, ilaç tarifleri, türkü, şarkı gibi birçok bilgiyi bir arada ihtiva ettiği zaman içerisinde de özel türlere ayrıldığı bilgisine rastlamaktayız. Gerek toplu gerekse ayrı bir şekilde özel olarak derlenen mecmualar keşfedilmeyi bekleyen cevherlerdendir.

Mecmua kavramı başlangıç noktasından günümüze gelinceye kadar birçok şekilde anlam kazanmış ve bir anlamda insanların kişisel not defterleri görevini üstlenmiştir. Zaman içerisinde bu defterler değişime ve dönüşüme uğramış ve mecmua bütünlüğü arz etmiştir. Çok düzgün ve itina ile hazırlanmış mecmualar olduğu gibi çok dağınık hatta kağıdının boyutları, renkleri birbirine uymayan mecmualara da rastlanır (Uzun, 2003, s. 265-268).

Mecmualar Arapça, Farsça, Türkçe olarak tek bir dille kaleme alındığı gibi derleyen bu dilleri bilip bilmemesine ve derlenen metinlerin diline göre bunların ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı metinler halinde de yazılmıştır (Uzun, 2003, s. 265-268). Birden fazla dilin bir arada kullanıldığı mecmuaların edebi yönünün çeşitliliği de incelenen mecmualardan anlaşılmaktadır.

Mecmuaların ortaya çıkışına dair kaynaklarda bazı bilgiler yer almaktadır. İslâm kültüründe mecmua türü, henüz adı konulmadan Hz. Peygamber’in hadis yazımına izin vermesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Bu iznin ardından bazı sahâbîler Resûlullah’tan duyduklarını mecmua tertip etme anlayışı içerisinde kendi seçimlerine, ihtiyaç ve değerlendirmelerine göre bir araya

getirince hadis literatüründe sahîfe, cüz ve kitap adıyla anılan ilk derlemeler doğmuştur (Uzun, 2003, s. 265-268).

2. MECMUALARIN ÖNEMİ

Mecmualar edebiyat araştırmaları ve çalışmaları noktasında başvuru kaynaklarından sayılmaktadır. Önemi bünyesinde barındırdıklarına göre değişebilmekte aynı zamanda kaynakça açısından da azınsanmayacak düzeydedir.

Mecmualar, içinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini verir. Ali Şîr Nevâyî'nin şiirleri XV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar mecmualarda yer alıyorsa bu durum hem okuyucu zevkini hem de şairin uzun süreli etkisini gösterir (Aydemir, 2007, s. 123). Mecmuaların önemine dair bazı görüşler mevcuttur. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- i. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
- ii. Bilinen şairlerin bilinmeyen / divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
- iii. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.
- iv. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır.
- v. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz (Köksal, 2012, s. 417-419).

3. MECMUALARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Mecmualar ile ilgili birçok tasnif denemesi mevcuttur. Sahanın önemli isimlerinden Agah Sırrı Levend'in bir tasnif denemesi vardır. Tasnif şu şekilde yapılmıştır:

- a. Nazîreler mecmuaları,

- b. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları
- c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmûalar,
- d. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış , birçok yararlı bilgileri, fıkraları, ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Kılıç A. , 2012, s. 77).

Yapılan bir başka tasnif de Günay Kut’a aittir. Bu tasnif denemesi şu şekildedir:

- I. Nazire mecmuaları,
- II. Seçme şiir mecmuaları (mecnua-i eş’ar, mecnua-i devavin),
- III. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecnua-i edviye, mecnua-i ed’iye, mecnua-i tevârih, mecnua-i muammeyat, mecnua-i münşeât, mecmuatü’r-resâil gibi),
- IV. Karışık mecmualar. Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.
- V. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (Kut, 1986, s. 70).

Yapılan tasnif çalışmalarına Atabey Kılıç’ın tasnifini de eklemek mümkündür. Kılıç’ın tasnifi şu şekildedir:

1-Cilt ve Tertip Hususiyetleri Bakımından

1.1.Cönkler

1.2.Mecmûalar

2- Şekil Bakımından

2.1.Manzûm metinler mecmûaları

2.2.Mensûr metinler mecmûaları

2.3.Karışık manzûm ve mensûr eserler mecmûaları

3- Dil Bakımından

3.1.Arapça mecmûalar

3.2.Farsça mecmûalar

3.3.Türkçe mecmûalar

3.4.Çok dilli mecmûalar

4- Muhteva Bakımından

4.1.Din

4.2.Tasavvuf

4.3.İlm-i nücûm/fal ve remil

4.4.Hikâye/latîfe

4.5.Hezel ve hiciv

4.6.Edviye

4.7.Mûsıkî

4.8.Hat ve kitâbet

5- Şahısların tertip ettiğı veya şahıslar için tertip edilen mecmualar (Kılıç A. , 2012, s. 81-95)

BİRİNCİ BÖLÜM

MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR’IN NÜSHA TAVSİFİ VE METNİN İÇERİĞİNE DAİR BİLGİLER

1.1.MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR’IN NÜSHA TAVSİFİ

Mecmū‘a-i Eş‘ār; 83 varak, 2 sütun ve 12 satırdan oluşmaktadır. Yazı çeşidinin tālik kırması olduğu söylenebilir. Baş tarafında bir kapak ve fihrist yer almaktadır. Metin 1b sayfasında yaldızlı, kırmızı mürekkep detaylı bir mihrabiye ile başlamaktadır. Metin cetvel içerisinde yer almaktadır. Çift sütun olarak siyah mürekkeple yazılmıştır.

Eserin Başı: Bu felek bir fülk-i miḥnetdür döner kılmaz qarār

Düşürüpdür ḡālibā girdāba anı rüzgār (1b)

Eserin Sonu: Bu Ḥayretī bī-nevā gördükçe dil verdi saña

İnşāf idicek dilberā bi’llāhi kim sevmez seni (79b)

1.2.METİNLE İLGİLİ BAZI HUSUSİYETLER

Çalışmamıza konu olan şiir mecmuasında belirtmek istediğimiz hususiyetler vardır. Bunlar aşağıda maddeler halinde ifade edilmiştir.

1. Mecmuāda 2 kaside, 1 musammat, 5 terci’- bent yer almakta olup bunların geri kalanlarının tamamında gazel nazım şekli kullanılmıştır.
2. Mecmu‘a-i Eş‘ār içerisinde 12 tane gazel ilgili divanlarda tespit edilememiştir. Bahsi geçen gazeller şunlardır: Fevrī (8b), Mu‘īdī (9a), Necātī (9a), Rahīmī (9b), Ümīdī [47b, 48a, 48b, 49b (2 gazel), 59b], Celālī (51a), Sāfī (51a).
3. 1b ve 36b sayfalarında 2 mersiye yer almaktadır.
4. 30b-31a sayfaları ile 35b-36a sayfaları arasında kopukluk vardır. Bundan dolayı bu sayfalarda yer alan manzumelerde eksiklikler mevcuttur.
5. 3b-4a-4b-5a-5b-6a-6b-7a-7b-8a-8b-9a-9b-10a-10b-11a-11b-12a-12b-19b-22a-32a-34b-35a-41a-48a-58b-64b-65a-66a-66b-67a-67b-68a-68b-69a-71a-78b-79a

sayfalarında kesik durumda derkenarlar yer almaktadır. Aynı zamanda 22a sayfasında bir mühür yer almaktadır.

6. Toplamda 41 sayfada irili, ufaklı silinmiş ve kesilmiş derkenarlar yer almaktadır.
7. 54b-55b-56b sayfalarında rekabeler bulunmaktadır.
8. 11b-37b ve 58b sayfalarında altın varaklı levhalar yer almaktadır.
9. *Mecmua* içerisindeki şairlerin hiçbirinde başlık bulunmazken 47a, 58b ve 54b sayfalarında şair; Günâhî (47a), Ümîdî (58b) ve Fuzûlî (54b) için başlıklar yer almaktadır.
10. Mecmuanın baş kısmında bir fihrist yer almaktadır. Burada Emrî diye bir şairin adı yazmakta ancak mecmua içerisinde manzumelerine rastlanamamaktadır.
11. 2'si 15. yüzyıl , 19'u yani çoğunluğu 16. yüzyıldan olan şairleri ihtiva eden mecmuanın müellifi bilinmediği için bu mecmuanın 16. yüzyılın sonundan sonra tertip edilmiş olabileceği sonucuna varılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR İÇİNDE YER ALAN ŞAİRLER¹

2.1. ‘AMRÎ [?- ö.930]

Asıl adı Amr’dır. Fâtih Sultan Mehmed ve II. Bayezid devirlerinde müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislâmlık görevlerinde bulunmuş olan Abdülkerim Efendi’nin âzatlı kölesi ve evlâtılığıdır. Abdülkerim Efendi onun tahsil ve terbiyesiyle bizzat meşgul olmuş, iyi bir şekilde yetişmesini sağlamıştır. Amrî tahsilini bitirince bir müddet mülâzımlık yapmış, sonra kadılık mesleğine intisap ederek Serfiçe kadılığına tayin edilmiştir. Ders arkadaşı İshak Çelebi’ye yazdığı bir mektuptan, Amrî’nin, kazancının bolluğu ve rahatlığı dolayısıyla kadılıkta karar kıldığını anlaşılmaktadır. Serfiçe’den sonra nerelerde görev yaptığı bilinmemekle beraber son olarak Vize kadılığına tayin edildiği ve çok geçmeden 930 (1523-24) sıralarında vefat ettiği kaynaklarda zikredilmektedir (Çavuşoğlu, 1991, s. 96-97). Şair ‘Amrî’nin bilinen tek eseri divanıdır.

‘Amrî’nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır.

2.2. BÂKÎ [1526 – ö.1600]

XVI. yüzyıl Osmanlı edebiyatının büyük şairi Bâkî 1526-27 (933) yılında İstanbul’da doğmuştur (İpekten, 2016, s. 11). Anadolu ve İstanbul’da gelişen divan şiirinin ilk en baş “üstad”ı sayılan Bâkî; İstanbullu bir halk çocuğudur (Kabaklı, 2008, s. 595). Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi’nin oğludur (Kaplan & Macit, 2022). Fakir bir ailenin çocuğu olan Bâkî gençliğinin ilk yıllarında çırak olarak saraçlık mesleğine girmiştir (Çavuşoğlu, 1991, s. 537-540).

Bâkî, (ufak duraklamalar ve bazı gerilemelere rağmen) sürekli yükselmiş, Süleymaniye müderrisliği, Mekke kadılığı, İstanbul kadılığı, Anadolu kazaskerliği gibi en büyük memurluklarda bulunmuş, fakat hayatının bir amacı saydığı şeyhülislâmlık mevkiine geçmeden ölmüştür (Kabaklı, 2008, s. 595).

Bâkî zamanında Sultanü’ş-Şu‘arâ olarak anılmıştır (Mermer, ve diğerleri, 2014, s. 596). Sehi Bey tezkiresinde onun şiir dili için: “Ve kendüsi dahî hâfz-ı Kelâmu’llâh ve gâyet bî-bedel ra’nâ hoş şah-âvâz ve zihni açık eş’arı hoş-âyende ve gazeliyyâtı pesendide maḥbûb yigittür”

¹ Bu sıralamada alfabetik sıra esas alınmıştır.

ifadelerini kullanmıştır (İpekten , Kut, İsen, Ayan, & Karabey, 2017, s. 170). Cenaze namazını Fatih Camiinde Şeyhülislam Sunullah Efendi kıldırması ve büyük şairin tabutu karşısında el bağlayıp saf tutmuş olan seçkin cemaat huzurunda meşhur sitem beytini okumuştur:

Kadrüni seng-i musallâda bilüp ey Bâkî

Durup el bağlayalar karşuna yārân saf saf

(Kabaklı, 2008, s. 596).

Eserleri: Divan, Me’âlimü’l-yakin fî sîreti Seyyîdü’l-Mürselîn, Fezâ’il-i Cihād, Fezâ’il-i Mekke, Tercme-i Hadîs-i Erba’în.

Bâkî’nin *ME* içerisinde 1 musammat ve 35 gazeli bulunmaktadır.

2.3. BURSALI RAHMÎ [? - ö. 975]

16. yüzyılın önemli simalarındadır. Beyânî tezkiresinde babasının adının ‘Mehemmed’ olduğunu söylemiştir. Babası nakkaş olduğundan Nakkaş Bâlîzâde Pîr Mehmed Çelebi olarak anılır (Tığlı, 2007, s. 421-422). Doğum tarihi konusunda ise elde doğrudan bir bilgi bulunmamaktadır (Erdoğan, 2020).

Kaynaklara göre önce Defterdar İskender Çelebi ile tanışmış ve onun aracılığı ile Sadrazam İbrâhim Paşa’ya takdim edilerek genç yaşta Kanûnî Sultan Süleyman’ın şehzadelerinin 936 (1529-30) yılındaki sünnet düğününde padişaha şiirlerini sunmuştur (Tığlı, 2007, s. 421-422). Latîfî tezkiresinde şiiriyle ilgili: “Rengîn elfâz ve nâzûk edâ ile kitâb-ı Şâh u Gedâsı ve istimâ’ u pesende kâbil eş’âr-ı dil-güşâsı vardır” (Canım, 2018, s. 237) diye söylerken, Sehi Bey: “İlm-i zâhire meşgûl tab’ı selîm ve zihni müstaķîm şi’re mâyl nev- niyâz kâbil tarz-ı gâzelde bî-bedel güzel yigitdür” demiştir (İpekten, vd. 169). Ölümüne Bursalı Cinânî, “Bâdâ rahmet-i Rahmî mezîd” (975) tarihini düşürmüş, ayrıca “Cân-ı Rahmî’ye rahmet” tarihi söylenmiştir (Tığlı, 2007).

Eserleri: Divan, Gül-i Sad-berg, Şâh u Gedâ (Şâh u Dervîş), Şehrengîz.

Bursalı Rahmî’nin *ME* içerisinde 5 terci’ - bendi yer almaktadır

2.4. CELÂLÎ [922- ö.982]

Asıl adı Hüseyin olan Celâl Bey Manastır'da doğdu (Aksoyak, 2020). Celâl Bey'in öğrenim görüp görmediği veya ne tarz bir eğitimten geçtiği hakkında kaynaklarda detaylı bilgi yoktur. Elimizdeki bazı bilgiler ve eserlerindeki ipuçlarından yola çıkarak eğitimten geçtiğini tahmin ediyoruz. Celâl Bey'in İstanbul'a ilk geldiği zamanlarda Defterdar iskender Çelebi, terbiye ve yetişmesiyle bizzat alakadar olmuştur (Güneş, 2013, s. 37). Ebubekir Celâlî kaynakların bildirdiğine göre 1818 tarihinde İstanbul'da vefat etmiş ve Edirnekapısı haricinde kalan Zülâlî Çeşmesi'nin civarına defnedilmiştir (Güneş, 2013, s. 17).

Eserleri: Divan, Sa'd ü Saîd, Manzum Şerh-i Avâmil, Kavâid-i Arûz, Hüsn-i Yûsuf

Celâlî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır

2.5. DERZİZÂDE 'ULVÎ [? - ö.993)

16. yüzyılın tanınan şairlerindendir. Asıl adı Mehmed'dir, Derzi-zâde/Terzi-zâde lakabıyla tanınır. Doğum tarihi bilinmemektedir (Şahin, 2021). Aşık Çelebi tezkiresinde 'Ulvî'nin şiirini şu sözlerle övmüştür: “Hakkâ ki şâ'ir-i pâk-edâ vü latîfhayâl ve nâzım-ı rûşen-beyân ve şîrîn-makâl şehbâz-ı tâb'-ı 'ulvîsi cenâheyn-i fikr ü hayâl ile hevâ-yı fesâhat ve semâ-yı belâgatda tayerân iden şu'arâ-yı zemândan ve ikdâm-ı insicâm-ı kelâm ve hüsn-i tevriye vü îhâm ile lutf-ı makâle i'tilâ vü irtikâ iden nüzemâ-yı devrândandır.” (Sungurhan, 2017, s. 576).

Hayatının son dönemlerini zelil, sefil, hasta ve yalnız halde geçirerek 993/1585'te İstanbul'da ölür ve Galata Mezarlığı Kanlı Kozlar mevkiinde defnedilir. Yenipazarlı Vâlî şairin ölümüne *İçüp Ulvî bekâ câmunı geçdi bezm-i mihnetden* diyerek tarih düşürmüştür (Şahin, 2021). Derzizâde 'Ulvî'nin Dîvân'ı önemlidir. Şairin ayrıca 964/1556'da kaleme aldığı bir *Manisa Şehrengizi* bulunmaktadır (Şahin, 2021).

Derzizâde 'Ulvî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır

2.6. FAZLÎ [?- ö.971]

Klâsik Türk edebiyatında Gül ü Bülbül adlı mesnevîsiyle tanınmış olan Fazlî, Kânûnî Sultan Süleyman devri (1520-1566) şairlerindendir. Adı Mehmet Ali olan ve İstanbul'da doğan şair, bir saracın oğlu olması nedeniyle “Saraç-zâde”, esmer tenli oluşu nedeniyle de “Kara Fazlî” lakabıyla anılmıştır (Özkat, 2005, s. V).

Kânûnî Sultan Süleyman'ın çocuklarının sünnet düğünü Fazlî'nin saray erkânı ile tanışmasına vesile oldu. Zâtî'nin ricâsı ile Sultân'ın huzurunda okuduğu kasîdesi sultan ve mâiyeti tarafından beğenilen Fazlî, Manisa'ya vali olarak atanan Şehzâde Mehmed'e dîvân kâtibi oldu. Mehmed'den sonra sırasıyla şehzade Mustafa ve Selîm'in yanında dîvân kâtipliği yapan Fazlî, 970/1563 yılı başlarında altmış bin akçe zeâmetle re'isül-küttâb oldu ve bu göreve atandıktan yaklaşık iki yıl sonra vefat etti (Zavotçu, 2020).

Eserleri: Lücetü'l –Esrâr, Nahlistân, Hümây u Hümâyûn, Rübâ'ıyyât (Fazlî'nin, şimdiye dek anılan ilk 4 eseri henüz bulunamamıştır), Gül ü Bülbül.

Fazlî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır.

2.7. FEVRÎ [?-ö. 978]

İsmi Ahmed'dir. Aslen Hıristiyan iken çocukluğunda Şeyhi Ekber Muhiddini Arabî'nin manevi işaretile Müslüman olmuştur (Tarlan, 1948, s. 55). Ferhad Paşa'nın Kethüdası Pulad'ın eline geçtikten sonra tahsile başlamıştır. Daha sonra Pulad'ın kardeşi Cafer Kethüda'ya kul olan Fevrî, efendisi tarafından Rumeli Beylerbeyi Lutfî Paşa'ya hediye olunmuştur. Paşa'ya sunduğu *sûsen* redifli kaside sebebiyle âzâd edile şair, önce Bâlû Paşa'dan ihsan ummuş, başarılı olamayınca Defterdâr Nakkaş Ali Çelebi'nin himayesine girmiştir. Şair Lâmi'µ'nin babası olan Ali Çelebi, onun ilme olan kabiliyetini anlamış ve tahsiline devam ettirmiştir (Kalpaklı, 1991, s. 32). Zilkade 978'de (Nisan 1571) Fevrî lirik şiirlerinde zamanının diğer dıvan şairlerine nazaran oldukça sâde bir dil kullanmıştır. Bunlarda ifade pürüzsüz ve eda, basitliği içinde güzeldir (Sarıoğlanoğlu, 1953, s. 6).

Şam'da vefat eden Fevrî'nin ölümüne “Fevrî be-reft” cümlesiyle “Revân oldu bekâ darına Fevrî” mısraı tarih düşürülmüştür. Mezarı Şam'dadır (Kalpaklı, 2020).

Eserleri: Dîvân, Risâle fî ilmi'l-hutût , Kühl-i Dîde-i A'yân, Ahlâk-ı Süleymânî, Ahlâk-ı Mehmed Paşa, Hac Seyahatnâmesi, Tefsîru sûreti'l-Mülk, Risâle-i Kalemîyye ve Risâle-i Seyfiyye

Kaynaklarda Fevrî'nin *Dürerü'l-hükkâm* ile *Gurerü'l-ahkâm'a* ve *Beyzâvî'nin Envârü't-tenzîl* adlı tefsirine hâşiyeleri, ayrıca Miftâhu'l-meânî adıyla kaleme aldığı bir Farsça-Türkçe lugatı olduğu da zikredilmektedir. Vasfî Mahir Kocatürk, onun Sokullu Mehmed Paşa'yı anlatan *Ahlâk-ı Mehmed Paşa* adlı mensur bir eserinden bahseder (Kalpaklı, 2020).

Fevrî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır.

2.8. FİGÂNÎ [?- ö. 1532]

16. yüzyılın parlak isimlerinden olan Figânî'nin doğum tarihi hakkında kaynaklarda net bir bilgiye rastlanamamakla birlikte doğum yılına dair 1505 dolaylarında takribi bir fikri çoğunluk hakimdir. Gelibolulu Âlî Kühü'l Ahbâr adlı eserinde Figânî için; “nâmı Ramâzandır” ifadesini kullanmıştır (İsen, 1994, s. 256). Figânî Trabzon'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Abdullah'tır. Kısa süreli bir medrese eğitimi almış, şiir kabiliyeti yüksek biridir. İlk şiirlerinde 'Hüseynî' ve daha sonra 'Figânî' mahlasını kullanmıştır (Şentürk & Kartal, 2014, s. 331). Tezkirelerde edindiğimiz bilgilere bakılırsa şair tıp eğitimi almış ve Şah Mehmed'in eğitiminden geçmiştir.

Şair Figânî iyi kaleminin yanında eğlenceye düşkün bir şairdir. Âşık Çelebi onun hakkında şunları söylemiştir: “Ekşer-i zemânda Na'tî ve Nühî ve Figânî üçü zevâyâ-yı müşelleş gibi gâh odalarda müşelleş içerlerdi ve gah mey-hâne şadrında geçüp murabba' oturmağçün Ğalağa'ya geçerlerdi. Atmeydânı seyrinde üçü aşkar göziyle seyrân iderler ve nokta-i şa'r gibi üçü bir uğurdan şi'r üzre düşüp gâh müşâ'are idüp gâh münâzarada tab'ların imtiyhân iderlerdi” (Kılıç F. , 2018, s. 522).

Kaynaklar onun asıl ününü Kanûnî Sultan Süleymân'ın şehzâdeleri Mustafa, Mehmed ve Selim için tertip edilen sünnet düğünü (936/1530) münasebetiyle nazmettiği “sûriyye” kasidesi ile kazandığını bildirirler. Zamanının ünlü şairlerinin, kasidelerini okuyup sundukları bu düğünde Figânî'nin eseri takdir toplamış ve adının yayılmasına sebep olmuştur (Şentürk & Kartal, 2014, s. 330). Rind yaradılışlı bir şairdir. Şiir diline hâkimdir. Atasözlerine ve deyimlere şiirlerinde çokça yer vermiştir (Mermer, ve diğerleri, 2014, s. 490).

Figânî: buluşlarının orijinalliği, hayallerinin inceliği ve üslûbunun güzelliği ile ün yapmıştır. Çok genç yaşta ömrü tükenmiş olmasına rağmen, Fuzûlî (öl. 1556), Hayalî (öl. 1557) ve Bakî (1526-1600) gibi XVI. yüzyılın dev sanatçıları bir yana bırakılırsa, ikinci saftakiler arasında, önlerde gelmektedir. Eski sözcüklere, öztürkçe deyimlere en çok değer veren bir sanatçıdır. Sürekli coşkunluğu, aşınmamış hayallere düşkünlüğü, nüktelere kayışı ve parıltılı zekâsı ile daima ilgi ve özen çekicidir (Karahana, 1979, s. 166-167)

Sadrazam İbrahim Paşa'nın 1526'da Budin'den getirip Sultanahmet'teki sarayın önüne diktirdiği üç tunç heykel hakkında yazılan ve Figanî'nin de bulunduğu bir toplantıda okunan “Dünyaya iki İbrahim geldi, biri putları kırdı, öteki put dikti” anlamında Farsça beyit sadrazamın kulağına gitmiş, Figanî, kendisi ile bir ilişkisi olmayan bu beyit yüzünden, üç gün sonra Tahtakale'deki evinde yakalanmış, önce dövülmüş, sonra da asılmıştır (Çaylı Cankurt, 2015, s. 4).

Figānî'nin bilinen tek eseri Dīvānçesi'dir.

Figānî'nin ME içerisinde 1 kaside ve 23 gazeli bulunmaktadır

2.9. FUZÛLÎ [?- ö.1556]

On asırlık İslâmî Türk edebiyatının Ali Şir Nevâyî ile birlikte, en büyük şairi sayılan Fuzûlî'nin hayatı hakkında, yazık ki, geniş ve teferruatlı bigimiz yoktur (Hacıeminoğlu, 2011, s. 11). XVI. yüzyılda yalnız Āzerî Edebiyatı'nın en büyük şairi değil, bütün Türk Edebiyatının en tanınmış birkaç şairinden sayılan Fuzûlî'nin ası adı Mehmed'dir (İpekten, 2020, s. 27).

Şairin doğum yılına dair net bir bilgi bulunmamaktadır. Yalnız bazı şiirlerine bakarak, 15. Yüzyıl sonlarında doğduğu, 60 yaşlarında iken vefat ettiği söylenebilir (Kabaklı, 2008, s. 572). Tahminen 1490-95 yıllarında, Bağdat bölgesindeki Hille'de müftülük eden Süleyman Efendi'nin oğludur (Kocatürk, 2018, s. 296). Kimsenin beğenmeyeceği düşüncesiyle “Fuzûlî” mahlasını seçmiştir (Şentürk & Kartal, 2014, s. 295).

Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nde Fuzûlî'nin Hilleli olduğu, Riyâzu'nin Riyâzu's-Şuarâ'sında ise Kerbelâdâ doğduğu yazılır. Şairin kendisi *Türkçe Divanı*'nın ön sözünde Irak-ı Arab'da doğup büyüdüğünü, bütün ömründe başka yerlere gitmediğini ve “lillâhi'l-hamd ve'l-minne ki hâk-i Kerbelâ sâir memâlik iksûrinden eşref olduğu malûmdur ve rütbe-i şî'rûmi her yerde bülend eden hakikatte bu mefhûmdur” diyerek Riyâzu'nin verdiği bilgiyi kuvvetlendirir (Mazıoğlu, 2017, s. 285). Siyasal istikrarsızlığın ve mezhep farklılığına dair ayrışmaların yaşandığı bir coğrafyanın bütün gelgitlerini onun hayatı ve eserleri üzerinden okmak mümkün (Macit, 2020). Fuzûlî'nin ömrünün en az 25 yılı Akkoyunlular devrinde (1340-1510) geçmiştir. Şair ömrünün 26 yılını da Safevîler devrinde (1508-1534) geçirmiştir. Bağdad, Osmanlı Devleti hakimiyetinde iken 1556'da ölen Fuzûlî, Osmanlılar devrinde ancak 22 yıl yaşayabilmiştir (Mazıoğlu, 2017, s. 310).

Fuzûlî'nin ne derecede eğitim yaptığını bilmiyoruz. Türkçe Dîvân'ının ön sözünde küçük yaşta okula başladığını, burada âşıkâne şiirler okuduklarını, şiir yazmağa da küçük yaşta başladığını, önce âşıkâne şiirler yazdığını, hatta bu şiirlerle tanındığını; fakat şiirlerinin bilimden yoksun olmasını istemediğinden bilim tahsiline gayret göstererek bütün aklî ilimleri öğrendiğini anlatır (İpekten, 2020, s. 28).

Fuzulî'yi divan edebiyatının en lirik bir şâiri olarak tanıyoruz. Asıl edebî şahsiyetini izhâr eden eserleri, mümtâz bir hassasiyetin mahsulüdür. Filhakîka Irak'ın bir köşesinde hicrân ve aşkını terennüm eden bu asil şâir büyük bir devrin, yeknesak hudutlarla daraldığı san'at çerçevesini kırmış ve kendisine geniş bir ilham memba'ı bulmuştur. Gazelleri, ızdırâbı seven, eleminden zevk alan bedbin bir ruhun bütün şikâyetlerini ihtivâ eder (Levend, 2016, s. 2)

Edebiyatımızın en büyük lirik şairi olan Fuzûlî aynı zamanda âlim ve fâzıl bir şahsiyettir. Eserlerinden, tefsir, hadûs, kelam heyet, fıkıh, hendese, mantık, gibi devrinin bütün ilimlerini çok iyi bildiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple kaynaklar ondan “Mevlânâ” diye bahsetmektedirler (Mazıoğlu, 2017, s. 291)

Fuzûlî'nin ölüm tarihi hakkında da çeşitli görüşler vardır. Ancak Fuad Köprülü'ye göre, bu konuda en doğru bilgi şairin çağdaşı ve hemşehrisi olan Ahdî'nin söylediğidir (Hacıeminoğlu, 2011, s. 13).

Fuzûlî'nin Arapça, Türkçe ve Farsça manzum ve mensur eserleri vardır.

Türkçe Manzum Eserleri: Türkçe Dîvân, Leyla ve Mecnûn, Beng ü Bâde, Tercüme-i Hâdîs-i Erbâ'in, Sohbetü'l-esmâr

Türkçe Mensur Eserleri: Hadîkâtü's-sü'eda, Mektuplar.

Farsça Manzum Eserleri: Fasça Dîvân, Sâkînâme, Hüsn ü Aşk, Enisü'l-kalb.

Farsça Mensur Eserleri: Rind ü Zâhid, Risâle-i Mu'ammâ.

Arapça Manzum Eserleri: Arapça Dîvân

Arapça Mensur Eserleri: Matla'ül-İ'tikâd.

Fuzûlî'nin *ME* içerisinde 13 gazeli bulunmaktadır.

2.10. GÜNÂHÎ [?- ö. 988]

Asıl adı Hasan'dır. "Hasan Baba", "Baba Hasan" veya "Hasan Dede" olarak anıldı. Vardar Yenichelidir (Köksal, 2020). Mahlası için Gülşen-i Şu'ārâ'da Ahdî: "Ḥazret-i Mollâ Ḥudāvendigār'ın āsitān-ı felekmedārına yüz sürüp ol silke taşfiye-i bâtin için münselik olmuş nefsinde dervîş-nihād u pākize-nijād ve nîkû-i 'tikād kimesne iken kendü 'acz-i tarîkıyla dergāh-ı İlāhî ve bargāh-ı nāmütenāhîde me'āsî vü günāhkār ve melāmet-i zerre-i rûzgār 'add itmiş" demiştir (Solmaz, 2018, s. 257). 988/1580/81'de az bir ücretle Farsça öğretmenliği yaptığı Selanik'te öldü (Köksal, 2020).

Günāhî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır

2.11. HAYÂLÎ BEY [? - ö.1557]

Asıl adı Mehmed, lakabı "Bekâr Memi" dir (Şentürk & Kartal, 2014, s. 320). Geç evlendiği için bu lakabı almıştır (Karagözlü, 2020). Latifi tezkiresinde şairin Vardar Yenicesinden olduğunu belirtmiştir. Hayalü, Vardar Yenicesi'nde yetiştikten sonra İstanbul'a gelmiş ve sarayın dikkatini çekmiştir. Özellikle Kanûnî'nin yakın ilgisini görmüştür (Mermer, ve diğerleri, 2014, s. 488).

Hayâlî Bey, serbest, geniş tasarlayışları, gür ve düzgün söyleyişi, lirizmi ve pervasız edası ile divan edebiyatının üstün şairlerindendir (Kabaklı, 2008, s. 607). Sehi Bey'in tezkiresinde onun bu yönüne dikkat çekilerek: "Gazelde kendünün tarz-ı haşşı var. El-hâşıl kendü vâdîsinde mümteni'ü'n-naẓir haylî eş'âr dimişdir" ifadeleri yer almaktadır (İpekten , Kut, İsen, Ayan, & Karabey, 2017, s. 164).

Latîfî, tezkiresinde onun şiir dili için: "Şanâyi'-i şî'riyyeden ve bedâyi'-i nazmiyyeden tûmturâk-ı elfâz u hayâl ve tezyîn-i 'ibârât u maḳâl sûy u semtin ihtiyâr u intihâb itmişdür ve meydân-ı haḳîḳat ü mecâzda bir semt-i maḥşûşa gitmişdür" ifedelerini kullanmaktadır (Canım, 2018, s. 220).

Hayâlî Bey, 1557 yılında Edirnde'de vefat etmiştir. Tek eseri olan Divan'ında 668 gazel vardır. O gazel şairi olarak tanınmıştır. Gazellerinde tasavvufî aşkı işlemiştir. Tasavvuf şiirlerinde edebiatın yapısına uygun olarak imaj dünyasını zenginleştiren bir fon olarak yer almıştır. Hayallerinin inceliği, sözünün içten ve ahenkli oluşu yönleriyle Hayalü, dönemin büyük şairleri arasına girmiştir (Mermer, ve diğerleri, 2014, s. 488).

Hayâlî'nin *ME* içerisinde 7 gazeli bulunmaktadır.

2.12. HAYRETÎ [? – ö. 1534/35]

Hayretî 16. yüzyılın önemli şairlerindendir. Adı Mehmed'dir (Çavuşoğlu & Tanyeri, 1981, s. X). Şiirlerinde Hayretî mahlasını kullanmıştır (Musluoğlu, 2019, s. 2). Aşık Çelebi tezkiresinde Hayretî'nin Vardar Yenicesi'nden olduğunu belirtmiştir. Tahsiline dair kesin bilgi mevcut değildir (Durmuş, 2020). Kaynaklarda mesleğinin sipahilik olduğu kaydedilmektedir (Mermer, ve diğerleri, 2014, s. 490). Hem münevver bir sipahi, hem de Alevi bir derviş olan Hayretî'nin (Ö.1534) şiirleri, ruh, eda ve konu bakımından çeşitlidir (Kocatürk, 2018, s. 287). Sehi Bey tezkiresinde şairin âşikâne sözleri ve hoş gazelleri olduğunu belirtmiştir. Mevlevî şeyhi Yûsuf-ı Sîneçâk'ın kardeşi olan Hayretî mutasavvıf bir şairdir (Tatçı, 1998). Kaynaklarda şairin ömrünün sonuna doğru görme yetisini yitirdiği ve hayatını 1534/35 yılında Vardar Yenicesi'nde kaybettiği belirtilmektedir.

Eserleri: Dîvân, Belgrad Şehr-engîzi ve Yenice Şehr-engîzi

Hayretî'nin *ME* içerisinde 1 kaside ve 138 gazeli bulunmaktadır.

2.13. MUHİBBÎ [1494 - ö.1566]

6 Kasım 1494'de Trabzon'da doğan Kanûnî Sultan Süleyman, Yavuz Sultan Selim'in oğludur (Durmaz, 2021). Asıl adı Süleyman olup Osmanlı Devleti'nin onuncu hükümdarıdır (Şentürk & Kartal, 2014, s. 330). Kanûnî devri Osmanlı'nın altın çağıdır (Mermer, ve diğerleri, 2014, s. 480). Türk padişahlarının en “muhteşem”i ve şairlerin, sanatçıların koruyucusu olan Kanunî Sultan Süleymân da Muhibbî mahlâsı ile şiirler yazmıştır (Kabaklı, 2008, s. 637). Muhibbî, II. Murad'la başlayan şair Osmanlı padişahlarının beşincisidir (Şentürk & Kartal, 2014, s. 332).

Yaşamına birçok siyasi başarı, sefer ve fetih sığdıran Muhibbî, yarım asra yakın bir süre tahtta kalan tek Osmanlı padişahıdır. Kaynaklarda çok iyi bir eğitim aldığı Arapça, Farsça bildiği bilgisi yer almaktadır. Kemalpaşazâde, Ebüssuûd Efendi, Celâlzâde Mustafa ve Sâlih çelebiler, Taşköprizâde Ahmed Efendi, Kınalızâde Ali Efendi, *Mülteka'l-ebhur* müellifi İbrâhim el-Halebî, Muhyiddin Muhammed Karabâğî, Abdullah b. Şeyh İbrâhim Şebüsterî, Birgivî gibi ilim adamları ve fakihler yanında Türk edebiyatının en tanınmış şairleri Bâkî,

Fuzûlî, Zâtî, Hayâlî Bey, Taşlıcalı Yahyâ, Lâmiî Çelebi bu dönemde yaşamış ve himaye görmüştür (Emecen, 2010). Muhibbî'nin Dîvân'ı mevcuttur.

Muhibbî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır.

2.14. MU'ÎDÎ [? - ö.994]

Üsküp yakınlarındaki Kalkandelen kasabasındandır. Asıl adı bilinmeyen şairin Muîdî mahlasını seçmesi hususunda kaynaklarda farklı bilgiler mevcuttur. Kimi kaynaklarda Muîd-zâde diye bilinen birinin oğlu olduğu için, kimilerinde Zenbilli Ali Çelebi'ye muid olduğu için, kimilerinde de babası muid olduğu için bu mahlası aldığı iddia edilmektedir (Köksal, 2020). Şairin ölüm tarihi kaynaklarda net olarak yer almadığı için birçok görüş öne sürülmektedir. Gülçin Tanrıbuyurdu'nun doktora tezinden edindiğimiz bilgi şairin 60'lı yaşlarda vefat etmiş olabileceğini göstermektedir (Tanrıbuyurdu, 2012, s. 17).

Eserleri: Dîvân, Miftâhü't-teşbîh, Hamse

Mu'îdî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır

2.15. NECÂTÎ [?-ö. 914]

Edirne'de Fâtih Sultan Mehmed'in ilk saltanat yıllarında (1444-1446) doğduğu tahmin edilmektedir. Asıl adı Îsâ'dır. Ailesi hakkında yeterli bilgi bulunmamakla birlikte çocukken Edirneli yaşlı bir hanım tarafından köle olarak alınıp sonradan evlât edinildiği ve yetişmesinde Sâilî adlı bir şairin katkısı olduğu bilinmektedir (Kaya, 2006, s. 477-478).

Necatî, kendi dönemine kadar oldukça seviye kat etmiş olan İstanbul Türkçesinin bir yazı dili halini almasında büyük bir rol oynamıştır (Mermer, ve diğerleri, 2014, s. 478).

25 Zilkâde 914/17 Mart 1509 tarihinde vefat eden Necâtî'nin mezarını aynı zamanda öğrencisi ve yakın dostu olan Sehî Bey, mermerden yaptırdı ve üzerine de onun “Bir seng-dil firâkına ölen Necâtî'nün / Billâhi mermer ile yapasuz mezârını” beytini yazdırdı. Şairin mezarı İstanbul'da, şimdiki Unkapanı Manifaturacılar Çarşısı'nın bulunduğu yerde iken, çarşının inşası esnasında mezar ortadan kaldırıldı, Ali Nihad Tarlan'ın (1963: XIX) girişimi ve zamanın valisinin katkılarıyla çarşı içinde Necâtî'nin hatırasına bir taş diktirildi (Kaya, 2021). Kaynaklarda Necâtî'nin bir çok eseri olduğu zikrediliyorsa da elimizde bulunan tek eseri Dîvân'ıdır.

Necâtî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır

2.16. NEV'Î [940 - ö.1007]

16. yüzyılın önemli isimlerindendir. 940 (1533-34) yılında Malkara'da doğdu (Sefercioğlu, 2021). Mecmuâî Eşâr'da adının Yahyâ olduğuna rastlamaktayız. Şiirlerinde Nev'î mahlasını kullanmıştır (Sefercioğlu, 2021). Nev'î Malkara'da babası Pîr Alî'nin gözetimi altında tasavvufî bir terbiye ile yetişmiş ve tahsil görmüştür (Mazıoğlu, 2017, s. 432).

Nev'î, uzun yaşamış bir şairdir ve 66 yıllık yaşamı boyunca birçok padişahı görmüştür. Şair Bâki ve Hoca Sadettin Efendî'nin yakın ilgileri sayesinde, Saray'ın dikkatini çekip, III. Murad'ın çocuklarına hocalık yapmıştır (Kabaklı, 2008, s. 620). Nev'î, Divan edebiyatının sanat anlayışına genel olarak uymuş olmakla birlikte şiirlerinin sade üslûbuyla dikkat çekmiş bir Divan şairidir (Mazıoğlu, 2017, s. 443). Değişik bir şiir anlayışına sahip olan ve daha çok duygu planında kalarak, tabiat ve hayat karşısında kendi iç dünyasının çeşitli akislerini dile getiren bu ince ruhlu şâir, edebiyatımızın pek çok büyüğü gibi, ne yazık ki bu güne kadar nisyan karanlığında kalmıştır (Tulum & Tanyeri, 1977, s. VII). Nev'î, Arapça ve Farsça kelimeleri ve tamlamaları kullanarak sanatlar yapmaya (tasannu') ve bunlarla mazmunlar yaratmaya düşkün değildir (Mazıoğlu, 2017, s. 443).

Nihâyet 1007 senesi Zilka'de'si sonuna rastlayan Çarşamba günü (24 Haziran 1599) ikinci vakti 67 yaşında dünyaya gözlerini yummuştur. Ertesi gün, namazı Arab-zâde Abdürre'ûf Efendi tarafından Fatih Cami'inde kıldırıldıktan sonra, cenazesi, Vefa Câmî'i haziyesinde, Şeyh Şa'ban Efendî'- nin yanına gömülmüştür. (Diriöz, 1977).

Manzum Eserleri: Divan, Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn, Hasb-i Hal

Mensur Eserleri. Keşfü'l-hicâb min Vechi'l-kitâb, Netâicü'l-fünûn ve mahâsinü'l-mütûn, Fezâilü'l-vüzerâ ve Haşâilü'l- Ümerâ, Risâle-i Şikâyet-i Rûzigâr, Sinan Paşa'ya Mektub, Nevâ-yi 'uşşâk, Faşlün Fî Fazîleti'l-'ışk, Terceme-i Münşe'ât-ı Hâce-i Cihân.

Nev'î'nin *ME* içerisinde 7 gazeli bulunmaktadır.

2.17. RAHÎMÎ [?- ö.1520?]

16. Yüzyıl şairlerinden Rahîmî'nin hayatı hakkında bilgiler kısıtlıdır. Kınalızâde Hasan Çelebi tezkiresinde şairin nâmının 'Abdu'r-rahîm olduğunu, Amasyalı Mehmed Çelebi'nin oğlu olduğunu, yetmiş yaşında hayatını kaybettiğini öğrenmekteyiz (Sungurhan, 2017, s. 383).

Ahdî Gülşen-i Şu'ārâ eserinde Rahîmî'nin şiir vadisinde güçlü ve gösterişli biri olduğunu, nazma ve nesre hakim ve her birinde mâhir olduğunu söylemiştir (Solmaz, 2018, s. 162-163)

Rahîmî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır

2.18. SÂFÎ [?- ?]

Cezerî Kâsım Paşa, 15. asrın hatırı sayılır devlet adamlarından olup Necâti gibi bir şiir dehasına üstatlık etmiş kuvvetli bir şairdir (Sevgi & Sevindik, 2016, s. 11). Kıraat âlimi Cezerî'nin torunu ve Fâtih Sultan Mehmed dönemi nişancılarından Cezerîzâde Şemseddin Mehmed Bey'in oğlu olduğu ve bu sebeple Cezerî nisbesiyle anıldığı belirtilir (Erünsal , 2001). Kaynaklarda şairin edebi kişiliğinin yanında devlette defterdarlık görevinde bulunduğunu ve Şehzade Süleyman'ın lalası olduğu bilgisine rastlamaktayız.

Hoca Mesut'la başlayan ve Ömer Seyfeddin'in “Terkipler kaldırılırsa dil sadeleşir” diyerek son noktayı koyduğu sade ve terkipsiz Türkçenin hüsnîyat şiirinde (lâ-dînî:profane) ilk temsilcisinin Sâfî olduğu söylenebilir.Esasen mahlasla şairin edebî kişiliği ve düşünce dünyası arasında bir ilginin olduğu eskiden beri söylenegelmiş. Bu bakımdan Sâfî'nin şiirlerinin saf, sade ve pürüzsüz olması tesadüfî değil, şuurlu bir tercihtir (Sevgi & Sevindik, 2016, s. 20). Kasım Paşa'nın ölüm tarihi kesin olarak tespit edilememekte ise de bazı vakıf kayıtlarından hareketle onun XVI. yüzyılın başlarında hayatta olduğu söylenebilir (Erünsal , 2001).

Sâfî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır.

2.19. UBEYDÎ [? - ö. 980]

Ubeydî'nin asıl adı Abdurrahman olup doğum tarihi bilinmemektedir (Şanlı, 2020). Ahdî Gülşen-i Şu'ārâ tezkiresinde şairin memleketi için: Şehr-i Edirnedeki idi (İsen, 1994, s. 315) demiştir.

Ubeydî, Nebi Halife isimli bir vaizin çocuklarının en büyüğüdür (Arslan, 2013, s. 5). Şiir dili için Gülşen-i Şu'ārâ tezkiresinde şu bilgiler yer almaktadır: “‘Tab‘-ı şerîfî gâyetle bî-naẓîr ü hûb ve zîhn-i laẓîfî nihâyetle kemâl ile dil-peẓîr ü mergûbdur” (Solmaz, 2018). Farsçayı iyi derecede öğrenmiş, musıkî ve muamma ilimleriyle yakından ilgilenmiştir (Şanlı, 2020). Muamma ilmini, dönemi şairlerinden Emrî'den tahsil eden şair, muamma yazmada Emrî'yi takip etmiştir (Şanlı, 2020). Bu özellik için Beyânî, tezkiresinde: “Emrî ile hem-asr u hem-şehri olmagla fenn-i mu‘ammâda dahî tabaka-ı ulyâya irişmedi” ifadelerini kullanırken, şiir

dili için de: “Eş’ârî âh-ı âşık gibi sûznâk vü edâsı âb-ı revânâsâ pâkdur” (Sungurhan, 2017) ifadelerini kullanmıştır.

Ubeydî’nin bilinen ve elde bulunan tek eseri Dîvânı’dır.

‘Ubeydî’nin *ME* içerisinde 2 gazeli yer almaktadır.

2.20. ÜMİDÎ [?- ö. 979]

Kaynaklarda gerçek adının Ahmet olduğuna rastlanan Ümîdî’nin doğum tarihine ilişkin net bir bilgi mevcut değildir. Ümîdî, Sıdkî mahlasını kullanmıştır. Şiirlerinde Bâkî’yi örnek almış ve Bâkî’ye nazireler yazmıştır (Yıldız, 2022, s. 2). Gülşen-i Şu’arâ’da Ahdî, Ümîdî’nin şiiri için: “Rûz u şeb tab‘-ı pâki tahşîl semtine sâlik ve ma‘rifet-i cüz’îde küllîye mâlik elfâz-ı latîf ile şîrîn edâya kıdır ve fikr-i tarab-fezâ ile rengîn ma‘nâ bulmada mâhir ve keli- mât-ı âbdârı sûznâk ve gıll ü gışdan pâkdür” ifadelerini kullanmıştır (Solmaz, 2018, s. 110). Kaynaklarda ölüm tarihinin 979/ 1571 olduğu yazmaktadır. Hasan Çelebi tezkiresinde ölümüne ilişkin şunlar yer almaktadır:

Ölmezden makdem ba’z-ı emrâza mübtelâ oldukda bu matla’ı dimiş idi:

Sarardup cism-i zerdüm itdi altun

Beni harcanmak ister gibi gerdûn (Sungurhan, 2017)

Ümîdî’nin *ME* içerisinde 17 gazeli bulunmaktadır.

2.21. ÜSKÜPLÜ İSHAK ÇELEBİ [?- ö. 942]

İshak Çelebi, 15. yüzyıl sonu 16. yüzyıl başlarında yaşamış şairlerdendir (Keklik, 2014, s. 10).

Üsküp’te başladığı öğrenimini İstanbul’da tamamlayıp Kara Bâlî’den mezun oldu. İstanbul’da Atik Ali Paşa Medresesi müderrisliğine getirildi. Ardından Edirne, Serez ve Üsküp’te müderrislik yaptı. 933/1526’da Edirne’deki Dârulhadis Medresesi’ne ve 935/1528’de yine Edirne’deki Üç Şerefeli Medresesi’ne tayin edildi. 937/1530-31’de Sahn Medresesine müderris oldu. Şam’da da kadılık yaptı. Bir ara Halep’te Yavuz Sultan Selim’in musahibi olarak seçildi ise de bu görevde kalamadı (Durmuş, 2020).

942 (1536) yılında kadı tayin edildiği Şam’da bir yıl sonra öldü. Hastalığı sırasında vefatı için, “Gelicek hâlet-i nez’a dedi târîhini İshak / Yöneldim cânib-i Hakk’a başı açık yalınayak”

beytini tarih düşürmüş, vasiyeti gereği Şam civarında bulunan Kubûrû's-sâlihîn'e defnedilmiştir (Savaş, 2000, s. 528-529).

Eserleri: Dīvān, Selim-nāme, Risāle-i İmtihāniyye, Müstezād li-İşhâk Çelebi, Kaşîde-i Faşîha.

Üsküplü İshak Çelebî'nin *ME* içerisinde 1 gazeli bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI OKUMASI YAPILAN ŞAİRLER VE ÇALIŞMALAR

3.1.DİVAN- METİN KARŞILAŞTIRMASI

‘Amrî	Amrî Dîvân Tenkidli Basım - Mehmed Çavuşoğlu
Bâkî	Bâkî Dîvânı – Sabahattin Küçük
Bursalı Rahmî	Bursalı Rahmî Çelebî Dîvânı- Fatih Tıǵlı – Yüksek Lisans Tezi
Celâlî	Manastırlı Celâl Bey Dîvânı (İnceleme-Metin)- Murat Güneş
Derzizâde ‘Ulî	Derzizâde ‘Ulî Divân’ının Tahlili – Vildan Özmen – Doktora Tezi
Fazlî	Kara Fazlî’nin Hayatı, İşleri, Edebi Özellikleri ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)- Mustafa Özkat
Fevrî	Divan Şiirinin Edisyonunda Bilgisayar Kullanımı Metoduna Giriş ve Fevri Dîvânı’nın Elektronik Formu- Mehmet Kalpaklı Fevrî Divanı’nın (Edition Critique) Tenkidli Neşri -Nefize Sarioǵlanoğlu
Figânî	Figânî Divânı Gramatikel İndeksi – Gülşen Çaylı Cankurt – Yüksek Lisans Tezi
Fuzûlî	Fuzûlî Dîvânı – Abdülhakim Kılınç
Hayâlî Bey	Hayâlî Bey Dîvânı – Ali Nihat Tarlan
Hayretî	Hayretî Dîvânı (Tenkitli Metin) Ferhat Musluoğlu – Doktora Tezi
Muhibbî	Muhibbî Divânı Bütün Şiirleri 2. Cilt – Kemal Yavuz , Cihan Yavuz
Mu‘îdî	Mu‘îdî Dîvân Metin-Çeviri Gülçin Tanrıbuyurdu
Necâtî	Necâtî Bey Dîvânı – Ozan Yılmaz Necâti Divanı- Ali Nihad Tarlan
Nev‘î	Nev‘î Dîvân Tenkidli Basım - Mertol Tulum, Ali Tanyeri
Rahîmî	Kütahyalı Rahîmî Ve Dîvânı- Ahmet Mermer
Sâfî	Cezerî Kasım Paşa Sâfî Dîvânı- Ahmet Sevgi, Hakan Sevindik
‘Ubeydî	‘Ubeydî Dîvânı – Ömer Aslan – Yüksek Lisans Tezi
Ümîdî	Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı – Muhammed Selvi – Yüksek Lisans Tezi
Üsküplü İshâk Çelebi	Üsküplü İshâk Çelebi Dîvân – (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin) – Murat Keklik – Doktora Tezi

3.2. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLERİN YÜZYILLARA GÖRE GÖSTERİMİ

15. YÜZYIL	16. YÜZYIL
Necâtî	‘Amrî
Sâfî	Bâkî
	Bursalı Rahmî
	Celâlî
	Derzizâde ‘Ulvî
	Fazlî
	Fevrî
	Figânî
	Fuzûlî
	Günâhî
	Ḥayâlî Bey
	Ḥayretî
	Muḥibbî
	Mu‘îdî
	Nev‘î
	Rahîmî
	‘Ubeydî
	Ümîdî
	Üsküplü İshâk Çelebi

3.3. DİVANLARDA TESPİT EDİLEMEYEN MANZUMELER VE ŞAİRLERİ

Yk Nu	Şiirde Geçen Mahlas	İlk Beyit	Nazım Şekli	Vezin
8b	Fevrî	Mest-i şarâb-ı ‘aşkum şeydâluğum var ancak Ta’n itme baña zâhid rûsvâluğum var ancâk	Gazel	---/---/---/---
9a	Necâtî	Âyet-i hüsnüñ görüb İmâna gelmişlerdenüz Aç cemâliñ muşhafın Qur’âna gelmişlerdenüz	Gazel	---/---/---/---
9a	Mu‘îdî	Nice bir sen beni cevri ile cefâdan aña sen Mey eseriñe demîdir mihr û vefâdan aña sen	Gazel	---/---/---/---
9b	Rahîmî	Ne vaşlından ferahnâkem ne firkatden melâlim var Gam u şadî müsâvîdür baña bir hoşça hâlim var	Gazel	---/---/---/---
47b	Ümîdî	Görmeyeliden yüzünü câm-ı mey-i gülgûnûñ Bezm-i miñnetde ne zehirden yudarın afyonun	Gazel	---/---/---/---
48a	Ümîdî	Dem-i hecrûñde aķar aķar de- mâ-dem anın	Gazel	---/---/---/---

		Ağlayup üstüne döndüğü budur dolabın		
48b	Ümîdî	Didüm ey kaşı kemân sîneye gönder bir ok Nâz ile didi yabana atacak nesnem yok	Gazel	.---/..---/..---/---
49b	Ümîdî	Yine letâfeti var haq budur çemen zâruñ Görünce göñlü aķarsa ‘acemi enhâruñ	Gazel	.---/..---/..---/---
49b	Ümîdî	Def için bu zamane dür derdesdîn Sür şarâbı tutar elde gül-i gül- âbların	Gazel	-.---/..---/..-
51a	Celâlî	Dilâ bir câyı hürrem görmedim genc-i fenâdan yeg Dağî bî-mâre bir mesken mi dârü’l şifâdan yeg	Gazel	.---/..---/..---/---
51a	Safî	Mevsim-i lâledür nûş-ı mey-i nâb eyle Câm-ı şahbâyı eliñde gül-i sir- âb eyle	Gazel	-.---/..---/..---/---
59b	Ümîdî	Nażar itmez gözümüñ yaşına nice dem olur	Gazel	.---/..---/..---/..-

		O perî çehre-i başım ne aceb âdem olur		
--	--	---	--	--

3.4. ŞİİR MECMUASININ MESTAP'A GÖRE DÖKÜMÜ

Yk Nu.	Şiirde Geçen Mahlas	Matla Beyti	Makta Beyti	Nazım Şekli	Nazım Türü	Vezin	Başlık
1b	Hayretî	Bu felek bir fülk- i miḥnetdür döner kılmaz qarâr Düşürüpdür ġâlibâ girdâba anı rûzgâr	Dâhı yatduqça kara yerde ten-i pâki anuñ 'Ömr-i sermed virüben qardaşcuġın kııl kâmkâr	Kasid e/9	Mersiy e	-.--/-.-- /-.--/-.-	
5a	Bursalı Rahmî	Ey dil nice bir dehriñ derdüñ çekesin muḥkem Bu bâr-ı girân itdi qaddini sipihrüñ ḥam	Cem câmını nûş itdi sürdi nice dem Rüstem Bu bezm girû bâķî 'âlem giru bu 'âlem	Tercî' - Bend/ 1		--./--./.- -./.--	
5b	Bursalı Rahmî	Îcâd idicek Vâcib bu 'âlem-i imkânı Bir gevher-i pâk itdi mâhiyyet-i insânı	Cem câmını nûş itdi sordu nice dem Rüstem Bu bezm girû bâķî 'âlem girû bu 'âlem	Tercî' -Bend /2		--./--./.- -./.--	
5b	Bursalı Rahmî	Cellâd-ı felek her dem ger çekse dilâ şemşîr Dut gerden-i teslîmi	Cem câmını nûş itdi sordu nice dem rüstem	Tercî' -Bend /3		--./--./.- -./.--	

		yok ğayra daħi tedbîr	Bu bezm girû bâķî ‘âlem girû bu ‘âlem				
6a	Bursalı Rahmî	Seyrân ideyin dirseñ pür-hûn ser-i dârâyı Var deşt-i fenâ içre gör lâle-i hamrâyı	Cem cāmını nûş itdi sordu nice dem rüstem Bu bezm girû bâķî ‘âlem girû bu ‘âlem	Tercî’ -Bend /4		--./.--./.- -./.--	
6b	Bursalı Rahmi	Rahmî nola tâli‘den eylerse şikâyetler Çekti bu feleklerden çok dürlü melametler	Cem cāmını nûş itdi sordu nice dem Rüstem Bu bezm girû bâķî ‘âlem girû bu ‘âlem	Tercî’ -Bend /5		--./.--./.- -./.--	
6b	Figânî	Âh kim hâlî degül bir laħza göñlüm âhdan Neylesün bî-çâre dil kurtulmadı eyvâhdan	Âh-ı firķatle Figânî ölse cânâ tañmıdır Niçeler öldi bilürsin derd ile bu âhdan	Gazel/ 62		-.--/-.- /-.-/-.-	
7a	Figânî	Virdüm dehân-ı dil-bere dil ġâ’ibâne ben Miķdâr-ı zerre görmedin andan nişâne ben	‘Avn-i ilâh reh- ber olursa Figânî yâ Mülk-i süħanda beglük idem Hüsrevâne ben	Gazel/ 60		--./.-./.- -./.-	

7a	Figānī	Nâz eyle çünki vardur eyâ serv-i gül-‘izâr Gülzâr-ı ğamda bencileyin bûlbûlûn hezâr	Kimdür Figâni dir iseñ eyâ Hüsrev-i cemâl Bir derd esîri ‘ışķ ile Ferhâd-ı rûzigâr	Gazel/ 17		--./-./.- -./.-	
7b	Figānī	Câ-be-câ ey sîm- ten çeşmimde dâğ-ı hûn-feşân Aţlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemân	Ey Figâni dün gice sevdâ-yı zûlf-i yâr ile Dûd-ı âhum başın alup göklere oldu revân	Gazel/ 63		--./-./.- /-./.-	
7b	Figānī	Gözümüñ kaşrını eylerse hâyâlûñ nola cây Şeh-i ‘âlemdür idinse yiridür şırça sarây	Ayağı illere taķsîm idesin bezm içre Niçün ey sâķī Figâni kuluña degmege pây	Gazel/ 96		..--/..-- /..--/..--	
8a	‘Ubeydī	Biz ki bu devr içre câm-ı dil-küşâya mâliküz Mülk-i şevķûñ şâhıyuz şırça sarâya mâliküz	İy ‘Ubeydī n’ola vaş itseñ miyânıyla lebin Biz hayâle ķâdirüz rengîn edâya mâliküz	Gazel/ 112		--./-./.- /-./.-	

8a	Ḥayâli Bey	‘Âşıkam dīvâne bend1 etsün beni zencīrler Lâcerem zencīr ile zīver bulurlar şīrler	Fürkat öldürdü Ḥayâli bendeñi lütf et yetiş Sen mürüvvet kânına lâyıķ mıdur te’ḥīrler	Gazel/ 61		---/--- /---/---	
8b	Derzizâde ‘Ülvî	Aqlımı ġâret iden ârız-ı gülġunundur Servi ḥayretde koyan kâmet-i mevzûnuñdur	‘ Ülvî ’yi zevķ-i vişâliñle n’ola şâd itsen Çok zamândur ki senüñ ‘âşık-ı maḥzûnuñdur	Gazel/ 188		---/--- /---/---	
8b	Fevrî	Mest-i şarâb-ı ‘aşķum şeydâluġum var ancaķ Ta’n itme baña zâhid rûsvâluġum var ancâķ	Bâzâr-ı ‘âşķ içinde şatıldı gibi Fevrî Yariñ elinden ey dil ḥelvâluġum var ancaķ	Gazel			
9a	Necâtî	Âyet-i ḥüsnüñ görüb ĩmâna gelmişlerdenüz Aç cemâliñ muşḥafın Ḳur’âna gelmişlerdenüz	Bu Necâtî ķuluña ey şâh-ı ‘âdil eyle dâd Ḥâlimüz ‘ârz it ki dīvâna gelmişlerdenüz	Gazel		---/--- /---/---	

9a	Mu‘îdî	Nice bir sen beni cevr ile cefâdan aňa sen Mey eseriñe demîdir mihr û vefâdan aňa sen	Bûse virüb şorasin hâsta Mu‘îdî hâlin Lütf idüb şerbetle dâr-ı şifâdan aňa sen	Gazel		..---/..--- /..---/..---	
9b	Rahîmî	Ne vaşlından ferahñâkem ne firqatden melâlim var Ėam u şādî müsāvîdür baňa bir hoşça hâlim var	Rahîmî tâki bu hâlât-ı ‘âşkı fen idindüm ben Ne pervâ-yı hun var ü ne efkâr-ı mağâlîm var	Gazel		.---/.--- /.---/.---	
9b	‘Amrî	Cihân dilberleri cânlar kıparlar Yıkırlar göñlümüzi geh yaparlar	Seni sevmez diyü ‘Amrî nüñ a‘dâ üñ a‘dâ Yıkırlar göñlüni bühtân iderler	Gazel/ 36		.---/.--- /.--	
10a	‘Ubeydî	Ayağum adım atmaz bir yere mey-hânedan ğayrı Elüm bir nesne tutmaz sâkıyâ peymânedan ğayrı	Ubeydî ‘nün mekânını şorarsañ iy perî- peyker Mekânı yokdur ol dîvânenüñ virânedan Ėayrı	Gazel/ 318		.-./..--- /.-./..---	

10a	Ḥayālī Bey	Şaldugumda ḥâne-i ‘aşkuñ ezel bünyâdını Taşa kullandım belâ ikliminüñ Ferhâdını	Ey Ḥayālī ‘aşka inkâr etse zâhid tañ degül Ḥayli müşkildür kişi terk eylemek mu’tâdını	Gazel/ 75			
10b	Üsküplü İshâk Çelebi	Fülk-i dil çıkmadın kenâra dağı Mevc-i ğam şaldı bir diyâra dağı	Hecre İshâk çâre ölmekdür Kimse etmez bu derde çâre dağı	Gazel/ 303		..--/.-.- /..-	
11a		Hâşiye	Hâşiye				
11b	Ḥayretî	Ne âteş ü bâd ne âb ü gil idüm cânâ Sen servi hevâ- bahşa ben mâyl idüm cânâ	‘Aşk eyledi âvâre ben Ḥayretî yi yohsa Her hıdmete cân ile müsta‘cil idüm cânâ	Gazel/ 61		--./---/ -./---	
11b	Ḥayretî	Cânı gözini şol ki aça ‘âleme bağa Kûy-ı fenâ içinde görür ‘âlem-i bağa	İki cihânı şofî-i şûret- pereste vir ‘Âşıklaruz bize yeter ey Ḥayretî likâ	Gazel/ 62		--./-./.- -./-.-	

12a	Ḥayretī	Ey diyen ḥâlũñ nedir bĩ-çâre dilberden cüdâ Bülbülũñ ḥâli n'olâ dırsın gül-i terden cüdâ	Ṭañ mı bir gün bende-i maḳbûlũñ olsa Ḥayretī Ehl-i diller görmemişdür devlet-i erden cüdâ	Gazel/ 64		-.--/-.- /-.-/-.-	
12b	Ḥayretī	Râzīyam kıl bu ten-i pejmürdemi cândan cüdâ Yâ ilâhī eyleme tek cânı cânândan cüdâ	Ey birâder aḡlamaḳla çıḳdı gözden Ḥayretī Fi'l-meşel Ya'ḳûba döndi şâh-ı Ken'ândan cüdâ	Gazel/ 65		-.--/-.- /-.-/-.-	
12b	Ḥayretī	Ey raḳīb itdũñ beni ol nâ- müselmândan cüdâ Göreyin kim olasın şoñ demde İmândan cüdâ	İtlerũñle eglenür her dem ḳapuñda Ḥayretī Üns idinmiş olımaz bir laḫḫa yârândan cüdâ	Gazel/ 67		-.--/-.- /-.-/-.-	
13a	Ḥayretī	Didüm yoluña rûḥ-ı revânım revân ola Gül gibi bir gülümsedi didi revâ n'ola	Cân kefdede baş etekde gerek Ḥayretī müdâm 'Âşık odur ki var mı anuñ dermiyân ola	Gazel/ 69		--./-.-./.- -./-.-	

13a	Ḥayretī	Türâb-ı âsitândur bu türâb ol ey dil- i şeydâ Kemîne zerre iken âfitâb ol ey dil-i şeydâ	Dilerseñ ḥ̣âra geçmek Ḥayretī - veş bezm-i miḥnetde Döne döne ğam odına kebâb ol ey dil-i şeydâ	Gazel/ 70		.---/.--- /---/.---	
13b	Ḥayretī	Tır-i ğamzen dostum sehm-i sa‘âdetdür baña Her ne kim senden gelür ‘ayn-ı ‘inâyetdür baña	Keşret-i endüh ile miḥnet bucağı Ḥayretī Bir nece yoldaş ile bir künc-i vaḥdetdür baña	Gazel/ 72		---/--- /---/---	
13b	Ḥayretī	Gel gel ey bülbül belâ küncinde yoldal ol baña ‘Âşık iseñ gel ṭarīḳ-i ğamda yoldaş ol baña	Ġam beyâbânında qaldum yalıñuz ey Ḥayretī Hey meded gel qandasın yoldaş u qardaş ol baña	Gazel/ 73		---/--- /---/---	
13b	Ḥayretī	Yaqdıqlaruñı cânımı ey cân unutma hâ	Ḥ̣ân-ı vişâlüne şuna el iller ola ac	Gazel/ 74		--/---/--- -/---/---	

		Yakdıklarunı gönlümü her ân unutma hâ	Bu Hayretî -i vâlih ü hayrân unutma hâ				
14a	Hayretî	Gönlümü yıkdıñ benüm ey yâr n’etdüm ben saña Eyledüñ cândan beni bîzâr n’etdüm ben saña	Hayretî yem sevdüğüm-den gayrı hîç bir vech ile Ne suçum ya ne günâhum var n’itdüm ben saña	Gazel/ 75		-.--/-.-- /-.--/-.--	
14b	Hayretî	Eşk-i hûninümden oldı cümleten ten ğark-ı âb Görinür başum bu kanlu şuda mânend-i habâb	Okıyaldan ‘aşk dersin levh-i hüsn-i Bârîde Hayretî nüñ her sözi ey h’âce oldı bir kitâb	Gazel/ 79		-.--/-.-- /-.--/-.--	
15a	Hayretî	Gül gül itdi yine sâķî ruh-ı cânân-ı şarâb Bülbül itdi kamu meclisdeki yârânı şarâb	Hayretî bûse-i la‘lüne n’ola cân virse Sâkıyâ şâ‘ir olanuñ çûn olur cânı şarâb	Gazel/ 80		..--/..-- /..--/..--	
15b	Hayretî	Hâk kıysun bâd-ı ğam şol ‘ayna kim akıtmaz âb	Ağlama her bir denîye yâr elinden Hayretî	Gazel/ 81		-.--/-.-- /-.--/-.--	

		Oda yansun yeridür bir dil ki olmaya kebâb	Her ne cevri etse vefâdur dilber-i ‘âlî-cenâb				
15b	Hayretî	Muhabbet begleri dergâh-ı serdâr-ı n’ider yâ Rab Göñül serverleri şâh-ı cihândârı n’ider yâ Rab	Ölür bir gamze tâkat getirmez Hayretî miskîn O zâlim taķınup bu tîğ-i hûn-bârı n’ider yâ Rab	Gazel/ 82		.---/.--- /---/.---	
16a	Hayretî	Gel şıma dil şışesin ey ‘ahd ü peymânı şikest Eyleme bezm-i maḥabbet câmıdur anı şikest	Sâyesinde bulmaduķ ey Hayretî bir gün huzur Göreyin bulsun bu fânî kaşruñ eyvânı şikest	Gazel/ 84		---/--- /---/---	
16a	Hayretî	Âh kim ser- menzil-i maķşûd uzaķ ben pâ- şikest Bir belâ vâdîsine düşdüm gezer tenhâ şikest	Ben şikeste - ķâmetüñ çok âhı çıķdı göklere Oķı çıķmaz Hayretî gerçi olıcaķ yâ şikest	Gazel/ 85		---/--- /---/---	
16b	Hayretî	Cihân ḥalkını hep bendeñ bu fânî mülki yurduñ tut	Vücûduñ meskenet yolında gel ey Hayretî hâk it	Gazel/ 86		.---/.--- /---/.---	

		Geçüp ‘izzet serîrinde sa‘âdetle oturduñ tut	Hevâ ile niçe yıl gibi yeldüñ yöpürdüñ				
16b	Hayretî	Şîrâr-ı nâr-ı ‘aşkuñdur başumda efser-i devlet Ğubâr-ı hâk-i pâyûñdur gözümde sürme-i ‘izzet	Bugün bu mülk-i vaḥdetde ferîd-i ‘âlem olurdun Eger ey Hayretî saña Ferîdî eylese himmet	Gazel/ 90		.---/.--- /.---/.---	
17a	Hayretî	Ğulğul-i bülbüli ey bâd gülistâna ilet Mûr-ı dil derdini dergâh-ı Süleymâna ilet	Ƙışsa-i ğuşsa-i dervîşi yine Hayretiyâ Var muḳîmân-ı serâ-perde-i sulṭâna ilet	Gazel/ 91		..---/..--- /..---/..-	
17b	Hayretî	Dilber ayağı tozı başıñda tâc Besdür eger ‘ârif iseñ gözüñ aç	Gel yüce tut himmeti ey Hayretî Olma denî-tâb‘ olup esfel-mizâc	Gazel/ 96		-.---/-.---/- .-	
17b	Hayretî	Kişî kendü yâr-ı cânından cüdâ düşmek ne güc	Âşıka dilberden ayrılmağ ne müşkil Hayretî	Gazel/ 98		-.---/-.--- /-..---/-.-	

		Göz göze rûh-ı revânından cüdâ düşmek ne güc	Bendeye şâh-ı cihânından cüdâ düşmek ne güc				
18a	Ḥayretî	Kendü luṭfindan edüpdür beni dilber güstâḥ Yüz verüp ben kûlına kıldı o server güstâḥ	Ḥayretî nün gelün eksüklüğine kalmayalum Ḳulları şâh-ı kerîmün olur ekşer güstâḥ	Gazel/ 101		..--/..-- /..--/..--	
18a	Ḥayretî	Niçe bir ağlayayın derd ile her gâḥ meded Yâ niçe bir diyeyin âḥ meded vâḥ meded	Ḥayretî baña meded irmedi bir kimseden âḥ Ṭoludur gerçi şadâm ile cihân âḥ meded	Gazel/ 104		..--/..-- /..--/..--	
18b	Ḥayretî	Dilerseñ k'ola cânun mülki âbâd Ululanma şaḳın ey âdemî-zâd	Ululanmaḳ düşer mi Ḥayretî hîç Bir avuç âb ü ḥâk ü âteş ü bâd	Gazel/ 109		..--/..-- /..--	
18b	Ḥayretî	Ben gedâ idinmişem tâc u ḳabâyî bir nemed Çarḥ-ı atlasdan baña yegdür fenâyî bir nemed	Ḳalbi şâf olmayıncaḳ âyine-i şâfî gibi Geymese ey Ḥayretî her bir mürâyî bir nemed	Gazel/ 110		..--/..-- /..--/..--	

19a	Ḥayretī	Dile mişbâḥ-ı ḥüsnüñ zâv' virür şem'-i ma'ânîdür Gözüme ḥâk-i râhuñ tûtiyâ-yı İşfahânîdür	Ġazel şanmañ bunı bir tuḥfe içün Ḥayretî nüñ bu Göñül mülkinden ehl-i 'aşka hoş armağânıdur	Gazel/ 111		.---/.--- /.---/.---	
19b	Ḥayretī	'Âşıkâ dilber selâmından selâmetler kıpar Ḥâk budur yoldaşlar çok dürlü ḥâletler kıpar	Bir zarâfet gülsitânıdur bu yerler Ḥayretî Şad-hezârân bülbül-i bâğ-ı belâgâtlar kıpar	Gazel/ 113		---/.--- /.---/.---	
19b	Ḥayretī	Seyrüm oldu dün gice Tübâyı gördüm bir nazar Çin şehir ol serv- i hoş-bâlâyı gördüm bir nazar	Uş bânâ tağ üsti bâğ oldu bugün yoldaşlar Ol leb-i gonce gül-i ra'nâyı gördüm bir nazar	Gazel/ 117		---/.--- /.---/.---	
20a	Ḥayretī	Her nefes hem- dem-i zâğ ol yûri elden ne gelür	Zâğ ile tıldı cihân gülşeni çün Ḥayreti yâ	Gazel/ 121		---/.--- /.---/.---	

		‘Andelībünden ırâğ ol yûri elden ne gelür	Bülbül-i bâğ-ı ferâğ ol yûri elden ne gelür				
20a	Hayretî	Dedüm ey dost cefâ ise hemân ancağ olur Dedi bî-çâre haţâ ise hemân ancağ olur	Fağr ile izi tozın sürme idin gözleriñe Hayretî kühl-i cilâ ise hemân ancağ olur	Gazel/ 123		..--/..-- /..--/..--	
20b	Hayretî	‘Aşka kûl olalı bu göñlüm hâlâyıkdan kaçır Merd olan nâ- mağrem ile âşinâlıktan kaçır	İttiḥâd-ı ma‘nevî kesb ideğör ey Hayretî Şûretâ mağbûb olan elbette ‘âşıkdan	Gazel/ 125		-.--/-.-- /-.--/-.--	
20b	Hayretî	Münevver kıldı âfâkı cemâlün mihr-i lâmi‘dür Benüm vîrâneme şalmadı pertev kaldı tâli‘dür	Getürme gel dile ey Hayretî cân u göñül râzın Ki her bir sır ki işneyni tecâvüz itdi şâyi‘dür	Gazel/ 126		..--/..-- /..--/..--	
21a	Hayretî	Ey gedâ diyen baña devletlü hânım yok mıdur	Hayretî yem dökme gel yok yere kanım yerlere	Gazel/ 127		-.--/-.-- /-.--/-.--	

		Yohsa ben âdem degül miyem ya cânum yok mıdur	Pâdişâhum n'ola kul oldumsa cânum yok mıdur				
21b	Hayretî	Bu fenâ evde vefâdan görmedi eşer Bunca yaşlar yaşadı hatta ağardı çeşm-i ter	Hayretî ehl-i hüner çokdur velî ‘ayb olmasun Görmedüm ben kimse ‘aybın görmemek gibi hüner	Gazel/ 128		-.--/-.-- /-.--/-.--	
21b	Hayretî	Maḥabbet bezminüñ dil menzilidür Mey-i ‘aşkuñ ḥired lâ- ya‘kılidür	Ölüm âsân olupdur Hayretî ye Bu ḥalkun gerçi ḡayet müşkilidür	Gazel/ 126		.---/.--- /-.--	
22a	Hayretî	Luṭf it unutma bendeñi himmet zamânıdur Kim fevt olur efendi bu fırsat zamânıdur	Ol dest-gır kâldı ayaqlarda Hayretî Şâhum ‘Alîlik eyle mürüvvet zamânıdur	Gazel/ 134		--./-.-./.- -./-.-	
22b	Hayretî	Nevbahâr oldı göñül şohbet-i şahbâ demidür Ya‘nî gül mevsimidür câm-	Hayretî mevsimidür gûşe- i gamdan çıka gör	Gazel/ 138		..--/..-- /..--/..--	

		ı muşaffâ demidür	‘Âlem-i ‘ayş u şafâ gülşen ü şahrâ demidür				
22b	Hayretî	Dil-teşneyem Îlâhî âb-ı zülâle irgür Fürkat şebini ya ‘nî rûz-ı vişâle irgür	zевқ u şafâ ile kıl bî-hûş Hayretî yi Ey sâķî-i maħabbet gel bir piyâle irgür	Gazel/ 148		--./--./-- -./-.-	
23a	Hayretî	‘Ahdine durmaz dirîğ ol serv- kâmet gec gelür Dostlar oldı yaķınüm kim kıyâmet gec gelür	Hayretî yi kılma red kim gülsitân-ı kûyuña Ancalayın bûlbûl-i bâğ-ı belâgat gec gelür	Gazel/ 151		-.--/-.-- /-.-./-.-	
23a	Hayretî	Be bu rûm illeridür bunda suħandanlar olur Bu irem gülşenidür murğ-ı hoş-elhânlar olur	Bir ħarâbât evidür köşesini seyr itseñ Hayretî gibi nece vâliħ ü ħayrânlar olur	Gazel/ 154		..--/..-- /..--/..--	
23b	Hayretî	Niçe bir virmeye el vuşlat-ı cânân niçe bir Niçe bir yana firâķ âteşine cân niçe bir	Niçe bir vâdî-i hicrâna düşüp ser-gerdân Gezesin Hayretî yâ bî ser ü sâmân niçe bir	Gazel/ 148		..--/..-- /..--/..--	

24a	Ḥayretî	Benüm her dâğ-ı sīnem kim kızıl kana boyanıkdur Belâ dağıyle zeyn olmış birer rengīn şakâyıkdur	Egerçi Ḥayretî rûsvâ vü şeydâyî gezer dâyim Şarâb-ı ‘aşk mestidür anı şanmañ ki fâsıkdur	Gazel/ 164		.---/.--- /---/.---	
24a	Ḥayretî	Çeşm-i hûn-rîzûñ ucından dīdeler giryân olur Hey ne zâlimsin ki her dem ışığūñden kan olur	Şemme-i esrâr-ı ‘aşkımdan kime şerh eylesem Ḥayretî -i vâlih ü şeydâ gibi hayrân olur	Gazel/ 165		---/.-- /---/.--	
24b	Ḥayretî	Ayağūñ toprağı ser-tâcumuzdur İşigūñ ‘arşumuz mi‘râcumuzdur	Ḥarâbât erlerinūñ ḥâk-i pâyı Bizüm ey Ḥayretî ser- tâcumuzdur	Gazel/ 153		.---/.--- /---	
25a	Ḥayretî	Şuşamış cânlara la‘lūñ şarâb-ı zindegânīdür Kara günlülere zūlfūñ hayât-ı câvidânīdür	Alup cânın dökerseñ Ḥayretî nūñ kanın ey sofi Mey ü maḥbûbı terk itmez k’anuñ rûḥ-ı revânıdur	Gazel/ 172		.---/.--- /---/.---	

25a	Ḥayretî	Ey benüm hâlüm şoran ben bilmezem cânâna şor Bendenüñ ahvâlini var ḥazret-i sultâna şor	Değme bir ḥayvân ne bilsün lezzet-i ‘aşkı nedür Ḥayretî ol ni‘metüñ dadını ben ḥayrâna şor	Gazel/ 174		---/--- /---/---	
25b	Ḥayretî	Rind-i fânîler bu dünyâ-yı fenâdan geçdiler Zâhidâ şanma şarâb-ı dil- güşâdan geçdiler	Ṭâlib-i râh-ı ḥaḳîkat oldılar abdâllar Ḥayretî el yudılar her mâcerâdan geçdiler	Gazel/ 180		---/--- /---/---	
25b	Ḥayretî	Ḥâk-i pâyuñ ey güzeller şâhı başlar tâcıdur Âsitânuñ ehl-i ‘aşkuñ ‘arşıdur mi‘râcıdur	Keşf-i esrâr eyler ise Ḥayretî Mansûr-vâr Dâr ile korqutma şofî ol anuñ mi‘râcıdur	Gazel/ 181		---/--- /---/---	
26a	Ḥayretî	Ger dilerseñ ey ḥarâbâtî şafâ-yı rûzgâr Dâyimâ nûş it şarâb-ı dil-guşâ- yı rûzgâr	Ḥayretî bir künc- i miḥnetdür maḳâm-ı salṭanat Bî-ḥaberler gerçi dir devlet-sarây-ı rûzgâr	Gazel/ 184		---/--- /---/---	

26a	Ḥayretī	Geh nâz ü gehī cevr ü gehī fitneler eyler Bu şīve ile ‘âşıkā gel gör neler eyler	Ağyâr ile yâr olmadığıyçün ğam-ı ‘aşkı Günden güne ey Ḥayretī gönlümde yer eyler	Gazel/ 186		--./--./.- -./--	
26b	Ḥayretī	Öykünürmüş ruh- ı cânâna kamer Bilmeyüp ḥaddini bir gün lekeler	Bu demi hoş görelüm Ḥayretīyâ Bu deme irmedi kaldı niceler	Gazel/ 187		..--/..-- /..-	
26b	Ḥayretī	Biz sâkinân-ı gûşe-i fülk-i felâketüz Biz âşinâ-yı lücce-i baḥr-i melâmetüz	Bi’llâh Ḥayretī ulu devlet degül midür Biz sâkinân-ı dergeh-i Şâh-ı Velâyetüz	Gazel/ 191		--./--./.- -./--	
27b	Ḥayretī	Ey ḥâce şanma sen bizi şehvet esīriyüz Dīdâr-ı ḥaqqı ‘aşk u maḥabbet esīriyüz	Ey Ḥayretī ayak tozu kaç gedâlaruz Biz şanma bu fenâda riyâset esīriyüz	Gazel/ 192		--./--./.- -./--	

27b	Ḥayretî	Dostum gerçi ki düşmen gözine biz dikenüz Başlar üzre yer olur gâh gül-i nesterenüz	Kûy-ı yârı virevüz mülk-i Süleymâna eger Ḥayretî dünyede âdem degülüz ehrimenüz	Gazel/ 193		..--/..-- /..--/..--	
28a	Ḥayretî	Kûy-ı nigâra uğramasa rehgüzârumuz İtmez huzur o gün bu dil-i bî- karârumuz	Ey Ḥayretî olursak eger hâk-i pây-ı dost Hep kühl idine ehl-i basîret gubârumuz	Gazel/ 196		--./-.-./.- -./-.-	
28a	Ḥayretî	Mey-i nabuñ nice olmayalum ölümlüsi biz Bir iki gün bu fenâ evde anuñ dirisiyüz	Ḥayretî haste- dile geldi gamuñ yâr oldı Kıomadı gûşe-i gamda bu garîbi yalıñuz	Gazel/ 198		..--/..-- /..--/..--	
28b	Ḥayretî	Şûretâ katreyuz ammâ ki deñizdür dilümüz Bulımaz keştî-i endîşe bizüm sâhilümüz	Bir kadeh bâdeye cânlar virürüz Ḥayretî yâ Bilmezüz hamr ile mi oldı muhammer gilümüz	Gazel/ 199		..--/..-- /..--/..--	

28b	Ḥayretî	Ġam degül dâyim sifâl-i ḥâk olursa câmumuz Tek müdâm olmasun eksük bâde-i gül- fâmumuz	Biz melâmet defterine geçmedük ey Ḥayretî Nâme-i nâmûsdan ḥakk olmayınca nâmumuz	Gazel/ 200		---/--- /---/---	
29a	Ḥayretî	Ne Süleymâna esîrüz Selîmûñ ḳulıyuz Kimse bilmez bizi bir şâh-ı Kerîmûñ ḳulıyuz	Terk edüp Ḥayreti yâ tâc u ḳabâdan geçdük Anca bu dünyede bir köhne ‘abânûñ ḳulıyuz	Gazel/ 205		---/--- /---/---	
29a	Ḥayretî	Dilâ dîvâneler ‘âşıkırlaruz biz Baş açuk ‘âşık-ı şâdıḳırlaruz biz	Bizi ey Ḥayretî yârân içinde Ne bilsün il nice fâyıḳırlaruz biz	Gazel/ 208		---/--- /---	
29b	Ḥayretî	Asitânuñdur bizüm ey dost beytu’llâhumuz K’anda gösterdi cemâli nûrını Allâhumuz	Biz faḳîrüz meskenet toprağıdur mesken bize Biz gedâyuz Ḥayretî dervîşlikdür câhumuz	Gazel/ 211		---/--- /---/---	

29b	Ḥayretî	Yüri ey fitnesi çok şefkati az Gözi gibi özi de şûh u şannâz	Bugün meydânda gerçi cân-fedâ çok Begüm bu Ḥayretî de câna kalmaz	Gazel/ 213		.---/.--- /..--	
30a	Ḥayretî	Ḥazer kıl şûret-i luṭfi zamânuñ ber-devâm olmaz Olur mı bir elif- kâmet kim âhir kaddi lâm olmaz	Senüñ de Ḥayretî işüñ tamâm eyler felek bir gün Deme eksüklük eyleyüp şağın işüm tamâm olmaz	Gazel/ 217		.---/.--- /..---/.---	
30a	Ḥayretî	Her kabâdan göz diküp tek câme kılma iltimâs Dik tecerrüd sûzeni birle pelâs üzre pelâs	Ḥayretî gûyâ bir âyetdür cemâl-i dost kim Sûre-i ve's- şemsden etmiş Ḥağ anı iktibâs	Gazel/ 222		-.---/-.--- /..---/..-	
30b	Ḥayretî	Uşbu bâzâr-ı fenâ bir sûdı yok sevdâ imiş Hûy u hây u tūmturâkı hep kırı gavğa imiş	Ka'be-i maşşudı ehl-i dillerüñ ey Ḥayretî Var yüzüñ sür âsitân-ı Ḥazret-i Mevlâ imiş	Gazel/ 224		-.---/-.--- /..---/..-	

30b	Ḥayretī	Geldi irdi çün yine qara haber gibi tıraş Ey dirîğâ atdı oqın yaşdı yayın göz u kaç	Eksik	Gazel/ 227		---/--- /---/---	
31a	Bâkî	Ḥaṭṭ-ı la'liyle kaşı cânânuñ Bir rubâ 'îsidür Gülistânuñ	Bâkî senden cefâ vü cevrummaz Eger olursa luṭfuñ ihsânuñ	Gazel/ 249		---/--- /..-	
31a	Bâkî	Müheyyâ oldı meclis sâkıyâ peymâneler dönsün Bu bezm-i rûh- baḥşuñ şevkine mestâneler dönsün	Bu bezm-i dil- güşâyâ maḥrem olmaz Bâkî yâ herkes Di gelsün ehl-i diller gelmesün bîgâneler dönsün	Gazel/ 391		---/--- /---/---	
31b	Bâkî	Yazdı bahâr âyet- i ḥüsnüñ varaḳ varaḳ Gül muşḥafından oḳudı bülbül sebaḳ sebaḳ	Bâkî işigi ḥâkine düşmiş niyâz ider Miskîn fütâde 'âşıḳ-ı bî-dil babaḳ babaḳ	Gazel/ 242		--/---/--- -/---/---	

31b	Bâkî	Ten pâ-y-mâl ü serde ğam-ı ‘aşk-ı yâr ise Kaldum ayakda elde degül ihtiyâr ise	Bâkî cihânda resm-i vefâdan nişâne yok Yâr adın añma ‘aqluñ eger saña yâr ise	Gazel/ 441		--./--./.- -./.-	
32a	Nev‘î	Ol lutf-ı suhan ol leb-i şekker ne dimekdür Güftâra gele rûh-ı muşavver ne dimekdür	Naẓm eyleye Nev‘î o mehiñ lebleri vaşfin Ağzında ola kand-i mükerrer ne dimekdür	Gazel/ 127		--./--./.- -./.-	
32a	Muhibbî	Pend gûş itme dilâ alma ele ‘âr etegin Kö ne dirlerse disünler dutagör yâr etegin	İy Muhibbî benî- âdemde vefâ kalmadı çün Sen de Mecnûn- şifat tut yüri tağlar etegin	Gazel/ 2705		..--./..-- /..--./..--	
32b	Bâkî	Ezelden şâh-ı ‘aşkuñ bende-i fermâniyuz cânâ Maḥabbet mülkinün sulṭân-ı ‘âlî-şâniyuz cânâ	Cihânı câm-ı naẓmum şi‘r-i Bâkî gibi devr eyler Bu bezmüñ şimdi biz de Câmî-i devrâniyuz cânâ	Gazel/ 13		.---./--- /---./---	

32b	Bâkî	Hûrşîd kim fezâ-yı felekdür mesîr aña Degmez gedâlar içre ışığünde yir aña	Bâkî suhanda farq-ı sipihre kadem başar Luţf-ı Hudâ olursa eger dest- gîr aña	Gazel/ 7		--./-./.- -./-.-	
33a	Bâkî	Cevr ü cefâña kâ'il olur dem velî şehâ Maḥşuş olaydı ol da cihânda hemân baña	Vaşşâfısın o serv u kaddüñ râstı bu kim Ṭab'-ı bülend nazmıña aḥsend Bâkîyâ	Gazel/ 10		--./-./.- -./-.-	
33a	Bâkî	Olsa zülfi o gül- 'izâra niḳâb Olur âşüfte sünbül-i sîr-âb	Ġam-ı devrân-ı dûmı çekme yûri Bâkîyâ ol hemîşe mest ü ḥarâb	Gazel/ 19		..--./.- /..-	
33b	Bâkî	Leb-i ḥandânuñ ile kılduñ yâd Eyledün mürdelerüñ rûḥını şâd	Bâkîye emr nedür sulṭânım Saña ḳul oldı muṭî' ü münḳâd	Gazel/ 37		..--./.- /..-	
33b	Bâkî	Bir leb-i gonca yüzi gül-zâr dirseñ işte señ	Bâkîyâ Ferhâd ile Mecnûn-ı şeydâdan bedel	Gazel/ 380		--./-./.- -./-.-	

		Har-ı ğamda ‘andelîb-i zâr dirseñ işte ben	‘Âşık-ı bî-şabr u dil kim var dirseñ işte ben				
34a	Bâkî	Pür olup devr idicek meclis-i mestânı kadeh Çarh olur halka-i rindân meh-i tâbânı kadeh	Yaraşur halka-i rindâna disem ey Bâkî Hâtem-i Cemdür anuñ la‘l-i Bedaşsânı kadeh	Gazel/ 32		..--/..-- /..--/..--	
34a	Bâkî	İtti şikâr göñlümi bir şûh-ı şeh- levend Müjgânı tîr ü kaşî kemân turrası kemend	A‘dâ yanuñda hurrem u handân u şâdmân Bâkî gamuñda zâr u dil-nigâr u dermend	Gazel/ 34		--./-./.- -./-.-	
34b	Bâkî	Ser-i kûyuñ şanemâ cennet-i a‘lâ bilürin Müntehâ kâmetüñi Sidre vü Tûbâ bilürin	Bâkî yâ gülşen-i fırdevsi baña ‘arz itme Asitânın ben anuñ cennet me’vâ bilürin	Gazel/ 363		..--/..-- /..--/..--	
34b	Bâkî	Qaddün qatında kâmet-i şimşâd pest olur	Bâkî çeker mi bâde-i engûr minnetin	Gazel/ 97		--./-./.- -./-.-	

		Zülfün yanında revnağ-ı ‘anber şikest olur	Her kim ki mest-i cür‘a-i câm-ı Elest olur				
35a	Bâkî	Zülfünü görsem ‘izâruñ üzre ey hûri cemîl Şanuram zencîr şeklin bağlamışdur Selsebîl	Muntazır olsa n’ola nergis ğubâr-ı kûyına Tûtiyâya Bâkî yâ muhtâc olur çeşm-i ‘alîl	Gazel/ 285		---/--- /---/---	
35a	Bâkî	Mihr-i ruhuñla dilde kimüñ tâze dâğı var Tâb-ı çerâğ-ı şems ü kamerden ferâğı var	Bâkî gözinden eyle hâzer şorma leblerin Zinhâr gâfil olma şarâbuñ yaşağı var	Gazel/ 53		--/---/--- -/---/---	
35b	Bâkî	Ey dürr-i pâk ağzuña nisbet senüñ şadef Deryâ sevâhîlinde yatur pâre-i hâzef	Esrâr keşfin itmek şofî Bâkî yâ Başın muraqqâ‘ına çeker nitekim keşef	Gazel/ 228		--/---/--- -/---/---	
35b	Bâkî	Ṭotalum mihri görem ṭal‘at dil- ber yirine	Eksik	Gazel/ 422		..--/..-- /..--/..--	

		Kime dil bağlayayın zülf-i mu'anber yirine					
36a	Bâkî	Eksik	Şi'ri Bâkî ye kulak tutmasa zâhid 'aceb Söz güherdir ne bilür kıdrini nâ- dân güherüñ	Gazel/ 277		..--/..-- /..--/..--	
36a	Bâkî	Müje haylin dizer ol gamze-i fettân şaf şaf Gûyiyâ cenge girür nîze- güzârân şaf şaf	Qadrüñi seng-i muşallâda bilüp ey Bâkî Durup el bağlayalar karşuña yârân şaf şaf	Gazel/ 229		..--/..-- /..--/..--	
36b	Bâkî	Tîguñ içürdi düşmene zaḥm-ı zebânlar Baḥş itmez oldu oldı kimse kesildi lisânları	Âḥir çalındı kûs-ı raḥîl itdün irtihâl Evvel konaḡuñ oldı cinân bûstânları	Gazel/ 6	Mersiy e	--./-.-./-.- -./-.-	Mer siye- i Sult ân Süle ymâ n Hân 'aley hi'r- rah metü ve 'l- gufr ân

36b	Bâkî	Dil-rubâlarla 'aceb keşreti var her yoluñ Geçemez hûblarından göñül İstanbûluñ	Yoluña Bâkî -i dil-ḥaste revân eyler idi Tuḥfe-i cân ḥaḳîr olsa eger maḳbûluñ	Gazel/ 267		..---/..--- /...---/..-	
37a	Bâkî	Eylesün vaşlını dermân dil-i bīmâra meded Dûstlar işte ben öldüm baña bir çâre meded	Mededüñ kalmadı feryâd u fiğân eyleyecek Saña kimden ire ey Bâkî -i bî-çâre meded	Gazel/ 40		..---/..--- /..---/..-	
37a	Bâkî	Göñül almağa gelür şîveye agâz eyler Dil-i bî-çâreyi ben 'arz idicek nâz eyler	Eksik	Gazel/ 126		..---/..--- /..---/..-	
37b	Bâkî	Devlet el virse yüziñ gördüğüm eyyâm olsa Merḥaba eylesem ol şûḥ ile bayrâm olsa	Bâkî yâ şanma bahâr eyler idük meclisde Sâḳî-i lâle ruḥ u bâde-i gül-fâm olsa	Gazel/ 460		.---/.--- /..---/.---	

37b	Bâkî	Şafâ gülzârıdur sīnem gül-i bî- hârdur dâğum Maḥabbet gülşeninde açılan gül-nârdur dâğum	Qızardı göz gibi nâr-ı ğam-ı fûrkatde ey Bâkî Derûnum ḥâlin ağlar dīde-i ḥûn- bârdur dâğum	Gazel/ 335		.---/.--- /.---/.---	
38a	Bâkî	Ḥarf-i ğama devât u kalem şekl-i âhdur Aña mürekkeb âhda dûd-ı siyâhdur	Sultân-ı ‘aşka bende şatar şimdi kendüyi Bâkî de ḥaḳ budur ki ‘aceb pâdişâhdur	Gazel/ 61		--./-./.- -./-.-	
38a	Bâkî	Dil derdini ġamuñla dil-efġâr olan bilür Bīmâr ḥâlini yine bīmâr olan bilür	Sevdâ-yı zûlf-i yâr ile Bâkî ne çekdüġin Bend-i kemend-i ‘aşka giriftâr olan bilür	Gazel/ 83		--./-./.- -./-.-	
38b	Bâkî	Âşık ki sûz-i ‘aşḳ ile ‘uryân olup gezer Abdâldur ki ‘âlemi ḥayrân olup gezer	Evrâḳ-ı baġa n’eyledi bâd-ı ḥazânı gör Bâkî ġamuñda şöyle perişân olup gezer	Gazel/ 138		--./-./.- -._-.-	

38b	Bâki	Ol şeh-i hüsnün gözi üzre bakanlar	Nağş-ı hüsnün kimse Bâkî gibi taşvîr itmeye Şafha-i eş‘ârda anca kâlemler âşina	Gazel/ 421		---/--- /---/---	
39a	Bâki	Cânlar fidâ maḥabbet-i cânâne ser degül Erbâb-ı ‘aşka terk-i ser itmek hüner degül	İki cihana virmedi bir yâr-i sâdeyi Bâkî esîr-i kayd nuḳûş u şuver degül	Gazel/ 290		---/---/--- -/---/---	
39a	Bâki	Ḳıyâm itdi çemende yâre karşu Çenâr u ‘ar ‘ar u şimşâd kamu	Cihân enfâs-ı müşğînünle tıldı Saña Ḥaḳdan ‘atâdur Bâkiyâ bu	Gazel/ 398		---/--- /---	
39b	Bâki	Göñül dâğ-ı gamuñla sîne bir şem‘ uyandurmuş Çerâğ-ı ‘aşka bir ğarrâ kıvıltı altını yandurmuş	Bugün Bâkiyâ ol âfet vişâlin vâ‘deler kılmış Yalanlar söylemiş miskîni gerçekden inandurmuş	Gazel/ 219		---/--- /---/---	
40a	Bâki	Yıllardurur yoluñda senün pây-mâldur	Bâr-ı belâ-yı ‘aşkâ heves kıлма Bâkiyâ	Gazel/ 100		---/--- /---/---	

		Miskīn zülfüñ ayağa şalma vebâldur	Zîrâ taḥammül itmeyesin iḥtimâldur				
40a	Bâkî	Dâğ-ı sînem görüp ol gonce- dehen lâle gibi Bir avuç kınuma girmek diledi jâle gibi	Dil-i Bâkî yi ser-i zülfüñ elinden cânâ Çeküben hışm ile çeşm-i siyehüñ âla gibi	Gazel/ 518		-.--/..-- /..--/..-	
40b	Bâkî	Câm-ı şarâb la'1-i lebüñ mübtelâsıdur Şol bûseler ki andan alur kıan bahâsıdur	Bâkî suḥanda saña bugün hem- cenâh yok Ṭab'-ı bülendüñ evc-i belâgat hümâsıdur	Gazel/ 80		--./-.-./.- -./-.-	
40b	Bâkî	Goncalar içre nihân eyleme gül- berg-i terüñ Ya'nî seyr eyleyelüm sîneñi çöz dügmelerüñ	Zâhidâ rind-i ḥarâbâta ineñ ṭa'n itme Var ise zerre kıadar sırr-ı kıazadan ḥaberüñ	Gazel/ 277		..--/..-- /..--/..-	
41a	Figânî	Bir dûn ki cünd-i şâm ile ceng itdi âsumân	Ṭakup kemendi gerdenine ḍarb-ı dest ile	Kasid e/3		--./-.-./.- -./-.-	Ḳaşı de Der Vaḳt -i Âme den- i İbrâ

		Oldı burûc-ı kal'a-i gerdûnda çok kırân	Devlet kapuña haşmı getüre keşân keşân				hîm Paşa Ez Sefe r-i Nuş et- Eser -i Ala man
42b	Figânî	Ağlamazsa beni bir dem acıyup dîdelerüm Göreyin tursun iki gözine hûn-ı cigerüm	Ġam-ı hecrûñle Figânî ruḥı zer- gûn oldı Daḥı meyl itmez misin aña eyâ sîm-berüm	Gazel/ 56		---/--- /---/---	
42b	Figânî	Gözümün kaçırını eylerse hayâlün nola cân Şeh-i ‘âlemdür idinse yiridür şırça sarây	Ayağı illere taḫsîm idesin meclisde Niçün ey sâķī Figânî kuluña degmeye pây	Gazel/ 96		---/--- /---/---	
43a	Figânî	Burc-ı şeref üzre görüp ol ruḥları âhı Âhum sevinüp gök yüzine atdı külâhı	Yâr ışığını bekle odur maṭlab-ı a‘lâ Terk eyle Figânî yüri var manşıb u câhı	Gazel/ 95		---/--- /---/---	
43a	Figânî	Abdâl-ı dil ki kendüyi zeyn itdi dâğ ile	El virmedi bu sâķī-i devrân Figâniyâ	Gazel/ 75		---/---/--- -./-.-	

		Bâzâr-ı ‘ışka cerre gelüpdür çerâğ ile	Bezm-i cânda yıkıldı beni bir ayağ ile				
43b	Figânî	Añaydı gülşene varduğca kıaddüni bûlbûl Tutardı anı el üstinde her nihâl ey gül	Figânî geçmek içün nâle seyl-i eşkünden Çeker feleklere yer yer bu dûd-ı âhum pül	Gazel/ 48		--./--./.- -./.-	
43b	Figânî	Kavl u karar eylemeñ ol bî- karar ile Zirâ ki öldürür kişiyi intizâr ile	Şimdi Figânî bilmedi dildâr-ı kadrusı Şağ olsun añlaya seni ol rûzigâr ile	Gazel/ 74		--./-./.- -./.-	
44a	Figânî	Ger tığ-i hecr ile çıka cân tenden ey perî Çıkmaz gönülden ölmek ile gamzeñ oğları	Kâfir raķibi yırtup atup itmege helâk Oldı Figânî pîşe-i ‘aşkuñ ğazanferi	Gazel/ 89		--./-./.- -./.-	
44a	Figânî	Câ-be-câ ey sîmten çemende dâğ-ı hûn-feşân Atlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemân	Ey Figânî bu gice sevdâ-yı zûlf-i yâr ile	Gazel/ 64		-.--/-.- /-.-/-.-	

			Dûd-ı âhum başın alup göklere oldı revân				
44b	Figânî	Ṭûbâ kadûne serv-i hırâmân olalı kûl Âzâde oldı bâğ-ı cihânda hazândan ol	Elden koma Figânî fenâ vâdîsinin şağın Menzile ırgürür gide gide seni o yol	Gazel/ 49		---/--- /---/---	
44b	Figânî	Beni egri çıkarımasun yanuñda hañçer-i ser-tîz Yüzine sürmesün alup bir avuç kanum ol hûn-rîz	Beri yanında dünyânuñ şebâtı yok çü fânîdür Geçelüm öte yanına Figânî rûzigâruñ tîz	Gazel/ 33		---/--- /---/--- /---	
45a	Figânî	Bûlbûli bezm-i çemende gayret-i hâr incidür Gonca-i gül-zâr-ı şanmañ bûlbûl-i zâr incidür	Âl ile bir bûseñ aldı bu Figânî tıfl iken Dağı ol gayret beni añduqça her bâr incidür	Gazel/ 28		---/--- /---/---	
45a	Figânî	Çözdükçe her seher o şanem zûlfı bağıını	Cellâd-ı çeşm-i ğamzesi tîğın tağındı çün	Gazel/ 91		--/---/--- -/---/---	

		Bâd-ı şabâ mu‘aţtar ider cân dimâğını	Görsün Figânî her kişi başı yarâğını				
45b	Figânî	Sevdi gönlüm bâğ-ı hüsnüñ bir gül-i handânını İñledür hâr-ı belâda bûlbül-i nâlânını	Hayl-i gam bulmaz zafer âhen hişâruñdur dile Sakla sineñde Figânî yâruñuñ peykânını	Gazel/ 92		-.--/-.-- /-.--/-.-	
45b	Figânî	Hâlûñ gamıyla tâzeledüm sine dâğını Yakdum dil ehlinüñ o söyünmiş çerâğını	Görsem Figânî câm-ı mey içre habâb-ı al Deşt-i belâda yâd iderem cân otağını	Gazel/ 94		--./-.- /-.-/-.-	
46a	Figânî	Ruhsârların zûlfûñ içün itdi şehâdet Bir dîñî karadur ki ider şemse ‘ibâdet	Âlemde bu beş beytûñ ile kal‘a-i şi‘re Urduñ be Figânî yine bir top-ı belâgat	Gazel/ 4		--./-.-/-.- -./-.-	
46a	Figânî	Kaşuñ yanındağı hâlûñ degüldür ey meh-rû	Figânî yasûñı dök rûz-ı hecr-i zülfinde	Gazel/ 73		.-.-/-.- /-.-/-.-	

		Sitâredür kim olupdur hilâle hem-pehlû	Ağ akça kara gün içün durur meşeldür bu				
46b	Figânî	Yilsün yoluñda yıllar bile dil şabâ gibi Görsün cefânu cânına cânâ vefâ gibi	Gördi Figânî râ kaşuñı fikr edin dedi Qaddüm iki bükên benüm âhîr bu râ gibi	Gazel/100		--./-./.- -./.-	
46b	Figânî	Deşt-i gamda Mecnûn nâ-şâd eylemez İtdügüm kârı belâ kûhında Ferhâd eylemez	Sikke-i mermerde kazduñ Bîsütûn-ı dehrde İtdügün kârı Figânî degme üstâd eylemez	Gazel/4		-.--/-.-- /-.--/-.-	
47a	Günâhî	Ne mâhiyetdir ol mâh-ı mülk-i Süleymânı bilmezler Ne nakş eyler peyâmı ol büt-i zîbâyı bilmezler Ne nakş eyler peyâmı ol büt-i zibâyı bilmezler	Cihân arâ cihân içindedir arâyı bilmezler Şu mâhiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler	Gazel/			Gün âhî Fer mây ed
47b	Ümîdî	Görmeyeliden yüzünü cân-ı mey-i gülgünün	Qader eş'âra Ümîdî ne bilsün nâ-dân	Gazel		-.--/-.-- /-.--/-.-	

		Bezm-i miḥnetde ne zehirden yudarın afyonuñ	Qıymetin fehm idemezler odor kimsenüñ				
48a	Ümîdî	Dem-i hecrüñde aḳar aḳar de-mâ- dem anıñ Ağlayup üstüne döndügi budur dolabıñ	Eylediñ kışsa-i giysû-yı nigârı teḍvil Ne muḥayyeldür Ümîdî bu kadar eṭnâbıñ	Gazel		-.--/-.-- /-.--/-.--	
48a	Ümîdî	Sâḳî-i bezm-i bâde-i gül-renk ü lâlefâm Eksük virürse ğayrıya bizden yaña tamâm	Çekme elüñi câm-ı mey-i erguvândan Meyden Ümîdî eyleme destüñ tehî merâm	Gazel/ 142		--./-.-/.- -./-.--	
48b	Ümîdî	Didüm ey ḳaşı kemân sîneye gönder bir oḳ Nâz ile didi yabana atacaḳ nesnem yoḳ	Ey Ümîdî saña çoḳ cevır ideyin didi nigâr Didüm ey şûḥ-ı cefâ-pîşe buralar cefâ çoḳ	Gazel		.---/..-- /..-/--	
48b	Ümîdî	Vaşl-ı metâ'ına olıcaḳ müşteri göñül Nâzile yâr geldi didi şatılık degül	Yaqdı Ümîdî farkına şevḳüñle tâze dâğ	Gazel/ 133		--./-.-/.- -./-.--	

			Gūyā şokındı başına bir dāne hūb gül				
49a	Ümîdî	Nûş ider yâr ile ol gonce-dehen cām-ı şarâb Demidür âhumile olsa ciger dûda kebâb	Bûstân-ı ser-i kûyın tolanur ol servüñ Ey Ümîdî demidür çıksa gözümde seyl- âb	Gazel/ 11		..---/..--- /..---/..---	
49b	Ümîdî	Yine letâfeti var hağ budur çemen zâruñ Görünce göñlü ağarsa ‘acemi enhâruñ	Ümîdî mevsîm-i gül devr-i cām-ı ‘işretdür Terâne eylese bûlbûl ü meydür eş‘âruñ	Gazel		.---/..--- /..---/..---	
49b	Ümîdî	Def‘ için bu zamane dūr derdesdîn Sūr şarâbı tutar elde gül-i gül- âbların	H‘ân zehr-i gamuñ Ümîdî yi şûn Çıkarur ol begüm anın şekerüñ	Gazel		-.---/..--- /..---	
50a	Üsküplü İshâk Çelebi	Seyre gelsen gülşenüñ her güşesi seyrân olur Açılır güller kâdehden gonce-i handân olur	Bu gice İshâk düşünde beni öpdi demiş Vaqt olur bir derdmende yok yere bühtân	Gazel/ 29		-.---/..--- /..---/..---	

50a	Ḥayālî	Etmezem gülzâr seyrin bülbül-i şeydâ gibi Meskenüm Kâf-ı kanâ‘at olalı ‘anķâ gibi	Zerre deñlü itmedüñ dehre Ḥayâlî i‘tibâr Topuñ ağsun göklere mihr-i cihân-ârâ gibi	Gazel/ 57		---/-.-/- .--	
50b	Ḥayālî Bey	Mey ayağa binmiş gezer meyhânedan meyhâneye Düşmüş lebüñ sevdâsına peymânedan peymâneye	Pîr-i harâbâtuñ sözü çıkdı Ḥayâlî çokdurur Vâ‘iz gibi şalmaz beni efsânedan efsâneye	Gazel/ 54		---/-.-/- /---/-.-/-	
50b	Fazlî	Sordum lebüñde mu‘ciz-i ‘Îsâ haberlerin Bulduñ saçuñda leyletü’l-isrâ’ haberlerin	Kirpiklerinüñ ‘askerini dizdi bir yere Buyurdi Fazlî cânuma yağmâ haberlerin	Gazel/ 132		---/-.-/- -./-.-	
51a	Celâlî	Dilâ bir câyı hürrem görmedim genc-i fenâdan yeg Daḥî bî-mâre bir mesken mi dârü’l şifâdan yeg	Celâlî bî-huzûr oldukça halkıñ bâr-ı reşkiñden Maķâm-ıistirâhat görmedim zıll-ı hüdâdan yeg	Gazel		.---/.--- /.---/.---	

51a	Şâfi	Mevsim-i lâledür nûş-ı mey-i nâb eyle Câm-ı şahbâyı eliñde gül-i sir-âb eyle	Ḥaber-i vaşlı su‘âl eyle leb-i dilberden Şâfiyâ def‘-i ğama nûş-ı mey-i nâb eyle	Gazel		..---/..--- /..---/..-	
51b	Fuzûlî	Sipih-rûñ fâriġam vaşluñda mâh u âftâbından Ġaraż ‘îd-i vişâlûñdür bu ay u ġün ħisâbından	Kimi huş-yâr görseñ sen aña ver bâd-ı ey dil Bi-ĥamdi’llâh Fuzûlî mestdür vaḥdet şarâbından	Gazel/ 208		.---/.--- /..---/.---	
51b	Fuzûlî	Ramazân oldı çeküp şâhid-i mey perdeye rû Mey içün çeng tutup ta‘ziye açdı ġîsû	Ramazân oldı budur vehmi Fuzûlî nüñ kim Nece ġün içmeye mey zühd ile nâ- geh tuta ĥû	Gazel/ 231		..---/..--- /..---/..-	
52a	Fuzûlî	Baġa gel bûlbûle ‘arız-ı gül-i ruḥsâr eyle Yık gülüñ ‘ırzını bûlbûl gözine ĥ‘âr eyle	Eksik	Gazel/ 236		..---/..--- /..---/..-	
52a	Fuzûlî	Muşhaf demek ḥaṭadur ol şafḥa- yı cemâle	Resm-i vefâ Fuzûlî senden kemâle yetmiş	Gazel/ 243		--./-.-/- -./-.-	

		Bu bir kitâb sözdür fehm eden ehl-i hâle	Hoş kâmil-i zamânsan ahsent bu kemâle				
52b	Fuzûlî	Batalı kana okuñ dīde-i giryân içre Bir elifdür şanasan kim yazılır kan içre	Ey Fuzûlî kime sûz-ı dilümi söyleyeyin Yok benim gibi niz ateş-i hicrân içre	Gazel/ 245		..--/..-- /..--/..-	
52b	Fuzûlî	Yâr kılmazsa baña cevır u cefâdan ğayrı Ben aña eylemezem mihr ü vefâdan ğayrı	Ey Fuzûlî bize tağdīr ğam etmiş rûzî Kılalum şabr nedür çâre rızâdan ğayrı	Gazel/ 261		..--/..-- /..--/..-	
53a	Fuzûlî	Hâşılum yok ser-i kûyuñda belâdan ğayrı Ġarażum yok reh-i ‘ışķuñda fenâdan ğayrı	Eksik	Gazel/ 265		..--/..-- /..--/..-	
53a	Fuzûlî	Şeb ki miftâh-ı meh-i nev ola gencīne-güşâ Kıla peymâne-i gerdûni cevâhir- peymâ	Câm devrinde Fuzûlî okıram mey vaşfun Ateş-i hırmen-i ğam âb-ı hayât-ı hükemâ	Gazel/ 20		..--/..-- /..--/..-	

53b	Fuzûlî	Ğamzesin sevdüñ gönül cânuñ gerekmez mi saña Tığa urduñ cism-i ‘üryânuñ gerekmez mi saña	Ƨudalum kim kim eşk seyl-âbına yokdur i‘tibâr Ey Fuzûlî çeşm-i giryânuñ	Gazel/ 17		-.--/-.-- /-.--/-.--	
54a	Fuzûlî	‘Aks-i ruhsâruñ ile oldı müzeyyen mir’ât Beden-i mürdeye feyz-i nazaruñ verdi hayât	Ey Fuzûlî vera‘ u zühd ile mu‘tâd olduñ Bilmedüñ hâliñi bî-hûde geçürdüñ evkât	Gazel/ 39		..--/..-- /..--/..--	
54a	Fuzûlî	Halğa hûblarun vişâl-i râhat- efzâdur ğaraż ‘Âşıķa ancak taşarrûfsuz temâşâdur ğaraż	Ƨıl Fuzûlî terk-i ibrâm-ı tekellüm kim yeter Sûret-i hâlün ger izhâr-ı temennâdur ğaraż	Gazel/ 133		-.--/-.-- /-.--/-.--	
54b	Fuzûlî	Nece yıllardur ser-i kûy-ı selâmet beklerüz Leşker-i ‘irfân-ı sultânuz velâyet beklerüz	Yatdılar Ferhâd u Mecnûn mest-i câm-ı ‘ışķ olup Ey Fuzûlî biz olar yatdukça fırşat beklerüz	Gazel/ 114		-.--/-.-- /-.--/-.--	
54b	Fuzûlî	Ey hadeng-i ğam ile sîne-i aḫbâb hedef	Ey Fuzûlî taleb-i rutbe-i ‘irfân eyle	Gazel/ 143		..--/..-- /..--/..--	Fuzû lî

		Muntazır hançer-i müjgânuña cânlar şaf şaf	Cehl ile hâşıl-ı evkât-ı şerif etme telef				
55a	Nev'î	Hayâl-i çeşm-i maḥmûruñ dil-i efgâra düşmişdür İki mestâne dilber gûşe-i ḥammâra düşmişdür	Ser-i kûyuñda çok üftâdeler Nev'î kuluñ ammâ 'Aceb âvâre düşmişdür 'aceb bî-çâre düşmişdür	Gazel/ 146		.---/.--- /.---/.---	Ve Leh û
55a	Nev'î	Saḥa el virmiş iken devlet-i ḥüsn ü leṭâfetler Elüñden bûse alınmaz nedir cânâ bu ḥissetler	Bu şi'ri Nev'iyâ dildâr destîne şunub di kim El öpmekdür ğaraż ḥarc olmadan bunca zarâfetler	Gazel/ 159		.---/.--- /.---/.---	Ve Leh û
55b	Nev'î	Erbâb-ı ğama râh-ı belâdan ḥazer olmaz 'Işķa ḳadem uran kişide bîm-i ser olmaz	Sırr-ı ğam-ı 'ışkı degürür gûşına yârûñ Nev 'i dür-i eşķüm gibi bir bed güher olmaz	Gazel/ 166		--./---./.- -./.-	
55b	Nev'î	Ḳaşuñ hilâlidür gözümüzde ḥayâlümüz	Şol denlü itdi Nev'î'yi ḳaşuñ ğamı nizâr	Gazel/ 172		--./.-./.- -./.-	

		Zülf ü ruḥuñ ḡamiyle geçer mâh-ı u sâlümüz	Gözlerde qaldı za‘f ile ancaḡ ḡayâlümüz				
56a	Nev‘î	Cânda taşvîr itdüm ol zülf-i perîşânı dürüst Baḡladum bir târ ile biñ deste reyḡânı dürüst	Nâkış ve kâmil ‘ayyâr olunsa demdür Nev‘î Zer gibi bulduḡ bugün mi‘yâr-ı sultânı dürüst	Gazel/ 25		-.--/-.-- /-.--/-.--	
56a	Nev‘î	Yâr ‘uşşâḡını bûseyle ri‘âyet idemez Bir içüm şü ile biñ teşne ḡanâ‘at idemez	Ḳâmeti fikrine Nev‘î o şehûñ ḡâyet yok Bu ribât içre ise kimse iḡâmet idemez	Gazel/ 175		..--/..-- ..--/..--	
56b	Ümîdî	Şûfî ḡarażıñ çün bir iki câm-ı şâfâdur Ya tâc-ı riyâ başıña bilsem ne belâdur	Dil virme Ümîdî şaḡın âlâyiş-i dehre Kim ‘âḡıbetü’l emr anuñ soñı hebâdur	Gazel/ 67		--./--./.- -./.--	
56b	Ümîdî	Eyledün tîr yâresine siper Ey dil ammâ içüñ bilür ne çeker	Nazmuña ey Ümîdî kıymet yok	Gazel/ 75		..--/..-- /..--	

			Ṭab‘-ı pâkuñ olalı kân-ı güher				
57a	Ümîdî	Cân virür ol sîm şakuñ qalbi meyyâl üstine Ḥâce-i dünyâ- perest olur gider mâl üstine	Nice el virsün visâl-i yâr Ümîdî olmadı Sâ‘id-i devlet müsâ‘id baht-ı ikbâl üstine	Gazel/ 196		-.--/-.- /-.-/-.-	
57a	Ümîdî	Rûşen kılalı meclisi câm-ı şarâbımız Mihriye mâh-ı ‘aynına almaz habâbımız	Zerq-i riyâdan el yuya zühhâd-ı şehre eger Görse Ümîdî meykedede âb-ı nâbımız	Gazel/ 82		--./-.-./.- -./-.-	
57b	Ḥayâlî Bey	Nigârâ bezm-i hüsnuñde dil-i mestânemüz qaldı Cemâlün şem‘ine yaqmış perîñ pervânemüz qaldı	Ḥayâlî devlet-i bî-i‘tibâra bakmaduñ gitdün Bize besdür bu kim dillede bir efsânemüz qaldı	Gazel/ 83		.---/.--- /.---/.---	
57b	Ḥayâlî Bey	Ḥadeng-i âhumuñ zaḥmın yetmiş bir ser-nigûnumsın Bugün devrümde ey gerdûn zebûnumsın zebûnumsın	Görüb bir ahdan her üstühânım nâlede ol büt Dedi deyr-i maḥabbetde	Gazel/ 29		.---/.--- /.---/.---	

			Ḥayālī erġanûmsın				
58a	Ḥayālī Bey	Hey ne müşkil derd olur ‘âlemde yâr eksükligi Cânuma kâr eyledi bî-ihtiyâr eksükligi	İncinür pür görmese cânum Ḥayālī pîr-i dehr Gösterür dervîş olana ihtiyâr eksükligi	Gazel/ 13		-.--/-.-- /-.--/-.--	
58b	Ümîdî	Elüñe câm alup gülşende var zevk ü şafâ eyle Ḥabâb-ı mey gibi ey dil biraz kesb-i hevâ eyle	İki yanın ġam olup ara yirde kaldı ser-gerdân Ümîdî dermend-i gel efendi bir yaña eyle	Gazel/ 193		.---/.--- /.---/.---	Dîvâ n-ı Ümî dî Efen di
58b	Ümîdî	Rişte-i cân u dile kadd-i dü-tâ çeng oldı Nağme-i nâlelerüm zühreye âheng oldı	Nâleler kılsam Ümîdî n’ola mânend-i ceres Râh-ı miḥnetde göñül bâr-ı ġama deng oldu	Gazel/ 226		...--/...-- /...--/...--	Ve Le Hü Eyżā n
59a	Ümîdî	Devr-i gül irdi koma elden ayağın câmuñ ‘Ays u nûş it demîdür câm-ı mey-i ġulfâmuñ	Ey Ümîdî demidür sâye- şîfat gülşende Düşegör pâyına bir serv-i semen- endâmuñ	Gazel/ 120		...--/...-- /...--/...--	

59b	Ümîdî	Bûs-i dehân-ı yâra dolaşur çü gördiler Meclîsde câm-ı bâde-i gül-gûnı sürdiler	Hicrile cân virince Ümîdî cenâzemi Erbâb-ı dil gelüp anı yirden götürdiler	Gazel/ 81		--./-./.- -./-.-	
59b	Ümîdî	Nazar itmez gözümün yaşına nice dem olur O perî çehre-i başım ne aceb âdem olur	Ser-i kûyunda ser âgâz idicek nâliye ben Bülbül-i bağ-ı Ümîdî işidüb epsem olur	Gazel		.---/..-- /.---/..-	
60a	Hayretî	Gâlibâ âhır zamân olmuş durur yoldaşlar Rûm elinde her tarafdan fitneler kaldurdu baş	Hîç hisâb u haddi yok mûlar bitüpdür Hayretî Dem-be-dem ağsa ‘aceb mi gözlerümden kañlu yaş	Gazel/ 227		---/-.- /-.-/-.-	
60a	Hayretî	Ŧañ mıdur olsa ger ol âfet-i devrân serkeş Olur elbette bilürsin meh-i tâbâñ serkeş	Şofî ger şûret-i insâna sücûd eylemese Hayretî Ŧañ mı ki olmadı mı şeytân serkeş	Gazel/ 228		..---/..-- /..---/..-	

60b	Ḥayretī	Ehl-i kemâle taş ışığıñ secdegâh imiş Allâh ne âsitâne-i devlet-penâh imiş	Ey Ḥayretī kulu olan olur cihâna şâh Sultân-ı ‘aşk hey ne yüce pâdişâh imiş	Gazel/ 229		--./-./.- -./.-	
60b	Ḥayretī	Be bu yirlerde ne hoş şûh-ı cihânlar var imiş Cân virür ‘âşıkâ çok rûh-ı revânlar var imiş	Şalınur bile hevâdârı ile ‘âr itmez Ḥayretī bunda ‘aceb serv-i revânlar var imiş	Gazel/ 231		..--/..-- /..--/..--	
61a	Ḥayretī	Erbâb-ı ‘aşka pîşe hemân her gün âh imiş Her bir nefes ki âh ile geçmez günâh imiş	Cehd eyle ‘aşka kul oligör Ḥayretī k’ânun En kem gedâsı ḥusrev-i gerdûn- penâh imiş	Gazel/ 232		--./-./.- -./.-	
61a	Ḥayretī	Yakdum gönülde mihir-i ruḥuñla hezâr dâğ Her biri oldı gül gibi bir yâdigâr dâğ	Yâruñ yanında bir pula geçmez gerekse sen Yak Ḥayretī tenüñde hezârân hezâr dâğ	Gazel/ 240		--./-./.- -./.-	

61b	Ḥayretī	Nâr-ı gâyetle nice yakmayayın ben cânâ dâğ Ġayrılar bezminde yakmış mest olup cânâne dâğ	Ḥayretī kılsa tecelli pertev-i dīdâr-ı yâr Tur-ı Mûsâ gibi ânide qarara yana dâğ	Gazel/ 241		-.--/-.-- /-.--/-.--	
61b	Ḥayretī	Keşşâfa bakup oğusa yıllarla Mevâkıf Olmaz kişi esrâr- ı kitâb-ı ġama vâkıf	Qorqar lebin öpmege uyurken anuñ ağıyâr Ey Ḥayretī ġam yeme ki el-ḥâyinu ḥa'if	Gazel/ 243		--./--./.- -./--	
62a	Ḥayretī	Pişrev olmazsa dâyim saña pīrân- ı selef Gitdi azıtduñ ṭarīqi ey cuvân-ı nâ-ḥalef	Nete kim olur mekân ile müşerref her mekân Ḥayretī nüñ göñline ḥubb-ı 'Âlī virür şeref	Gazel/ 245		-.--/-.-- /-.--/-.--	
62a	Ḥayretī	Seyrâna çıkdı sîm bedenler taraf Salındı yine serv- i çemenler taraf	Künc-i belâda sensin eyâ Ḥayretī hemân Bezm-i şafâda zâğ u zağanlar taraf taraf	Gazel/ 247		--./--./.- -./--	

62b	Ḥayretî	Ne güzel ‘âlem imiş bilmez idüm ‘âlem-i ‘aşk Ḥûb bildürdi baña n’edüğünü ‘âlem-i ‘aşk	Egnüme tâze dögünlerle yine Ḥayretîyâ Bir fenâ şâlını urdı bugün uş mâtem-i ‘aşk	Gazel/ 250		..---/..--- /..---/..-	
62b	Ḥayretî	Olur melûl u ğarîb u çeker elem ‘âşık Beni görüñ ki benem hem ğarîb u hem ‘âşık	Ne bilsün Ḥayretî ‘aşkı her âdem Ḥaķuñ bir luţfidur ihsânıdır ‘aşk	Gazel/ 251		.---/.--- /..-	
63a	Ḥayretî	Olur melûl u ğarîb u çeker elem ‘âşık Beni görüñ ki benem hem ğarîb u hem ‘âşık	Be Ḥayretî şeh-i ‘âlem degül mi na‘ra ile Şu dem ki kıldura mey-ḥânedede ‘âlem ‘âşık	Gazel/ 252		.-./..- /..-/..-	
63a	Ḥayretî	Ben kıra yazuluya yâ Rab ne al itdi firâķ Rûy-ı zerdüm eşk-i ḥünînümler âl etdi firâķ	Râh-ı ğamda Ḥayretîyi ḥâķ ile yeksân idüb Cünd-i u miḥnet ayağında pâ-y-mâl itdi firâķ	Gazel/ 254		.-./..- /..-/..-	
63b	Ḥayretî	Şu gelen nâz ile ol serv-i ḥırâmân ancaķ	Görüp âşufte beni nâz ile dildâr didi	Gazel/ 257		..---/..--- /..---/..-	

		Şu gelen şīve ile ol gül-i ḥandân ancaḳ	Ḥayretī yine bugün vâlih ü ḥayrân ancaḳ				
63b	Ḥayretī	‘Aceb divânelikdür ḳahbe dünyâdan vefâ ummaḳ Bir elden arta ḳalmış köhne zâli pârsâ ummaḳ	Bu bir bâd-ı fenâ ṭolmış ḥabâb-ı baḥr-i miḥnetdür Düşer mi ‘âḳile ey Ḥayretī bundan baḳâ ummaḳ	Gazel/ 264		.---/.--- /.---/.---	
64a	Ḥayretī	Reh-nümâ-yı râh- ı Ḥaḳdur ‘aşḳ-ı pâk ‘İlm-i taḥḳîḳa sebaḳdur ‘aşḳ-ı pâk	Ḥayretī anuñla görür işidür ‘Âşıḳa gözdür ḳulaḳdur ‘aşḳ-ı pâk	Gazel/ 267		-.--/.-- /-.-	
64a	Ḥayretī	Göñül verme bu zâl-i dehre ey dil gerçek ol gerçek Tek ü tenhâ yüri bir ḳahbeye cüft olma şâhum tek	Bile şalınsa şemşîrûñ gibi yanuñca olmaz mı Ḳuluñdur Ḥayretī meydânda şafî-dil ḳuşağı pek	Gazel/ 271		.---/.--- /.---/.---	
64b	Ḥayretī	Bugün bu bezm-i fâide gözetmez şol ki tuz ekmek	Maḥabbet tekyesinüñ	Gazel/ 272		.---/.--- /.---/.---	

		Bir ednâ dâneye degmez anı ekmek gerek ekmek	Ḥayretî bir ihtiyâridur Ḥayâl-i dilberi yanınca anıñ bir güzel köçek				
64b	Ḥayretî	Didüm güzellerüñ nesi gâyet güzel gerek Bir pîr işitdi dedi güzelde göz el gerek	Didüm ecelsüz öldi kûlun Ḥayretî didi Bir dirliginde ölmişe de ne ecel gerek	Gazel/ 276		--./-./.- -./-.-	
65a	Ḥayretî	Çağlayub akduğı bildüñ mi nedir her şunuñ Yüz yire urup elinden iniler gerdûnuñ	Ḳâmeti vaşfı ile bulsa ‘aceb mi şöhret Ḥayretî şî‘r-i bülend ü gâzel-i mevzûnuñ	Gazel/ 286		..---/..-- /..---/..-	
65a	Ḥayretî	Her ki zâl-i dehrüñ olmadı zebûnı erdür ol Başına urındı gayret efserin serverdür ol	Ḥayretî nüñ âteş-i âhından âhenler erir Zâhidüñ nerm etmedi kâlbini meger mermerdür ol	Gazel/ 317		---./-.- /-.-./-.-	

65b	Ḥayretī	Umma yârī ehl-i dünyâdan yûri var ey gönül Sen saña yâr ol saña yâr ol saña yâr ey gönül	Ḥayretī -veş aldanup sen de ziyân etdün hemân Eyleme gel ehl-i dünyâ ile bâzâr ey gönül	Gazel/ 320		---/--- /---/---	
65b	Ḥayretī	Vâsıl-ı cân olmak isterseñ bedenden geç gönül Gel şehîd-i ‘aşk-ı cânân ol kefenden geç gönül	Bir elif kad tâze- hâş dilber sevüpdür Ḥayretī Fâriğ ol bi’llâhi gel serv-i çemenden geç gönül	Gazel/ 330		---/--- /---/---	
66a	Ḥayretī	Ey gûy-ı kûy-ı server-i merdân olan başum Vey şavlecân-ı ‘aşk ile gâltân olan başum	Minnet hüdâyâ toptolusın genc-i ‘aşk ile Ey kalb-i Ḥayretī gibi vîrân olan başum	Gazel/ 343		--/---/--- -/---/---	
66b	Ḥayretī	Senden özge bir büt-i ra’nâya ger meyl eylesem Tañrıya iki demişlerden olayın ey şanem	Göz yumup ey Ḥayretī çekdüm bu ‘âlemden elüm Göz açup her ‘âlemün sonunda gördüm çün elem	Gazel/ 350		---/--- /---/---	

66b	Ḥayretī	Bir büyük yükdür düşüpdür üstüme bu ten benüm Ben bir âbdâlam neme yarar bu pîrâhen benüm	Yağdı yandurđı beni ey Ḥayretī bilmem ki hîç Kime yanam yağılam sûz-ı dilümden ben benüm	Gazel/ 359		-.--/-.-- /-.--/-.--	
67a	Ḥayretī	Günde biñ yüzden toğar bir âfîtâbum var benüm Ol sebebden tende teb cânımda tâbum var benüm	Gözlerim yaşı çekerdur ben ḥâki maz Ḥayretī Kûy-ı yâra anda şuyum yâ tûrâbum var benüm	Gazel/ 370		-.--/-.-- /-.--/-.--	
67a	Ḥayretī	‘Aşkla ma‘mûr olan vîrâne gönlümdür benüm Seng-i cevır ile yapılan ḥâne gönlümdür benüm	Kimseden utanmadan ey Ḥayretī olup ḥarîş Ḳocadukça meyl iden oğlana gönlümdür benüm	Gazel/ 372		-.--/-.-- /-.--/-.--	
67b	Ḥayretī	Yine cân derdine devâ buldum Yine dil zaḥmına şifâ buldum	Âsitân-ı sa‘âdetine irüp Yine ey Ḥayretī ğınâ buldum	Gazel/ 375		..--/..-- /..--	

68a	Ḥayretī	Dolanup şehir için bir dilber-i ‘ayyâr arar gönlüm Evin yıkmağ için billâhi gör mi‘mâr arar gönlüm	Yeni başdan delü olmağ diler ey Ḥayretī ammâ Yine eski efendim gibi bir dildâr arar gönlüm	Gazel/ 380		.---/.--- /.---/.---	
68a	Ḥayretī	Bezm-i ğamda dostum ben bende şanma nâşīyem Miḥnet ü derd ü belânuñ ben de bir yoldaşıyam	Şeh ḥaqqıyçün bugün ey Ḥayretī ḥayrân u zâr Ḥaneķâh-ı ‘aşķ içinde baş açuk Bektâşīyem	Gazel/ 381		---/--- /---/---	
68b	Ḥayretī	Sen dil dilegin şanma ki yabanda bulursın Cân ile dilerseñ anı sen sende bulursın	Ėarķ oldı yaşı baḥrine ey gevher-i nâyâb Şimden gerü sen Ḥayretī yi kıanda bulursın	Gazel/ 415		--./--./- -/.-	
68b	Ḥayretī	Yüklenüp gel çekme ḥar-vâr ey göñül dünyâ ğamın Çün çekersin bârī çek bir dilber-i ra‘nâ ğamın	Dadın aldum ni‘met-i ḥ‘ân-ı ğamuñ şimden gerü Yemezem ey Ḥayretī ḥayrânla ben ḥalvâ ğamın	Gazel/ 416		---/--- /---/---	

69a	Ḥayretī	Ḳıymasun baña yâra yalvarayın Urmasun câna yâra yalvarayın	Ḳomasun Ḥayretīyi ayakda Şâh-ı Düldül- süvâra yalvarayın	Gazel/ 427		..---/..- /..-	
69b	Ḥayretī	Ey yüzi gülzâr senden vaz geldüm sevmezin Ey gül-i pür-ḥâr senden vaz geldüm sevmezin	Ḥayretīyi sâye gibi ḥak ile yeksân iden Mihri yok dildâr senden vaz geldüm sevmezin	Gazel/ 434		..---/..- /..---/..-	
69b	Ḥayretī	Alâ gözüm baña yâr olmaduñ sen Baña yâr-ı vefâdâr olmaduñ sen	Ġamından bu belâ-keş Ḥayretīnüñ Begüm beñzer ḥaberdâr olmaduñ sen	Gazel/ 438		..---/..--- /..-	
70a	Ḥayretī	Tek muşâḥib gönül eglencesi yârân olsun Bir şurâḥî mey-i nâb ile biraz ḳân olsun	Yâr ‘azm-i sefer eyler dediler Ḥayretīya Âḥ edüp ağla ki ‘âlem tolu tûfân olsun	Gazel/ 446		..---/..- /..---/..-	
70a	Ḥayretī	Şorarsañ zâhidâ keyfiyyetüm ehl-i fenâyam ben	Baña da nâm ile ‘âlemde dervîş Ḥayretī derler	Gazel/ 452		..---/..--- /..---/..---	

		Melâmet çârşûsında bugün bir bî-nevâyam ben	Bugün erbâb-ı ‘aşk içinde bir kemter gedâyam ben				
70b	Hayretî	Rûbeh-i dünyâya ey aldanmayan şîrânesin Gökde uçarsaında aldanduñsa murğ- ı dânesin	Hayretî nüñ seng- i cevri ile yıķarsın göñlini Ma‘nîde yab yab yaparsın öksüzüñ vîrânesin	Gazel/ 458		-.--/-.-- /-.--/-.--	
70b	Hayretî	Em ararsañ ey göñül bu derde sen Tâlib ol cân ile uş bu derde sen	Bu yalancı zâle virmedi göñül Hayretî dervîşe gerçek er de sen	Gazel/ 460		-.--/-.-- /-.--	
71a	Hayretî	İlahî isterem sînemde dayım tâze dâğ olsun Münevver eylesüñ göñlüm evin rûşen çerâğ olsun	Şakaluñ ‘aşk yolında ağardı Hayretî miskîn Bugün bir ihtiyârısın ṯarîķuñ yüzüñ ağ	Gazel/ 461		-.--/-.-- /-.--/-.--	
71b	Hayretî	Yine hicrân görinür âh meded n’eyleyeyin N’ideyin hey meded Allâh	Dil-i dîvâne yine hecr beyâbânında Oldı ey Hayretî güm-râh meded n’eyleyeyin	Gazel/ 462		..--/..-- /..--/..--	

		meded n'eyleyeyin					
71b	Ḥayretī	Vaḥdet isterseñ ferâgat eyle hûy u hâyı kıo Keşret-i dünyâdan el çek ey gönül gavğâyı kıo	Ḥayretī bî-çâre de bir derdmendüñdür senüñ Kıl nazâr ahvâline lutf eyle istignâyı kıo	Gazel/ 471		---/--- /---/---	
72a	Ḥayretī	Ol tabîb-i cân meded gelsün bugün bîmârına Yohsa bî-çâre helâk olur erişmez yarına	Yok yere yoğ itdi şanmañ varını bu Ḥayretī Varını yok eyleyüp yoklukda irdi varına	Gazel/ 478		---/--- /---/---	
72a	Ḥayretī	Başdan çıkub şu gibi ayaklanduñ illere Akıtma gel dili be deli bî- bedellere	Ḳavline vâ'izüñ kıla mı Ḥayretī 'amel Demsâz olan uşûl ile rengin gazellere	Gazel/ 479		--./-./.- -./.-	
72b	Ḥayretī	Añlasa derd-i derûnum baña bir yâr olsa Bilse keyfiyyetümi vâkıf-ı esrâr olsa	Añlasa bu dil-i dîvânemüzi Ḥayretîyâ	Gazel/ 485		---/--- /---/---	

			Ġuşşa vaqtinde bize mûnis ü ġam-ḥ̂âr olsa				
72b	Ĥayretî	Baňa cânânı aňa cân u cihânı gider e Ey gönül zâyid imiş cümle qalanı gider e	Añma a Ĥayretî yâ dünyâ- i dūnı ayruq N'itdi baňa gör e bu devr-i zamânı gider e	Gazel/ 486		..--/..-- /..--/..--	
73a	Ĥayretî	Yüzüme ĥışm ile baqdı bugün ol yâr yine Şöyle beñzer baňa incindi o dildâr yine	Bî-sebeb Ĥayretî yâ çün seni terk eyledi yâr Sen de terk eyle dîyârını yûri var yine	Gazel/ 487		..--/..-- /..--/..--	
73a	Ĥayretî	Ey gönül 'ârif iseñ söyleme nâdânlar ile İhtilâf eyleme bir lahza ahıryânlar ile	İhtilâf itme inen mest-i mey-i âz ile çok Yûri abdâl iseñ ey Ĥayretî 'uryânlar ile	Gazel/ 490		..--/..-- /..--/..--	
74a	Ĥayretî	Ĥať kim irişdi şol leb-i mercân kenârına	Ĥaddüñ yanında ĥať görüben didi Ĥayretî	Gazel/ 494		--./-./.- -./-.-	

		Gûyâ ecel irişdi gelüp cân kenarına	Yazıldı atalar sözi ẖur'ân kenarına				
74a	Ḥayretî	Bir semen-sīmâyı seyr itdüm bugün ḥammâmda ‘Âşık olmuş ağlayup yaşlar döker ḥammâm da	Ḳullaruñla serverâ ‘ıyş-ı müdâm it sen müdâm Ḥayretî bir merḥabâya râzîdur eyyâmda	Gazel/ 496		---/--- /---/---	
74b	Ḥayretî	Cânı n’eylerdüm cihân içinde cânân olmasa Ten ne ḥazẖ eylerdi ‘âlemde ger cân olmasa	Öldi idi gam bucaklarında miskîn Ḥayretî Derd-i dilber irişüp derdine dermân olmasa	Gazel/ 497		---/--- /---/---	
74b	Ḥayretî	Sensüz eğlenmez gönül uçmağ ile Murğ-ı vaḥşî eğlenür mi bağ ile	Olımaz hem-dem raḳîbe Ḥayretî Hem-nefes olur mı bülbül zâğ ile	Gazel/ 498		---/--- /---	
75a	Ḥayretî	Çemende yâr ile içen çemâne İrer dirler ḥayât-ı câvidâna	Kemâna döndi ḳaddi Ḥayretî nüñ Niçün ok gibi atarsın yabana	Gazel/ 501		---/--- /---	

75a	Ḥayretī	Ey varmak isteyen kişi vaḥdet tarīķını ‘Uzlet tarīķını ķoma ‘uzlet tarīķını	Gel pīr-i ‘aşķı rehber idin ğaflet eyleme Ey Ḥayretī yanılma sa‘âdet tarīķını	Gazel/ 507		--./-.-./.- -./-.-	
75b	Ḥayretī	Dutdum diyâr-ı fürķate rûy-ı ‘azîmeti Ey nâle durma çal demidür kûs-ı rîḥleti	Ḳalmadı Ḥayretī bize rağbet vaṭanda çün Gel dutalum nic’olsa gerek ġurbeti	Gazel/ 509		--./-.-./.- -./-.-	
75b	Ḥayretī	Cevce gelmez merdüm-i dâñaya dünyâ-yı denî Almaz erzân deyü erzen dânesine er zeni	Gülşen-i vaşl ola ḥâr-ı hecr iken ser-menzilün Ḥayretī ger himmet ide saña Şulṭân Gülşenî	Gazel/ 510		-.--/-.-. /-.-.-/-.-	
76a	Ḥayretī	Lebünden bûse almadı kimesne câmdan ğayrı Şoyub koynına ķomadı seni ḥammâmdan	Bî-ḥamdi’llâh hele ey Ḥayretī bednâm-ı ‘âlemsin Nesi ķalur şonında kişinün bir nâmdan	Gazel/ 517		.---/-. /-.-.-/-.-	

76a	Ḥayretī	Ne ben bir hem- nefes buldum dilâ feryâddan ğayrı Ne bir yâr-ı muvâfık var ğam- ı hem-zâddan ğayrı	Gözinüñ zulm ile bî-dâdı çokdur Ḥayretī gerçi Lebinden görmedük ammâ şorarsañ dâddan ğayrı	Gazel/ 518		.---/.--- /---/.---	
76b	Ḥayretī	Cihân hep demde ‘âlemde irişdi ‘id-i nevrûzı Baña ğamdan berâber eyledi şimdi şeb ü rûzı	Sözün ey Ḥayretī âfâka bir sûz şaldı kim gûyâ Anuñ yanında bir ednâşererdür âteş-i sûzî	Gazel/ 519		.---/.--- /---/.---	
76b	Ḥayretī	Şorma fenn-i ğamı Mecnûna be yaban delüsi Ne bilür ‘aşk rumûzın o beyâbân delüsi	Aşk dîvânesi meydânda ölümünden kaçmaz Olmaz ey Ḥayretī her bir leke sultân delüsi	Gazel/ 523		..--/.-- /..--/.-	
77a	Ḥayretī	Murğ-ı cânuñ olalı duzağ-ı ‘ışkuñ kafesi Kâfirem zerrece uçmağa edersem hevesi	‘Aşk ey Ḥayretī bir h’ân-ı ilâhidür kim Cân virür olmağa Rûhü’l-Ḳudüs anuñ mekesi	Gazel/ 527		..--/.-- /..--/.-	

77b	Ḥayretī	Benüm saña maḥabbetüm ezelīdir ezeli Bī-ḥaqq-ı çâr-ı Muḥammed çâr-ı 'Alī	Ayağda kıoma elin al fütâde Ḥayretī nün Şeh-i serīr-i vilâyet eyâ 'Aliyyi Velī	Gazel/ 526		.--/.-- /.--/.--	
77b	Ḥayretī	Yüzün naqşında duymamış ma'ân Hemân şûret şatarmış ḥalka Mânī	Şaķın ey Ḥayretī bu rûbeh-i dehr Zebûn eyler niçe şīr-i jiyânı	Gazel/ 528		.--/--- /.--	
78a	Ḥayretī	Cihânda şevķ u zevk kâmrânī Mey ü maḥbûb u eyyâm-ı cüvânī	Hemân ey Ḥayretī maḥbûb u meydür Cihânda şâ'irün rûḥ-ı revânı	Gazel/ 529		.---/--- /.--	
78a	Ḥayretī	Bilmem nice idem saña senden şikâyeti Biñ ḥaşr ola yazılmaya eñ kem ḥikâyeti	Bezm-i vişâl içinde güle oynaya raķīb Kân ağlaya revâ mı firâkuñda Ḥayretī	Gazel/ 536		--/.--/.-- -./.--	
78b	Ḥayretī	Zevķ u şafâ didükleri derd ü belâ mı ki	Ey Ḥayretī bu derdi çeker var mı bir daḥi Yoḥsa	Gazel/ 539		--/.--/.-- -./.--	

		Mihr ü vefâ didükleri cevri u cefâ mı ki	cihânda yalınuz ancağ baña mı ki				
79a	Ḥayretî	Nevbahâr oldı göñül sev yine şol bî-bedeli Eger uşlu iseñ ‘âlemde deli ol be deli	Ḳoyalum lâf u güzâfı gelün inşâf idelüm Ḥayretî nün katı mestâne degül mi ğazeli	Gazel/ 138		..--/..-- /..--/..--	
79a	Ḥayretî	Şûret-i rahmâni bilmezseñ eger mescûduñı Büt-perest olduñ yañıldıñ bilmedüñ ma‘bûdıñı	Az belâ mıdur bu ğaflet başuña ey Ḥayretî Unıdup rûz-ı Elesti añmaduñ ma‘bûduñı	Gazel/ 551		-.--/-.-- /-.--/-.--	
79b	Ḥayretî	Bu lezzet-i güftâr ile bi’llâhi kim sevmez seni Bu hâlet-i reftâr ile bi’llâhi kim sevmez seni	Bu Ḥayretî bî- nevâ gördükde dil virdi saña İnşâf idicek dilberâ bi’llâhi kim sevmez seni	Gazel/ 567		--./--.- /--./--.-	

3.5. METİN TEŞKİLİNDE DİKKAT EDİLEN HUSUSİYETLER

1. Metinde, bahsi geçen divanlarda olup da mecmuada olmayan beyitler dipnotta numaralandırılarak gösterilmiştir.
2. Divanların ait olduğu şairler dipnotlarda kısaltmalarla gösterilmiş ve kısaltmalara eklenmiştir.
3. Çeviri yazıda *Mecmua* içerisinde yer alan şairlerin divanları tespit edilip karşılaştırmalı okuması yapılmıştır.
4. Metnin teşkilinde 15 ve 16. yüzyılın dil hususiyetlerine dikkat edilmiştir.
5. Metinde yer alan maznumelerin vezinleri beyitlerin hemen üzerinde gösterilmiştir.
6. *Mecmuada* dipnotlarda düzeltilmeye gidilen kelimeler ifade edilmiştir.
7. *Mecmua* içerisindeki manzumelerin kime ait olduğu belli olmamakla birlikte metin neşri yapılırken şairlerin isimleri manzumelerin baş kısmına eklenmiştir.

3.6. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ī)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, d
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	s	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k, g, (ñ)
خ	h	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

3.7. MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR’IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

Evrâk-ı Nakdiye-i

Devlet-i ‘Aliyeden

Yalnız Yirmi Ğuruşluk

Ķâime-i Mu’teberedür

Emrî

Fazlî

Celâlî

Şâfî

Fuzûlî

Hayretî

Figânî (Figânî)

‘Ubeydî

Hayâlî

‘Ulvî

Fevrî

Necâtî

Mu‘îdî

Raḥîmî

‘Amrî

İşâk

Bâkî

Nev‘î

Muḥibbî

Günâhî²

² Mecmuada, fihrist sayfasından sonra çeşitli yazıların yer aldığı ve okunamayan bir sayfa yer almaktadır. Bu nedenle çalışmaya dahil edilmemiştir.

1b

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Bu felek bir fülk-i miḥnetdür döner kılmaz qarâr
Düşürüpdür gâlibâ girdâba anı rûzgâr³
2. 'Arşa-i miḥnetde yâ bir toḡ-ı ser-gerdândur
Doğunur başına çevgân-ı kaḡa leyl ü nehâr
3. Yâ yimişdür silleler dest-i havâdişden meger
Göm gök⁴ olup çihresi başı döner bî-iḥiyâr
4. Kehkeşân şanma görinen çihre-i gerdûnda
Nâhun-ı miḥnet nişânıdur görünür âşikâr
5. Şubḡa dek 'ayn-ı şihâb ile aqıdur mıydı yaş
Sînesinde dâğ-ı ḡasret olmayaydı şad hezâr
6. Şû'le-i sûz-ı derûnından anuñ rûşen delîl
Her seḡer yetmez mi saña âfitâb-ı tâbdâr
7. Dâmeni kana boyanur mıydı her şâm u seḡer
Gözlerinden ḡûn-ı dil aqıtmasa leyl ü nehâr
8. Zûlmet-i şebde görinenler kevâkib şanmañuz
Kıplamışdur kâyinâtı dûd-ı âḡ-ı pür-şirâr

2a

9. Bir ḡabâb-ı baḡr-i miḥnetdür havâ ile tolu

³ Manzume Hayreti'ye aittir.

⁴ Göm gök: Gök gök (HYRD)

Ne kadar bâki kıala dirseñ bu tâk-ı zer-nigâr

10. Dâr-ı dünyâ çün degüldür kimseye dârü'l-emân

‘Âkıl iseñ gel emîn olma bu evde zînhâr

11. Kaşr-ı ‘ömrüñ yok durur bünyâdı gel dîvârına

Arka virme şanma ey hâce esâsın üstüvâr

12. Tekye-i ‘aşkuñ bugün bir ihtiyâr abdâlısın

İdebildüñse eger ‘uzlet bucağın ihtiyâr

13. ‘Âkıl oldur cümle varın der-miyân idüp özi

Bu medâr-ı dehrden pergâr-veş çizdi kenâr

14. Kim karar eyler beş on gün bu cihân dârında kim

Götürüp âhir vücûdı noktasın kılmaz karar

15. Ey birâder kûçe-i gafletde kıo bâzîçeyi

Aş yererken içmege kanuñ bu Zâl-i kinedâr

16. Biñ kez örtseñ ten libâsın fahr ile ma’yûbsın

İdicek dest-i ecel ‘uryân olursın şermsâr

17. Pâdişâh-ı kişver-i ma’ni olana bes durur

İçini taşını şâf itmek dışâr ile şi’âr

18. N’eylesün ‘âkıl müferrih kaşr u fâhir câmeyi

Çün libâs âhir kefen olur yatacak yer mezâr

19. Tengnâ-yı çarha şıgmaz iken ey şâhib-gurûr

Olısardur meskenüñ soñ demde kabr-i teng ü târ

20. Seyr-i şahrâdan gözüñ yum fâriğ ol ey bü'l-heves

Gir gönül seyrânın it kı’oldur fezâ-yı bî-kenâr

21. Uğra geç aldanma kalma menzilüñden kim bilür
Sâlik olan bu cihânı pür-htãtar bir reh-güzâr
22. Kara yerdür çün yeri bay u gedânuñ ‘âkıbet
H̃âce-i dehrem diyü itmek ne lâzım iftihâr
23. Cümlesine hep berâber şunulur câm-ı ecel
Farq olunmaz hıç bu meclisde gedâ vü şehriyâr
24. Hâk-i pây ol hâk-i pây ol kim bu dehr-i kîne-cû
Hâk ider âhir ayaklarda kalursın hor u zâr
25. Ehl-i diller kim verüp cân öldiler ölmezdiñ öñ
Hızr gibi içdiler Âb-ı Hayât-ı hoş-güvâr
26. Bir hümâdur rûh olmışdur kafes aña beden
Bu kafeste ol hümâ iñende çok kılmaz qarâr⁵
27. Ol hümâ âhir halâş olup bulısar menzilin
Bu kafes çün kim ecel darbıyla olur târmâr
28. Merğzâr-ı kıdsde pervâz iderken nâgehâñ
Dâma dutılsa ne miqdâr eğlene br murğ-ı zâr
29. Bu cihân şahnında ey merdüm degülseñ çâr-pâ
Kılma beş günlük huzûrına bu dehrüñ i‘tibâr
30. Zâl-i dehrüñ gel güler yüzine aldanma şaķın
Gül şunarken destüñe urur içüñe nış-i hâr
31. Kârı zâr olmak muķķarrerdür şunuñ kim her zamân

⁵ Bu kafeste ol hümâ iñende çok kılmaz qarâr: Bu kafeste ol hümâ kılmaz iñende çok qarâr (HYRD)

İrdügiyle kaḥbe dünyâ içün eyler kârzâr

32. Dirligi tîmâra nâ-ķâbil marâzdur câhı çâh

Devleti letdür bu dünyânıñ kişiye mâli mâr

3a

33. Cânıña ‘ayn-ı sitemdür sîmine dil bağlama

La‘l-i nâbı aḥker-i pür-tâbdur dînârı nâr

34. Genc-i bî-pâyân dilersen geç kanâ‘at küncine

Nâ-murâd ol ister iseñ kim olasin kâmkâr

35. Ehl-i dünyâdan vefâ umma eger uşlu iseñ

Gördüğüñ dūd-ı siyâhı şanma ebr-i dürr-nişâr

36. Hâlin ağlamakla nâmerde kişi almaz murâd

Biñ şuvarsan bir dıraḥt-ı ḥuşğ virmez berg u bâr⁶

37. Olınmaz erbâb-ı fakra ehl-i dünyâ hem-nişîn

Muştafâya oldı mı Bû-Cehl-i câhil yâr-ı gâr

38. Bu cihânda yâr-ı hem-meşreb katı nâyâb olur⁷

Yâr ise ‘aḳluñ saña derviş ol sen saña yâr

39. Pâk-bâz ol dünya çirkinden güzel tonan yû elin⁸

Yüzüm ağ alnum açuḳ olsun der iseñ şubḥ vâr

40. Berg u bâr-ı râḥat umma gel bu köhne bâğdan

⁶ HYRD’de otuz yedinci beyit olarak numaralandırılan ve aşağıda gösterilen beyit mecmuada yer almamaktadır:

‘Tâlîb-i dünyâ görür bu ehl-i dünyâdan vefâ

Ḥûg-i nâ-pâke pelîd olur dıraḥt-ı mîvedâr’

⁷ Kemyâb olur: Nâyâb olur (HYRD)

⁸ Dünya çirkinden güzel tonan yû elin: çirk-i dünyâdan elüñ çek yum gözün (HYRD)

‘Âķile her bir gül-i ter hârdur her berg bâr

41. Bu cihân gülzâr-ı kim hâr ile mâlâmâldür

Her kim uğrarsa buña elbette olur dil-figâr

42. Az zamân içre hele ben bildüğim bu ‘arşada

Başına olmuş durur çok tâcdârın tâcı⁹ dar

43. Hâr gibi olma mûzî gül gibi ol dil-gûşâ

Çünkü bildün bu gülistânda ne güller kalur ne hâr

44. Her kişiniñ bu cihân içre bir adıdur kalan

Ne gedâ-yı bî-nevâ kalur ne mîr-i nâmdâr

3b¹⁰

45. Cidd ü cehd it dünyede bir yahşî ad ile diril

Öliceğ oldur kalan sonunda senden yâdigâr

46. Mehde göre¹¹ koyısdur mâder-i dehr-i ‘acûz

Ger cûvân-ı şîr-gîr ol ger şabî-i sîr-h̃âr¹²

47. Yüzi şuyıydı ma‘ârif gülşeninün hâsılı

Var idi bir tâze yetişmiş nihâl-i mîvedâr

48. Bir dem içre hâke yeksân olduğın gördüm hemân

Üşüp etfâl-i havâdis şöyle kıldı sengsâr

49. Bu şadefte bir dūr-i yek-dâne idi döymeyüp

⁹ Tâc: Tâc (HYRD)

¹⁰ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

¹¹ Mehde göre: Mehd-i lahde (HYRD)

¹² H̃âr: Hâr (HYRD)

- Seng-i ahr-ı dehre urd oldu o drr-i şâhvâr
50. Glřen-i cânñ gl-i nevrestesiydi ol velî
- Uğrayup bâd-ı azân bir demde kıldı âksâr
51. Mışr-ı ‘irfân içre bir ttî-i şekker â idi
- Grbe-i devrân ecel çengin şunub kıldı şikâr
52. Ma‘rifet bâğında yâ bir blbl-i gyâ idi
- Bu yuvadan ânîde uçurdu anı rzgâr
53. Çn itâb-ı irci’i irişdi gş-ı hşına
- Menzil-i aşlına ‘azm itdi hemân bî-iştiyâr
54. Cân atup mlk-i bakâya rışlet itdi grdi kim
- Kimseye dâr’l-fenâ olmazmış âşir pâydar
55. Bir hmâ idi havâ-yı kudse pervâz itdi ol
- Biz şikeste-bâl alduķ şasret ile â u zâr
56. Fârîğ’l-bâl otururken merğzâr-ı ‘ařķda
- Seng-i şasret bâl-ı murğ-ı bâle virdi inkisâr

4a¹³

57. Bir benem ‘âlemde glzârın yetrp derd ile
- âr-ı şasretde vaşan ttmış azân-dîde hezâr
58. Çıķarur bîdar her leyl erişince her seşer
- Dest-i mişnetde ¹⁴ benem Mecnn gibi bî-kâr u bâr

¹³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mrekkeple yazılmış şaşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

¹⁴ Dest-i mişnetde: Necd-i mişnetde (HYRD)

59. Dem-be-dem kan ağla ey çeşmüm ki gülmez bir nefes

Yûsuf-ı gül-çihresinden ayrılan Yâ'kûb-vâr

60. Hüsrev u şîrîn zebânumdan ayırdı Zâl-i dehr

Başumı Ferhâd-veş taşlarla hürd itsem ne var

61. Götürî götrülse dünyâdan feraḥ şâdî ne ḡam¹⁵

62. Yiridür ben daḡı ḡâk olsam bugün şıfat¹⁶

Topraḡa yüz urdı çün ol dilber-i 'Azrâ-'izâr

63. Dostlar dirlik ḡarâm oldı baña şimden girü

Kim beni cân-ı 'azîzümden ayırdı rûzgâr

64. Şehr için itsün pür-âb-ı rûd-ı miḡnet göz yaşı

Dehr için tutsun seḡâb-ı dûd-ı âh-ı ḡuşsa-bâr

65. Yiridür şimden gerü eḡnine geysün ḡaralar

Aṡlas-ı zer-beft-i ḡadrâsın çıkarsun sebzezâr

66. Nevbahâr olsun ḡazân faşlı gibi dâyim ḡazîn

Bûlbûl-i şeydâ gibi olsun gül-i ḡülzâr zâr

67. Şîven itsün dest-i ḡasretle yolup sünbûl saçın

Nergis itsün yaş yirine gözleri yaşın nişâr

68. Baḡ u râḡ içre şalınmadan kesilsün serv-i nâz

Raḡşa girüp şevḡ ile ḡol şalmadan geḡsün çınâr

¹⁵ Bu beytin ikinci mısrası HYRD'de mevcut olup mecmuada eksik bırakılmıştır:

'Çün ṡolundı gözden ol ḡurşîd-rûḡ ey ḡam-güsâr'

¹⁶ Sıfat: Vâmık-şıfat (HYRD)

69. Boynun egsün geñ geñ yağâlardan benefşe derd ile
Çigdemün başına olsun dâmen-i kühsâr dâr
70. Gülmesün açılmasun gül gonce kan yutsun müdâm
Bu perîşanlıkda ursun hâke yüz zülf-i nigâr
71. Dem-be-dem bu mâtem-i cân-sûz-ı ğam perdâz için
Serteser itsün dögenler¹⁸ sînesini lâlezâr
72. Ol gül-i gülzâr-ı cân için gerekdür haşra dek
Dâğ-ı hasret yandura her bir şükûfe lâle-vâr
73. Bir¹⁹ firâk ile gidüp kendünden urdı hâke yüz
Taşlar alup şol kadar döğündi ey dil cûybâr
74. Düşmek ister ğâlibâ şemşîre sûsen kim yine
Bî-nîyâm almış-ele bir tîğ-i tîz i âbdâr
75. Dem-be-dem feryâdlar eyleñ diyü taḥrîk idüp
Her dıraḥtuñ başına toprak şaçar bâd-ı bahâr
76. Her nefes gûş ittügün şanma şadâ-yı râ'ddur
İşidüb feryâdumuz inler felekler zâr zâr
77. Dâne-i bârân degüldür yer yüzine dökülen
Derd ile göklerde olmuşdur bulutlar eşkbâr
78. Yakara²⁰ için felekler geyse gökler yeridür

¹⁷ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

¹⁸ Dögenler: Dögünler (HYRD)

¹⁹ Bir: Bu (HYRD)

²⁰ Yakara: Bu 'azâ (HYRD)

- Acıyub keŧ ursa deryâlar yüzine vechi var
79. Âhuma âheng idüp efgânlar eyler her nefes
- Taş bağırludur egerçi kim be-ğâyet kûhsâr
80. Taş degülsek döğünüb taşlarla biz de Hayretî
- Ağlayalum haşra dek bu hasret ile zâr zâr

5a²¹

81. Geh döküp göz yaşların âh edelüm şular gibi
- Geh du‘âlar eyleyelüm el açup hem-çün çınâr
82. Hûr ile Rıdvân ile ĩmân ile Ķur‘ân ile
- Anı yâr it her nefes yâ Râb bĭ-haqq-ı Çâr-Yâr
83. Eylemişdi ol cemâliyle münevver ‘âlemi
- Kıl müşerref sen de dĭdâruñla tâ rûz-ı şümâr
84. Dâhı yatduqça kara yerde ten-i pâki anuñ
- ‘Ömr-i sermed virüben qardaşcuğın kıl kâmkâr

Mef‘ûlü Mefâ’ilün Mef’ûlü Mefâ’ilün

1

1. Ey dil nice bir dehriñ derdüñ çekesin muhkem
- Bu bâr-ı girân itdi qaddini sipihrüñ ham²²
2. Yâd eyleyeyin gûş it bir hâdĭse-i mu‘zam

²¹ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

²² Manzume Bursalı Rahmî’ye aittir.

- Bu kışşa beyânında oldu niçe dil ebkem
3. Bir gevher-i yektâdan halk oldu kamû ‘âlem
Cehl ile kimi câhil ‘ilm ile kimi a‘lem
4. Vaşl ile kimi şâdân hecr ile kimi pür-gam
Kimisi gedâ olmuş kimisi şeh-ı ekrem
5. Ğafletle nazâr kıılma aç gözünü gel bir dem
Bu mes‘ele bahşinde ‘âkıller olur mülzem
6. Bu bezm-i tarab-sâza geh gâh oluben mahrem
Tâcını idüp keĵ-rev²³ ‘ayş eyler idi ħurrem
7. Cem câmını nûş itdi sürdi niçe dem Rüstem
Bu bezm girû bâķī ‘âlem giru²⁴ bu ‘âlem

5b²⁵

2

1. İcâd idicek Vâcib bu ‘âlem-i imkânı
Bir gevher-i pâk itdi mâhiyyet-i insânı
2. Derc eyledi ħalbinde gencīne-i pinhânı
Nefs ejderidür anuñ her laħza nigeĸbânı
3. Dil kışverinüñ olmuş her biri birer ħânı
İllâ n’idelüm ‘âlem olmasa eger fânı
4. ‘Ayyâr-ı felek ħapdı tâc-ı ser-i Ĥâķânı

²³ Keĵ-rev: Kec-rev (BRD)

²⁴ Giru: Yine (BRD)

²⁵ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış ħaşıyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

Nûş itmedi İskender ser-çeşme-i hayvânı

5. Şoñ demde yile virdi evreng-i Süleymânı

Geşt itmege ‘azm itdüm eṭrâf-ı gülistânı²⁶

6. Bu beyti oḡur gördüm bülbül idüp efgânı

Gûş eyleyicek gül çak itdi girîbânı

7. Cem câmını nûş itdi sürdi niçe dem rüstem

Bu bezm girû bâķī ‘âlem girû bu ‘âlem

3

1. Cellâd-ı felek her dem ger çekse dilâ şemşîr

Dut gerden-i teslîmi yoḡ gayra daḡı tedbîr

2. Ne yazdı ise başa bir bir getürür taḡdîr

Ger nîk ü eger beddür olmaya ḡazâ taḡyir

3. Bir yañada ḡâr-ı gam oldı baña dâmen-ḡîr

Âlâm-ı serencâmı seyrân idicek bir pîr

4. Bir câm şunup kıldı sûzı dilüme te’şîr

Şan âb-ı ḡayât ile kılmışlar anı ta’mîr

6a²⁷

5. Vaşfinda ḡired ‘âciz diller idemez taḡrîr

²⁶ Eṭraf-ı gülistânı: Taraf-ı gülistanı (BRD)

²⁷ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

Ol câm-ı safâ bahşuñ etrâfına bî- taqşîr²⁸

6. Oldı dil-i vîrânum anuñla o dem ta'mîr²⁹

Bu beyt-i dil âvîzi kılmışlar aña taħrîr

7. Cem câmını nûş itdi sürdi niçe dem Rüstem

Bu bezm girû bâķî 'âlem girû³⁰ bu 'âlem

4

1. Seyrân ideyin dirseñ pür-ħûn ser-i Dârâyı

Var deşt-i fenâ içre gör lâle-i ħamrâyı

2. Dünyâya kıyâs itseñ ger füşhât-i 'uķbâyı

Seyr eyle müselleşde eşkâl-i zevâyâyı

3. Bir sâķi-i mehveşten nûş it yûri şahbâyı³¹

Dûş kûy-ı ħarâbâta ol 'âşık-ı rüsvâyı

4. Rûĥânî nażar ile görseñ ruĥ-ı zîbâyı

Şûretde yûri ħalma fehm eyle bu ma'nâyı

5. Bu pendî işitdükde ol dem dil-i rüsvâyı

Meyĥâneye 'azm itdüm geşt eyleyü her câyı

6. Bir encümene irdüm gördüm niçe dâñâyı³²

Her biri tutar elde câm-ı ħarab-efzâyı

²⁸ Bu mısra BRD'de altıncı beytin ilk mısrası olarak yer almaktadır:

'Oldı dil-i vîrânum anuñla o dem ta'mîr

²⁹ Bu mısra BRD'de beşinci beytin ikinci mısrası olarak yer almaktadır:

'Bir câm-ı safâ bahşuñ etrâfına bî- taqşîr'

³⁰ Girû: Yine (BRD)

³¹ Şahbâyı: Ĥamrâyı (BRD)

³² Dâñâ: Dârâ (BRD)

7. Bu beyti okur gördüm bağırını delüp nâyı
Şevk ile semâ' eyler ol dem niçe mollâyı
8. Cem câminı nûş itdi sürdi niçe dem Rüstem
Bu bezm girû bâķī 'âlem girû bu 'âlem

6b³³

5

1. **Rahmī** nola tîlî' den eylerse şikâyetler
Çekti bu feleklerden çok dürlü melâmetler³⁴
2. Nâdâna müyesserdür her dürlü sa'âdetler
Dânâ-dil ü kâmiller çekmekde felâketler
3. 'Âķil ola divâne fîkr olsa bu hâletler
Nâdâna neden bilsem âyâ bu ri'âyetler
4. Bir gün beni hâķ eyler âķir bu ķasâvetler
Her ehrimenüñ varur ayatına devletler
5. Cân ile perî-rûlar eyler niçe hîdmetler
Var ise kıyâmetden oldı bu 'alâmetler
6. Zevk ile sürûr-ile itdi niçe 'işretler
Dünyâ gibi 'uķbâda sürsün niçe râhatlar
7. Cem câminı nûş itdi sürdi niçe dem Rüstem
Bu bezm girû bâķī 'âlem girû³⁵ bu 'âlem

³³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

³⁴ Melâmetler: Felâketler (BRD)

³⁵ Girû: Yine (BRD)

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Âh kim hâlî degül bir lahza göñlüm âhdan
Neylesün bî-çâre dil kurtulmadı eyvâhdan³⁶
2. Dil-berâ seng-i rakîbüñden şakınsa dil nola
‘Âşık olan kişi şaklar sevdügin bed-hâhdan
3. Sîneme çekdüm ‘Alîñin Zülfikârı şeklini
Hem añun eṭrâfını zeyn eyledüm ya Şâhdan
4. Ser-nigûn gördüm bugün ağıâr-ı merdûdı yine
Beñzer ol şeyṭanı sürdüñ ey melek dergâhdan

7a³⁷

5. Âh-ı fırkatle³⁸ **Figânî** ölse cânâ ṭañmıdır
Niçeler öldi bilürsin âh ile bu âhdan³⁹

Mef ‘ülü fâ ‘ilâtü mefâ ‘lü fâ ‘ilün

1. Virdüm dehân-ı dil-bere dil gâ’ibâne ben
Mikdâr-ı zerre görmedin andan nişâne ben⁴⁰
2. Meclisde la‘l-i dil-beri öpmek dilerse câm
Khanını şu yirine içem kana kana ben⁴¹

³⁶ Manzume Figânî’ye aittir.

³⁷ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

³⁸ Âh-ı fırkatden: Âh-ı fırkatle (FGND)

³⁹ Derd ile bu âhdan: Âh ile bu âhdan (FGND)

⁴⁰ Manzume Figânî’ye aittir.

⁴¹ Bu beyit FGND’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

3. Bezm-i belâda şem‘uñ özi görünür baña
Sûz-ı derûnum ağlar isem yana yana ben⁴²
4. Şaçdım⁴³ ümîd hâkine tohm-ı sirişkûmi
Hâl-i ‘izâr-ı yâri görüp dâne dâne ben⁴⁴
5. ‘Avn-i ilâh reh-ber olursa **Figâniyâ**
Mülk-i sühanda beglük idem Hüsrevâne ben

Mef ‘ülû fâ ‘ilâtü mefâ ‘îlû fâ ‘ilün

1. Nâz eyle çünki vardur eyâ serv-i gül-‘izâr
Gülzâr-ı gamda bencileyin bülbülüñ hezâr⁴⁵
2. Sultân-ı ‘ışkam oldu şerâr ile dûd-ı âh
Şahrâ-yı gamda üstüme bir çetr-i zer-nigâr
3. Bu⁴⁶ kanlu kanlu dâğ ile bu cism-i nâ-tüvân
Oldı şeh-i belâya bir altun benekli zâr
4. Esrâr-ı ‘ışkuñ añlayalı hayretin şehâ
Terkîb-i cismüm eyledi bâd-ı fenâ gubâr

7b⁴⁷

⁴² Bu beyit FGND’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır

⁴³ Şaçdım: Ekdüm (FGND)

⁴⁴ Bu beyit FGND’de ikinci beyit olarak yer almaktadır.

⁴⁵ Manzume Figâni’ye aittir.

⁴⁶ Bu: Şol (FGND)

⁴⁷ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

5. Kimdür **Figânî** dir iseñ eyâ Hüsrev-i cemâl⁴⁸

Bir derd esîri ‘ışķ ile Ferhâd-ı rûzigâr

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Câ-be-câ ey sîm-ten çeşmimde⁴⁹ dâğ-ı hûn-feşân⁵⁰

Aţlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemân

2. Şâh-ı ‘ışķam oldı âfâķ içre ey hırşîd rû⁵¹

Dûd-ı âhum üstüme bir lâciverdî sâye-bân

3. Gitdi nâlem ‘ârş kandîlin çıkup uyarmağa

Dûd-ı âhum anuñ öñünce götürdi nerdübân

4. Yirde gökde zerre-veş şabr ü qarârûm qalmadı

Göreliden gün yüzünü ey meh-i nâ-mihr-bân

5. Ey **Figânî** dün gice sevdâ-yı zülf-i yâr ile

Dûd-ı âhum başın alup göklere oldı revân

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Gözümün kaçırını⁵² eylerse hayâlün nola cây

Şeh-i ‘âlemdür idinse yiridür şırça sarây⁵³

2. Şeb-i fûrkatde gözüm h’âb ile ceng eylemege

⁴⁸ Hüsrev-i cemâl: Hüsrev-i zamân (FGND)

⁴⁹ Çeşmimde: Sînemde (FGND)

⁵⁰ Manzume Figânî’ye aittir.

⁵¹ Rû: Hâd (FGND)

⁵² Kaşırını: Kaşını (FGND)

⁵³ Manzume Figânî’ye aittir.

Müjeden bağladı ey meh yine bir kara alay⁵⁴

3. Bir nefes nâlemi dem urmağa kıomaz diyüben

Gösterür illere parmakla beni bezmde nây⁵⁵

4. Bâm-ı çarh üstüne nâlem çıkuban tıfl gibi

Aşağa inmege kıorkar kığırup eydür vây⁵⁶

8a⁵⁷

5. Ayağı illere⁵⁸ taķsım idesin bezm içre

Niçün ey sâķī **Figâni** kıuluña degmege pây

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Biz ki bu devr içre cām-ı dil-küşâya mâliküz

Mülk-i şevķüñ şâhıyuz sırça sarâya mâliküz⁵⁹

2. Câmdan seyr eylerüz dâyim şafâ devrânını

Şofiyüz âyîne-i 'âlem-nümâya mâliküz

3. On sekiz biñ 'âlemi aşüfte almış⁶⁰ kendüye

'Işķ derler aduna bir dil-rûbâya mâliküz

4. Biz şeh-i dünyâya istîğna şatarsaķ yiridür

⁵⁴ Bu beyit FGND'de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁵⁵ Bu beyit FGND'de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁵⁶ Bu beyit FGND'de ikinci beyit olarak yer almaktadır.

⁵⁷ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşıyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁵⁸ Ayağı illere: İllere ayağı (FGND)

⁵⁹ Manzume 'Ubeydî'ye aittir.

⁶⁰ Almış: İtmiş (UBYD)

Hâk-pây-i yâre irdük kimyâyâ mâliküz

5. İy ‘Ubeydî n’ola vaşf itseñ miyânıyla lebin

Biz hayâle kıadırüz rengin edâya mâliküz

Fâ ‘iltün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. ‘Âşıkam dîvâne bend etsün beni zencirler

Lâcerem zencir ile zîver bulurlar şirler⁶¹

2. ‘Ârızuñdur Çin gülistânı yüzün miskin gazâl

Ya kaşuñ atmış aña müjgânlaruñdan tırler

3. Ya meger kâfir gözün imâna gelmiş zeyn idüb⁶²

Almış etrafın müjeñ ‘uryân edüb şemşirler

4. Yağıdılar nâr-ı melâmetle fetilin dâğumuñ

Bir çerağ edindiler ben nâ-murâdı tırler

8b⁶³

5. Fırkat öldürdü Hayâli bendeñi⁶⁴

Sen mürüvvet kânına lâyıķ mıdur te’hirler

Fa ‘ilâtün fa ‘ilâtün fa ‘ilâtün fa ‘ilâtün

1. ‘Aklumı ğâret iden ârız-ı gülġunuñdur⁶⁵

⁶¹ Manzume Hayâli’ye aittir.

⁶² İdüb: Olup (HYLD)

⁶³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁶⁴ Lûtf et yetiş ifadesi HYLD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

⁶⁵ Ârız-ı gülġunundur: turre-i fırrârıñdur. Bu beyit ULVD’de ikinci beytin ilk dizesi olarak yer almaktadır.

Servi hayretde kıoyan kıâmet-i mevzûnuñdur⁶⁶

2. Güli şermende iden turre-i tarrârûñdur⁶⁷

Beni dîvâne iden çeşm-i mey-efsûnuñdur⁶⁸

3. Hasta cânım leb-i Şîrîn'ine Ferhâd oldu

Delî gönlüm resen-i zülfüne Mecnûn'uñdur

4. Bağrumı 'ûd gibi bezm-i balâda yakmak

Ey şeh-i mülk-i cefâ zulm ile kıânûnuñdur

5. 'Ûlvi'yi zevkı-i vişâliñle n'ola şâd itseñ

Çok zamândur ki senüñ 'âşık-ı maḥzûnuñdur

Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün

1. Mest-i şarâb-ı 'aşkıñ şeydâluğum var ancak

Ṭa'n itme baña zâhid rüsvâluğum var ancâk⁶⁹

2. Geldi gözüme sâķî iletdi 'âkı-ı hûşum

Bezm-i muḥabbet içre ra'nâluğum var ancak

3. Sen zühdde ğarra iseñ zâhid benimde şimdi

Şevkı-i ğurûrum ile ğarrâluğum var ancak

4. Ferhâd u Kays gitdi erbâb-ı şevkı geçti

İklîm-i 'aşkı içinde tenhâluğum var ancak

⁶⁶ Manzume 'Ûlvi'ye aittir.

⁶⁷ Bu dize ULVD'de birinci beytin ilk dizesi olarak yer almaktadır.

⁶⁸ Dîvâne iden çeşm-i mey-efsûnuñdur: Dîvâne kıılan çeşm-i pür-efsûnuñdur (ULVD)

⁶⁹ Manzume Fevrî'ye aittir.

5. Bâzâr-ı ‘âşk içinde şatıldı gibi **Fevrî**

Yariñ elinden ey dil helvâluğum var ancak

Fa ‘ilâtün fa ‘ilâtün fa ‘ilâtün fa ‘ilâtün

1. Âyet-i hüsnüñ görüb ĩmâna gelmişlerdenüz

Aç cemâliñ muşhafın Kır’âna gelmişlerdenüz⁷¹

2. El ele çü çevgân-ı zülfüñ kıl nazar biz kullara

Başımız tıb eyleyüb meydana gelmişlerdenüz

3. Dilberâ müjgân oduna şimdi mi yandım hemîn

Nâr-ı ‘aşkuña ezelden yana gelmişlerdenüz

4. Dilberâ men‘ eyleme bizden zekât-ı hüsnüñü

Âsitân-ı devlete ihsâna gelmişlerdenüz

5. Bu **Necâtî** kuluña ey şâh-ı ‘âdil eyle dâd

Hâlimüz ‘ârz it ki dîvâna gelmişlerdenüz

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Nice bir sen beni cevır ile cefâdan aña sen

Mey eseriñe demîdir mihr û vefâdan aña sen⁷²

2. Öldürürsin bilürem cevır ile âhır beni sen

Bari düşdükçe kerem eyle du‘âdan aña sen

⁷⁰Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁷¹Manzume Necâtî’ye aittir.

⁷²Manzume Mu‘îdî’ye aittir.

3. Ey felek ‘âşık-ı dil hastaya miḥnet nice bir
Daḥi vaḳt olmadı mı zevḳ u şafâdan aña sen
4. Dil-i perîşân olub ey dost ḳara kendi gibi
Unudursañ eger ol zülf-i dûtâdan aña sen

9b⁷³

5. Bûse virüb şorasın hasta **Mu‘îdî** hâlin
Lütf idüb şerbetle dâr-ı şifâdan aña sen

Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün
1. Ne vaşlından feraḥnâkem ne fırḳatden melâlim var
Ġam u şādî müsâvîdür baña bir hoşça ḥâlim var⁷⁴
2. Cefâ-yı yâr ile cevır vir ḳıssa şöyle mu’tâdım
Ne andan inḳıyâdım var ne bundan infi‘âlim
3. Bugün ben vâdî-i ḥayretde Mecnûn-ı cihân gördüm
Ne fikr-i evvel u âḥir ne yârçün cidâlim var
4. Unutdum yoḡ u varın ‘âlemin ḥayrân-ı ‘aşḳ oldum
Ne aḡyâr ile cengim vâr ne endûh u melâlim var
5. Miyân-ı zülf-i yârçün benim hiç ḳıl u ḳâlim yoḡ
Ne bilünden ḥaberdârım ne zülfünden ḥayâlim var
6. **Raḥîmî** tâki bu ḥâlât-ı ‘aşḳı fen idindüm ben

⁷³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁷⁴ Manzume Raḥîmî’ye aittir.

Ne pervâ-yı hun var ü ne efkâr-ı maḳâlîm var

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

1. Cihân dilberleri cânlar ḳaparlar

Yıḳarlar göñlümüzi geh yaparlar⁷⁵

2. 'Aceb bu var mı dilberlik yolında

Görürler 'âşıkı yoldan şaparlar

3. Girüp meydâna 'uşşâḳ arasında

Semend-i nâzı her yaña çaparlar

10a⁷⁶

4. Bûte ṭapmağı bir şûret iderler

İki 'âlem ḳamu aña ṭaparlar

5. Seni sevmez diyü 'Amrîñüñ a'dâ

Yıḳarlar göñlini bühtân iderler⁷⁷

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Ayağum adım atmaz bir yere mey-ḥâneden ğayrı

Elüm bir nesne ṭutmaz sâḳiyâ peymâneden ğayrı⁷⁸

2. Koya ğavġâyı iy vâ'iz ḳulağum nesne ğuş itmez

⁷⁵ Manzume 'Amrî'ye aittir.

⁷⁶ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁷⁷ İderler: Yaparlar (AD)

⁷⁸ Manzume 'Ubeydî'ye aittir.

Şürâhi kulkulıyla na‘ra-i mestânenen ğayrı

3. ‘Aceb mi zâhidâ hûr-ı behište nâzır olmazsam

Gözüm⁷⁹ bir nesne görmez şâhid-i kâşânenen ğayrı

4. Nice rengiñ ü şîrîn olmasun güftâr-ı dil-sûzum

Dilüm bir nesne zıkr itmez leb-i cânânenen ğayrı

5. ‘Ubeydî’nün mekânını şorarsañ iy perî-peyker

Mekânı⁸⁰ yokdur ol dîvânenün vîrânenen ğayrı

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Şalduğumda⁸¹ hâne-i ‘aşkuñ ezel bünyâdını⁸²

Taşa kullandım belâ ikliminün Ferhâdını⁸³

2. Bir nihâl-i tâze sevdüm bağbân-ı deher iken

Gülşenün âzâd kıldım servini şimşâdını

3. Hâkinün her zerresi Mecnûnuñ eylerdi feğân⁸⁴

Bîsütûnda bir kişi çağırsa Leylî adını⁸⁵

10b⁸⁶

4. ‘Âlem-i ervâhtan Mecnûn du‘â eyler baña

⁷⁹ Gözüm: Dilüm (UBYD)

⁸⁰ Mekânı: Yatağı (UBYD)

⁸¹ Şalduğumda: Şalduğunda (HYLD)

⁸² Bünyadını: Bünyâdım (HYLD)

⁸³ Manzume Hayâlî’ye aittir.

⁸⁴ Mecnûnuñ eylerdi feğân: Ferhâduñ eylermiş feğân (HYLD)

⁸⁵ Leylî adını: Şîrîn adını. Bu beyit HYLD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁸⁶ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

Hayr ile yâd eylemek yegdür kişi üstâdını⁸⁷

5. Ey **Hayâlî** ‘aşka inkâr etse zâhid tañ degül

Hayli müşkildür kişi terk eylemek mu’tâdını

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1. Fülk-i dil çıkmadın kenâra dağı

Mevc-i gam şaldı bir diyâra dağı⁸⁸

2. Fırkat öldürmedin görem der idüm

Gitdi şimden gerü ne çâre dağı

3. Ğarazuñ cân ise gel al kırtar

Borcumuz var mı intizâra dağı⁸⁹

4. Beni ‘ışk ile ey felek öldür⁹⁰

Mübtelâ etme bir nigâra dağı⁹¹

5. Baña cevır etse vechi var ol yâr

N’oldı bilsem bu rûzgâra dağı

6. Hey ne müşkül nihân güzel sevmek

Vâz gelmek güc âşikâre dağı

7. Hecre **İshâk** çâre ölmekdür

Kimse etmez bu derde çâre dağı

⁸⁷ Bu beyit HYLD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁸⁸ Manzume İshâk’a aittir.

⁸⁹ Bu beyit İD’de beşinci beyit olarak yer almaktadır.

⁹⁰ Beni ‘ışk ile ey felek öldür: Beni ‘ışkında ey felek öldür (İD)

⁹¹ Bu beyit İD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır

11a⁹²

11b⁹³

Mef' 'ûlû mefâ 'îlûn mef'ûlû mefâ 'îlûn

1. Ne âteş ü bâd ne âb ü gil idüm cânâ
Sen servi hevâ-bağsa ben mâyl idüm cânâ ⁹⁴
2. Dağı gili Ferhâduñ olmamış idi taḥmîr
Ben râh-ı meşakḳetde pâ-der-gil idüm cânâ
3. 'Âlemde henüz adı yâd olmadın engûruñ
Ḥûm-hâne-i vaḥdetde ben ḳanzil idüm cânâ
4. Leylîye dağı Mecnûn olmamış idi meftûn
Ben vâdî-i ḥayretde lâ-yâ'ḳîl idüm cânâ
5. 'Aşk eyledi âvâre ben Ḥayretîyi yoḥsa
Her ḥıdmete cân ile müsta'cil idüm cânâ

Mef' 'ûlû fâ 'ilâtü mafâ 'îlû fâ 'ilûn

1. Cânı gözini şol ki açâ 'âleme baḳa
Kûy-ı fenâ içinde görür 'âlem-i baḳa ⁹⁵
2. Şahrâ-yı dilde 'âşık odur k'odlu âh ile
Ḥaşâk-i mâsivâ ḳomaya cümleten yaḳa

⁹² Sayfa içerisinde mecmuadan farklı bir mürekkep ve yazı biçimi kullanılmış olup yine derkenarlarda haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁹³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁹⁴ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

⁹⁵ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

3. Münkîr dirilür aḥsen-i taḳvîme müdde’i

Bâtıl degül mi göz göre inkâr ider Ḥaḳa

12a⁹⁶

4. Uşlu odur cihânda ki dīvâneler gibi

Zencîre-i maḥabbetüñi boynına taḳa

5. İki cihânı şofî-i şûret- pereste vir

‘Âşık-laruz bize yeter ey Ḥayretî liḳâ

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Ey diyen ḥâlün nedir bî-çâre dilberden cüdâ

Bülbülün ḥâli n’olâ dîrsin gül-i terden cüdâ⁹⁷

2. Zerreyem kim âfitâbumdan ayırdı rûzgâr

Bendeyem kim ölmüşem⁹⁸ dergâh-ı serverden cüdâ

3. Gözüme ‘âlem ḳarañu olsa ṭañ mı dostlar

Merdüm-i çeşmüm olupdur dîde-i terden cüdâ

4. Ḥıdmetün-den bendeñi redd itme şâhum ḳıl kerem

Ḳanbere lâyıḳ mıdır kim ola ḥaydardan cüdâ⁹⁹

5. Yer yüzünün ser-te-ser ‘arz itseler serverligin

⁹⁶ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁹⁷ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

⁹⁸ Ölmüşem: Düşmüşem (HYRD)

⁹⁹ Ḳanbere lâyıḳ mıdır kim ola ḥaydardan cüdâ: Ḳanbere lâyıḳ degüldür k’ola Ḥaydardan cüdâ (HYRD)

Hey ma‘âzâ’llâh gerekmez baña bu derden cüdâ

6. Eksük olmasun başımdan hâki-pâ-yuñ bir nefes

Tâc-ı devletdür ilâhî eyleme serden cüdâ

7. Tañ mı bir gün bende-i maqbûlûñ olsa **Hayreti**

Ehl-i diller görmemişdür devlet-i erden cüdâ

12b¹⁰⁰

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Râzîyam kıl bu ten-i pejmürdemi cândan cüdâ

Yâ ilâhî eyleme tek cânı cânândan cüdâ¹⁰¹

2. Hasta cânı derd-i yâr ider diyâr-ı gamda hoş

Olmasun gurbetde bu dermânde dermandan cüdâ¹⁰²

3. Ân-ı vâhidde elif kıddüm eger gam nûn ider

Eylese devrân eger bir dem beni andan cüdâ¹⁰³

4. Ey perî pervâ yimez pervâne per yandurmadan

Olmasun bir pâre tek şem‘-i şebistândan cüdâ¹⁰⁴

5. Ey birâder ağlamakla çıkdı gözden **Hayretî**

Fi‘l-meşel Ya‘kûba döndi şâh-ı Ken‘ândan cüdâ

¹⁰⁰ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesikler dolay okunamamaktadır.

¹⁰¹ Manzume Hayretî’ye aittir.

¹⁰² Bu gazel HYRD’de altıncı beyitten oluşmaktadır. Mecmuada ikinci beyit eksik. Bu sebepten dolayı bu beyit HYRD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

¹⁰³ Bu beyit HYRD’de beşinci beyit olarak yer almaktadır.

¹⁰⁴ Bu beyit HYRD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Ey raķīb itdüñ beni ol nâ-müselmândan cüdâ
Göreyin kim olasın şöñ demde ĩmândan cüdâ¹⁰⁵
2. Gerçi pervâne yaķın¹⁰⁶ olsa çerâğa per yaķar
Cân yaķar bir pâre düşse şem‘-i tâbândan cüdâ
3. Oluban cânâ kıara zülfüñ gibi cân bĩ-ķarâr
Dil perĩşân olur olsa sen perĩ-şândan ¹⁰⁷
4. Ėaylĩ merdümlük degül mi Ėam deminde bir naķar¹⁰⁸
Olmadı Ėâlũñ Ėayâli çeşm-i giryândan cüdâ
5. İtlerũñle eglenür her dem ķapuñda **Ėayretĩ**
Üns idinmiş olıma bir laķza yârândan cüdâ

13a

Mef‘ũlü fâ ‘ilâtũ mefâ ‘ĩlü fâ ‘ilün

1. Didüm yoluña rũĖ-ı revânım revân ola
Gül gibi bir gülümsedi didi revâ n’ola¹⁰⁹
2. Öldürme ķıl tevâķķuf efendi ķuluñı kim
Şâyed ki aña acıyasın bir zamân ola
3. Gerçekler aña er demez irmez murâdına
‘Ahdinde¹¹⁰ gerčeküm şu ķişı kim yalan ola

¹⁰⁵ Manzume Ėayretĩ’ye aittir.

¹⁰⁶ Yaķın: Ėarĩb (HYRD)

¹⁰⁷ Cüdâ kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

¹⁰⁸ Naķar kelimesi mecmuada olup HYRD’de bulunmamaktadır.

¹⁰⁹ Manzume Ėayretĩ’ye aittir.

¹¹⁰ ‘Ahdinde: ahdine (HYRD)

4. Çek gam yükünü dönme bu yoldaki¹¹¹ kişinin

Cânı kavî olur çü teni nâ-tüvân ola

5. Cân kefd e baş etekde gerek **Hayretî** müdâm

‘Âşık odur ki var mı anuñ dermiyân ola

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1. Tûrâb-ı âsitândur bu tûrâb ol ey dil-i şeydâ

Kemîne zerre iken âfitâb ol ey dil-i şeydâ¹¹²

2. Erenler şâhınuñ cân u gönülden bendesi olup

Gedâ iken şeh-i ‘âlî-cenâb ol ey dil-i şeydâ

3. İçüp hum-hâne-i şâhîde vahdet sâğarından mey

Yüri şimden girü mest-i harâb ol ey dil ¹¹³

4. Riyâset fikri başuñda hevâdur terk ile anı¹¹⁴

Düşüp pâyna bir ehlüñ tûrâb ol ey dil-i şeydâ

5. Dilerseñ h̃âra geçmek **Hayretî**-veş bezm-i miñnetde

Döne döne gam odına kebâb ol ey dil-i şeydâ

13b

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Tîr-i gamzen dostum sehm-i sa‘âdetdür baña

Her ne kim senden gelür ‘ayn-ı ‘inâyetdür baña¹¹⁵

¹¹¹ Yoldaki: yolda (HYRD)

¹¹² Manzume Hayretî’ye aittir.

¹¹³ -i şeydâ ifadesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

¹¹⁴ Terk ile anı: Terk edüp anı (HYRD)

¹¹⁵ Manzume Hayretî’ye aittir.

2. Kadd ü haddüñden cüdâ ey gülşen-i cân u gönül

Serv ü gül hâr-ı belâ hâşâk-i miñnetdür baña

3. Dostum kâfir gözün tıgi dögerse¹¹⁶ düşmene

‘Aşk meydânında bir muhkem cerâhatdür baña

4. Mülk-i gam sulţânıyam şâhâ ayaguñ toprağı

Kelle-i bî-devletümde tâc-ı devletdür baña

5. Keşret-i endûh ile miñnet bucağı **Hayretî**

Bir niçe yoldur işler bir künc-i miñnetdür baña¹¹⁷

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Gel gel ey bülbul belâ küncinde yoldaş¹¹⁸ ol baña

‘Âşık iseñ gel tarîk-i gamda yoldaş ol baña¹¹⁹

2. Cân ile şâkird olup üstâd-ı ‘aşka gül gibi

Gel bahâristân okuyalum sebağdaş ol baña

3. Gel berü mey-hâne-i ‘aşka kadem-rencide kıl

Câm-ı gam nüş etmede bir yâr-ı evbâş ol baña

4. Devletinde şâh-ı ‘aşkuñ bende gam sulţânıyam

Ey gözüm sakğâlîk et ey âh ferrâş ol baña

5. Ğam beyâbânında kaldum yalıñuz ey **Hayretî**

Hey meded gel kandasın yoldaş u kardaş ol baña

¹¹⁶ Dögerse: degerse (HYRD)

¹¹⁷ Yoldur işler bir künc-i miñnetdür baña: Yoldaş ile bir künc-i vahdetdür baña (HYRD)

¹¹⁸ Yoldaş: hâldaş (HYRD)

¹¹⁹ Manzume Hayretî’ye aittir.

Mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'îlû fâ 'ilün

1. Yağdıqlaruñı cânımı ey cân unutma hâ

Yağdıqlaruñı göñlümi her ân unutma hâ¹²⁰

14a

2. Ben bende işigüñde neler çekdüm añma âh

‘Âlem durur bu ey şeh-i hûbân unutma hâ

3. Ben hastaya lebûñ vere her dem cevâb-ı telh

Ağyâra şuna Çeşme-i Hayvân unutma hâ

4. Yıllar geçe bu bülbül-i nâlân aılmaya

Ey yüze gülüci gül-i handân unutma hâ

5. İller kapuñda güñ gibi rif'atde dâyimâ

Ben sâye gibi hâk ile yeksân unutma hâ

6. Kapuñda¹²¹ ire Kâ'be-i maşşûdına raķīb

Ben cânımı edem saña kurbân unutma hâ

7. Ben çâk idem yaķamı şara pīrehen gibi

İdüp şu bir kabâ seni ‘uryân unutma hâ

8. Bezm-i şafâda bâde-i la'lüñ eme raķīb

Biz mey yirine kan yudavuz kan unutma hâ

9. Sen ‘ayn-i bâli hıfz ede ejder gibi raķīb

Göñlüm evi benüm ola vīrân unutma hâ

10. Sen gûşe gûşe cem' olasın yâdlarla ben

¹²⁰ Manzume Hayreti'ye aittir.

¹²¹ Kapuñda: Kapuñdan (HYRD)

Olam şaçuñ mişâli perîşân unutma hâ

11. H̱ân-ı vişâlûñe şuna el iller ola ac

Bu **Hayretî** -i vâlih ü hayrân unutma hâ

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Göñlümi yıkdıñ benüm ey yâr n’etdüm ben saña

Eyledüñ cândan beni bîzâr n’etdüm ben saña¹²²

14b

2. Acı sözle tatlu cânımdan uşandurduñ beni

Söyle luṭf it ey şeker-güftâr n’itdüm ben saña

3. Şu gibi yüz sürmeden ğayrı ayağüñ tozına

Ṭoğru di ey serv-i hoş-reftâr n’itdüm ben saña

4. El mi şundum dâmen-i pâküñe yoḥsa ḥâr-veş

Ey lebi ğonca yüzi gülzâr n’itdüm ben saña

5. Hîç düşer mi şânuña böyle münâfıklık señün

Andan ey ‘ayyâr u ey ṭarrâr n’itdüm ben saña

6. Bir faḳîrem ḥâtırum yıkmaḳ benüm erlik midür

Yuf cihânda ey zen-i bâzâr n’itdüm ben saña¹²³

7. **Hayretî**yem sevdüğümdeñ ğayrı hîç bir vech ile

Ne şuçum ya ne ğünâhum var n’itdüm ben saña

¹²² Manzume Hayretî’ye aittir.

¹²³ Bu beyit HYRD’de mahlas beytinden sonra yer almaktadır.

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Eşk-i hûninümden oldu cümleten ten ğark-ı âb
Görinür başum bu kanlu şuda mânend-i habâb¹²⁴
2. Keşret-i eşgâl ile bir yerde şıgmaz ‘aşk-ı pâk
Kim bu rûşendür ki ‘ânka ile konuşmaz ğurâb
3. Ruķ ‘a geldi baña yârumdan yazılsa tañ mıdur
Nâme-i ‘aşk içre nâmum kâm-bîn ü kâm-yâb
4. Zindedür hüsniñ gülistânı senüñ kim anı Hâķ
Gülşen-i râz-ı hâķâyıķdan edüpdür intiĥâb
5. Okuyaldan ‘aşk dersin levĥ-i hüsni Bârîde
Ĥayretînüñ her sözi ey ĥ‘âce oldu bir kitâb

15a

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün

1. Gül gül itdi yine sâķî ruĥ-ı cânân-ı şarâb
Bülbül itdi ķamu meclisdeki yârânı şarâb¹²⁵
2. Tâzelerdi tolu yaĝdurmasalar meclisde
‘Ömrümüz ĥaşılı âhestece bârân-ı şarâb
3. Şâķıyâ durma hilâlî ķadeĥi devr itdür
Rûz-ı ‘îd oldu irişdi yine devrân-ı şarâb
4. Yanuma uğramaz oldu göñül ey pîr-i muĝân
Yine ĝâyetde levend eyledi oĝlanı şarâb

¹²⁴ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

¹²⁵ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

5. Devr içinde nice ârâm edeyin ansuz kim
Baña râm eyledi şol âfet-i devrânı şarâb
6. Lebleriñden seniñ ey yâr eger kaçraca yar
İrse deryâya iderdi kamu ‘ummânı şarâb
7. Beni tahriķ idüben ver nemedi muṭribe dir
Sever ihsânı zihî luṭf u kerem kânı şarâb
8. ‘Âşıkun bezm-i belâda nesi var ola şehâ
Cigeri pâre kebâb u gözinün ḳanı şarâb
9. **Ḥayretî** bûse-i la‘lüne n’ola cân virse
Sâkıyâ şâ‘ir olanun çûn olur cânı şarâb

15b

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Ḥâk kıysun bâd-ı ğam şol ‘ayna kim ¹²⁶aķıtmaṣ âb
Oda yansun yiridür her dil ki olmaya kebâb ¹²⁷
2. Zâhidâ gel tîre-dil olma bu dûd-ı âhla ¹²⁸
Kim sûtûn-ı âh ile döner bu çetr-i âsiyâb ¹²⁹
3. Başdan aşdıysa gözüm yaşı ta‘accüb eylemeñ
Ehl-i ‘aşķun âbı çeşmiyle bu âsiyâb ¹³⁰
4. Ḥora geçmez bezm-i ehl-i ‘ışķ içinde ḥâmdur

¹²⁶ Şol ‘ayna kim: Ol ‘ayna kim (HYRD)

¹²⁷ Her dil ki olmaya kebâb: Bir dil ki olmaya ḥarâb (HYRD)

¹²⁸ Āhla: Āhdan (HYRD)

¹²⁹ Döner bu çetr-i âsiyâb: Tırur bu çetr-i bî-ṭınâb (HYRD)

¹³⁰ Çeşmiyle bu âsiyâb: Çeşmiyle döner bu âsiyâb (HYRD)

Döne döne miḥnet ocağında olmayan kebâb¹³¹

5. Ağlama her bir denîye yâr elinden **Ḥayretî**

Her ne cev̄r etse vefâdur dilber-i ‘âlî-cenâb¹³²

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1. Muḥabbet begleri dergâh-ı serdâr-ı n’ider yâ Rab

Göñül serverleri şâh-ı cihândârı n’ider yâ Rab¹³³

2. Şu şofinûñ ki başında maḥabbet âteşi yokdur

Oda yansun ‘aceb bu tâc u destârı n’ider yâ Rab

3. Şu kim başın nişâr-ı pâ-yı cânân eylemez bilsem

Bu bir bâr-ı girânı yüklenüp bârî n’ider yâ Rab

4. Şuña kim çeşm-i pâk olmaya Ḥaḳdan vergi ‘âlemde

Güzel yüzden ne ḥaz̄z̄ itsün o dîdârı n’ider yâ Rab

5. Ölür bir ğamzeye t̄âkat getürmez **Ḥayretî** miskîn

O zâlim t̄âkınup bu tîğ-i ḥûn-bârı n’ider yâ Rab

16a

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Gel şıma dil şîşesin ey ‘aḥd ü peymânı şikest

Eyleme bezm-i maḥabbet câmıdur anı şikest¹³⁴

2. İtdi la‘lûñ mîve-i bâğ-ı cinân-ı telḥ-kâm

¹³¹ Döne döne miḥnet ocağında olmayan kebâb: Döne döne olmayan miḥnet ocağında kebâb (HYRD)

¹³² Manzume Ḥayretî’ye aittir.

¹³³ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

¹³⁴ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

Kıldı kıddüñ şīve-i serv-i hırâmân-ı şikest

3. Bir Nigâristân-ı behcetdür cemâlüñ bâğı kim

Yazmada bir yaprağın biñ hâme-i Mânî şikest

4. İrmesün mir'ât-i hüsn-i yâra yâ Rab inkisâr

Bulmasun câm-ı şafâ-yı bezm-i rûhânî şikest

5. Câm-ı fırsat elde iken süregör devrânüñ

İtmedin seng-i havâdiş birle devr anı şikest

6. Cân u dil yıķup beden bürcin bulur âhîr halâş

Ol iki maḥbûs ider bir gün bu zindânı şikest

7. Sâyesinde bulmaduķ ey **Ḥayretî** bir gün huzur

Göreyin bulsun¹³⁵ bu fânî kaşruñ eyvânı şikest

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Âh kim ser-menzil-i maḥşûd uzak ben pâ-şikest

Bir belâ vâdîsine düşdüm gezer tenhâ şikest¹³⁶

2. Olmadı Mecnûn-ı maḥzûnuñ şınuķ göñli dürüst

İtmedin bî-çâre çaķ kâsesin Leylâ şikest¹³⁷

3. Hurd olursa kâse-i ser seng-i cevr-i yâr ile

Gelmesün ey dil şaķın âyineñe aşlâ şikest¹³⁸

4. Buldı dil-cû kâmetüñden serv-i ra'nâ inkisâr

¹³⁵ Bulsun: olsun (HYRD)

¹³⁶ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

¹³⁷ Bu beyit HYRD'de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

¹³⁸ Bu beyit HYRD'de ikinci beyit olarak yer almaktadır.

Oldı cādû gözlerüñden nergis-i şehla şikest

16b

5. Ben şikeste kâmetüñ çok âhı çıkdı göklere ¹³⁹

Oķı çıkmaz **Ĥayretī** gerçi olıcaķ yâ şikest

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1. Cihân halkını hep bendeñ bu fânī mülki yurduñ tut

Geçüp ‘izzet seririnde sa‘âdetle oturduñ tut ¹⁴⁰

2. İdüp kavs-i kuzah gibi dü-tâ kaddini a‘dânuñ

Çeküp Rüstem kemânını bugün şîrâne kurduñ ¹⁴¹

3. Düşüp hayret fezâsına idüp bîhûde nâlişler

Bülend âvâz ile yazıda şehbâzuñ uçurduñ tut

4. Şınup peymâneñ âhîr çün dökilür cür‘â-veş kanuñ

Ne aşşı devrüñi dâyim şafâ bezminde sürdüñ tut

5. Elinden rûzgâr-ı zûrkâruñ kurtuluş yokdur

Hezârân pençe-i pûlâdı bir lu‘b ile burduñ tut

6. Sürüp cümle murâdâtı çıkar meydân-ı hâtırdan

Cihân içinde yıllarla murâd atını sürdüñ ¹⁴²

7. Vücûduñ meskenet yolında gel ey **Ĥayretī** hâk it

¹³⁹ Çok âhı çıkdı göklere: Çok çıkdı âhı göklere (HYRD)

¹⁴⁰ Manzume Ĥayretī’ye aittir

¹⁴¹ Tut kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

¹⁴² Tut kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır

Hevâ ile niçe yıl yel gibi yeldüñ yöpürdüñ ¹⁴³

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

8. Şirâr-ı nâr-ı 'aşkuñdur başumda efser-i devlet

Gubâr-ı hâk-i pâyuñdur gözümde sürme-i 'izzet¹⁴⁴

9. Maḥabbet bezminüñ zevk u şafâsın alımazdum ger

Baḥa esrâr-ı 'aşkuñ virmese fi'l-cümle keyfiyyet

17a

10. Maḥabbet âteşinde gel kıo yansun cânı 'uşşâkuñ

Mübârek olsun ey zâhid saña ol gülşen-i cennet

11. Tabîbâ yazmamış gördüm şifâ Kânûn-ı hikmetde

Göñül bîmârına şarâb-ı 'aşkı imiş şerbet

12. Bugün bu mülk-i vaḥdetde ferîd-i 'âlem olurduñ

Eger ey **Ḥayretî** saña Ferîdî eylese himmet

Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

1. Gülgül-i bülbülü ey bâd gülistâna ilet

Mûr-ı dil derdini dergâh-ı Süleymâna ilet¹⁴⁵

2. Mâcerâ-yı dil-i dîvânemi dildâruma di

Ḥaber-i âdem-i sergeşteyi Rıdvâna elet

3. Künc-i gamda dil-i pervâne neler çekdüğünü

¹⁴³ Tut kelimesi HYRD'de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

¹⁴⁴ Manzume Ḥayretî'ye aittir

¹⁴⁵ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

- Yana yana yûri ol şem‘-i şebistâna ilet
4. Zülfinûn zerrece bûyn dil-i vîrâna getür
- Nûkhet-i pîrehen-i Yûsuf-ı Ken‘âna ilet
5. Gönderüp sizlere bu nazm-ı güher-bârı didüm
- Var bu lû‘lû‘-i ma‘ânîleri ‘ummâna ilet
6. Ya‘nî ol baħr-i ma‘ânî ki kenârında anuñ
- Mevc urur bir niçe deryâ gibi yârâna ilet
7. Kışsa-i guşsa-i dervîşi yine **Hayretiyâ**
- Var muķîmân-ı serâ-perde-i sultâna ilet

17b

Müfte‘ilün müfte‘ilün fâ‘ilün

1. Dilber ayağı tozı başuñda tâc
- Besdür eger ‘ârif iseñ gözün aç¹⁴⁶
2. Beş gün içün var ise ger ğayretün
- Kimseye ‘ârz itme begüm ihtiyâc
3. Çün ola ser-menzilün âħir türâb
- Meskenün olmış dutalum taħt-ı tâc
4. Harcına sürür seni de rûzgâr
- Ger yedi kişverden alursañ ħarâc
5. Gel yüce tut himmeti ey **Hayretî**
- Olma denî-tâb‘ olup esfel-mizâc

¹⁴⁶ Manzume Hayretî’ye aittir.

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün

1. Kişi kendü yâr-ı cânından cüdâ düşmek ne güc
Göz göze rûh-ı revânından cüdâ düşmek ne güc¹⁴⁷
2. Atılup bed-kîş düşman pâresine dostlar
Oğ gibi kâş kemanından cüdâ düşmek¹⁴⁸
3. Sâye gibi bir kadem ayrılmayup zâğ u zağan
Murg-ı cân serv-i revânından cüdâ düşmek ne ¹⁴⁹
4. Âdeme şeytân rakîbüñ fitnesiyle sürülüp
Ravza-i bâğ-ı cinânından cüdâ düşmek ¹⁵⁰
5. Eksük olmayup yanından olur olmaz hâr u has
Bülbül-i dil gülistanından cüdâ düşmek ne güc¹⁵¹
6. Âşıka dilberden ayrılmağ ne müşkil **Hayretî**
Bendeye şâh-ı cihânından cüdâ düşmek ne güc¹⁵²

18a

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Kendü lutfından edüpdür beni dilber güstâh
Yüz verüp ben kûluna kıldı o server güstâh¹⁵³
2. Dolaşâldan berü ol zülf-i dil-âvîze gönül

¹⁴⁷ Bu gazel HYRD’de yedi beyitten oluşmaktadır. Mecmuaya divandaki dördüncü beyit alınmamıştır.

¹⁴⁸ Ne güç ifadesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

¹⁴⁹ Güç kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

¹⁵⁰ Bu beyit HYRD’de beşinci beyit olarak yer almaktadır. “ne güç” ifadesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

¹⁵¹ Bu beyit HYRD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

¹⁵² Manzume Hayretî’ye aittir.

¹⁵³ Manzume Hayretî’ye aittir.

Dostum kanda görürse seni şarkar güstâh

3. Göreyin başı kesilsün ki tolar karşımda

Boynuña kollarını zülf-i mu'anber güstâh

4. Koma bi'llâhi güzel başuñ içün sulţânım

Kol şala boynuña karşımda benim her güstâh

5. Görmedi şive-i reftârũñ benzer ki senũñ

Böyle ser-keşlik ider bâğda 'ar'ar güstâh

6. Kalmaz eksüklügüñe ey gönül ol şâh-ı kerîm

Düş ayağına yüzũñ sür yürü yalvar güstâh

7. **Hayreti**ñ gelũñ eksüklüğüne kalmayalum

Kulları şâh-ı kerîmũñ olur ekşer güstâh

Fe'ilâtũn fe'ilatũn fe'ilâtũn fe'ilũn

1. Niçe bir ağlayayın derd ile her gâh meded

Yâ niçe bir diyeyin âh meded vâh meded¹⁵⁴

2. Yazaram dũd-ı siyâh ile felek şafhasına

Her kaçan âh iderem derd ile ey mâh meded

3. Göricek dedi dehânuñla gönül zülfeynũñ

Seni dil-ğastelere eylemiş ol şâh meded

18b

4. Ey şanem gel meded eyle işigũñ hastasıyuz

¹⁵⁴ Manzume Hayreti'ye aittir.

Niçe bir çağıralum hey meded Allâh meded

5. **Hayretî** baña meded irmedi bir kimseden âh

Țoludur gerçi şadâm ile cihân âh meded

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

1. Dilerseñ k'ola cânuñ mülki âbâd

Ululanma şaķın ey âdemî-zâd¹⁵⁵

2. Ululandığı içün serv-i serkeş

Başına her nefes toprak şaçar bâd

3. Ululandığı içün Bîsütûnuñ

Yüridi üstüne yol kesdi Ferhâd

4. Ne deñlü yüksek uça murğ-ı çâbük

Geçer boynına nâgeh dâm-ı şayyâd

5. Ululanmak düşer mi **Hayretî** hîç

Bir avuç âb ü hâk ü âteş ü bâd

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Ben gedâ idinmişem tâc u kabâyî bir nemed

Çarh-ı atlasdan baña yegdür fenâyî bir nemed¹⁵⁶

2. Hırka-i sâlûs ile tâc-ı riyâdan geçmişem

Baña besdür ey mürâyî 'âlem içre bir nemed¹⁵⁷

¹⁵⁵ Manzume Hayretî'ye aittir.

¹⁵⁶ Manzume Hayretî'ye aittir

¹⁵⁷ Ey mürâyî 'âlem içre bir nemed: 'Âlem içre ey mürâyî bir nemed (HRYD)

3. Dâmenin destümünden anuñçün kıomazam kıış u yaz

Kişıden şavar niçe dürlü belâyı bir nemed

19a

4. Anuñ içün bir nemedsüz olımaı abdâllar

Pâdişâh eyler benüm şâhum gedâyı bir nemed

5. Kâlbî şâf olmayıcaı âyine-i şâfî gibi

Geymese ey **Ĥayretî** her bir mürâyî bir nemed

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1. Dile mişbâh-ı ĥüsnüñ zâv’ virür şem‘-i ma‘ânîdür

Gözüme ĥâk-i râhuñ tûtiyâ-yı İşfahânîdür¹⁵⁸

2. Lebûñsüz câm-ı Cem cânâ dile zehr-i helâhîldür

Ruĥuñsuz mihr ü meh cânâ kazâ-yı âsumânîdür

3. Sen ol sultân-ı ĥûbânsın ki bâzâr-ı melâĥatde

Efendim Yûsuf-ı şâni saña cân ile şânîdür

4. ‘Aceb mi ĥâşiye yazsa ĥubârî ĥatı ile ĥatıuñ

Begüm mecmû‘a-i ĥüsnüñ kitâb-ı pür ma‘ânîdür

5. Anuñla eglenür gönüm anuñla diñlenür cânım

Ėam-ı dilber dil ü cânuñ kadîmî yâr-ı cânıdur

6. Degüldür penbe-i dâğ-ı belâ Mecnûn-ı ‘aşkı oldum

Başumda her biri bir murĖ-ı miĥnet âşiyânıdur

¹⁵⁸ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

7. Tenümde¹⁵⁹ kûy-ı miḥnetde hemân bir üstüḥʿân kaldı

O da ḥalkuñ melâmet oklarınıñ bir nişânıdır

8. Bu ebyât-ı şafâ-baḥşuñ sevâdı gerçi zulmetdür

Velî ma'nî rengîni şarâb-ı zindegânîdür

19b¹⁶⁰

9. Bulınmaz değme deryâda bu bir dürr-i ma'ârîfdür

Alınmaz değme ma'denden bu bir yâḫût-ı kânîdür

10. Ğazel şanmañ bunı bir tuḥfe içün **Ḥayretî**nüñ bu

Göñül mülkinden ehl-i 'aşḫa ḥoş armaġânıdır

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün

1. 'Âşḫa dilber selâmından selâmetler ḳopar

Ḥaḫ budur yoldaşlar çok dürlü ḥâletler ḳopar¹⁶¹

2. 'Aşḫ bir deryâ-yı bî-pâyândur anda her nefes

Bâd-ı âhumdan benüm mevc-i melâmetler ḳopar

3. Şehrümüz bir gülşen-i ḥüsn ü melâḥatdur bizüm

Çok lebi ġonce yüzi gül serv-ḳâmetler ḳopar

4. İtseler seyrân içün ol serv-ḳâmetler ḳıyâm

Fitneler ḳalkar ayaġ üzre ḳıyâmetler ḳopar

5. Bir zarâfet gülsitânıdır bu yerler **Ḥayretî**

¹⁵⁹ Tenümde: tenümden (HYRD)

¹⁶⁰ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış ḥaşiye yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

¹⁶¹ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

Şad-hezârân bülbül-i bâğ-ı belâğâtlar kopar

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün

1. Seyrüm oldu dün gice Tübâyı gördüm bir nazar

Çin şehir ol serv-i hoş-bâlâyı gördüm bir nazar¹⁶²

2. Kurtulub zulmetden açıldı biraz gönlüm benüm

Yine ol mâh-ı cihân-ârâyı gördüm bir nazar

3. Çün gelüp yaylağı seyr itdüm hemânâ fi‘l-meşel

Yir yüzine Cennetü‘l Me‘vâyı gördüm bir nazar

20a

4. Uş baña tağ üsti bâğ oldu bugün yoldaşlar

Ol leb-i gonce gül-i ra‘nâyı gördüm bir nazar¹⁶³

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün

1. Her nefes hem-dem-i zâğ ol yüri elden ne gelür

‘Andelîbünden ırâğ ol yüri elden ne gelür¹⁶⁴

2. Beni yakmağa od ol meclisini yadlaruñ

Müstenîr eyle çerâğ ol yüri elden ne gelür

3. Ğam degül ben öleyin derd-i firâk ile şehâ

¹⁶² Manzume Hayretî‘ye aittir.

¹⁶³ Gazelin makta beyti HYRD‘de olup mecmuaya alınmamıştır:

‘Necde vardum şanki mecnûnı temâşâ eyledüm

Hayretî -i vâlih ü şeydâyı gördüm bir nazar’

¹⁶⁴ Manzume Hayretî‘ye aittir.

Sen hemân dünyede sağ ol yûri elden ne gelür

4. Kanda seyr eyler iseñ eyle hemân gül gibi tek

Alnı açuk yüzi ağ ol yûri elden ne gelür

5. Zağ ile tıldı cihân gülşeni çün **Hayretiyâ**

Bülbül-i bâğ-ı ferâğ ol yûri elden ne gelür

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Dedüm ey dost¹⁶⁵ cefâ ise hemân ancağ olur

Dedi bî-çâre hâfâ ise hemân ancağ olur¹⁶⁶

2. Dayanan ‘aşka irer menzile didüm işidüp

Dedi bir pîr ‘aşâ ise hemân ancağ olur

3. Buldı dil künc-i ferâgatde kanâ‘ât gencin

Bu fenâ evde gınâ ise hemân ancağ olur

4. Ğam yirüz kan içerüz bezm-i maḥabbetde müdâm

‘Âşıkâ zevk u şafâ ise hemân ancağ olur

20b

5. Faqr ile izi tozın sürme idin gözleriñe¹⁶⁷

Hayretî kühl-i cilâ ise hemân ancağ olur

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

¹⁶⁵ Dost: Şûḥ (HYRD)

¹⁶⁶ Manzume Hayretî’ye aittir.

¹⁶⁷ Sürme idin gözlerine: Gözlerine sürme idin (HYRD)

1. ‘Aşka kul olalı bu gönlüm halâyıktan kaçır
Merd olan nâ-maḥrem ile âşinâlıktan kaçır¹⁶⁸
2. Rîşte-i peyvende sûzen gibi göz dikmez göñül
Şanki ‘Îsî-i mücerreddür ‘alâyıktan kaçır
3. Künc-i fûrkatde ğam-ı dilberden olmaz dil berî
Kişi ğurbetde kaçan yâr-ı muvâfıktan kaçır
4. ‘Âşık incinse cefâdan bil şafâdan¹⁶⁹ dûrdur
Yâr ‘âşıkdan kaçan kaçsa yaraşıkdan kaçır
5. İttiḥâd-ı ma‘nevî kesb ideğör ey **Ḥayretî**
Şûretâ maḥbûb olan elbette ‘âşıkdan¹⁷⁰

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1. Münevver kıldı âfâkı cemâlün mihr-i lâmi‘dür
Benüm vîrâneme şalmadı pertev kaldı tâli‘dür¹⁷¹
2. Göñül abdâlına çünkim vişâlün olmadı rûzı
Geçinür ğam yimekle rûz u şeb dervîş kâni‘dür
3. Sürerse ol bût-i çîñün işiginden seni düşman¹⁷²
Göñül kûyında eglengil ki arzu’llâh vâsi‘dür

21a

¹⁶⁸ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

¹⁶⁹ Şafâdan: Vefâdan (HYRD)

¹⁷⁰ Kaçır kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuaya alınmamıştır.

¹⁷¹ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

¹⁷² Düşman: A’dâ (HYRD)

4. Bahâyim-ţâb‘ olan ‘âmî ne bilsün bâdenüñ nef‘in

Berü şun anı ey sâķî ki ol insâna nâfi‘dür

5. Naşîhatle bizi maĥbûb u meyden kesmek istersiñ

Kelâmuñ nâşîhâ her yerde gûyâ naşş-ı ķâtı‘dur

6. Eger lâ-şey degülseñ gel ğubâr ol ey ten-i lâşe

Çün âĥir cümleten eczâ¹⁷³ yine aşlına râci‘dür

7. Getürme gel dile ey **Ĥayretî** cân u gönül râzın

Ki her bir sır ki işneyni tecâvüz itdi şâyi‘dür

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Ey gedâ diyen baña devletlü ĥânum yok mıdur

Yohsa ben âdem degül miyem ya cânum yok mıdur¹⁷⁴

2. Dotalum dünyâ senüñdür ya benüm de dünyede

Çak bütün dünyâ değer bir yâr-ı cânum yok mıdur

3. Pîr-i çarĥuñ tütalum şemsün¹⁷⁵ cihân-efrûzı var

Yâ benüm Aĥmed gibi bir cuvânum¹⁷⁶ yok mıdur

4. Oluban bed-nâm-ı ‘âlem gerçi yaķdum tâze dâĝ¹⁷⁷

Olmadum mı şâh-ı ğam nâm u nişânum yok mıdur

5. **Ĥayretî**yem dökme gel yok yere ķanum yerlere

Pâdişâhum n’ola ķul oldumsa cânum yok mıdur

¹⁷³ Eczâ: eşya (HYRD)

¹⁷⁴ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

¹⁷⁵ Şemsün: Mihr-i (HYRD)

¹⁷⁶ Bir cuvânum: Bir nev-cuvânum (HYRD)

¹⁷⁷ Tâze dâĝ: Niçe tâĝ (HYRD)

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Bu fenâ evde vefâdan görmedi hergiz ¹⁷⁸ eser
Bunca yaşlar yaşadı hatta ağardı çeşm-i ter¹⁷⁹
2. Sen lütf gerek it¹⁸⁰ kahr eyle baña ey şanem
Her ne kim gelse Hudâdan bilürem ben hayr u şer
3. Şaklayup tîr-i havâdisden vücûd-ı pâküñi
Yiridür dutsun felek karşıña zerrîn bir siper ¹⁸¹
4. Ağlamakdan döndi bir girdâba düşmüş mûya ten
Göreyin şimden gerü nâr-ı maḥabbet nem yakar
5. **Ḥayretî** ehl-i hüner çokdur velî 'ayb olmasun
Görmedüm ben kimse 'aybın görmemek gibi hüner

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

1. Maḥabbet bezminüñ dil menzilibdür
Mey-i 'aşkuñ hîred lâ-ya'kılibdür¹⁸²
2. Dökülsün dâñe dâne eşk-i çeşmüm
Maḥabbet mezra'ınuñ ḥâşılıdur
3. Tarîk-ı gamda başum bir ceresdür
Dehânumda dilüm gûyâ dilidür
4. Raḳîbüñ ne çalar bezm-i belâda

¹⁷⁸ Görmedi hergiz: Görmedim aşla (HYRD)

¹⁷⁹ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

¹⁸⁰ Lütf gerek it: Gerek lütf it (HYRD)

¹⁸¹ Zerrîn bir siper: Çarḫî bir siper (HYRD)

¹⁸² Manzume Ḥayretî'ye aittir.

Gerekse biñ kez ötsün çük kılıdur

5. Ölüm âsân olupdur **Hayretî**ye

Bu halkun gerçi gâyet müşkilidür

22a¹⁸³

Mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

1. Luṭf it unutma bendeñi himmet zamânıdur

Kim fevt olur efendi bu fırsat zamânıdur¹⁸⁴

2. Gel ben gedâyı eyleme maḥrûm u nâ-ümîd

Herkes murâda irdi ğanîmet zamânıdur

3. Devründe irdi pâye-i 'âlîye her kişi

Alçağda koma bendeñi rif'at zamânıdur

4. Hengâm-ı 'ıyş u mevsim-i şâdî irişdi gel

Ḳoma beni 'anâda 'inâyet zamânıdur

5. Tîmar eyle derdüme ey cân ṭabîbi kim

Bîmâr olan gönüllere şıḥḥat zamânıdur

6. Âfâk içinde her kişi hoş-dil faḳîri de

Ḳoma marîz-i fâḳa ifâḳat zamânıdur

7. İgmâz kılma zaḥmuma merhem maḥallidür

İhmâl itme ḥastaya şerbet zamânıdur

8. Yok senden özge kimsecüğü bir mededsüzem

¹⁸³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler ve bir mühür yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

¹⁸⁴ Manzume Hayretî'ye aittir.

Raḥm eyle derdmendüñe şefkat zamânıdur

9. Redd itme ben de bende-i dîrîneñem senüñ

Çek sâye-i kabûle himâyet zamânıdur

10. Ben nâ-tüvânı ‘asker-i gam eyledi zebün

At şal meded dön üstüme cür‘et zamânıdur

11. Ol dest-gîr kâldı ayaklarda **Ḥayretî**

Şâhum ‘Alîlik eyle mürüvvet zamânıdur

22b

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Nevbahâr oldı gönül şohbet-i şahbâ demidür

Ya‘nî gül mevsimidür câm-ı muşaffâ demidür¹⁸⁵

2. Oldı ihyâ kamu emvât-ı nebâtât-ı cihân

Nefes-i bâd-ı şabâ şanki Mesîhâ demidür

3. Dağıdup yâr ruḥı üstine sümbüllerini

Dedi eyyâm-ı bahâr irdi vü sevdâ demidür

4. Baḥr-ı ‘aşka şalalum fülk-i dili n’olsa gerek

Nevbahâr oldı sefer mevsimi deryâ demidür

5. Seyr eder gülşeni boyun kulaḫ açmış güller

Gel gel bülbül-i şeydâ ki temâşâ demidür

6. Vâ‘izi diñleme ‘ayş eyle perî-rûlar ile

Dîve aldanmadı şunlar ki zarîf âdemîdür

¹⁸⁵ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

7. **Hayretî** mevsimidür gûşe-i gamdan çıka gör

‘Âlem-i ‘ayş u şafâ gülşen ü şahrâ demidür

Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. Dil-teşneyem İlâhî âb-ı zülâle irgür

Fürkat şebini¹⁸⁶ ya’nî rûz-ı vişâle irgür¹⁸⁷

2. Nâr-ı celâlün ile hâkister olmadın ten

Dîdâr Hakkı yâ Rab nûr-ı cemâle irgür

3. Bu mihr-i cân-ı kırtar koma küsûf-ı gamda

Maşûd kevkebini burç-ı kemâle irgür

23a

4. Bu dehr-i h’ân¹⁸⁸ elinden hâke berâber oldum

Qaldur elüm alup ol tâze nihâle irgür

5. Zevk u şafâ ile kıl bî-hûş **Hayretî**yi

Ey sâķî-i maḥabbet gel bir piyâle irgür

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. ‘Ahdine durmaz dirîğ ol serv-ķâmet gec gelür

Dostlar oldu yaķînüm kim kıyâmet gec gelür¹⁸⁹

2. Karşu varur cân dil şabr u qarâr itmez karar

¹⁸⁶ Şebini: Şebinde (HYRD)

¹⁸⁷ Manzume Hayretî’ye aittir.

¹⁸⁸ Dehr-i h’ân: Dehr-i dîn (HYRD)

¹⁸⁹ Manzume Hayretî’ye aittir.

Her kaçan kim bezme bir lahza ol âfet gec ¹⁹⁰

3. Bûstân-ı ‘âleme ey serv-i gül-bârum benüm

Sencileyin mîve-i bağ-ı melâhât gec gelür

4. Zâhidâ gerçi saña bâr-ı melâmet gec gelür

Menzil-i ‘aşka velî ehl-i selâmet gec gelür

5. **Hayretî** yi kılma red kim gülsitân-ı kûyuña

Ancalayın bülbül-i bâğ-ı belâgat gec gelür

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Be bu rûm illeridür bunda suhandanlar olur

Bu irem gülşenidür murğ-ı hoş-elhânlar olur¹⁹¹

2. Altun üsküflü yalıñ yüzlü güzel sâķiler

Şoĥbeti rûşen eder şem‘-i şebistânlar olur

3. Sâķ u sâ‘id şıĥayup nâz ile sâķîliğ ider

Be bu yirlerde ne hoş serv-i ĥırâmânlar olur

23b

4. Cân kıatar câna tolu içüp öpüşdükçe müdâm

Bu da bir gûşe durur bunda güzel cânlar olur

5. Bir iki cur‘a ile ‘aķlın alurlar kişinüñ

Cân u dil ģâret ider âfet-i devrânlar olur

6. Ėonce-veş bülbül-i dil-bestelerüñ ģöñlin açar

¹⁹⁰ Gelür kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuaya alınmamıştır.

¹⁹¹ Manzume Hayretî’ye aittir.

Çok güler yüzlü güşâde handânlar olur

7. Bir harâbât evidür köşesini seyr itseñ¹⁹²

Hayretî gibi nece vâlih ü hayrânlar olur

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Niçe bir vormeye el vuşlat-ı cânân niçe bir

Niçe bir yana firâk âteşine cân niçe bir¹⁹³

2. Niçe bir kan dökedir derd ile firâkuñda gönül¹⁹⁴

Niçe bir yaş döke bu dide-i giryân niçe bir

3. Niçe bir bulmaya dil u hatır-ı cem‘iyett cân¹⁹⁵

Niçe bir ola saçuñ gibi perişân niçe bir

4. Niçe bir od urasın cân u gönül hırmenine

Niçe bir yağa beni âteş-i hirmân niçe bir

5. Niçe bir yaralaya tığ-i firâk ile beni

O cefâlar kılıcı âfet-i devrân niçe bir

6. Niçe bir ben ten-i bî-cân gibi pejmürde olam

Eyleye kendüyi ol cân gibi pinhân niçe bir

7. Niçe bir doğmaya ‘âlemde murâdum necmi

Baňa göstermeye gün ol meh-i tâbân¹⁹⁶

24a

¹⁹² Köşesini seyr etsen: Her bucağın seyr etsen (HYRD)

¹⁹³ Manzume Hayretî’ye aittir.

¹⁹⁴ Niçe bir kan dökedir derd ile firâkuñda gönül: Niçe bir kan yuda derd ile firakuñda gönül (HYRD)

¹⁹⁵ Niçe bir bulmaya dil u hatır-ı cem‘iyett cân: niçe bir bulmaya cem‘iyyet-i hâşır dil ü cân (HYRD)

¹⁹⁶ Niçe bir ifadesi HYRD’de mevcut olup mecmuaya alınmamıştır.

8. Yâr çün kim okumaz mihr ü vefâ destânın

Niçe bir yazıla bu defter ü divân niçe bir¹⁹⁷

9. Niçe bir vâdî-i hicrâna düşüp ser-gerdân

Gezesin **Hayretî**â bî ser ü sâ mân niçe bir¹⁹⁸

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1. Benüm her dâğ-ı sînem kim kı zıl kana boyanıkdur

Belâ dağıyle zeyn olmuş birer rengîñ şakâyıkdur¹⁹⁹

2. Yine gül gibi şâhâne libâs-ı âl geymişsin

Benüm serv-i hırâmânum güzeldür gey yaraşıkdur

3. Bahâr-ı hüsnüñ ańduķça akarsa tañ mıdur her su

Delüķanlı durur yaşıum henüz daği bulanıkdur

4. Er iseñ pîre-zen dehre ķul olma ey dil abdâl ol

Ķo ta‘n itsüñ saña ‘âlem hîç incinme ģalâyıkdur

5. Egerçi **Hayretî** rüsvâ vü şeydâyî gezer dâyim

Şarâb-ı ‘aşķ mestidür anı şanmañ ki fâsıkdur

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Çeşm-i ģûn-rîzûñ ucından dîdeler giryân olur

Hey ne zâlimsin ki her dem işigüñden ķan olur²⁰⁰

2. Nice ‘arz idem ‘aceb sûz-ı dili dildâra ben

¹⁹⁷ Bu beyit HYRD’de dokuzuncu beyit olarak yer almaktadır

¹⁹⁸ Bu beyit HYRD’de sekizinci beyit olarak yer almaktadır.

¹⁹⁹ Manzume **Hayretî**’ye aittir.

²⁰⁰ Manzume **Hayretî**’ye aittir.

Nâme göndersem kebûter iltemez biryân olur

3. ‘Âşıkumdur ‘aşkum ile n’içün ölmez dir imiş

Ölmek âsân idi ammâ arada hicrân olur

24b

4. Didüm ey meh-rû n’ola mihr u vefâlar eyleseñ

Nâz ile güldi didi ‘âlemlere destâñ olur

5. Ey kemân-ebrû hayât-ı câvidânî kesb eder

Tekye-i ‘aşkuñda her cân kim senüñ kurbân olur

6. Mısr-ı hüsn içinde bir Yûsuf-cemâli kim görür

Kul olur biñ cân ile göñlüm ‘aceb sulţân olur

7. Şemme-i esrâr-ı ‘aşkımdan kime şerh eylesem

Hayretî-i vâlih ü şeydâ gibi hayrân olur

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün fe ‘ûlün

1. Ayağıñ toprağı ser-tâcımızdur

İşigüñ ‘arşumuz mi‘râcumuzdur²⁰¹

2. Bulaldan ‘aşkuñuñ gencînesini

Kamu mîr ü gedâ muhtâcumuzdur

3. Geçürüz âhumuz oğın felekden

Bu nüh şîşe bizüm umacumuzdur

4. Nice olsun göñül mülki ‘imâret

²⁰¹ Manzume Hayretî’ye aittir.

Harâmî gözlerün yağmacumuzdur

5. Harâbât erlerinün hâk-i pâyı

Bizüm ey **Hayretî** ser-tâcumuzdur

25a

Mefâ ‘ilün mefa ‘ilün mefa ‘ilün mefa ‘ilün

1. Şuşamış cânlara la‘lün şarâb-ı zindegânîdür

Qara günlölere zülfün hayât-ı câvidânîdür²⁰²

2. Şarâb içenlere dîvâne dir zâhid velî bilmez

Ki ol ‘ârif yanında ‘aql-ı evvel rûh-ı şânîdür

3. Mey ü maḥbûb ile yâr-ı muvâfîq ehl-i ‘irfânun

Gözinde nûrî gönlinde huzûrî tende cânıdır

4. Kerem kıl zâhidâ maḥbûb u meyden bizi men‘ itme

Bahâr eyyâm-ı şöhet mevsimi ‘işret zamânıdır

5. Alup cânın dökerseñ **Hayretî**nün kanın ey sofi

Mey ü maḥbûbı terk itmez k’anuñ rûh-ı revânıdır

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Ey benüm hâlüm şoran ben bilmezem cânâna şor

Bendenün aḥvâlini var ḥazret-i sultâna şor²⁰³

2. Guşşa vü endûh u gamdan bil nedür hâlüm benüm

Dostum baña inanmazsañ eger yârâna şor

²⁰² Manzume Hayretî’ye aittir.

²⁰³ Manzume Hayretî’ye aittir.

3. Ol çerâğ-ı hüsn-i ‘âlem-tâba var ey peyk-i âh
Bu dil-i pervânenüñ hâlini yana yana şor
4. Var yûri ey ‘aşk-ı hâliş isteyen kalbünde bul
Gel gel ey genc-i firâvân dileyen²⁰⁴ vîrâna şor
5. Degme bir hayvân ne bilsün lezzet-i ‘aşkı nedür
Hayretî ol ni‘metüñ dadını ben hayrâna şor

25b

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün

1. Rind-i fânîler bu dünyâ-yı fenâdan geçdiler
Zâhidâ şanma şarâb-ı dil-güşâdan geçdiler²⁰⁵
2. Hâk için²⁰⁶ çâk eylediler ten libâsın terk terk
Terk ü tecrîd oldılar tâc u kabâdan geçdiler
3. Öldiler ölmezden öñdin ya‘nî ihyâ oldılar
Bu ten-i hâkîyi koydılar semâdan geçdiler
4. Bir nefes ey h̃âce tâ‘at kılmadılar zerķ için
Ehl-i tevḥîd oldılar zerķ ü riyâdan geçdiler
5. Tâlib-i râh-ı hâķîķat oldılar abdâllar
Hayretî el yudılar her mâcerâdan geçdiler

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

²⁰⁴ Dileyen: Arayan (HYRD)

²⁰⁵ Manzume Hayretî’ye aittir.

²⁰⁶ Hâk için: Şâh için (HYRD)

1. Hâk-i pâyuñ ey güzeller şâhı başlar tâcîdur
Âsitânuñ ehl-i ‘aşkuñ ‘arşîdur mi‘râcîdur²⁰⁷
2. İrmedi dil vaşluña yıllar durur kûyuñdadur
Nûr görmedi²⁰⁸ iñen çokdan mücâvir hâcîdur
3. Şakınuñ dil mülkini târâc iderler şakınuñ
Gamze-i tâtârı dilberler iken²⁰⁹ yağmacîdur
4. Hüsñ meydânında ey dil gamze-i gammâz-ı dost
Hey ne tîr-endâz olur kim cân u dil umacîdur
5. Keşf-i esrâr eyler ise **Hayretî** Mansûr-vâr
Dâr ile korkutma sofi ol anuñ mi‘râcîdur

26a

Fâ ‘iltün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Ger dilerseñ ey harâbâtî şafâ-yı rûzgâr
Dâyimâ nûş it şarâb-ı dil-guşâ-yı rûzgâr²¹⁰
2. ‘Ârif iseñ zînet-i dünyâ-yı dûna vîrme dil
Çün bilürsin kimseye yokdur vefâ-yı rûzgâr
3. El yuyup geçmek gereksin sâlik iseñ ey gönül
Bir aķar şudur bilürsin mâcerâ-yı rûzgâr
4. Sofiyâ şâfi-derûn olmak dilerseñ ‘âşık ol²¹¹
Ürküdür murğ-ı şafâyı hûy u hây-ı rûzgâr

²⁰⁷ Manzume Hayretî’ye aittir.

²⁰⁸ Nûr görmedi: Görmedi nûr (HYRD)

²⁰⁹ Dilberler iken: Hübânuñ katı (HYRD)

²¹⁰ Manzume Hayretî’ye aittir.

²¹¹ ‘Âşık ol: Fâriğ ol (HYRD)

5. Pîşesi ‘âşıkларуñ âzâdelikdür dâyimâ
Ne belâdur olma ey dil mübtelâ-yı rûzgâr
6. Ğam yeyüp kan içmek olmışdur nevâle ‘âşıka
Bî-nevâdur isteyen ey dil nevâ-yı rûzgâr²¹²
7. On sekiz biñ ‘âleme sulţân olayın dir iseñ
Bir gedâ-yı rûzgâr ol bir gedâ-yı rûzgâr
8. **Ħayretî** bir künc-i miĥnetdür maķâm-ı salţanat
Bî-ĥaberler gerçi dir devlet-sarây-ı rûzgâr

Mef‘ûlü mefâ ‘îlü mefâ ‘îlü fe‘ûlün

1. Geh nâz ü gehî cevır ü gehî fitneler eyler
Bu şîve ile ‘âşıka gel gör neler eyler²¹³
2. Erbâb-ı belânuñ baş olur bir niçesine
Meydân-ı maĥabbetde şu kim terk-i ser eyler
3. Nâşîĥ sözini diñler iken rıĥlet iden rûĥ
Şol yolcu durur kim kıra kışda sefer eyler

26b

4. Baĥş etmesün ol mâh ile gün nerd-i ĥasende
Zinhâr şakınsun anı bir gün ķamer eyler

²¹² HYRD’de bu beyitten sonra yedinci beyit olarak numaralanan bir beyit mevcut olup mecmuada yer almamaktadır. Bu nedenle bu gazel mecmuada eksiktir:

‘Gülistân-ı dehre göz yaşı verüpdür âb-ı rû

Âteş-i âh iledür rûşen sarây-ı rûzgâr’

²¹³ Manzume Ħayretî’ye aittir.

5. Ağyâr ile yâr olmadıgıyçün gam-ı ‘aşkı

Günden güne ey **Hayretî** gönlümde yer eyler²¹⁴

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Öykünürmüş ruḥ-ı cânâna kamer

Bilmeyüp ḥaddini bir gün lekeler²¹⁵

2. Dem-i vuşlatda olan ağlamasun

hoş durur faşl-ı bahâr olsa sefer

3. Cennete gider iseñ de bizi қо

Zâhidâ saña uyan ile eger

4. Kalmadı ehl-i kemâle ragbet

Galibâ masharalık oldu hüner

5. Bu demi hoş görelüm **Hayretîyâ**

Bu deme irmedi kaldı niçeler

Mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘îlü fâ ‘ilün

1. Biz sâkinân-ı gûşe-i fülk-i felâketüz

Biz âşinâ-yı lücce-i baḥr-i melâmetüz²¹⁶

2. Biz zâyirân-ı zâviye-i künc-i ‘uzletüz

Biz tâ’ifân-ı tâyife-i sûz u ḥâletüz

27a

²¹⁴ Günden güne ey **Hayretî** gönlümde yer eyler: ey **Hayretî** günden güne gönlümde yer eyler(HYRD)

²¹⁵ Manzume **Hayretî**’ye aittir.

²¹⁶ Manzume **Hayretî**’ye aittir.

3. Biz kâse-lîs-i ẖânçe-i bezm-i ẖaḳḳatüz
Biz cür'a-nuş-ı meclis-i sâḳi-i vaḥdetüz
4. Girmek ḥişâr-ı 'aḳla degüldür ṭarîḳumuz
Biz sâlikân-ı râh-ı beyâbân-ı ḥayretüz
5. 'Aḳlı ma'âş dâyiresine şıḡışmazuz
Biz güm-rehân-ı bâdiye-i bî-nihâyetüz
6. Efsürdelerle nice alıssun mizâcumuz
Başdan ayaḡa sûz u güdâz u ḥarâretüz
7. Meclisler içre sen n'ola kürsî-nişîn iseñ
Ey şeyḥ biz de mu'tekif-i deyr-i 'uzletüz
8. Bir kaç nefer mücâvir-i dergâh-ı mey-fürûş
Bir kaç 'aded mülâzim-i erkân-ı devletüz
9. Biñ dürlü 'acz ile işigine erenlerüñ
Geldük gedâlık eyleyü muḥtâc-ı himmetüz
10. Lâyîḳ degül ki redd olavuz zâr ü nâ-ümîd
Biz sâ'ilân-ı südde-i bâb-ı mürüvvetüz
11. Bi'llâh Ḥayretî ulu devlet degül midür
Biz sâkinân-ı dergeh-i Şâh-ı Velâyetüz

27b

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ey ḥâce şanma sen bizi şehvet esîriyüz

Dîdâr-ı hâkkı ‘aşk u maḥabbet esîriyüz²¹⁷

2. Şubḥ-ı şafâ gibi n’ola olsaḡ güşâde-dil

Şâdıklaruz cihânda şadâkat esîriyüz

3. Âzâdelik vilâyetinüñ pâdişâhıyuz

Biz ḥânedân-ı Şâh-ı Velâyet esîriyüz

4. Baş egmezüz irürse göge başı câhilüñ

‘Âriflerüz efendi zarâfet esîriyüz

5. Ey **Ḥayretî** ayak tozu kaç gedâlaruz

Biz şanma bu fenâda ri-yâset esîriyüz

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Dostum gerçi ki düşmen gözine biz dikenüz

Başlar üzre yer olur gâh²¹⁸ gül-i nesterenüz²¹⁹

2. Kâmu a‘dâ dutalum tûtî-i gûyâlar imiş

Gül gibi biz de birer bûlbûl-i şîrîn-suḥenüz

3. N’ola sen mesned-i ‘izzetde begüm yûsuf iseñ

Biz de Ya‘qub gibi ‘âkif-i beytü’l-ḥazenüz

4. Ne bize oldu müyesser ne ile vaşl-ı ḥabîb

Minnet Allâha hele ne ḡamumuz var ne şenüz

5. Kûy-ı yârı virevüz mülk-i Süleymâna eger

Ḥayretî dünyede âdem degülüz ehrimenüz

²¹⁷ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

²¹⁸ Gâh: Ki (HYRD)

²¹⁹ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

28a

Mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ'ulû fâ 'ilün

1. Kûy-ı nigâra uğramasa rehğüzârumuz
İtmez huzur o gün bu dil-i bî-ķarârumuz²²⁰
2. Yâr ile geldi hücremüze dün gece raķīb
İrdük bahâr-ı vuşlata gül verdi hârumuz
3. Bir dâğ yakdı sîneme dedi bizüm daķi
Olsun senüñle gül gibi bir yâdgârumuz
4. Dil şehrini sipâh-ı ģam itdiydi top hârâb
Mey-hâne künci olmasa muhkem hişârumuz
5. Ey **Ĥayretî** olursak eger hâk-i pâ-y-ı dost
Hep kühl idine ehl-i basîret ģubârumuz

Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

1. Mey-i nabuñ nice olmayalum ölümlüsi biz
Bir iki gün bu fenâ evde anuñ dirisiyüz²²¹
2. Bundan artuķ daķi vuşlat nic'olur 'âlemde
Bir gök altındayuz ol mâh ile dâyim ikimüz
3. Âşinâlardan eger kimse şorarsa hâlüm
Ağlamaķdan gözinüñ yaşını baķr itdi diñüz
4. Zâhida gül gibi baş üzre tutarlar yer olur
Gelmezüz gerçi ki bir çöpçe senüñ 'aynuña²²² biz

²²⁰ Manzume Ĥayretî'ye aittir.

²²¹ Manzume Ĥayretî'ye aittir.

²²² Aynuña: Gözüñe (HYRD)

5. **Ḥayretî** ḥaste-dile geldi ğamuñ yâr oldı

Ḳomadı ğûşe-i ğamda²²³ bu ğarîbi yalıñuz

28b

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Şûretâ kıatreuz ammâ ki deñizdür dilümüz

Bulımaz keştî-i endîşe bizüm sâhilümüz²²⁴

2. Şöyle çâbüklärîyüz biz bu tarîķuñ k’irişür

Evvel adumda ‘adem mülkine eñ kâmilümüz

3. Göñlümüz alçaķ olup ger yüzümüz yerde ola

Ḳadr ile ‘arş-ı mu‘allâda olur menzilümüz

4. Nükte-i ‘aşķı danışmañ ne bilür dânişmend

Kim bizüm dâniş ile ḥall olımaz müşkilümüz

5. Bir kıadeḥ bâdeye cânlar virürüz **Ḥayretîyâ**

Bilmezüz ḥamr ile mi oldı muḥammer ğilümüz

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Ğam degül dâyim sıfâl-i ḥâķ olursa câmumuz

Tek müdâm olmasun eksük bâde-i ğül-fâmumuz²²⁵

2. Ka‘be kûyuñda kıurbân oluban²²⁶ kıoçlar ğibi

Ḥora ğeçmekdür hemân ey meh bizüm bayrâmumuz

²²³ Ğamda: Miḥnetde (HYRD)

²²⁴ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

²²⁵ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

²²⁶ Oluban: Olup (HYRD)

3. Devlet-i ‘aşkıñda bir ‘âlemdeyüz biz şimdi kim

Rûşenâyî-bağş-ı hengâm-ı şeherdür şâmumuz

4. Mergzâr-ı kuds olur cevângeh-i tâvûs-ı cân

Rişte-i kayd-ı ta‘alluk olmaz ise dâmumuz

5. Biz melâmet defterine geçmedük ey **Hayretî**

Nâme-i nâmûsdan hakk olmayınca nâmumuz

29a

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Ne Süleymâna esîrüz Selîmüñ kûliyuz

Kimse bilmez bizi bir şâh-ı Kerîmüñ kûliyuz²²⁷

2. Kûl olan ‘aşka cihân beglerine egmedi baş

Başka sultân-ı cihânuz gör e kimüñ kûliyuz

3. Ğam yirüz kan yударuz gûşe-i miñnetde müdâm

Şanma biz kevşer-i cennât-ı na‘îmüñ kûliyuz

4. Hüsni-ı hâdiş kûliyuz şanma bizi sultânuz

Vech-i pâkünde olan olan ân-ı kadîmüñ kûliyuz

5. Terk edüp **Hayreti**yâ tâc u kabâdan geçdük

Anca bu dünyede bir köhne ‘abânüñ²²⁸ kûliyuz

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün fe ‘ülün

1. Dilâ dîvâneler ‘âşıklaruz biz

²²⁷ Manzume Hayretî’ye aittir.

²²⁸ Abânüñ: Kilimüñ (HYRD)

Baş açuk ‘âşık-ı şâdıklaruz biz²²⁹

2. Maḥabbet cür‘asın nûş eyleyel’den

Bir iki nekbetî fâsıklaruz biz

3. Uruñ bize melâmet daşını kim

Ne kılsañuz bize lâyıklaruz biz

4. Yüzümüze sepelden ‘ışk eli âb

Gözi açuklar uyanuklaruz biz

5. Bizi ey **Ḥayretî** yârân içinde

Ne bilsün il nice fâyıklaruz biz

29b

Fa ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Asitânuñdur bizüm ey dost beytu’llâhumuz

K’anda gösterdi cemâli nûrını Allâhumuz²³⁰

2. Bu müsâfirḥâne-i dehrüñ der ü dīvârını

Âh şâhumla müzeyyen itdi²³¹ şâhum âhumuz

3. Her gedâ bir pâdişâha bende olmışdur velî

Biz de Rûm abdâlıyuz bizüm ‘Alîdür şâhumuz

4. Kâbrümüz üzre gelicek ağlasuñ yoldaşlar

Yakmasun sizi bizüm oddur biten her kâhumuz

5. Biz faķirüz meskenet toprağıdur mesken bize

²²⁹ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

²³⁰ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

²³¹ İtdi: Kıldı (HYRD)

Biz gedâyuz **Ḥayretî** dervîşlikdür câhumuz

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün fe 'ûlün

1. Yüri ey fitnesi çok şefkati az

Gözi gibi özi de şûh u tannâz²³²

2. Beni öldürmek için hey vefâsuz

Nedür tâ bunca şîve bu kadar nâz

3. Nedür bu tırta-i pür-çîn-i tarrâr

Nedür bu gamze-i pür-kîn-i gammâz

4. 'Aceb şayd eyledüñ göñlüm hümâsın

Naẓîrûñ görmedüm va'llâhi şebbâz

5. Cihânda bu güzeller çokdur ammâ

Ḥabîbüm saña beñzer az olur az

6. Raķîbüñ gibi urgan yaraşuğı

Hele ben görmedüm üstâd cânbâz

30a

7. Bugün meydânda gerçi cân-fedâ çok

Begüm bu **Ḥayretî** de câna kalmaz

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1. Ḥazer kıl şûret-i luţfi zamânûñ ber-devâm olmaz

²³² Manzume Ḥayretî'ye aittir..

Olur mı bir elif-ķâmet kim âhir ķaddi lâm olmaz²³³

2. Olmaz hâş erbâb-ı gam içinde şu ‘âşık kim

Belâ bâzârgâhına düşüp rüsvâ-yı ‘âm²³⁴

3. Şu kim nâm ile nâmûsı koyuban terk-i ‘âr etmez

Añılmaz ehl-i ‘aşķ içre iken daķı be-nâm olmaz²³⁵

4. Ayak bâğıdur ey gonce-dehen bu bûlbûl-i câna

Şu²³⁶ gülşende ki ķaddûñ gibi serv-i hoş-ķırâm olmaz

5. Senûñ de **Ĥayretî** işûñ tamâm eyler felek bir gün

Deme eksûklük eyleyüp şaķın işûm tamâm olmaz

Fâ ‘ilâtûñ fâ ‘ilâtûñ fâ ‘ilâtûñ fâ ‘ilûñ

1. Her ķabâdan göz diküp tek câme ķılma iltimâs

Dik tecerrüd sûzeni birle pelâs üzre pelâs²³⁷

2. Aķ ‘abâ gey şubķ-ı şâdıķ gibi tek rûşen-dil ol

Şeb gibi tîre-derûñ olma geyüp zerrîn libâs

3. ‘Ârif iseñ ne ķulı ol kimsenûñ ne ĥâcesi

Kim bu fânî evde ne Maķmûd ķaldı ne Ayâs

4. Yokdurur bir ĥabbe taķşîlûm bu mezra‘da velî²³⁸

²³³ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

²³⁴ Olmaz kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

²³⁵ Ehl-i ‘aşķ içre iken daķı be-nâm olmaz : Ehl-i ‘aşķ içre iñende ol be-nâm olmaz. Bu gazel HYRD’de altı beyitten oluşmaktadır. Bu beyitten sonra dördüñcü beyit olarak numaralanan beyit mecmuaya alınmamıştır.

‘Elûñde sübķa-i şad-dâneyi rindâna gösterme

Şaķın yüz bulımazsın anlara tezvîr dâm olmaz’

²³⁶ Şu: Bu (HYRD)

²³⁷ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

²³⁸ Yokdurur bir ĥabbe taķşîlûm bu mezra‘da dirig: Yok bu mezra‘da benûm bir ĥabbe taķşîlûm dirig (HYRD)

Geldi ‘ömrüm hâşılın biçmege kaddüm oldu dâs

30b

5. **Hayretî** gûyâ bir âyetdür cemâl-i dost kim

Sûre-i ve’ş-şemsden etmiş Hağ anı iktibâs

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Uşbu bâzâr-ı fenâ bir sûdı yok sevdâ imiş

Hûy u hây u tûmturâkı hep kırı gavğa imiş²³⁹

2. N’eyledümse eyledüm öldüm dirildüm inledüm

İki ‘âlemden garaz bir yâr-ı bî-hemtâ imiş

3. Gönlümi meftûl-i zülfündür kılan meftûn-ı ‘aşk

Nitekim Mecnûnı meczûb eyleyen Leylâ imiş

4. Dar olup başına dehr ölür Ferîdûn ‘âkıbet

Dutalum h’âcem Ferîdûn oldu ya Dârâ imiş

5. Çün olur âhîr gıdâsı kişînüñ dârû-yı merg

Bir iki gün dutalum kim sükkerî halvâ imiş

6. Vâlî-i ‘ahd olmadan ey dil bu evde ‘ârife

Bir velînüñ bendesi olmak dağî evlâ imiş

7. Ka‘be-i maşşudı ehl-i dillerüñ ey **Hayretî**

Var yüzüñ sür âsitân-ı Hazret-i Mevlâ imiş

²³⁹ Manzume Hayretî’ye aittir.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Geldi irdi çün yine kara haber gibi tırâş

Ey dirîgâ atdı oğın yaşıd yayın göz u kaç²⁴⁰

31a

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1. Hatt-ı la'liyle kaşı cânânuñ

Bir rubâ 'İsidür Gülistânuñ²⁴¹

2. Bâde-i nâbdur leb-i la'lüñ

Sâgar-ı simdür zenahdânuñ

3. Bir belâdur şalındı 'uşşâka

Düstüm kâmet-i hırâmânuñ

4. Sünbülün revnağın şikest itdi

Şiken-i tırta-i perîşânuñ

5. **Bâkî** senden cefâ vü cevrummaz

Eger olursa lutfuñ ihsânuñ²⁴²

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Müheyâ oldu meclis sâkıyâ peymâneler dönsün

²⁴⁰ HYRD'de mevcut olan gazelin yalnızca birinci beyti mecmuaya alınmıştır. Manzume Hayretî'ye aittir

²⁴¹ Manzume Bâkî'ye aittir.

²⁴²BD'de yer alan bu gazelin üçüncü ve altıncı beyitleri mecmuaya alınmamıştır:

'3- Göricek sîn-i miske beñzetdüm

Şâne-i zülf-i 'anber-efşânuñ

6-Degenek lâzım oldı agyâre

Olmag ister kapunda derbânuñ'

Bu bezm-i rûh-bağışuñ şevkine mestâneler dönsün²⁴³

2. Dilâ câm-ı şarâb-ı ‘aşk-ı yâri ile ²⁴⁴ nûş it kim

Felekler güm güm ötsün başuña hum-hâneler dönsün

3. Hâyâl-i şem‘-i ruhsârûñ kı yansun hâne-i dilde

Yâküp ol şem‘a perîn şevkı ile pervâneler dönsün²⁴⁵

4. Sen âgyâr ile devri itdür şehâ peymâneyi dâ’im

Ser-i kûyuñ tolaşup ‘âşık-ı dîvâneler dönsün

5. Bu bezm-i dil-güşâya mahrem olmaz **Bâkî** yâ herkes

Di gelsün ehl-i diller gelmesün bîgâneler dönsün

31b

Mef‘ûlû fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. Yazdı bahâr âyet-i hüsnüñ varak varak

Gül muşhafından okudı bülbül sebak sebak²⁴⁶

2. Râh²⁴⁷-ı gamuñda²⁴⁸ bulmadı dil emn ü râhatı

Tâtâr-ı gamzeñ eyledi yağma konak konak

3. Yâd-ı lebûñle ‘işret içün bûstânlara

Allâh çekildi bâde-i gül-gûn kabak kabak

4. Dün ol gâzâli çünkü kaçurdu rakîb-i seg²⁴⁹

²⁴³ Manzume Bâkî’ye aittir.

²⁴⁴ İle: Şöyle (BD)

²⁴⁵ Yâküp ol şem‘a perîn şevkı ile pervâneler dönsün: Perin ol şem‘a Yâküp şevk ile pervâneler dönsün (BD)

²⁴⁶ Manzume Bâkî’ye aittir.

²⁴⁷ ‘h’ harfî mecmuada farklı bir mürekkeple silinmiş vaziyettedir. BD’de bu kelime ‘râh’ olarak mevcut olduğundan tarafımızca harf tamamlamaya gidilmiştir.

²⁴⁸ Râh-ı gamunda: ‘Aşkuñ yolında (BD)

²⁴⁹ Dün ol gâzâli çünkü kaçurdu rakîb-i seg: Dün gice ol gâzâli kaçurmuş rakîb-i seg (BD)

İtler gibi aradı bu gice²⁵⁰ yataḳ yataḳ

5. **Bâḳî** işigi ḥâkine düşmiş niyâz ider

Miskîn fütâde ‘âşık-ı bî-dil babâḳ babâḳ²⁵¹

Mef ‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. Ten pâ-y-mâl ü serde ḡam-ı ‘aşḳ-ı yâr ise

Ḳaldum ayaḳda²⁵² elde degül ihtiyâr ise²⁵³

2. Maḥbûb u mey mülâzemetinden ḳaçardı dil

Geldi yitişdi bir yañadan rûzgâr²⁵⁴ ise

3. Ḥâtır kenâre mâ’il iken baḥr-i ‘aşḳda

Gird âba şaldı fûlk-i dili rûzgâr ise

4. Cevr u cefâlar itmede ḥod başdan aşdı çarḥ

Ṭurmaz ‘itâb u nâz ider ol şivekâr ise

5. **Bâḳî** cihânda resm-i vefâdan nişâne yok

Yâr adın añma ‘aḳluñ eger saña yâr ise

32a²⁵⁵

²⁵⁰ Bu gice: Bulınca (BD)

²⁵¹ BD’de yer alan bu gazelin beşinci ve altıncı beyitleri mecmuaya alınmamıştır:

‘5-Kaddüñ nihâli ruhlaruñ alı gerek bize

Gül deste deste tâze fidanlar kucaḳ kucaḳ

6-Mesken totalı ol ham-ı ebrûda çeşm-i yâr

Âşûb u fitne gizlenür oldu bucaḳ bucaḳ’

²⁵² Ḳaldum ayaḳda: Ayaḳda ḳaldum (BD)

²⁵³ Manzume Bâḳî’ye aittir.

²⁵⁴ Rûzgâr: Nev-bahâr ise (BD)

²⁵⁵ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeble yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

Mef'ûlû mefâ 'îlû mefâ 'îlû fe 'ûlûn

1. Ol luţf-ı suhan ol leb-i şekker ne dimekdür
Güftâra gele rûh-ı muşavver ne dimekdür²⁵⁶
2. Ol nuţk-ı Mesîhâ ile bir nokta-i mevhûm
Kânûn-ı Şifâ'yı ide ezber ne dimekdür
3. Evşâf-ı miyânuñda olan nice hayâlüm
'Arz ide saña gonca-dehenler ne dimekdür²⁵⁷
4. Lûlû-yi ter üzre leb-i la'ı u suhen-ı pâk
Nazm oluna bunca derd ü gevher ne dimekdür²⁵⁸
5. Luţf-ı suhanumdan olâ zâhir dem-i 'Îsî
Fehm eylemeye müdde'î-i har ne dimekdür
6. Nazm eyleye Nev'î o mehiñ lebleri vaşfin
Ağzında ola kând-i mükerrer ne dimekdür

Fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe ilûn

1. Pend²⁵⁹ gûş itme dilâ alma ele 'âr etegin
Kö ne dirlerse disünler dutagör yâr etegin²⁶⁰
2. Cân virüp bûynâ ey dost nedir çâre didüm
Gül gibi geldi dedi tut yüri nâ-çâr etegin²⁶¹

²⁵⁶ Manzume Nev'î'ye aittir.

²⁵⁷ Bu beyit ND'de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

²⁵⁸ Bu beyit ND'de üçüncü beyit olarak yer almaktadır

²⁵⁹ Pend: Pendi (MHBD)

²⁶⁰ Manzume Muhibbî'ye aittir.

²⁶¹ Bu beyte MHBD'de rastlanamamıştır.

3. Bana her demde gelür derd u belâ miḥnet ü ğam

Müşkil işdür kişi kim tuta sitemkâr etegin

4. H̱âbda yârı bulup fırsat-ıla bûsesin al

Uyanup hışma gelürse koma inkâr etegin

5. İy **Muḥibbî** benî-âdemde vefâ kalmadı çün²⁶²

Sen de Mecnûn-şıfat tut yûri tağlar etegin²⁶³

32b

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1. Ezelden şâh-ı ‘aşkuñ bende-i fermânyuz cânâ

Maḥabbet mülkinün sultân-ı ‘âlî-şânıyuz cânâ²⁶⁴

2. Seḥâb-ı luṭfuñ âbın teşne-dillerden dirîğ itme

Bu deştüñ bağıryanmış Lâle-i Nu‘mânıyuz cânâ

3. Zamâne bizde gevher sezdügiçün dil-hırâş eyler

Anuñ’çün bağırumuz hûndur ma‘ârif kânıyuz cânâ

4. Mükedder kılmasun gerd-i küdüret çeşme-i cânı

Bilürsin âb-rûy-ı milket-i ‘Osmânîyüz cânâ

5. Cihânı câm-ı nazmum şi‘r-i **Bâkî** gibi devr eyler

Bu bezmüñ şimdi biz de Câmî-i devrânıyuz cânâ

²⁶² Çün: Hîç (MHBD)

²⁶³ Bu gazelde MHBD’de yer alıp mecmuaya alınmamış bir beyit bulunmaktadır:

‘Müdde‘î dâmen-i dildâra irişse ne ‘aceb

Kanda bir gül açıla tuta anuñ hâr etegin’

²⁶⁴ Manzume Bâkî’ye ittir.

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Hûrşîd kim fezâ-yı felekdür mesîr aña
Degmez gedâlar içre işigünde yir aña ²⁶⁵
2. Tağdı hilâl halkasını gûş-ı hîdmete
Oldı sipihr bende-i fermân-peziir aña
3. Yüz sürmez idi südde-i devlet-me'âbına
Kul olmayaydı husrev-i gerdûn-serîr aña
4. Görmez misâl-i kâmetüni çeşm-i râst-bîn
Aşvel bağa meger ki görenler nazîr aña
5. **Bâkî** suhanda fark-ı sipihre kadem başar
Luğf-ı Hudâ olursa eger dest-gîr aña

33a

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Cevr ü cefâña kâ'il olur dem velî şehâ
Maşuş olaydı ol da cihânda hemân baña ²⁶⁶
2. Şabr u qarâr u 'âkl alıcı bir perî imiş
Âdem şanurdum ol şanemi gerçi şûretâ
3. Bir kez tavâfın itmegi biñ 'ömre virmezsin
Ey h'âcî Ka'be saña baña kûy-i dil-rübâ
4. Evvel vefâya va'deler almışsan ey şanem
Cevr itdün âhir eylemedün va'deye vefâ

²⁶⁵ Manzume Bâkî'ye ittir.

²⁶⁶ Manzume Bâkî'ye ittir.

5. Vaşşâfısın o serv u kıaddũñ râstı bu kim

Tab‘-ı bülend nazmıña ahsend **Bâkıyâ**²⁶⁷

Fe‘ilâtũn mefâ‘ilũn fe‘ilũn

1. Olsa zülfi o gül-‘izâra niķâb

Olur âşũfte sũnbũl-i sĩr-âb²⁶⁸

2. Dũd-ı âhum ruķuñ hevâsıyla

Ebr olur yağdurur cihana gül-âb

3. Kân-ı mihr ü muķabbetũñdendũr

Gũher-i âfitâb-ı ‘âlem-tâb²⁶⁹

4. Oldı deryâ-yı eşküme nisbet

Gũnbed-i çarķ-ı nĩl-reng ķabâb

5. Ğam-ı devrân-ı dũnı çekme yũri

Bâkıyâ ol hemĩşe mest ü ķarâb

33b

Fe‘ilâtũn fe‘ilâtũn fe‘ilũn

1. Leb-i ķandânuñ ile kılduñ yâd

Eyledũn mũrdelerũñ rũķını şâd²⁷⁰

2. Beni yâd eyledũñ iķyâ itdũñ

²⁶⁷ Tab‘-ı bülend nazmıña ahsend Bâkıyâ: Tab‘-ı bülend-tarzuña ahsent Bâkıyâ (BD)

²⁶⁸ Manzume Bâķĩ‘ye ittir.

²⁶⁹ BD’ de yer alan dördũncũ beyit mecmuaya alınmamıştır:

‘Kaddũm ey şeh-sũvâr-ı hũsn itdi

Pây-bũsuñ hayali şekl-i rikâb’

²⁷⁰ Manzume Bâķĩ‘ye ittir.

Öldiler gitdiler ammâ hussâd

3. Tîr-i hecrûñle²⁷¹ ber-â-ber kıldı

Nâvek-i gamzelerüñ zaḥmı ziyâd

4. Yûri ey serv-i ser-efrâz yûri

Ḳad-i bâlâña yitişmez²⁷² şimşâd

5. **Bâķī**ye emr nedür sultânun

Saňa ḳul oldı muṭî‘ ü münḳâd²⁷³

Mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. Bir leb-i ḡonca yüzi gül-zâr dirseñ işte señ

Ḥar-ı gamda ‘andelîb-i zâr dirseñ işte ben²⁷⁴

2. Lebleri mül saçları sünbül yañağı berg-i gül

Bir semen-ber serv-i ḡoş-reftâr dirseneñ işte beñ

3. Pâyine yüzler sürer her serv-i dil-cünûn revân

Şu gibi bir ‘âşık-ı dîdâr dirseñ işte ben

4. Fûrḳatüñde teşne-leb ḡâtır -perîşân ḡaste ḡâl²⁷⁵

Künc-i gamda bî-kes ü bîmâr dirseñ işte beñ

5. **Bâķī**yâ Ferḡâd ile Mecnûn-ı şeydâdan bedel

²⁷¹ Tîr-i hecrûñle: Tîg-i hecrûñle (BD)

²⁷² Yitişmez: İrişmez (BD)

²⁷³ BD’de mevcut olan bu gazelin beşinci beyti mecmuaya alınmamıştır:

‘Kâmetüñ kullugına düşmeyicek

Olmadı serv-i hırâmân âzâd’

²⁷⁴ Manzume Bâķī’ye ittir.

²⁷⁵ Ḥâl: Dil (BD)

‘Âşık-ı bî-şabr u dil kim var dirseñ işte ben²⁷⁶

34a

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Pür olup devr idicek meclis-i mestânı kadeh
Çarh olur halka-i rindân meh-i tâbânı kadeh²⁷⁷
2. Felek-i ‘işrete bir ahter-i ferhunde iken
Yine Mirrih-şîfât durma döker kanı kadeh
3. Meclis-i mey ki bedenlerle hîşâr olmışdur
Şehr-i ‘işrette anıñ âfet-i devrânı kadeh
4. Devr-i meclis ki şafâ câmi‘inüñ çenberidür
Âb-ı rengin ile kandîl-i fûrûzânı kadeh
5. Yaraşur halka-i rindâna disem ey **Bâkî**
Hâtem-i Cemdür anuñ la‘l-i Bedağşânı kadeh

Mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. İtti şikâr gönlümi bir şûh-ı şeh-levend
Müjgânı tîr ü kaşı kemân tırrası kemend²⁷⁸
2. Telh-i şarâb-ı guşşa-i devrânı def‘ ider

²⁷⁶ BD’de mevcut olan bu gazelin dördüncü ve altıncı beyitleri mecmuaya alınmamıştır:

‘4- Zülfî sâhir tırrası tarrâr şuh-ı şîvekâr

Çeşmi câdû gamzesi mekkâr dirseñ işte sen

6-Gözleri sabr u selâmet mülkini târâc ider

Bir amânsuz gamzesi Tâtâr dirseñ işte sen’

²⁷⁷ Manzume Bâkî’ye ittir.

²⁷⁸ Manzume Bâkî’ye ittir.

Şîrîn lebin dehânuma alsam niteki kıand²⁷⁹

3. _²⁸⁰

Yanam firâkıuñ âteşine nitekim semend²⁸¹

4. Her dūna şâh-ı gül gibi meyl itme dūstum

Düşmez giyâha hem-ser ola serv-i ser-bülend

5. A‘dâ yanuñda hurrem u handân u şâdmân

Bâkı gamuñda zâr u dil-nigâr u dermend²⁸²

34b²⁸³

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Ser-i kûyuñ şanemâ cennet-i a‘lâ bilürin

Müntehâ kıâmetüñi Sidre vü Tûbâ bilürin²⁸⁴

2. Seni Yûsufla güzellikde şorarlarsa baña

Yûsufı bilmezin ammâ seni ra‘nâ bilürin

3. Zâ‘il olmaz heves-i zülf-i siyâhım dilden

Ĥâşıl olmayacağın gerçi bu sevdâ bilürin

4. Bilmezin n‘eyleyeyin derd u ġam-ı cânâne²⁸⁵

²⁷⁹ Bu beyit BD’de beşinci beyit olarak yer almaktadır

²⁸⁰ BD’de mevcut olan bu mısra mecmuada eksik yazılmıştır:
‘Bu cism-i zerd ü zâr u nizâr ile nice bir’

²⁸¹ Semend: Sipend (BD)

²⁸² Bu gazel BD’de altı beyitten oluşmaktadır. İkinci beyit divanda mevcut olup mecmuaya alınmamıştır:
‘Bâzârlarda başladı nahli tonatmaga

Dil bağlayalı kıâmet-i zîbâña nahl-bend’

²⁸³ Bu sayfanın derkenarında silik ve okunmayacak durumda bir beyit tespit edilmiştir.

²⁸⁴ Manzume Bâkı‘ye ittir.

²⁸⁵ Bana kelimesi BD’de mevcut olup mecmuada eksik bırakılmıştır.

Ne müdârâyâ meded var ne müdârâ²⁸⁶ bilürin

5. **Bâkı**yâ gülşen-i firdevsi baña ‘arz itme

Asitânın ben anuñ cennet²⁸⁷ ü me’vâ bilürin

Mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. **Ğaddün** katında kâmet-i şimşâd pest olur

Zülfüñ yanında revnağ-ı ‘anber şikest olur²⁸⁸

2. Tâb-ı ruhuñla la‘lûñ añan ‘aqlın aldurur

Şevğ ile içse kişi meyi kâmi mest olur

3. Reftâra gelse ol ğadd-i ‘ar ‘ar hırâm ile²⁸⁹

Bâlâ-yı yâre serv-i çemen zîr –dest olur

4. Zinhâr eline âyine virmeñ o kâfirüñ

Zîrâ görince sûretini büt-perest²⁹⁰

5. **Bâkı** çeker mi bâde-i engûr minnetin

Her kim ki mest-i cür‘a-i câm-ı Elest olur

35a²⁹¹

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Zülfüñi görsem ‘izâruñ üzre ey hûri cemîl

²⁸⁶ Müdârâ: Müdâvâ (BD)

²⁸⁷ Cennet: Menzil(BD)

²⁸⁸ Manzume Bâkı’ye ittir.

²⁸⁹ Ğadd-i ‘ar ‘ar hırâm ile: Kâmet-i ‘ar ‘ar-hıram ile (BD)

²⁹⁰ Olur kelimesi BD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

²⁹¹ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

Şanuram zencîr şeklin bağlamışdur Selsebîl²⁹²

2. Secde-i hâk-i ser-i kûyunla mâh-ı çâr-deh

Çihre-i zerdîn gubâr-âlûde kılmış bir zelîl

3. Câmî'-i 'aşkında yâruñ çarh bir kandîldir

Âfitâb-ı 'âlem-efrûz aña bir rûşen fetîl

4. Yollar itdi çehre-i zerdümde seyl-i eşk ile

Çeşm-i giryân beñzer ol saqqâya kim eyler sebîl

5. Muntazır olsa n'ola nergis gubâr-ı kûyına

Tûtiyâya **Bâkî**yâ muhtâc olur çeşm-i 'alîl

Mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

1. Mihr-i ruhuñla dilde kimüñ tâze dâğı var

Tâb-ı çerâğ-ı şems ü kamerden ferâğı var²⁹³

2. Zülfüñ cemende²⁹⁴ haddüñi hûrşide virmezin

Şem'i n'idir şu kimse k'anuñ şeb-çerâğı var

3. Âh itme na'l-i esbi nişânın görüp dilâ

Şâyed kimesne işide yirüñ kulağı var

4. Câm-ı şarâb nâb gibi dil-rübâ kanı

La'lîn tutağı dür dişi gülden²⁹⁵ yañağı var

5. **Bâkî** gözinden eyle hâzer şorma leblerin

²⁹² Manzume Bâkî'ye ittir.

²⁹³ Manzume Bâkî'ye ittir.

²⁹⁴ Cemende: Hamında (BD)

²⁹⁵ Gülden: Gülgûn (BD)

Zinhâr gâfil olma şarâbuñ yaşağı var²⁹⁶

35b²⁹⁷

Mef‘ûlû fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilû fâ ‘ilün

1. Ey dürr-i pâk ağzuña nisbet senün şadef

Deryâ sevâhilinde yatur pâre-i hazef²⁹⁸

2. ‘Ummân-ı eşk-i çeşmüme ger dil uzatmasa²⁹⁹

Deryâ yüzine urmaz idi bâd-ı şubh kef

3. Zağm-ı hadeng-i yâr sa‘âdet nişânıdır

Sînem ideydi ol kaşı yâ kâşkî hedef

4. Bir mâhdur ki çevresin almış sitâreler

Bezm-i şarâba gice ‘aceb şevk virdi def

5. Esrâr keşfin itmek şofî Bâkîyâ

Başın muraqqa‘ına çeker nitekim keşef³⁰⁰

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

²⁹⁶ Bu gazel BD’de altı beyit olarak mevcut olup mecmuaya dördüncü beyti alınmamıştır:

‘Lâle çemende başı açuk kıpkızıl deli

Sevdâ-yı hâl-i yâr ile muhtel dimâğı var’

²⁹⁷ 35b ve 36a sayfaları arasında matla ve makta beyitlerinin eksikliğinden dolayı kopukluk olduğu düşünülmektedir.

²⁹⁸ Manzume Bâkî’ye ittir.

²⁹⁹ ‘Ummân-ı eşk-i çeşmüme ger dil uzatmasa: Bahr-i muhît-i eşküme ger dil uzatmasa (BD)

³⁰⁰ BD’de mevcut olan bu gazelin üç ve altıncı beyitleri mecmuaya alınmamıştır:

‘3-Hâk-i rehûnden irdi meger subh-dem nesîm

Bûy-ı ‘ abîr ü ‘ anber ile toldı bu taraf

6-Eşküm gibi gamuñla kılup terk-i hân mân

İtdüm yoluñda varumı çeşmüm gibi telef’

1. Tatalum mihri görem ʔal‘at dil-ber yirine
Kime dil bağlayayın ³⁰¹ zülf-i mu‘anber yirine³⁰²
2. Ruḥ-ı yâri görelüm berg-i gül-i ter yirine
Ḳametın seyr idelüm şâḥ-ı şanavber yirine³⁰³
3. Her gice şanma döken şanma ḳamerdür görünen³⁰⁴
Cânumuz ‘aksi geçer mihr-i münevver yirine
4. Görmese yâr ğazâbnâk olıcaḳ aġyârı
Hışm idüp ‘âşıkın âzârlar itler yirine
5. Yâr işigüñde raḳībüñ yirin umma şûfî
Bağlamaz kimse seni ol ḳapuda ḥar yirine³⁰⁵

36a

Feilâtün fe’ilâtün fe ilâtün fe ilün

1. Şi‘rı **Bâḳî**ye ḳulaḳ tutmasa zâhid ‘aceb
Söz güherdir ne bilür ḳadrini nâ-dân güherüñ ³⁰⁶

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

³⁰¹ Bağlayayın: Bağlayam (BD)

³⁰² Manzume Bâḳî’ye ittir.

³⁰³ Bu beyit BD’de yer almamaktadır.

³⁰⁴ Her gice şanma döken şanma ḳamerdür görünen: Giceler şanma sipihr üzre ḳamerdür görmen(BD)

³⁰⁵ Gazelin divanda yer alan beşinci ve yedinci (makta) beyitleri mecmuada yer almamaktadır:

5- ‘Isınurdum yirüme nâr-ı firâka nisbet

Ben olaydum eger âteşde semender yirine’

7- ‘İşigüñ taşı ile hâk-i harîmüñ besdür

Bâḳî-i haste-dile bâliş ü bister yirine’

³⁰⁶ BD’de yer alan bu gazelin yalnızca makta beyti mecmuada yer almaktadır. Manzume Bâḳî’ye ittir.

1. Müje haylin dizer ol ğamze-i fettân şaf şaf
Gûyiyâ cenge girür nîze-güzârân şaf şaf³⁰⁷
2. Seni seyr itmek için reh-güzer-i gülşende
İki cânibde durur serv-i hırâmân şaf şaf
3. Leşger-i eşk-i firâvân ile ceng itmek için
Gönderür mevclerin lücce-i ‘ummân şaf şaf
4. Câmi‘ içre göre tâ kimlere hem-zânûsın
Şekl-i saĥkâda gezer dîde-i giryân şaf şaf³⁰⁸
5. Gökde efgân iderek şanma geçer hayli küleng
Çekilür kuyuna mürġân-ı dil ü cân şaf şaf³⁰⁹
6. Ehl-i dil derd ü ğamun ni‘metine müstaġrak
Dizilürler keremûñ ħ‘ânına miĥmân şaf şaf
7. Vâsf-ı ħaddûñle ĥırâm itse ‘alem gibi ħalem
Leşker-i satrı çeker defter ü dîvân şaf şaf
8. Ķadrûñi seng-i muşallâda bilüp ey **Bâķī**
Durup el bağlayalar karşuña yârân şaf şaf

36b

Mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. Tîġuñ içürdi düşmene zaĥm-ı zebânları
Baĥş itmez oldu oldu kimse kesildi lisânları³¹⁰

³⁰⁷ Manzume Bâķī’ye ittir.

³⁰⁸ Bu beyit BD’de beşinci beyit olarak yer almaktadır.

³⁰⁹ Bu beyit BD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

³¹⁰ Manzume Bâķī’ye ittir.

2. Gördi nihâl-i serv-i ser-efrâz-ı nîzeñi
Ser-keşlik adın añmadı bir dağı bânları
3. Her kıanda başsa pâ-y-ı semendüñ nişâr için
Cânlar³¹¹ yoluñda cümle revân itdi cânları
4. Şemşîr gibi rûy-ı zemîne taraf taraf
Şalduñ demür kuşakla cihân pehlevânları ³¹²
5. Alduñ hezâr-ı meygedeler³¹³ secde eyledin
Nâkûs yirlerinde okutduñ ezânları³¹⁴
6. Âhîr çalındı kûs-ı rahîl itdüñ irtihâl
Evvel konağıñ oldı cinân bûstânları³¹⁵

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Dil-rubâlarla 'aceb keşreti var her yoluñ
Geçemez hûblarından gönül İstanbûluñ³¹⁶
2. Nice olur dâğlaruñ işler ise ey abdâl
Çürimiş râh-ı maḥabbetde bir iki pûluñ
3. Dökilür kaçreleri 'âşık-ı mehcûr ağlar

³¹¹ Cânlar: Hânlar(BD)

³¹² Bu gazel BD'de sekiz beyit olarak yer almaktadır.Dördüncü ve sekizinci beyit mecmuaya alınmamıştır:

'4-Deşt-i fenâda mûrg-i hevâ turmayup konar

Tîguñ Hudâ yolında sebîl itdi kanları

8- Minnet Hudâya iki cihânda kılup sa'id

Nâm-ı şerîfüñ eyledi hem gâzî hem şehîd'

³¹³ Meygedeler: Bütkeveyi (BD)

³¹⁴ Bu beyit BD'de altıncı beyit olarak yer almaktadır

³¹⁵ Bu beyit BD'de yedinci beyit olarak yer almaktadır.

³¹⁶ Manzume Bâķî'ye ittir.

Yılduzı düşkün olur pâdişehüm ma‘zûlûñ

4. Bend-i fûrkatde koma bendeñi âzâd eyle

Öldürürseñ de eger kaçmaz efendi kuluñ

37a

5. Yoluña **Bâkî**-i dil-ğaste revân eyler idi

Tuñfe-i cân haķı̄r olsa eger maķbûlûñ

Fe‘ilâtûñ fe‘ilâtûñ fe‘ilâtûñ fe‘ilûñ

1. Eylesün vaşlını ³¹⁷ dermân dil-i bîmâra meded

Dûstlar işte ben öldüm baña bir çâre meded ³¹⁸

2. Zağm-ı sînemden oķuñ pârelerin hep alma

Dursun Allâhı severseñ hele bir pâre meded

3. Güher-i câmı yitürdük bizi ğam öldüriyor

Sâķiyâ gel bulı vir kanda ise ara meded

4. İhtirâz eylemedeñ ³¹⁹ aldılar elden câmı

Vâķıf itmeñ şaķınuñ kimseyi esrâra meded

5. Mededûñ kalmadı feryâd u fîĝân eyleyecek

Saña kimden ire ey **Bâkî**-i bî-çâre meded ³²⁰

³¹⁷ Vaşlını: La‘lini (BD)

³¹⁸ Manzume Bâkî‘ye ittir.

³¹⁹ Eylemeden: İtmedüñüz (BD)

³²⁰ Bu gazelin beşinci beyti mecmuaya alınmamıştır:

‘5-Gice tenhâ işigi hâkine yüzler süreyin

Sakınuñ kimse haber virmesün agyâre meded’

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Göñül almağa gelür şiveye ağâz eyler

Dil-i bî-çâreyi ben 'arz idicek nâz eyler³²¹

2. Ne hümâ kaydî ser-i zülfi nevâsında baña

Göñül o mertebelerden yüce pervâz eyler

3. Kâmet-i naḥle göre şive-i reftâr olsa

Yine bu şiveyi ol serv-i ser-efrâz eyler³²²

37b

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Devlet el virse yüziñ gördüğüm eyyâm olsa

Merḥaba eylesem ol şûḥ ile bayrâm olsa³²³

2. Olıcaḡ yâr gibi dil-ber-i şîrhın ḥarekât

Teni pâlûde-i ter gözleri bâdâm olsa

3. Gül gibi bâde-i rengine ne ibrâm gerek

Zâhidüñ kanın içerdüm eger ibrâm olsa

4. Ḥasret-i kaddüñ ile kanlu elifler çeksem

Sînede her biri bir serv-i ḥırâmân olsa³²⁴

5. Bâkîyâ şanma bahâr eyler idük³²⁵ meclisde

³²¹ Manzume Bâkî'ye ittir.

³²² BD'de beş beyitten oluşan bu gazelin üç beyti mecmuada yer almaktadır:

'4-Göreyin tur seni bir lahza disem yollarda

Baña ol şûḥ-ı cihân şiveyi turmaz eyler

5- Bend-i zülfinden elem çekme inen ey Bâkî

Seni ağyardan ol kayd ile mümtâz eyler'

³²³ Manzume Bâkî'ye ittir.

³²⁴ Serv-i ḥırâmân olsa: Serv-i gül-endâm olsa (BD)

³²⁵ Şanma bahâr eyler idük: 'Aş-ı bahâr eyler idük (BD)

Sâkı̃-i lâle ruḥ u bâde-i gül-fâm olsa³²⁶

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Şafâ gülzârıdur sînem gül-i bî-hârdur dâgum
Maḥabbet gülşeninde açılan gül-nârdur dâgum³²⁷
2. Der-i ummîdi kıldum beste ḥubânuñ vefâsından
Görinür sînede yir yir ser-i mismârdur dâgum
3. Beni müflis şanur gerçi görenler rûy-ı zerdümden
Velî âğ aḳçadur eşküm kızıl dînârdur dâgum

38a

4. Şirâr-ı nâr-ı ḥırmıñ-sûz-ı gamdan sîne yanmışdur
Nişân-ı âteş-i endûh-ı 'aşḳ-ı yârdur dâgum
5. Kızardı göz gibi nâr-ı gam-ı fûrḳatde ey **Bâkı̃**
Derûnum ḥâlin aḡlar dîde-i ḥûn-bârdur dâgum

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ḥarf-i gama devât u ḳalem şekl-i âhdur
Aña mürekkeb âhda dûd-ı siyâhdur³²⁸
2. Naḳş-ı ruḥuñla³²⁹ yazıludur şafha-i derûn
Odlara yaḳma yazuḳ efendi günâhdur

³²⁶ Sâkı̃-i lâle ruḥ u bâde-i gül-fâm olsa: Sâkı̃-i lâle-'izâr u mey-i gül-fâm olsa (BD)

³²⁷ Manzume Bâkı̃'ye aittir.

³²⁸ Manzume Bâkı̃'ye aittir.

³²⁹ Ruḥuñla: Hatuñla (BD)

3. Na‘l u elifler ile gönüldür feşân-ı ‘aşk³³⁰

Ṭuğrâ-yı hüküm-i hüsv-i gîṭi penâhdur³³¹

4. Hüm gibi sende taşfiye-i bâṭın it yûri

Dergâh-ı mey-fürûş ulu bargâhdur³³²

5. Sulṭân-ı ‘aşka bende şatar şimdi kendüyi

Bâkî de haḳ budur ki ‘aceb pâdişâhdur³³³

Meḫ’ûlû fâ’ilâtü meḫ’ûlû fâ’ilün

1. Dil derdini ğamuñla dil-efgâr olan bilür

Bîmâr ḫâlini yine bîmâr olan bilür³³⁴

2. ‘Aşkuñ ğamıyla sırrını eşk-i revâñumuñ

Cûyâ-yı yârî³³⁵ ‘âşık-ı dîdâr olan bilür

3. Âsîb-i rûzgâr-ı gülistân-ı dehrde

Dil-dâde-i nigâr-ı sitemkâr olan bilür

38b

4. Cân acısını ḫaste-i derd-i firâḳ olup

Sen serv-i gül-‘izâra hevâdâr olan bilür

5. Sevdâ-yı zülf-i yâr ile **Bâkî** ne çekdügin

³³⁰ Feşân-ı ‘aşk: Nisân-ı ‘aşk (BD)

³³¹ Bu beyit BD’de beşinci beyit olarak yer almaktadır.

³³² Bargâhdur: Hânkâhdur (BD)

³³³ Bu gazel BD’inde altı beyitten oluşmaktadır. Üçüncü beyit mecmuaya alınmamıştır:

‘3-Haddüñ katında mihr-i felek bir zavalludur

Alnuñ yanında bedr ise bir sır-i mâhdur’

³³⁴ Manzume Bâkî’ye aittir.

³³⁵ Yârî: Yâr u: (BD)

Bend-i kemend-i ‘aşka giriftâr olan bilür

Mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. ‘Âşık ki sûz-i ‘aşk ile ‘uryân olup gezer
Abdâldur ki ‘âlemi hayrân olup gezer³³⁶
2. Eşküm döker sitâre gibi cevri ile o mâh
Hürşîd gibi hurrem u handân olup gezer
3. Dün doğdı mâh-ı nev gibi ol şûh-ı mehlikâ
Şehr içre şimdi âfet-i devrân³³⁷
4. Dil-ber beşikden öğrenür oldı şalınmağa
Her tıfl-ı nâ-resîde hırâmân olup gezer
5. Sultân³³⁸ kayd-ı saltanat-ı dehr pâ-y-bend
Dervîş kendü başına sultân olup gezer
6. Evrâk-ı bağa n’eyledi bâd-ı hazânı gör
Bâkî gamuñda şöyle perîşân olup gezer³³⁹

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Ol şeh-i hüsnüñ gözi üzre bakanlar kaşına
Sây-e-i perr-i hüma düşmiş şanurlar başına³⁴⁰

³³⁶ Manzume Bâkî’ye aittir.

³³⁷ Şehr içre şimdi âfet-i devrân: Şehr içre şimdi şöhr-i devrân olup gezer (BD)

³³⁸ Sultân: Sultâna (BD)

³³⁹ Bu gazel BD’de yedi beyitten oluşmaktadır. Altıncı beyit mecmuuda yer almamaktadır:

‘6-Fasl-ı hazânı gör ki gelür ayagına zer

Ebr-i bahar ‘ âlemi giryân olup gezer’

³⁴⁰ Manzume Bâkî’ye aittir.

39a

2. Ğayrıdan ħâlî anuñ 'çün eyledüm dil ħânesin
Tâ senüñ raĥt-ı ğam-ı 'aşkuñ içine taşına
3. Şöyle ağlar merdûm-i çeşmüm ki ğarķ itdi özin
Ġûyiyâ bir tıfldur ol şimdi girdi yaşına
4. Meclis-i cânâneye sâķî çok alsun bâdeyi
Başka bir desti gerek zîrâ raķibuñ başına
5. Nakş-ı ħüsnüñ kimse **Bâķî** gibi taşvîr itmeye
Şafĥa-i eş'ârda anca kâlemler âşına³⁴¹

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ulü fâ'ilün

1. Cânlar fidâ maĥabbet-i cânâne ser degül
Erbâb-ı 'aşķa terk-i ser itmek hüner degül³⁴²
2. Bâĝ-ı ümîd içinde dilâ mîve-i vişâl
Bir mîve-i ğarîbdür olur biter degül
3. Şemşîr-i hecr yaralarıdır elem viren
Zaĥm-ı ĥadeng-i ķavs-ı ķazâ ol ķadar degül³⁴³
4. Pervâne gerķi³⁴⁴ yakdı perin şem'-i âhuma

³⁴¹ Bu gazelin üçüncü ve dördüncü beyitleri mecmuaya alınmamıştır:

'3- Sûret-i zîbâya meyl itsem baña ta'n eyleme

Var sü' âl it böyle dil-keş nakş iden nakkaşına

4- Bâde-i ' aşķa vücûdı câmesin rehn itdi Kays

Âferînler ol melâmet bezminüñ kallâşın'

³⁴² Manzume Bâķî'ye aittir.

³⁴³ Bu beyit BD'de dördüncü beyit olarak yer almaktadır

³⁴⁴ Pervâne gerķi: Pervânedür ki (BD)

Farq-ı felekde münhasif olmuş kamer degül³⁴⁵

5. İki cihana virmedi bir yâr-i sâdeyi

Bâkî esîr-i kayd nukûş u şuver degül

Mefâ'ilün mefâ'ilün fâ'ülün

1. Kıyâm itdi çemende yâre karşı

Çenâr u 'ar 'ar u şimşâd kamu³⁴⁶

39b

2. Görüp zülfün 'izâruñ üzre bildüm

Muqarrer batmaz imiş şuya câdû

3. İdermiş zülfüne perrini teşbîh

Katı alçak uçar geh geh peristû

4. Gelüp miskînlük itdi hâl-i yâre

Haţâdan nâfe-i müşgîn âhû

5. Sevâd-ı haţda nazm-ı âbdârum

Çemenzâr içre olmuşdur aķar şu

6. Cihân enfâs-ı müşgînünle töldi

Saňa Haķdan 'aţâdur **Bâkî**yâ bu³⁴⁷

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

³⁴⁵ Bu beyit BD'de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

³⁴⁶ Manzume Bâkî'ye aittir.

1. Göñül dâğ-ı gamuñla sînede bir şem‘ uyandurmuş
Çerâğ-ı ‘aşka bir garrâ kıızıl altunı yandurmuş³⁴⁸
2. Göñüller nağdîn almış yâr girmiş halka-i zikre
Bir iki dermend âvâreyi varmış tolандurmuş
3. Dimeñ Mecnûna gelmiş ‘âkıbet Leylâdan istignâ
Belâ-yı ‘aşk o ser-gerdânı cânından uşandurmuş
4. Bulup sakka-yı hicrân teşne-dil şahrâda Mecnûnı
Ecel peymânesin şunmuş hayât âbına kandurmuş
5. Bugün **Bâkıyâ** ol âfet vişâlin vâ‘deler kılmış
Yalanlar söylemiş miskîni gerçekden inandırmuş

40a

Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. Yıllardurur yoluñda senüñ pây-mâldur
Miskîn zülfüñ ayağa şalma vebâldur³⁴⁹
2. Mağrûr olma pâdişehüm hüsni şûrete
Bir âfitâbdur ki serî u’z-zevâldur
3. Kadd-i bülend ü kâmet-i ‘ar ‘ar hırâm-ı yâr
Gül-zâr-ı i’tidâlde bitmiş nihâldür
4. Mevzûn kaddi şî‘r-bülendüm mişâlidür
Nâzûk miyânı anda bir ince hayâldür
5. Bâr-ı belâ-yı ‘aşkâ heves kıılma **Bâkıyâ**

³⁴⁸ Manzume Bâkî’ye aittir.

³⁴⁹ Manzume Bâkî’ye aittir.

Zîrâ taḥammül itmeyesin ihtimâldur

Fâ'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Dâğ-ı sînem³⁵⁰ görüp ol ḡonce-dehen lâle gibi
Bir avuç ḡanuma girmek diledi jâle gibi³⁵¹
2. Ža'fdan şöyle ḡam-ı 'aşḡ ile nâ-peydâyem
Ki hemân şîr u şadâm işidilür nâle gibi
3. Seg raḡîbe nic'olur göstereyin 'âlemde³⁵²
Dehen-i yâre uyuzlanmaḡı tebḡâle gibi
4. Umarın kevkeb-i baḡtum ire burc-i şerefe
Sîneye ol meh-i tâbânı çekem hâle gibi
5. Dil-i Bâkîyi ser-i zülfüñ elinden cânâ
Çeküben ḡışm ile çeşm-i siyehüñ âla gibi

40b

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Câm-ı şarâb la'l-i lebüñ mübtelâsıdur
Şol bûseler ki andan alur ḡan bahâsıdur³⁵³
2. Rişteyle baḡlayup lebin ol şûḡ didi kim
Mihmân-ı ḡân-ı vaşluma bu diş kirâsıdur
3. Ḥaṡṡ-ı ruḡuñ ki daḡı hicâb-ı ḡafâdadur

³⁵⁰ Dağ-ı sîne: Sîne Dâḡın (BD)

³⁵¹ Manzume Bâkî'ye aittir.

³⁵² 'Âlemde: Ölmez isem (BD)

³⁵³ Manzume Bâkî'ye aittir.

‘Aşk ehlinüñ efendi görünmez belâsıdur

4. Bâlâ-yı ser-nişîmen-i şeh-bâz-ı ‘aşkdur

Farķumda na‘l şûreti şâhîn yuvasıdur

5. **Bâķî** suhanda saña bugün hem-cenâh yok

Tab‘-ı bülendüñ evc-i belâgat hümâsıdur

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Goncalar içre nihân eyleme gül-berg-i terüñ

Ya‘nî seyr eyleyelüm sîneñi çöz düğmelerüñ³⁵⁴

2. Revnâķ-ı hüsne hâlel virmez o haţķ-ı müşğîn

Arturur belki şeb-i târ şu‘â‘ın ķamerüñ

3. Kandasın biz de gel ey âfet-i devrân görelüm

Nice bir öpe ķuca görîşe tavķ u ķemerüñ

4. ‘Âşıkā ķühl-i cilâ yâruñ ayağı tozıdur

Hâşılı bendesiyüz ‘ârif-i şâhib-nazaruñ

5. Zâhidâ rind-i harâbâta ineñ ta‘n itme

Var ise zerre ķadar sırr-ı ķazadan ķaberüñ³⁵⁵

³⁵⁴ Manzume Bâķî‘ye aittir.

³⁵⁵ Bu gazelin altı ve yedinci (makta) beyitleri mecmuaya alınmamıştır:

‘6- Cümle tedbîr pes-i perdeden üstâduñdur

İhtiyarî mi sanursın harekâtın suverüñ

7-Şi‘r-i Bâķîye kulak tutmasa zâhid ne ‘aceb

Söz güherdür ne bilür kadrini nâ-dân güherüñ’

41a³⁵⁶

Mefû 'lû fâ 'ilâtü mefâ 'ulü fâ 'ilün

1. Bir dün ki cünd-i şâm ile ceng itdi âsumân

Oldı burûc-ı ƙal'a-i gerdûnda çok ƙırân ³⁵⁷

2. Hıfz itmege ƙılâ'ını ƙat ƙat feleklerün

3. Hıfz itmege ƙılâ'ını ƙat ƙat feleklerün³⁵⁸

Ol gice bâm-ı ƙarĥa Zuhâl oldı pâsbân

4. Etrâf-ı ƙâ'inâta ĥaber ƙılmağa güneş

Od yakdı evc-i ƙulle-i gerdûnda nâgehân

41b

5. Tob almış idi ƙal'a-i gerdûnu ĥayl-i şâm

Oldı livâ-yı ĥüsrev-i ĥâver hemân 'ıyân

6. Bindi tekâvür-i felege 'azm-i rezm idüp

Aldı eşi'adan eline tığ-i zer-nişân

7. Ƙalb ü cenâh-ı meymenesi târmâr olup

Oldı 'adem memâlikine şeb-revân revân³⁵⁹

8. Sultân-ı şubĥ böyle yüz ağardımaz idi

Ger olmasa penâhı vezîr-i şeh-i cihân

9. Femrest ƙârname-i ne gün ne şeh

³⁵⁶ Bu sayfada 41b sayfasında devamı bulunan Figâni'ye ait bir kasidenin bazı beyitleri yer almaktadır. Aynı zamanda derkenarlarda okunamayacak durumda haşîye ve mühürler bulunmaktadır.

³⁵⁷ Manzume Bâkî'ye aittir.

³⁵⁸ Mısra mecmuada iki defa yazılmıştır.

³⁵⁹ Bu beyit FGND'de yedinci beyit olarak yer almaktadır

Maḳṣûd-ı kârḥâne ibdâ‘ gün figân

10. Âşaf-şaf-ı zamân-ı Süleymân-ı şark u garb

Ser-‘asker-i müdebbir ü pâşâ-yı kâmkâr³⁶⁰

11. Bu ‘izz ü şevketi ki saña virdi zıll-i Hak

Lâyîk öñünce virür³⁶¹ ise Erdevân devân

12. Görse mehâbetüñi eyâ Rüstem-i vegâ

Ḳahruñdan ister idi hemân Ḳahramân emân³⁶²

13. Haşmuñ kafâsı kulle-i kâf olsa fi’l meşel

Hurd ide darb-ı destüñ ile şeş-per-i girân

14. Hindû-yı muḳbil olmağa ḳapunda dem-be-dem

Çalışdı cân u baş ile şemşîr-i hûn-feşân

15. Eflâke irse kevkebe-i nola

Bir ketḥudâ durur saña İskender-i zamân

16. Aldı ḳanadı altına gerdûnı beyza-vâr

Şeh-bâz-ı himmetüñ ki olan‘arş aña âşiyân³⁶³

42a

17. Beñzetdi kendûyi var ise işigüñe kim

Gerdûn-ı dînuñ üstine yol sürdi kehkeşân

18. İbrâhîm oldu nâmuñ eyâ kân-ı ma‘delet

³⁶⁰ Kâmkâr: Kamrân (FGND)

³⁶¹ Virür: Olur (FGND)

³⁶² Hemân ḳahramân emân : Senüñ ḳahramân emân. Bu beyit FGND’de on birinci beyit olarak yer almaktadır

³⁶³ Şeh-bâz-ı himmetüñ ki olan‘arş aña âşiyân: Şeh-bâz-ı himmetüñ ki aña ‘arş oldu âşiyân

Bu fakr ateşini baña eyle gülsitân

19. Gülzâr-ı midhatûnde uçarken gönül kuşu

Cân bûlbûli bu şi'r-i teri okıdı revân

20. Ağzuñ hadîşine açamaz zerrece dehân

Esrâr-ı gaybe vâkıf olan tab'-ı hurredân

21. Ey serv-i hoş-hırâm şakın yoluña gelür

Her sûya şu gibi gel ağıtma yaşum revân

22. Gözden çıkalı gelmedi hiç 'aynuma yaşum

Merdüm gibi ki eyleye kendü yirinde kan

23. Kaldum ayakda 'arşa-i miñnetde al elüm

Ey şehsüvâr-i ma'reke-i ahîrû'z-zamân

24. Meddâh olalı saña eyâ Müşterî-cenâb

Oldı **Figâni** 'arşa-i nazm içre pehlevân

25. Rûmuñ Kemâli dirdi rû baña şüphesiz³⁶⁴

Görse kemâl-i kudretümi ehl-i İşfahân

26. Hatm eyle dâsitânı şüru' it şenâsına³⁶⁵

Uzatmağıl hikâyeti mânend-i kıssâ h'ân

27. Taqâl'a-i sipihre hücum eyleye nücûm

Tâ kim niyâm-ı şebde ola tığ-i hor nihân

42b

28. Taqup kemendi gerdenine darb-ı dest ile

³⁶⁴ Rû baña şüphesiz: Baña şüphesiz eger (FGND)

³⁶⁵ Şenâsına: Du'âsına (FGND)

Devlet kapuña ھاşmı getüre keşân keşân

Fâ'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Ağlamazsa beni bir dem acıyup dīdelerüm
Göreyin ırsun iki gözine ھûn-ı cigerüm³⁶⁶
2. Yirden üstün ola gerdûn göreyin ھاşre degin
Ki cihân içre benüm üstime oldur dönerüm
3. Görinen şanma şafağ dün gice çarھuñ ey meh
Yüzüni kana yudı sille-i âh-ı seherüm
4. Cân virüp cân alıyor bister-i miñnetde gönül
Ağlasun anuñ içün kan yuduban dīdelerüm
5. Ğam-ı hecrüñle **Figânî** ruھı zer-gûn oldu
Daھı meyl itmez misin aña eyâ sīm-berüm

Fâ'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Gözümuñ kaşrını³⁶⁷ eylerse ھayâlün nola cân
Şeh-i 'âlemdür idinse yiridür şırça sarây³⁶⁸
2. Şeb-i fūrkatde gözüm ھ'âb ile ceng eylemege
Müjeden bağladı ey şeh yine bir kara alay³⁶⁹
3. Bâm-ı çarھ üstine nâlem çıkuban tıfl gibi
Aşaėa inmege kórkar çıėırup eydür vâý³⁷⁰

³⁶⁶ Manzume Figânî'ye aittir.

³⁶⁷ Kaşrını: Kaşını (FGND)

³⁶⁸ Manzume Figânî'ye aittir..

³⁶⁹ Beyit FGND'de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

³⁷⁰ Beyit FGND'de ikinci beyit olarak yer almaktadır

4. Bir nefes nâlemi dem urmağa kıomaz diyüben

Gösterür illere parmaqla beni bezmde nây

43a

5. Ayağı illere taķsım idesin meclisde³⁷¹

Niçün ey sâķī **Figânī** kıuluña degmeye pây

Fâ'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Burc-ı şeref üzre görüp ol ruqları âhı
Âhum sevinüp gök yüzine atdı külâhı³⁷²
2. Vardukça çemen seyrine göz degmemek için
Ol gözleri mestâneyi sen şaqla ilâhi
3. Oķ gibi beni bağırina başıdı³⁷³ kemânlar
Bir göz ucıyle fenâ ger kılsa nigâhı³⁷⁴
4. Dil mürdesini düşde didüm kim ider ihyâ
Gösterdi baña Hâzret-i 'Îsâ Memi şâhı
5. Yâr ışığını bekle odur maqlab-ı a'lâ
Terk eyle **Figânī** yürü var manşıb u câhı

Mefû'lü fâ'ilâtü mefâ'ulü fâ'ilün

³⁷¹ Ayağı illere taķsım idesin meclisde: İllere ayağı taķsım idesin bezm içre (FGND)

³⁷² Manzume Figânī'ye aittir.

³⁷³ Başıdı: Başardı (FGND)

³⁷⁴ Bir göz ucıyle fenâ ger kılsa nigâhı: Bir kez gözi ucıyle kıla idi nigâhı (FGND)

1. Abdâl-ı dil ki kendüyi zeyn itdi dâğ ile
Bâzâr-ı ‘ışka cerre gelüpdür çerâğ ile³⁷⁵
2. Feryâdı nâlemüñ göke çıkardı ³⁷⁶ dün gice
Âhum yoluña varmasa yalın yarâğ ile
3. Ferhâd lâle görse idi Bîsütûnda
Şîrîni seyre çıkıdı şanurdu otağ ile³⁷⁷
4. Bezm-i cihânda şu‘le-i âhumla âsumân
Raqqâşa döndi kim döne yalıñ ayağ ile³⁷⁸

43b

5. El virmedi bu sâķî-i devrân **Figâniyâ**
Bezm-i cânda³⁷⁹ yıkdı beni bir ayağ ile

Mefû ’lû fâ ’ilâtü mefâ ’ulü fâ ’ilün

1. Añaydı gülşene varduķca kıaddüñi bülbül
Tutardı anı el üstinde her nihâl ey gül³⁸⁰
2. Bu dūd-ı âhumı zeyneyledüm şerâre ile
‘Arûs-ı çarķa taķınmağa zer-feşân sünbül
3. İşıtdi hâl-i ruķundan yanup yakıldugını
Karardı durdı aña hayli saķt olup fülful

³⁷⁵ Manzume Figâni’ye aittir.

³⁷⁶ Çıkardı: Ağmazdı (FGND)

³⁷⁷ Bu beyit FGND’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

³⁷⁸ Yalıñ ayağ ile : Yalın bıçağ ile. Bu beyit FGND’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır

³⁷⁹ Cânda: Belâda (FGND)

³⁸⁰ Manzume Figâni’ye aittir.

4. Bu deñlü zülfüñe yüz virme hüsnuñ ayaklar

Ki böyle yüz bulalı çıkdı başuña kâkûl³⁸¹

5. **Figânî** geçmek için nâle seyl-i eşkümden

Çeker feleklere yer yer bu dūd-ı âhum pül

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Kavl u qarâr eylemeñ ol bî-qarâr ile

Zirâ ki öldürür kişiyi intizâr ile³⁸²

2. Çokdan irerdi vaşluña şâhum elüm benüm

Ger vaşl girse ele zor u zâr ile

3. Kullâb-ı 'ışk çekdi beni kendüden yaña

Sen 'ışka düşdi şanma beni ihtiyâr ile

4. Gül bâd-ı şubh ile güler oynar seher velî

Ķan³⁸³ oldı bülbülün yüregi zaĶm-ı Ķâr ile

44a

5. Şimdi **Figânî** bilmedi dildâr-ı Ķadrusı³⁸⁴

ŞaĶ olsun añlaya seni ol rûzigâr ile

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ger tiĶ-i hecr ile çıķa cân tenden ey perî

³⁸¹ Çıkdı başuña kâkûl: Başuña çıķar kâkûl (FGND)

³⁸² Manzume Figânî'ye aittir.

³⁸³ Ķan: Çâķ (FGND)

³⁸⁴ Bilmedi dildâr-ı Ķadrusı: Yâr senün bilmedi Ķamuñ (FGND)

Çıkmaz gönülden ölmek ile gamzeñ oğları³⁸⁵

2. Gökler yüzine çıkmaga zencîr-i zer durur

Şanmañ şerâredür ki atar âhum oğları³⁸⁶

3. Döndürdi âsumâna hilâl ü nücûm ile

Kûyuñı³⁸⁷ na'lçen ile şehâ kebkebün yiri

4. Jûlîde mû başumda siyeh şemledür baña

Gam tekye-gâhınun benem ey şeh kalenderi

5. Kâfir rakîbi yırtup atup itmege helâk³⁸⁸

Oldı **Figânî** pîşe-i³⁸⁹ 'aşkuñ gâzanferi

Fâ'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Câ-be-câ ey sîmten çemende³⁹⁰ dâğ-ı hûn-feşân

Atlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemân³⁹¹

2. Şâh-ı 'ışşam oldı âfâk içre ey Hûrşîd hat

Dûd-ı âhum üstime bir lâciverdî sâyebân

3. Gitdi nâlem 'arş kandîlin çıkup uyarmağa

Dûd-ı âhum anuñ önünce götürdi nerdübân

4. Yirde gökde zerre-veş şabr u qarârûm kalmadı

Göreliden gün yüzüñi ey meh-i nâ-mihr-bân

³⁸⁵ Manzume Figânî'ye aittir.

³⁸⁶ Oğları: Ejderi (FGND)

³⁸⁷ Kûyuñı: Kûyuñda (FGND)

³⁸⁸ Yırtup atup itmege helâk: Tutubanı itmege helâk (FGND)

³⁸⁹ Pîşe-i: 'Arşa-i (FGND)

³⁹⁰ Çemende: Sînemde (FGND)

³⁹¹ Manzume Figânî'ye aittir.

5. Ey **Figânî** bu gice sevdâ-yı zülf-i yâr ile
Dûd-ı âhum başın alup göklere oldu revân

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Tûbâ kadûne serv-i hırâmân olalı kûl
Âzâde oldu bâğ-ı cihânda hazândan ol³⁹²
2. Geçmezdi câna ey kaşı ya kimsenüñ sözi
Peykânüñ aña dil döküben eyledi duḥûl
3. Nûn oldu kâmetüm ḥam-ı ebrû-yı yâr ile
Rûḥum içine nokta gibi eyledi duḥûl³⁹³
4. Câm-ı şafâ-yı zevk edeyin dir iseñ dilâ
Pîr-i muḡân ayağına düş ḥâk-i pâyı ol
5. Elden koma **Figânî** fenâ vâdîsinin şaḡın
Menzile ırgürür gide gide seni o yol

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Beni egri çıkarmasun yanuñda ḥançer-i ser-tîz
Yüzine sürmesün alup bir avuç kanum ol ḥûn-rîz³⁹⁴
2. Çıkan bağrumdaki başlar olupdur ġarḡa-i Sürḥâb
Ḥayâl-i yâr şâhıdur gönül tâhtı durur Tebrîz

³⁹² Manzume Figânî'ye aittir.

³⁹³ Duḥûl: Ḥulûl (FGND)

³⁹⁴ Manzume Figânî'ye aittir.

3. Şeh-i ‘ışkam kulağumda yaraşur olsa gevherler
Kulağum tıldurı sögse n’ola ol la‘-i gevher-rîz
4. Yüzün görüp murâda irmek isterseñ komaz zülfeyn
Gurûba irmedin³⁹⁵ hûrşîd irişür menzile şeb-hiz

45a

5. Beri yanında dünyânıñ şebâtı yok çü fânîdür
Geçelüm öte yanına **Figânî** rûzigâruñ tîz
Fâ’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün
1. Bülbüli bezm-i çemende gayret-i hâr incidür
Gonca-i gül-zâr-ı şanmañ bülbül-i zâr incidür³⁹⁶
2. Her kaçan pervâneveş ey dil Halîl-i ‘ışk-ı yâr
Nâr-ı ‘ışka cân atar denmez ki ol nâr incidür
3. Hasret-i kullâb-ı zülf-i yârdur zağmet viren
Yoğsa kim Manşûr-ı ‘ışkı şanmañuz dâr incidür
4. Ey gül-i gül-zâr- cennet nice varsun kûyuña
‘Aşık-ı âşufteyi çün ta‘n-ı ağıâr incidür
5. Âl ile bir bûseñ aldı bu **Figânî** tıfl iken
Dağı ol gayret beni³⁹⁷ aındukça her bâr incidür

³⁹⁵ Irmedin: Varmadin (FGND)

³⁹⁶ Manzume Figânî’ye aittir.

³⁹⁷ Beni: Anı (FGND)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Çözdükçe her seher o şanem zülfî bağını

Bâd-ı şabâ mu'a'ttar ider cân dimâğını³⁹⁸

2. Hüsnuñ kitâbı remzine olmağa mu'ttali'

Encüm çıkardı şubha felekde çerâğını

3. Gül ruhlaruña kendüyi beñzetdüğü için

Jâle su koydı söndüre lâle ocağını³⁹⁹

4. Süsen ki giydi başına tâc-ı kalendarî

Añlatdı dehr zâviyesinde ferâğını

45b

5. Cellâd-ı çeşm-i gamzesi tîğın tağındı çün

Görsün **Figânî** her kişi başı yarâğını

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Sevdî gönülüm bâğ-ı hüsnuñ bir gül-i handânını

İñledür hâr-ı belâda bülbül-i nâlânını⁴⁰⁰

2. Çâr-sû-yı 'ışk içinde gam⁴⁰¹ metâ'ın almağa

Merdüm-i çeşmüm pür itdi sîm ile dâmânını

3. Lâle-zâr itdüm gözüm yaşıyla bâğ-ı 'âlemi

³⁹⁸ Manzume Figânî'ye aittir.

³⁹⁹ Jâle su koydı söndüre lâle ocağını: Jâle söyündürür şu koyup gül ocağını (FGND)

⁴⁰⁰ Manzume Figânî'ye aittir.

⁴⁰¹ Gam: Dil (FGND)

Ey ciger luṭf eyle gel ⁴⁰² aḳıtma baḡrum ḳanını

4. Yılduzı düşdi meh-i bedrũñ işi oldu tamâm

Rûşen idelden yûzi mihri sipihr eyvânını

5. Ḥayl-i ğam bulmaz zafer âhen ḥiřâruñdur dile

Saḳla sîneñde **Figânî** yâruñuñ peykânını

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ḥâlũñ ğamıyla tâzeledüm sîne dâġını

Yaḳdum dil ehlinũñ o söyünmiş çerâġını⁴⁰³

2. Başın elinde ğördi bu bezm-i zamânede

Her kim ki içdi câm-ı maḥabbet ayaḡını

3. Fenn-i cefâda zülfine ey dil belî diyüp

Mengûř-ı yâr tutdı öñinde ḳulaġını

4. Tâtâr-ı zülfî yâdına 'azm-i sefer ḳılan

Kûy-ı belâda eylesün evvel ḳonaġını

46a

5. Görsem **Figânî** câm-ı mey içre ḥabâb-ı al

Deşt-i belâda yâd iderem cân otaġını

1. Ruḥsârların zülfün içün itdi şehâdet

⁴⁰² Luṭf eyle gel: Pergâlesi (FGND)

⁴⁰³ Manzume Figânî'ye aittir.

Bir dīnī qaradur ki ider şemse ‘ibâdet⁴⁰⁴

2. ‘Ankâ-yı dilüm seyr-i cihâna heves itmez

Menzil-geh olalıdan aña kâf-ı kanâ‘at

3. Bir gün sen eger külbe-i aḥzânuma gelseñ

Ey serv muḳarrer ḳopar ol demde⁴⁰⁵ ḳıyâmet

4. Ol⁴⁰⁶ ḥükm-i ḥümâyûn cemâlûñdeki zülfûñ

‘Anberle yazılmış iki ‘unvân-ı melâḥat

5. ‘Âlemde bu beş beytûñ ile ḳal‘a-i şî‘re

Urduñ be **Figânî** yine bir ṭop-ı belâgat

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1. Kaşuñ yanındaḡı ḥâlûñ degüldür ey meh-rû

Sitâredür kim olupdur hilâle hem-pehlû⁴⁰⁷

2. Şemīm-i ḳakülûñ almış⁴⁰⁸ nesīm gülşende

Demiş ki sünbüle sende emānet olsun bû

3. Diyâr-ı dilden eger kim geḳerse peykānuñ

Di cāna uğrasun elbetde ey kemān-ebrû⁴⁰⁹

4. ‘Araḳdan eyledi ḳün dāmenini zülfûñ ter

Ṭutar ḳurutmaḡa nār-ı ‘izāruña ḳarsu⁴¹⁰

⁴⁰⁴ Manzume Figânî’ye aittir.

⁴⁰⁵ Demde: Günde (FGND)

⁴⁰⁶ Ol: Şol (FD)

⁴⁰⁷ Manzume Figânî’ye aittir.

⁴⁰⁸ Almış:Anmış (FGND)

⁴⁰⁹ Elbetde ey kemān-ebrû: Ey kaşı ya kemān-ebrû (FGND). Bu beyit FD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁴¹⁰ Bu beyit FD’ında üçüncü beyit olarak yer almaktadır

5. **Figânî** yasuñı dök rûz-ı hecr-i zülfinde

Ak akça kara gün için durur meşeldür bu

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Yilsün yoluñda yıllar bile dil şabâ gibi

Görsün cefânu cânına cânâ vefâ gibi⁴¹¹

2. Her gün güneş kapuñda yüzün yirlere sürer

Sen mâha ol da bencileyin mübtelâ gibi

3. Çokdur cihânda hüsn ile meşhûrlar velî

Yokdur kemâl-i şun' ile sen meh-likâ gibi

4. Ben ağladum didüm ko cefâyı vefâlar it

Sen güldüñ ol söze gülüşüñden rızâ gibi

5. Gördi **Figânî** râ kaşuñı fîkr edin dedi⁴¹²

Qaddüm iki büken benüm âhir bu râ gibi

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Deşt-i gamda⁴¹³ ⁴¹⁴ Mecnûn nâ-şâd eylemez

İtdüğüm kârı belâ kûhında Ferhâd eylemez⁴¹⁵

2. Gözlerüm giryân işüm efğân ü dil nâlândır⁴¹⁶

⁴¹¹ Manzume Figânî'ye aittir.

⁴¹² Edin dedi: Eyledi figân (FGND)

⁴¹³ Dest-i gamda: Bezm-i gamda (FGND)

⁴¹⁴ Dipnotun olduğu kelime okunamamıştır.

⁴¹⁵ Manzume Figânî'ye aittir.

⁴¹⁶ Nâlândır: Nâlân hem (FGND)

İş mi var kim ⁴¹⁷ baña ol hûr-i perî zâd eylemez

3. Tîşe-i ğamda ne kan ağladuğunu kuhken

Başına toķınmayan ⁴¹⁸ bilmez anı yâd eylemez

4. Nice ger ‘âķıl dutarsa üstüne aldanma çarķ

Bir Süleymân var mı taķtın dehr berbâd eylemez

47a

5. Sikke-i mermerde kazduñ Bîsütûn-ı dehrde⁴¹⁹

İtdüğün kârı **Figânî** degme üstâd eylemez

Günâhî Fermâyed

Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

1. Ne mâhiyetdir ol mâh-ı mülk-i Süleymânı bilmezler

Ne naķş eyler peyâmı ol bût-i zîbâyı bilmezler

2. Ger bir renge ol maķbûbı bî-hemtâyı

Toĝrı her yüzden ol mihr cihân arâ bilmezler

3. Cihân arâ cihân içindedir arâyı bilmezler

Şu mâhiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

4. Ulu’l-ebşârı rûşendir bu kim ecrâm-ı mevcûdât

Olupdur cilve-i envâr-ı zâta mûnceli mir’ât

5. Dil âĝâz mû be mû esrâr-ı vaķdet şerhine zerrât

⁴¹⁷ İş mi var kim: İş var kim (FGND)

⁴¹⁸ Toķınmayan: Dokınmayan (FGND)

⁴¹⁹ Dehrde: ‘İşķda (FGND)

Meber-i mübeyyendir mu‘ayyen aşl-ı mâhiyyât

6. Cihân arâ cihân içindedir arâyı bilmezler

Şu mâhiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

7. Bu rengin perdelerden çün görünür nev be nev timsâl

Ruḥ-ı ebkâr muayyendir degil bazıçe-i eṭfâl

8. Muşavver bir elifdendir ḥurûf-ı muḥtelif eşkâl

Ḥayâl-ı zılda zâhirdir kemâl-i sıfat-ı fi‘âl

47b

9. Cihân arâ cihân içindedir arâyı bilmezler

Şu mâhiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

10. Vücûbuñ zıllıdır imkân aña peyveste zaḥmıdır

Olur ferâsla tâbi‘ bu meşel ‘âlemde şâhidir

11. Şor ma‘naya nisbet Pertev-i Ḥurşid-i lâmi‘dir

Eger gayret-i işbât ide câhil gayru efâ‘dır

12. Cihân arâ cihân içindedir arâyı bilmezler

Şu mâhiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

13. **Günâhî** cüz ü kül çevgân-ı vahdet ḍarbına bir ṭob

Görimez gerd-i keşretten olupdur çeşm-ı cân-ı ma‘yûb

14. Zevâhirden niḳâb açmış kemâhi ṭal‘at-ı maḥbûb

Dirigâ gün gibi gâyet zuhûrundan olup maḥbûb

15. Cihân arâ cihân içindedir arâyı bilmezler

Şu mâhiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Görmeyeliden yüzünü câm-ı mey-i gülğûnuñ
Bezm-i miñnetde ne zehirden yudarin afyonuñ⁴²⁰
2. Görelî silsile-i zülfüñi ey Leyl-i hırâm
Dil-i âşüfteler oldı ⁴²¹ Mecnûnuñ

48a⁴²²

3. Başladı işlemege zañm-ı hadeng-i gamzeñ
İşleri çokdur efendi bu dil-i pür-hûnuñ
4. Şimdi esrâr-ı hañt-ı la'liñe hayrân-ı 'âlem
Devri döndi şanma câm-ı meyi gülğûnuñ
5. Kader eş'âra **Ümîdî** ne bilsün nâ-dân
Kıymetin fehm idemezler odur kimsenüñ

Fâ'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fâ'lün

1. Dem-i hecrüñde aķar aķar de-mâ-dem anıñ
Ağlayup üstüne döndügi budur dolabıñ⁴²³
2. Tatlu tatlu içelüm yâ leb-i la'lüñle
Acısun görmeyelim câm-ı şârâb-ı nâ-pak
3. Zâhid uyurda yûri şom'a yaban-ı feleģe
Ki virmiyor ģarâbât degildür baban

⁴²⁰ Manzume Ümîdî'ye aittir.

⁴²¹ Dipnot bırakılan yerdeki kelime okunamamıştır.

⁴²² Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁴²³ Manzume Ümîdî'ye aittir.

4. Hûn-ı bülbüliden ider ‘arzına gülgüne

Nazâr it zengine bi’llâh gül-i sîr-âbîñ

5. Eylediñ kışsa-i giysû-yı nigârı tedvil

Ne muhayyeldür **Ümîdî** bu kadar eñnâbîñ

Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. Sâķî-i⁴²⁴ bezm-i bâde-i gül-renk ü lâlefâm

Eksük virürse gayrıya bizden yaña tamâm⁴²⁵

2. Mecnûn mişâl ‘azm-i beyâbân ider gönül

Tâ her gazâl-i vahşî görüp anı ola dâm

48b

3. Dil arzû-yı miyve-i vaşl-ı nigâr ider

Bî-mâr-ı derd-i ‘aşķ⁴²⁶ olan eyler hayâl-i cân

4. Ğavğa-yı ‘aşķ-ı yâr ile telğ oldı ortalık

Ol hâleti görince çekildi kenâre câm

5. Çekme elüñi câm-ı mey-i erguvândan

Meyden **Ümîdî** eyleme destüñ tehî merâm

Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fâ’ilün

1. Didüm ey kaşı kemân sîneye gönder bir ok

⁴²⁴ Sâķî-i: Ey sâķî-i (ÜD)

⁴²⁵ Manzume Ümîdî’ye aittir..

⁴²⁶ Bî-mâr-ı derd-i ‘aşķ: Bî-mâr-ı ‘aşķ: (ÜD)

Nâz ile didi yabana atacak nesnem yok⁴²⁷

2. Lâğ idup dil tolaşırdı ser-i zülf-i yâre

Ğamzesi ta‘ne ile cânımıza urmasa ok

3. Bû-sitân-ı ser-i kûyında raķibinüñ başı

Hoş yaraşurdı eger gözleri olupdı

4. Vâşıl-ı h‘ân vişâl añlamaz hicrânım

Ne bilür ey büt-i sermest acañ hâlini tok

5. Ey **Ümîdî** saña çok cevır ideyin didi nigâr

Didüm ey şûh-ı cefâ-pîşe buralar cefâ çok

Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1. Vaşl-ı metâ‘ına olıcaķ müşteri gönül

Nâzile yâr geldi didi şatılık degül⁴²⁸

49a

2. Câm-ı şarâb-ı la‘lünü meclisde yâd idüp

Bir hâletile ‘aqlımızı aldı gice mül⁴²⁹

3. Lûtf eyle destünü ipe çek ey raķıb gel

Ser-rişte-i külâle-i dildârdan üzül⁴³⁰

4. Düşdi görünce çâh-ı zenaḥdân-ı dil-bere

Girdâb-ı gamda kaldı ḥalâş olmadı gönül

⁴²⁷ Manzume Ümîdî’ye aittir.

⁴²⁸ Manzume Ümîdî’ye aittir.

⁴²⁹ Bu beyit ÜD’de üçüncü beyit olarak yer amaktadır.

⁴³⁰ Bu beyit ÜD’de ikinci beyit olarak yer almaktadır

5. Yakdı Ümîdî farkına şevküñle tâze dâğ
Güyâ şokındı başına bir dâne hûb gül⁴³¹

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Nûş ider yâr ile ol gonce-dehen câm-ı şarâb
Demidür âhumile olsa ciger dûda kebâb⁴³²
2. Çeşme geldükçe hayâl-i leb-i dil-ber yâruñ
Düşer arada yaşım katrelerinden şeker-âb
3. Bûlbûlâsâ n'ola eylerse şurâhî nâle
Gül gibi çünki varur elden ele câm-ı şarâb
4. Gül-sitân-ı dile ağıtmağa âb-ı tîguñ
Câ-be-câ şerhalarum sînede oldı mîz-âb
5. Bûstân-ı ser-i kûyn tolanur ol servüñ
Ey Ümîdî demidür çıksa gözümden seyl-âb

49b

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fâ'lün

1. Yine letâfeti var hâk budur çemen zâruñ
Görünce göñlü aķarsa 'acemi enhâruñ⁴³³
2. Bu denlü dilenmez şabâ-yı sûsen-i bâğ
Çemende yüzlerini açmış idi ezhâruñ

⁴³¹ Bir dâne hûb gül: bir kırmızı gül (ÜD)

⁴³² Manzume Ümîdî'ye aittir.

⁴³³ Manzume Ümîdî'ye aittir.

3. Şarardu geçdi bisât-ı çemende nergisler
Ölümlü hastalarıdır o çeşm-i bî-mâruñ
4. Şabâ ile harekât eyledikçe gonce ter
‘Acep mi yüregi oynarsa bülbül-i zâruñ
5. **Ümîdî** mevsîm-i gül devr-i câm-ı ‘işretdür
Terâne eylese bülbül ü meydür eş‘âruñ

Fâ‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Def‘ için bu zamane dür derdesdîn
Sür şarâbı tutar elde gül-i gül-âbların⁴³⁴
2. Söyledüp la‘lini nazâketle
Dehen-i yârîñ aldılar haberin
3. Bâr cevır u cefâyı urmağa yâr
Hiç egerletmedi raķīb-i ħarin
4. Subĥ müjgân ile o ģamze-i mest
Deldi erbâb-ı meclisiñ cigerin
5. Ĥ‘ân zehr-i ģamuñ **Ümîdî**yi şun
Çıkarur ol begüm anın şekerüñ

50a

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Seyre gelsen gülşenüñ her ģüşesi seyrân olur⁴³⁵

⁴³⁴ Manzume Ümîdî’ye aittir.

⁴³⁵ Mnzume İshâķ’a aittir.

Açılır güller kâdehden gonce-i handân olur⁴³⁶

2. Bir vefâ ehl-i güzel sevsem ‘acebdür tâli‘üm

Sevdüğüm günden hemân bir âfet-i devrân olur⁴³⁷

3. Ey kemân-ebrû iken ‘uşşâkdan incinme kim

Şâg olurlarsa kâmusı yolına kurbân olur⁴³⁸

4. Hamdü li’llâh yüzi âg alnı açıkdur sevdüğüm⁴³⁹

Kimseden pervâsı yok anuñ için pinhân⁴⁴⁰

5. Bu gice **İshâk** düşünde beni öpdi demiş

Vakt⁴⁴¹ olur bir derdmende yok yere bühtân⁴⁴²

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Etmezem gülzâr seyrin bülbül-i şeydâ gibi

Meskenüm Kâf-ı kanâ‘at olalı ‘anķa gibi⁴⁴³

2. Kûh-veş çek dâmenüñ şaħra-yı ‘âlemden gönül

İki yaķa ıssı olmaķ isteseñ deryâ gibi

3. Sûzen-i dil-dûz u ğamzeñdür baña hâ’il olan

Yohsa eylerdüm tecerrüd kaşdını ‘Îsâ gibi⁴⁴⁴

4. Bir içüm şu mintin çekdürme naħl-i kaddüñe

⁴³⁶ Açılır güller kâdehden gonce-i handân olur: açılır güller feraħdan goncalar handân olur (İD)

⁴³⁷ Bu beyit İD’de beşinci beyit olarak yer almaktadır

⁴³⁸ Bu beyit İD’de altıncı beyit olarak yer almaktadır

⁴³⁹ Yüzi âg alnı açıkdur sevdüğüm: Yüzi aķ alnı açıkdur tığüñüñ (İD)

⁴⁴⁰ Bu beyit İD’de yedinci beyit olarak yer almaktadır

⁴⁴¹ Vakt: Gâh (İD)

⁴⁴² Bu beyit İD’de sekizinci beyit olarak yer almaktadır

⁴⁴³ Manzume Hayâlî’ye aittir.

⁴⁴⁴ Bu beyit HYLD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır

Tâ ki kâdrûñ mivesi ‘izzet bula hûrmâ gibi⁴⁴⁵

5. Zerre deñlü itmedüñ⁴⁴⁶ dehre **Hayâlî** i‘tibâr

Topuñ ağsun göklere mihr-i cihân-ârâ gibi

50b

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

1. Mey ayağa binmiş gezer meyhânenen meyhâneye⁴⁴⁷

Düşmüş lebüñ sevdâsına peymânenen peymâneye⁴⁴⁸

2. Mecnûn gibi oldum bugün ‘aşk içre şâhib-silsile

Zencîr-i gam almış imiş dîvânenen dîvâneye

3. Nûr-ı cemâlünden eger ol şem‘ bir pertev şala

Pes şu‘le-i âteş nedir⁴⁴⁹ pervânenen pervâneye

4. Gâh erganûn evtârına ruhbânı eyler perde sâz

Geh na‘ra-i yâhû şalâr kâşânenen kâşâneye

5. Pîr-i harâbâtuñ sözü çıkdı **Hayâlî** çokdurur⁴⁵⁰

Vâ‘iz gibi şalmaz beni efsânenen efsâneye⁴⁵¹

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

⁴⁴⁵ Bu beyit HYLD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır

⁴⁴⁶ İtmedüñ: Kılmaduñ (HYLD)

⁴⁴⁷ Meyhânenen meyhâneye: Peymânenen peymâneye (HYLD)

⁴⁴⁸ Peymânenen peymâneye: Hûmhânenen hûmhâneye(HYLD)

⁴⁴⁹ Nedir: düşe (HYLD)

⁴⁵⁰ Çokdurur: Gerçeğe (HYLD)

⁴⁵¹Manzume Hayâlî’ye aittir.

1. Sordum lebûnde⁴⁵² mu‘ciz-i ‘Îsâ haberlerin⁴⁵³

Buldum şaçuñda leyletü’l-isrâ’ haberlerin⁴⁵⁴

2. Bâd-ı şabâya zülfî peyâmın getür didüm⁴⁵⁵

Güldi getürdi başuma sevdâ haberlerin

3. Mecnûn oturdı yıllar ile bakdı yollara⁴⁵⁶

Hiç kimse virmedi toğru haberlerin⁴⁵⁷

4. Dîdâra taķat idebilir misin⁴⁵⁸ iy gññl

İşitmedik mi T̄ur ile Mûsâ haberlerin

5. Kırpıklerinüñ ‘askerini dizdi bir yere

Buyurđı **Fazlî** cânuma yağmâ haberlerin

51a

Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

1. Dilâ bir câyı hürrem görmedim genc-i fenâdan yeg

Dağî bî-mâre bir mesken mi dârü’l şifâdan yeg⁴⁵⁹

2. Beni men‘ itme zâhid ârızun ħ‘ân-ı lûfundan

Taşavvur eyleme bîmâra ni‘met-i iştiĥâdan yeg

3. Hevâ-yı biñ bûy-ı sümbülünden kesilmek yok

⁴⁵² Lebûnde: Lebûne (FZLD)

⁴⁵³ Manzume Fazlî’ye aittir.

⁴⁵⁴ Bu beytin mısraları mecmuada divandan farklı bir şekilde kaydedilmiştir.

⁴⁵⁵ Bu beyit FZLD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁴⁵⁶ Bu beyit FZLD’de ikinci beyit olarak yer almaktadır.

⁴⁵⁷ Hiç kimse virmedi toğru haberlerin: Bir kimse toğru virmedi haberlerin (FZLD)

⁴⁵⁸ Taķat idebilir misin: Ķarşu durabililir misin (FZLD)

⁴⁵⁹ Manzume Celâlî aittir.

Gel imdi nâşihâ bul bir hevâ kim bu tûvâdan yeg

4. ‘Aceb mi çün ahlâkı cihânı mübtelâ kılsa

Gözümüz çeşmine ol diler bâng-ı mübtelâdan yeg

5. **Celâlî** bî-ḥuzûr oldukça halkıñ bâr-ı reşkiñden

Maḳâm-ı istirâhat görmedim zıll-ı ḥüdâdan yeg

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’lün

1. Mevsim-i lâledür nûş-ı mey-i nâb eyle

Câm-ı şahbâyı eliñde gül-i sir-âb eyle⁴⁶⁰

2. Vaşf-ı ḥaṭṭun o mehiñ ey göñül icâz etdi

Zülf-i şeb-i bûyınun evşâfını ıtnâb eyle

3. İçi tatlu ne ise nûş ede gör deryâ-veş

Germ-i eşk-i terî bir dürr-i nâyâb eyle

4. Ezber itdüm şanma vaşf-ı kitâb-ı ḥüsnüñ

Kerem it şîve u nâzı daḥi bir bâb⁴⁶¹

5. Ḥaber-i vaşlı su‘âl eyle leb-i dilberden

Şâfiyâ def‘-i gama nûş-ı mey-i nâb eyle

51b

Mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

1. Sipihrüñ fâriğam vaşluñda mâh u âftâbından

⁴⁶⁰ Manzume Şâfi’ye aittir.

⁴⁶¹ Eyle kelimesi mecmuada eksik bırakılmıştır.

Garaż ‘îd-i vişâlûndür bu ay u gün hisâbından⁴⁶²

2. Temâşâ-yı ruhuñ seyrine çıkdı âftâb ammâ

Gelürken sür‘ât ile düşdi yüz yerde şitâbından

3. Güneş levhî degül gökde şu‘â‘ üstinde zerrîn hat

Felek ‘almış eline bir varak hüsnüñ kitabından⁴⁶³

4. Değirmen dâne içün çizginür bî-hûde devr etmez

Mücerredsen gönül vehm etme çarhuñ inqılâbından⁴⁶⁴

5. Kimi huş-yâr görseñ sen aña ver bâd-ı ey dil⁴⁶⁵

Bi-hamdi’llâh **Fuzûlî** mestdür vahdet şarâbından⁴⁶⁶

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

1. Ramazân oldı çeküp şâhid-i mey perdeye rû

Mey içün çeng tudup ta‘ziye açdı gîsû⁴⁶⁷

2. Bildi muṭrib ki nedür hâl götürdi kopuzı

Bezmden çekdi ayağını şurâhî ve sebû

3. Bezm kânûnı bozıldı ne içün çeng ile def

Yıgılup etmeyeler hâkim eşiğinde gülû

⁴⁶² Manzume Fuzûlî’ye aittir.

⁴⁶³ Bu beyit FD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır

⁴⁶⁴ Bu beyit FD’de altıncı beyit olarak yer almaktadır.

⁴⁶⁵ Bâd-ı ey dil: Câm-ı mey sâķî (FD)

⁴⁶⁶ Bu gazelin üçüncü ve dördüncü beyti divanda mevcut olup mecmuaya alınmamıştır:

3-‘ Felek maḥcûbdur şem -i ruhuñdan yandurup çarhı

Çıharmak ister anı şu le-yi âhum hicâbından

4-‘ Felek ışkuñda ol gâyetde ey meh muṭtarib olmış

Ki her nê eylese bilmez nê eyler ıztırâbından

⁴⁶⁷ Manzume Fuzûlî’ye aittir.

4. Ramazân ayı gerek açıla cennet apusu

Ne revâ kim ola mey h ne apusu bağlu

5. Feth-i mey-h ne i  n okıyalum f ti a⁴⁶⁸

Ola kim y z m ze a ıla bir bağlu apu

6.  ft b-ı ade  etmez ramaz n ayı  l  

Ne bel dur bize y  R b ne ara g nd r bu

52a

7. Ramaz n oldu budur vehmi **Fuz l n  ** kim

Nece g n i meye mey z  d ile n -geh  ta h 

Fe ‘il t n fe ‘il t n fe ‘il t n fe ‘il n

1. Bağa gel⁴⁶⁹ b lb le ‘arız-ı g l-i ru s r eyle

Yık⁴⁷⁰ g l   ‘ırzını b lb l g zine    r eyle⁴⁷¹

2. B ğ   hidlerine z lf ile    m   g ster

S nb li derhem ed p nergisi b m r eyle

3. G nceye l f-ı let fetde ağız a durma

La za la za anı  ermende-yi g  t r eyle

4. Serve  z dlık ismiyle yara maz y rimek

Anı hem   ve-yi re t re girift r eyle

⁴⁶⁸ F ti a: F ti alar (FD)

⁴⁶⁹ Gel: Gir (FD)

⁴⁷⁰ Yık: Yık (FD)

⁴⁷¹ Manzume Fuz l ’ye aittir.

5. Dâr-ı dünyânı gönül cehd idüben terk eyle⁴⁷²

Ĥâb-ı ġafletde iken özüñi bîdâr eyle⁴⁷³

6. Ey ciger zaĥmı ağız açma ĥadengin görüben

Sen daĥı râz-ı nihânım ⁴⁷⁴ yeter izhâr eyle⁴⁷⁵

Mef'ûlû fâ'ilâtün mef'ûlû fâ'ilâtün

1. Muşhaf demek ĥaţadur ol şafĥa-yı cemâle

Bu bir kitâb sözdür fehmi eden ehl-i ĥâle⁴⁷⁶

2. Ruĥsâre nokta olmak resm-i ĥaţ olmasaydı

Düşmezdi menzîl etmek ruĥsârûñ üzre ĥâle

3. Ĥayrân-ı mâh-ı rûyuñ ĥurşîde mihr şalmaz

Müştâk-ı tâĥ-ı ebrûñ eksük baĥar ⁴⁷⁷ hilâle

52b

4. Kõndurdu gerd ĥaţtuñ âyine-yi murâd

Kufl urdu 'ıķd-ı zûlfûñ gencîne-yi vişâle

5. Devrân baña kalem tek sevdâ ĥapusın açdı

Tâ ĥaddümi ġamuñdan dönderdi za'f nâle

6. Resm-i vefâ **Fuzûlî** senden kemâle yetmiş

⁴⁷² Cehd idüben terk eyle: Cehd kılup terk edegör(FD)

⁴⁷³ Özüñi bîdâr eyle: Kendüñi bîdâr eyle (FD)

⁴⁷⁴ Sen daĥı râz-ı nihânım : Yetene râz-ı nihânım (FD)

⁴⁷⁵ Gazelin makta beyti divanda mevcut olup mecmuaya alınmamıştır:

7-‘ Kes Fuzûlî tãma’uñ ġayrı temennâlardan

Ĥanda olsañ taleb-i devlet-i dîdâr eyle’

⁴⁷⁶ Manzume Fuzûlî’ye aittir

⁴⁷⁷ Baĥar: Baĥar (FD)

Hoş kâmil-i zamânsan ahsent bu kemâle

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Batalı kana oğun⁴⁷⁸ dide-i giryân içre⁴⁷⁹

Bir elifdür şanasan kim yazılır kan içre⁴⁸⁰

2. Yeridür sîne-yi sûzânuma kûlhan diyeler⁴⁸¹

Şevkdür yandı oğun sîne-yi sûzân içre⁴⁸²

3. Alagör oğlarını⁴⁸³ dıdelerümden ey dil

Hayfdur olmaya nâ-geh yite müjgân içre⁴⁸⁴

4. Çak sînem arasında⁴⁸⁵ yaraşur peykânun

'İkd-ı şebnem sînem hoş olur gonce-yi handân içre

5. Ey **Fuzûlî** kime sûz-ı dilümi söyleyeyin⁴⁸⁶

Yok benim gibi niz ateş-i hicrân içre⁴⁸⁷

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

⁴⁷⁸ Oğun: Oğun (FD)

⁴⁷⁹ Manzume Fuzûlî'ye aittir.

⁴⁸⁰ Bu gazelin üç ve altıncı beyitleri divanda mevcut olup mecmuaya alınmamıştır:

3- 'Cânı ten içre ne şahlardum eger bilseydüm

Ki degül gizlü ğam-ı la'l-i lebün cân içre'

4- 'Kaddüne serv demiş goncelerin ta'nından

Duramaz bād-ı şabā hiç gülistân içre'

⁴⁸¹ Diyeler: Deseler (FD)

⁴⁸² Şevkdür yandı oğun sîne-yi sûzân içre: anca kim yandı oğun sîne-yi sûzân içre (FD)

⁴⁸³ Oğlarını: Oğlarını (FD)

⁴⁸⁴ Bu beyit FD'de dördüncü beyit olarak yer almaktadır

⁴⁸⁵ Çak sînem arasında: Çak gönlüm yarasında (FD)

⁴⁸⁶ Söyleyeyin: Şerh kılam (FD)

⁴⁸⁷ Yok benim gibi niz ateş-i hicrân içre: Yok menüm gibi yanan âteş-i hicrân içre (FD)

1. Yâr kılmazsa baña cevır u cefâdan ğayrı

Ben aña eylemezem mihr ü vefâdan ğayrı⁴⁸⁸

2. Ey deyen ğayra gönül verme kanı mende gönül

Ser-i zülfünde olan baht-ı kâradan ğayrı

53a

3. Kıldı Mecnûn gibi baña çoklar⁴⁸⁹ heves-i ‘ışk velî

Döymedi derde men-i bî-ser ü pâdan ğayrı

4. Müşg-i Çin zülfün ile eylese da‘vâ ne ‘aceb

Ne olur yüzi kara kulda hatâdan ğâyırı

5. Hiç kim bilmedi tahkîk ile ağzuñ sırrın

Sırr-ı ğaybı ne bilür kimse Hudâdan ğayrı⁴⁹⁰

6. Ey **Fuzûlî** bize taqdîr gam etmiş rûzî

Kılalum şabr nedür çâre rızâdan ğayrı

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

1. Hâşılum yok⁴⁹¹ ser-i kûyuñda belâdan ğayrı⁴⁹²

Ğarazum yok⁴⁹³ reh-i ‘ışkuñda fenâdan ğayrı⁴⁹⁴

⁴⁸⁸ Manzume Fuzûlî’ye aittir.

⁴⁸⁹ Çoklar: Çoğlar (FD)

⁴⁹⁰ Bu gazelin beşinci beyti mecmuaya alınmamıştır:

5-‘ Lebine çeşme-yi hayvân demezem kim lebinün

Var bir câna yarar feyzi beğâdan ğayrı’

⁴⁹¹ Yok: Yoğ (FD)

⁴⁹² Manzume Fuzûlî’ye aittir.

⁴⁹³ Yok: Yoğ (FD)

⁴⁹⁴ Bu gazelin ikinci beyti ve makta beyti divanda mevcut olup mecmuaya alınmamıştır:

2-‘ Ney-i bezm-i gamem ey âh nè bulsañ yële vër

2. Perde çek gözüme⁴⁹⁵ hicrân günü ey seyl-i sirişk⁴⁹⁶

Ki gözüm görmeye ol mâh-liķâdan ğayrı⁴⁹⁷

3. Yetdi bî-kesligüm ol ğâyete kim çevremde

Kimse yok⁴⁹⁸ çizgine girdâb-ı belâdan ğayrı⁴⁹⁹

4. Ne yanar kimse baña âteş-i dilden özge

Ne açar kimse kapum bâd-ı şabâdan⁵⁰⁰

5. Bozma ey mevc gözüm yaşı habâbın ki bu seyl

Koymadı hîç ‘imâret bu binadan ğayrı⁵⁰¹

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

1. Şeb ki miftâh-ı meh-i nev ola gencîne-güşâ

Kıla peymâneyi gerdûni cevâhir-peymâ⁵⁰²

53b

2. Gizleyüp çeşme-yi hûrşîd yolın⁵⁰³ kûze-yi çarh

Turna turna⁵⁰⁴ kıla encüm reşehâtın peydâ

Oda yanmış kuru cismümde hevâdan ğayrı

7- Bezm-i ışk içre Fuzûlî nece âh eylemeyem

Nê temettu bulunur neyde şadâdan ğayrı’

⁴⁹⁵ Gözüme: Çihreme (FD)

⁴⁹⁶ Seyl-i sirişk: Kamlu sirişk (FD)

⁴⁹⁷ Bu beyit FD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁴⁹⁸ Yok: Yoğ (FD)

⁴⁹⁹ Bu beyit FD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁵⁰⁰ Ğayrı kelimesi divanda olup mecmuada eksik yazılmıştır. Bu beyit FD’de beşinci beyit olarak yer almaktadır

⁵⁰¹ Bu beyit FD’de altıncı beyit olarak yer almaktadır

⁵⁰² Manzume Fuzûlî’ye aittir.

⁵⁰³ Yolın: Şuyın (FD)

⁵⁰⁴ Turna turna: Katre katre (FD)

3. Lâle-reng ola şafağdan felek-i mînâ-fâm

Taşra şalmış gibi ‘aks-i mey-i gül-gûn mînâ

4. Meh-i nev câminı devre getüre sâķī-yi dehr

Encüm-i çarha şala neş’e-yi te’sîr-i hevâ

5. Tutar olsam aceb mey etegin dürd-şıfat⁵⁰⁵

Eyleyüpdür nece toprağı bu iksîr tılâ⁵⁰⁶

6. Câm devrinde **Fuzûlî** okıram ⁵⁰⁷ mey vaşfun

Ateş-i hırmen-i ğam âb-ı hayât-ı hükemâ⁵⁰⁸

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Ğamzesin sevdüñ gönül cânuñ gerekmez mi saña

Tîĝa urduñ cism-i ‘üryânuñ gerekmez mi saña⁵⁰⁹

2. Âteşin âhumla eylersen baña teklîf-i bâĝ

Bâĝbân gülberg-i ħandânuñ gerekmez mi saña

3. Ey kemân ebrû raķîbe verme ĝamzeñden naşîb

Oķ atarsan tâşa peykânuñ gerekmez mi saña⁵¹⁰

4. Yandurup cânım cihân-sûz etme berķ-ı âhumı

⁵⁰⁵ Tutar olsam ‘aceb mey etegin dürd-şıfat: Dutar olsam ne ‘aceb mey etegin dürd-şıfat (FD)

⁵⁰⁶ Gazelin beşinci beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit beşinci sırada numaralandırılmıştır:

5-‘ Men hem ol rûĥ-fezâ rāĥı tökem sâĝara kim

Naĥl-i himmet reşahâtından ala neşv ü nemâ’

⁵⁰⁷ Okıram: Oĝıram (FD)

⁵⁰⁸ Bu beyit divanda altıncı beyit olarak yer almaktadır

⁵⁰⁹ Manzume Fuzûlî’ye aittir.

⁵¹⁰ Gazelin üçüncü beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit üçüncü sırada numaralandırılmıştır:

3-‘ Yele verme daĝıdup her yan ayaklardan götür

Ey perî zülf-i perîşânuñ gerekmez mi saña’

Âsmân hûrşîd-i rahşânuñ gerekmez mi saña⁵¹¹

5. Küfr-i zülfinden beni men‘ eylemek lâyıķ mıdur

Şûfî inşâf eyle ĩmânuñ gerekmez mi saña⁵¹²

6. Tıdalum kim eşķ seyl-âbına yokdur i‘tibâr

Ey **Fuzûlî** çeşm-i giryânuñ ⁵¹³

54a

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. ‘Aks-i ruhşâruñ ile oldı müzeyyen mir‘ât

Beden-i mürdeye feyz-i nazaruñ verdi hayât⁵¹⁴

2. Beñzedürdüm kad-i mevzûnuña fi‘l-cümle eger

Cân içinde elif etseydi kabûl-i harekât

3. Hâť bu mazmûn iledür taraf-ı zenâhdânuñda

Ki bu zindânuñ esîrine yok ⁵¹⁵ ümmîd-i necât

4. Ėamze peykânın eder ‘âşıķa çeşmüñ şadaķa

Eyle kim merdüm-i mün‘im vere muhtâca zekât⁵¹⁶

5. Âferîñ cevher-i maķbûlüñe kim ‘âlemde

⁵¹¹ Bu beyit divanda beşinci beyit olarak yer almaktadır.

⁵¹² Bu beyit divanda altıncı beyit olarak yer almak

⁵¹³ Gerekmez mi saña ifadesi FD’de olup mecmuada eksik yazılmıştır. Bu beyit divanda yedinci beyit olarak yer almaktadır.

⁵¹⁴ Manzume Fuzûlî’ye aittir.

⁵¹⁵ Yok: Yoķ (FD)

⁵¹⁶ Gazelin dördüncü beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit dördüncü sırada numaralandırılmıştır:

4-‘ Kākülün kıldı muķarrer maña ser-geşteliği

Demesün kimse ki yoķ gerdiş-i devrâna sebât’

Mümkin olmaz bu şıfât ile ki sensen bir zât⁵¹⁷

6. Ey **Fuzûlî** vera‘ u zühd ile mu‘tâd olduñ

Bilmedüñ hâliñi bî-hûde geçürdüñ evkât⁵¹⁸

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Halka hûblarun vişâl-i râhat-efzâdur ğaraż

‘Âşıkâ ancak taşarrûfsuz temâşâdur ğaraż⁵¹⁹

2. Hûr u Kevşerden ki derler ravza-yı Rıdvânda var

Sâķî-yi gül-çihre vü câm-ı muşaffâdur ğaraż⁵²⁰

3. Râhat olsaydı ğaraż dünyâda fakr isterdi halk

Ġalibâ kim halka bir bî-hûde ğavġadur ğaraż⁵²¹

4. ‘Ârif ol sevdâ-yı ‘ışķa etme inkâr ey hâķim⁵²²

Kim vücûd-ı halkdan ancak bu sevdâdur ğaraż⁵²³

5. Kıl **Fuzûlî** terk-i ibrâm-ı tekellüm kim yeter

Sûret-i hâlün ger izhâr-ı temennâdur ğaraż

⁵¹⁷ Bu beyit divanda altıncı beyit olarak yer almaktadır

⁵¹⁸ Bu beyit divanda yedinci beyit olarak yer almaktadır

⁵¹⁹ Manzume Fuzûlî'ye aittir.

⁵²⁰ Gazelin ikinci beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit ikinci sırada numaralandırılmıştır:

2-‘ Zâhidâ terk étme şâhidler vişâli râhatın

Ger azâbuñdan hemîn ġilmân u havrâdur ğaraż’

⁵²¹ Bu beyit divanda beşinci beyit olarak yer almaktadır

⁵²² Ârif ol sevdâ-yı ‘ışķa etme inkâr ey hâķim: Ârif ol sevdâ-yı ‘ışķ inkârın etme ey hâķim (FD)

⁵²³ Gazelin dördüncü beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit dördüncü sırada numaralandırılmıştır:

4-‘ Zevķsüz lâzım çıķar dünyâdan ol dünyâ-perest

Kim aña dünyâdan ancak zevķ-ı dünyâdur ğaraż’

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Nece yıllardur ser-i kûy-ı selâmet⁵²⁴ beklerüz
Leşker-i 'irfân-ı sultânuz⁵²⁵ velâyet beklerüz⁵²⁶
2. Sâkin-i hâk-i der-i mey-hâne yüz şâm u seher
İrtifâ'-ı kâdr için bâb-ı sa'âdet beklerüz
3. Cîfe-yi dünyâ degül kerkes gibi maflûbumuz
Bir bölük 'anğâlaruz kâf-ı kanâ'at beklerüz
4. H'âb görmez çeşmümüz endîşe-i ağıyardan
Pâsbân genc-i esrâr-ı maḥabbet beklerüz
5. Kârvân-ı râh-ı tecrîdüz ḥaṭar tûğın⁵²⁷ çeküb
Gâh Mecnûn gâh men devr içre nevbet beklerüz⁵²⁸
6. Şanmañuz kim geceler bî-hûdedür feryâdumuz
Mülk-i 'ışk içre ḥişâr-ı istiḫâmet beklerüz⁵²⁹
7. Yatdılar Ferhâd u Mecnûn mest-i câm-ı 'ışk olup
Ey **Fuzûlî** biz olar yatdukça fırsat⁵³⁰ beklerüz⁵³¹

⁵²⁴ Selâmet: Melâmet (FD)

⁵²⁵ 'İrfân-ı sultânuz: Sultân-ı 'irfânuz (FD)

⁵²⁶ Manzume Fuzûlî'ye aittir.

⁵²⁷ Tûğın: Ḥavfın (FD)

⁵²⁸ Gazeli dördüncü beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit dördüncü sırada numaralandırılmıştır:

5- 'Şûret-i dîvâr edüpdür ḥayret-i ıṣkuñ bizi

Gayr seyr-i bâğ eder biz künc-i miḥnet beklerüz'

⁵²⁹ Bu beyit divanda yedinci beyit olarak yer almaktadır

⁵³⁰ Fırsat: Şohbet (FD)

⁵³¹ Bu beyit divanda sekizinci beyit olarak yer almaktadır

Fuzûlî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Ey hadeng-i ⁵³² gam ile sîne-i ⁵³³ aḥbâb hedef

Muntazır ḥaṇçer-i müjgânuña cânlar şaf şaf

2. Hâk-i dergâhuña her şubḥ sürer gün yüzine

Ġâlîba ḥâşıl aña andan ⁵³⁴ olupdur bu şeref

3. Hâşa li'llâh ki dîvâne-i ⁵³⁵ şevḳ-ı ḥaṭuña

Sebeb-i kayd ola zencîr-i suṭûr-ı muşḥaf

4. Bezm-i Cemşîd fenâ bulmağ ile bildüm kim

Devr cevrenden imiş nevḥâ-i ney nâle-i def⁵³⁶

55a

5. Ey **Fuzûlî** taleb-i rutbe-i 'irfân eyle

Cehl ile ḥâşıl-ı evḳât-ı şerif etme telef⁵³⁷

⁵³² Hadeng-i: Ḥadeng-i

⁵³³ Hadeng-i gam ile sîne-i: Ḥadeng-i gamuña sîne-yi (FD)

⁵³⁴ Ḥâşıl aña andan: Andan aña ḥâşıl (FD)

⁵³⁵ Dîvâne-i: Dîvâne-yi (FD)

⁵³⁶ Nevḥâ-i ney nâle-i def : Nâle-i ney nevḥa-yı def. Gazelin dördüncü beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit dördüncü sırada numaralandırılmıştır:

4- ' Şaldı deryāya şabā ḥaṇçer-i ḡamzeñ vehmin

Ki çıḡarmaya daḡı gevher-i nâ-süfte şade'

⁵³⁷ Gazelin altıncı beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit altıncı sırada numaralandırılmıştır:

6- ' Bezm-i Cemşîd fenâ bulmağ ile bildüm kim

Devr cevrenden imiş nâle-yi ney nevḥa-yı def'

Ve Le Hü

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Hayâl-i çeşm-i maḥmûruñ dil-i efgâra düşmişdür
İki mestâne dilber gûşe-i ḥammâra düşmişdür⁵³⁸
2. Çemende kôrkarın 'üryân kuçarlar ḥal-i bâlâsın
Diriğâ ol elif-kâmet miyân-ı ḥâra düşmişdür
3. Libâsı cism-i şad-çâküm benüm bâzâr-ı dehr içre
Şâtılmaz 'aybı var zîrâ öñinde pâre düşmişdür
4. Anı bir lu'b ile beñzer uçurmuş yardan vâ'iz
Nice demdür ki zâhid gûşe-i inkâra⁵³⁹ düşmişdür
5. Ser-i kûyuñda çok üftâdeler Nev'î kuluñ ammâ
'Aceb âvâre düşmişdür 'aceb bî-çâre düşmişdür

Ve Le Hü

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Saña el virmiş iken devlet-i ḥüsn ü leṭâfetler
Elüñden bûse alınmaz nedir cânâ bu ḥissetler⁵⁴⁰
2. Elünden geldüğü⁵⁴¹ ihsânı sulṭânum diriğ itme
İderlerse gedâlar dest-bûsa sa'y u himmetler
3. Tekellüfsüz elüñ öpmekdür ancak 'âşıka maḥşûd

⁵³⁸ Manzume Nev'î'ye aittir.

⁵³⁹ Gûşe-i inkâr: Vâdî-i inkâr (ND)

⁵⁴⁰ Manzume Nev'î'ye aittir.

⁵⁴¹ Geldüğü: Geldüğe (ND)

Eger bûs leb-i lâ'lüñ olursa câna minnetler

55b

4. Alup dil-i naḳdini deştine baña öpmege virmez
Çeker el ḳorḳarın lütf it diyüp olınsa ḡılzetlar
5. Bu şi'ri Nev'îyâ dildâr destine şunub di kim
El öpmekdür ğaraḡ ḥarc olmadan bunca ḡarâfetler

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

1. Erbâb-ı ğama râh-ı belâdan ḥazer olmaz
'İşka ḳadem uran ḳışide bîm-i ser olmaz⁵⁴²
2. Ey mâh-ı Zühâlı pâye şaḳın âhum oḳından
Kim ḡarbına bu ğünbed-i mînâ siper olmaz
3. Reftâr ile bâlâlığ ile bâğ-ı cihânda
Toĝrusı bu kim ḳâmet-i yâre irer olmaz
4. Her şeb ser-i kûyında yaḳar meş'alemüz mâh
Kimdür diyen üstine ğarîbüñ döner olmaz
5. Sırr-ı ğam-ı 'ışkı degürür ğuşına yârüñ
Nev'î dür-i eşküm gibi bir bed güher olmaz

Mef'ûlü fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. Ḳaşuñ hilâlidür gözümüzde ḥayâlümüz

⁵⁴² Manzume Nev'î'ye aittir.

Zülf ü ruḥuñ ğamiyle geer mâh-ı u sâlümüz⁵⁴³

2. Çıkamaz beyâza defter-i âmalümüz daḥı

Her sîm-ten ğamiyle ağardı şaḳalumuz

3. Kem pîşemüz ḥayâl-i miyân u dehân-ı yâr

Evşâf-ı zülf ü ḳâmet-i dilber⁵⁴⁴ kemâlümüz

56a

4. Olduḳ egeri za‘f ile ğâyetde bî-mecal

Kûy-ı nigâra⁵⁴⁵ varmamağa yoḳ mecâlümüz

5. Şol denlü itdi Nev‘î‘yi ḳaşuñ ğamı nizâr

Gözlerde ḳaldı za‘f ile ancaḳ ḥayâlümüz

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Cânda taşvîr itdüm ol zülf-i perişânı dürüst

Bağladum bir târ ile biñ⁵⁴⁶ deste reyḥânı dürüst⁵⁴⁷

2. Şun‘-ı naḳḳâşı ne naḳş itdi ḥaṭṭ-ı la‘lünde kim

Yazdı bir kim zerreye mühr-i Süleymânı dürüst

3. Şîve-i reftâr-ı ḳaddüñ yazmada ditrer eli

Geri Mânî naḳş ider ser-i gülistân-ı dürüst

4. Göñlüñe nesne getürme ider devrândan şikest

⁵⁴³ Manzume Nev‘î‘ye aittir.

⁵⁴⁴ Dilber: Diller (ND)

⁵⁴⁵ Nigâra: Cüvâna (ND)

⁵⁴⁶ Biñ: Bir (ND)

⁵⁴⁷ Manzume Nev‘î‘ye aittir.

Kim görüpdür hâtır-ı erbâb-ı ‘irfânı dürüst

5. Nâkış ve kâmil ‘ayyâr olunsa demdür Nev‘î

Zer gibi bulduk bugün mi‘yâr-ı sultânı dürüst

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Yâr ‘uşşâkıını bûseyle ri‘âyet idemez

Bir içüm şu ile biñ teşne kanâ‘at idemez⁵⁴⁸

2. Ben gedâ terk-i yâr ışığın⁵⁴⁹ idemezse n’ola kim

İrişen devlet-i dünyâya ferâgât idemez

3. Her boyun vaşf idenüñ sözleri mevzûn olmaz

Ya‘ni her şâ‘ir olan kesb-i zarâfet idemez

56b

4. Göricek kevn⁵⁵⁰ ruhuñı şu sevilür cânımuza

Kişi hod âteş ile def‘-i harâret idemez

5. Kâmeti fikrine Nev‘î o şehüñ gâyet yok

Bu ribât içre ise kimse iķâmet idemez

Mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ûlün

1. Şûfî ğarazıñ çün bir iki câm-ı şâfâdur

Ya tâc-ı riyâ başuña bilsem ne belâdur⁵⁵¹

⁵⁴⁸ Manzume Nev‘î’ye aittir.

⁵⁴⁹ Terk-i yâr ışığın: Yâr ışığın terk (ND)

⁵⁵⁰ Kevn: Gül (ND)

⁵⁵¹ Manzume Ümîdî’ye aittir.

2. Ey bâd-ı şabâ çĩn-i ser zũlfũni yâruñ
Müşg-i Hotene eyleme teşbĩh hañadur
3. Cür'et gele mi zâhid şad-sâleden ey dil
Egninde şağın hırkasına bakma kabâdur
4. Seyr eyle dilâ resmini eşkâl-i cihânuñ
Bağ câm-ı meye âyine-i gĩtĩ-nümâdur
5. Dil virme **Ümĩdĩ** şağın âlâyiş-i dehre
Kim 'âkıbetũ'l emr anuñ şoñı hebâdur

Fe'ilâtũn mefâ'ilũn fe'ilũn

1. Eyledũñ tĩr yâresine siper
Ey dil ammâ içũñ bilür ne çeker⁵⁵²
2. Gõñline girdi gonca-i bâguñ
Vaşf-ı dendânuñ ile jâle-i ter
3. Hâk-i pâyuñ getürdi bâd-ı şabâ
Didiler aña genc-i bâd-âver

57a

4. Bâğ-ı kũyuñda ey nihâl şafâ
Lâzım oldu har-ı raķĩbe semer
5. Naẓmuña ey **Ümĩdi** kıymet yok
Tab'-ı pâkuñ olalı kân-ı Güher

⁵⁵² Manzume Ümĩdĩ'ye aittir.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Cân virür ol sîm şaķuñ ķalbi meyyâl üstine
H̱âce-i dünyâ-perest olur gider mâl üstine⁵⁵³
2. H̱aṭṭ-ı sebz-i 'ârîzuñ açmış gül-i ruḥsârıñı
Zülf-i pür-çîñüñ 'aceb düşmüş ruḥ-ı al üstine
3. Şöyle benzer itmek⁵⁵⁴ ister çeşm-i âhuñı şikâr
Ḵaşlaruñ şeh-bâzvâr açmış per ü bâl üstine
4. Almağa naṭ'-ı maḥabbetde dil-i ferzâneyi
Ol şeh-i çâpuk suvâr at şaldı fi'l-hâl⁵⁵⁵
5. Nice el virsüñ visâl-i yâr **Ümîdî** olmadı
Sa'id-i devlet müsâ'id baḥt-ı ikbâl üstine

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Rûşen kılalı meclisi câm-ı şarâbımız
Mihrile mâh-ı 'aynına almaz ḥabâbımız⁵⁵⁶
2. Raķş itmezidi şavma' ada şeyḥ-i şehir eger
Çalınmasaydı gûşına çeng ü rebâbımız
3. Mey-hâne cây-ı muḥtesib-i bezm-i bâdedir
Eksük degüldür elden anunçün şarâbımız

⁵⁵³ Manzume Ümîdî'ye aittir.

⁵⁵⁴ İtmek: Kılmaķ (ÜD)

⁵⁵⁵ Üstine kelimesi divanda mevcut olup mecmuada eksik bırakılmıştır.

⁵⁵⁶ Manzume Ümîdî'ye aittir.

4. Şol teşnegân-ı vâdi-yi ‘aşkıız gamuñda biz

Âb-ı zülâli ‘aynına olmaz sîr-abımız

5. Zerķ-i riyâdan el yuya zühhâd-ı şehre eger

Görse **Ümîdî** meykedede âb-ı nâbımız

Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

1. Nigârâ bezm-i hüsnüñde dil-i mestânemüz kaldı

Cemâlün şem‘ine yakmış perîñ⁵⁵⁷ pervânemüz kaldı⁵⁵⁸

2. Ğarîbüñdür ânı hoş tut⁵⁵⁹ efendi işte biz gitdük

Göñül derler ser-i kuyuñda bir divânemüz kaldı

3. Yürek kan oldu hicrândan vücûdum çekdi el cândan

Fedâ oldu yoluña cümlesi zîrâ nemüz kaldı

4. Başumdan ‘aql ise gitdi göñül cân-ı revân oldu

Ten-i bi-i‘tibâr adlu kıru virânemüz kaldı

5. **Hayâlî** devlet-i bî-i‘tibâra bakmaduñ gitdün

Bize besdür bu kim dillede bir efsânemüz kaldı

Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

1. Hâdeng-i âhumuñ zaḥmın yetmiş bir ser-nigûnumsın

⁵⁵⁷ Cemâlün şem‘ine yakmış perîñ: Perin yakmış cemâlün şem‘ine (HYLD)

⁵⁵⁸ Manzume Hayâlî’ye aittir.

⁵⁵⁹ Ğarîbüñdür ânı hoş tut: Ânı hoş tut ğaribüñdür (HYLD)

Bugün devrümde ey gerdûn zebûnumsın zebûnumsın⁵⁶⁰

2. Müdām ayağuña düşsem ‘aceb mi ey hum u bāde

Ferâgat gûşesinde mürşid-i şâfî derûnumsın

58a

3. Nice ‘âkılleri mecnûn eder faşl-ı bahâr ammâ

Seni her gördümce bâ‘iş-i zevk-i cünûnumsın

4. Felek ‘işretgehüm mey sâğarumdur ey şafağ sen hem

Dökülmüş şâm-ı ‘ayşumda şarâb-ı lâle gûnumsın

5. Görüb bir ahdan her üstühânum nâlede ol büt

Dedi deyr-i maḥabbetde **Ḥayâlî** erganûmsın

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Hey ne müşkil derd olur⁵⁶¹ ‘âlemde yâr eksükligi

Cânuma kâr eyledi bî-iḥtiyâr eksükligi⁵⁶²

2. Râh-ı ğamda ben ğubârı ḥâḳden kaldurmayan

Rûzigâr eksükligidür rûzigâr eksükligi

3. Sîne-i pür-dâğ ile ‘âşık fenâdan aldı ḥaz⁵⁶³

Şâm-ı ğamda şem‘ler yaḳub arâr eksükligi

4. Kûy u dilberden ne ğam dûr etseñ ey devrân beni

Çok mudur gülzâr-ı dehre bir hezâr eksükligi

⁵⁶⁰ Manzume Ḥayâlî’ye aittir.

⁵⁶¹ Derd olur: Kâr imiş (HYLD)

⁵⁶² Manzume Ḥayâlî’ye aittir.

⁵⁶³ Ḥaz: Zevk (HYLD)

5. İncinür pür görmese cânum **Ḥayâlî** pîr-i dehr⁵⁶⁴

Gösterür dervîş olana ihtiyâr eksüklîgi

58b

Dîvân-ı Ümîdî Efendi

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Elüñe câm alup gülşende var zevk ü şafâ eyle
Ḥabâb-ı mey gibi ey dil biraz kesb-i hevâ eyle
2. Kâd-i bâlâ-yı yârî resm idüp levh-i zamîründe
Fünûn-ı 'aşkı var yine elifden ibtidâ' eyle
3. Ḥayâl-i mîl-i müjgânile var ol Ka'be-i cânuñ
İşigi cânibine gözlerüñ kıble-nümâ eyle
4. Derûnuñ lâle gibi dâğ-ı gamla kalmasun tîre
Demîdür jâleveş gülzâre düş kesb-i şafâ eyle
5. İki yanın gam olup ara yirde kaldı ser-gerdân
Ümîdî dermend-i gel efendi bir yaña eyle

Vele Hü Eyzân

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Rîşte-i cân u dile kadd-i dü-tâ çeng oldu
Nağme-i nâlelerüm zühreye âheng oldu⁵⁶⁵

⁵⁶⁴ Dehr: Deyr (HYLD)

⁵⁶⁵ Manzume Ümîdî'ye aittir

2. Gice mestâne gam-ı gamzeñile meclisde
Dil ü cân hançerüñ üstine düşüb ceng oldı
3. Deşt-i gamda yine bir kebg ü hümâ-pervâzuñ
Pây-ı şeh-bâz-ı hayâline gözüm jeng oldı

59a

4. Şöyle alışdı dem-i hicrũñile hũn-ı ciger
Bezm-i hicrũñde bugün ikisi yek reng oldı
5. Nâleler kılsam **Ümĩdĩ** n'ola mânend-i ceres
Râh-ı miñnetde gönũl bâr-ı gama deng oldı

Fe'ilâtũn fe'ilâtũn fe'ilâtũn fe'ilũn

1. Devr-i gül irdi kıoma elden ayağın câmuñ
'Ayş u nûş it demĩdür câm-ı mey-i gülfâmuñ⁵⁶⁶
2. Huşk-leb kıalmış idi yâd-ı lebũñle hayli
Mey-i nâbı göricek arzı şulandı câmuñ
3. Bezm-i meyde içeyin kıanını dirmüş halkũñ
Dili çıkıdı yine ol hançer-i hũn-âşâmuñ
4. Hâsret-i çeşm-i siyehkâruñile gülşende
Ağlamakdan kızarur çeşm-i gül-bâdâmuñ
5. Ey **Ümĩdĩ** demidür sâye-şıfat gülşende
Düşegör pâyına bir serv-i semen-endâmuñ

⁵⁶⁶ Manzume Ümĩdĩ'ye aittir.

Eyzân

59b

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Bûs-i dehân-ı yâra dolaşur çü gördiler
Meclîsde câm-ı bâde-i gül-gûnı sürdiler⁵⁶⁷
2. Deşt-i belâda Kaysa hevâ-dârmış diyü
Murg-ı cenâb-ı Leyli-i eller uçurdılar
3. Bazâr-ı gâmda la'l-i leb-i yârile gözüm
Eşküm güherlerini ayapa düşürdiler
4. Kûyuñda itlerüñle yine cem' olup raķīb
Tâ şubh olunca dün muhakkem kudurdılar
5. Hicrile cân virince **Ümîdî** cenâzemi⁵⁶⁸
Erbâb-ı dil gelüp anı yirden götürdiler

Mefâ'ilün fe'ilâtün me'fâ'ilün fe'ilün

1. Nazar itmez gözümüñ yaşına nice dem olur
O perî çehre-i başım ne aceb âdem olur⁵⁶⁹
2. Urdu gonce dile mısmâr siper-i peykânın
Hâne-i derd-i gam-ı 'aşķ daķī muhķem
3. Şanma pervâneleri yanumdan eyler pervâ
Şem'-i kâfûru anıñ yâresine merhem olur

⁵⁶⁷ Manzume Ümîdî'ye aittir

⁵⁶⁸ Cenâzemi: Cenâzeyi (ÜD)

⁵⁶⁹ Manzume Ümîdî'ye aittir.

4. Meclis-i meyde şu kim destine sâgar almaz
Sâkıyâ duhter-i rez bezmine nâ-maḥrem olur
5. Ser-i kûyunda ser âgâz idicek nâliye ben
Bûlbûl-i baĝ-ı **Ümîdî** işidüb epsem olur

60a

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Ğâlibâ âḥir zamân olmuş durur yoldaşlar⁵⁷⁰
Rûm elinde her taraftan fitneler kaldurdu baş⁵⁷¹
2. 'Ârızuñ âbında ĝarķ olsun der isen ḥaṭṭuñı
'Asker-i Fir'avndur Mûsâ ile itdür şavaş
3. Kimse barmaķ başmasun ḥarfûñe dirsene dostum
İki günde bir tırâş ol iki günde bir tırâş
4. Hîç ḥisâb u ḥaddi yok mûlar bitüpdür **Ḥayretî**
Dem-be-dem aķsa 'aceb mi gözlerümden kañlu yaş

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Tañ mıdur olsa ger ol âfet-i devrân serkeş
Olur elbette bilürsin meh-i tâbâñ serkeş⁵⁷²
2. Böyle yandurmaz idi her gece pervânelerin

⁵⁷⁰ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

⁵⁷¹ Gazelin matla beyti HYRD'de mevcut olup mecmuada yer almamaktadır:

1-'Geldi erdi çün yine kıra ḥaber gibi tırâş

Ey dirîĝâ açdı okın yaşdı yayın göz u kaç'

⁵⁷²Manzume Ḥayretî'ye aittir.

Olmasa sencileyin şem‘-i şebistân serkeş⁵⁷³

3. Yüzi yerdeydi hemîşe işi miskînlilik idi

Oldı yüz bulalıdan zülf-i perîşân serkeş⁵⁷⁴

4. Şofî ger şûret-i insâna sücûd eylemese

Hayretî tañ mı ki olmadı mı şeytân serkeş

60b

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1. Ehl-i kemâle taş işigüñ secdegâh imiş

Allâh ne âsitâne-i devlet-penâh imiş⁵⁷⁵

2. Tağlar başındağı görinen ebr şanmañuz

‘Aşıklar itdüğü dün-i gün dūd-ı âh imiş⁵⁷⁶

3. Zülfüñ düşürdü bend-i belâya bu gönülleri⁵⁷⁷

Şûrîde dillere ne belâ-yı siyâh imiş⁵⁷⁸

4. And içmek istedüm mey-i nâb içmege velî

Âyîn-i ‘aşk içinde tanışdum günâh imiş

5. Ey **Hayretî** kulu olan olur cihâna şâh

Sulţân-ı ‘aşk hey ne yüce pâdişâh imiş

⁵⁷³ Gazelin ikinci beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit ikinci sırada numaralandırılmıştır:

2-‘ Gül gibi elden ele varma ki tez şolmayasın

Dostum ol nête-kim serv-i hırāmân serkeş’

⁵⁷⁴ Bu beyit HYRD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır

⁵⁷⁵ Manzume Hayretî’ye aittir.

⁵⁷⁶ ‘Aşıklar itdüğü dün-i gün dūd-ı âh imiş : ‘Uşşâkdan havâya çıkan dūd-ı âh imiş. Bu beyit HYRD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır

⁵⁷⁷ Zülfüñ düşürdü bend-i belâya bu gönülleri: Zülfüñ yeterdi bend-i belâ bu gam-ı haţun (HYRD)

⁵⁷⁸ Bu beyit HYRD’de ikinci beyit olarak yer almaktadır.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Be bu yirlerde ne hoş şûh-ı cihânlar var imiş
Cân virür 'âşıka çok rûh-ı revânlar var imiş⁵⁷⁹
2. Diñdürür söylese bülbüllerinüñ şıklığını
Ne güşâde gül-i gülzâr-ı cinânlar var imiş
3. Emdürür hastasına gâh lebün⁵⁸⁰ gâh dudağın
'Âşıka cân yedürür bunda ne cânlar var imiş⁵⁸¹
4. Bu sipâhî bu beg oğlu deme düş ayağına
Kuculur bunda fûlân ibn-i fûlânlar var imiş⁵⁸²
5. Hûblar ma'denidür derler idi gerçek imiş
Gör ne kâbilce ne gevherce cuvânlar var imiş
6. Şalınur bile hevâdârı ile 'âr itmez
Hayretî bunda 'aceb serv-i revânlar var imiş

61a

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Erbâb-ı 'aşka pîşe hemân her gün âh imiş
Her bir nefes ki âh ile geçmez günâh imiş⁵⁸³
2. Sevdâ-yı 'aşk yog ise başuñda şofiyâ

⁵⁷⁹ Manzume Hayretî'ye aittir.

⁵⁸⁰ Lebün: Dilin (HYRD)

⁵⁸¹ Gazelin üçüncü beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu yüzden bu beyit üçüncü sırada numaralandırılmıştır:

3- 'Deldiler gamze okıyle neçe yerde cigerüm

Oh neçe fitnessi çok kaşı kemânlar var imiş'

⁵⁸² Bu beyit HD'ında beşinci beyit olarak yer almaktadır

⁵⁸³ Manzume Hayretî'ye aittir.

Bu kara şarduğũ ne belâ-yı siyâh imiş

3. Her hâce-i zamâne birer ehl-i ihtiyâc

Her bir gedâya bakdum idi pâdişâh imiş⁵⁸⁴

4. Bir şehsüvâra halka-be-gûşam ki atınuñ

Her bir nişân-ı na‘li birer secdegâh imiş

5. Cehd eyle ‘aşka kul olıgör **Hayretî** k’ânuñ

En kem gedâsı husrev-i gerdûn-penâh imiş

Mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. Yağdum gönülde mihr-i ruhuñla hezâr dâğ

Her biri oldı gül gibi bir yâdigâr dâğ⁵⁸⁵

2. Yandı yakıldı acıdı haylû bugün baña

Hecründe gördi hâlûmi ey şivekâr dâğ

3. Bir mâhîyem gözüm yaşı baħrinde gûyiyâ

Pullar durur tenümdeki bu bî-şümâr dâğ

4. Cisminde penbedür görinen kef degül durur

Nâr-ı maħabbetünle yakupdur biħâr dâğ

5. Yârũ yanında bir pula geçmez gerekse sen

Yağ **Hayretî** tenünde hezârân hezâr dâğ

61b

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

⁵⁸⁴ Her bir gedâya bakdum idi pâdişâh imiş: Her bir fakîre bakdum idi pâdişâh imiş (HYRD)

⁵⁸⁵ Manzume Hayretî’ye aittir.

1. Nâr-ı gâyetle nice yakmayayın ben cânâ dâğ
Gayrılar bezminde yakmış mest olup cânâne dâğ⁵⁸⁶
2. Bir döğündür her kıara gönüllüye olmaz naşīb
Meclisüñde germ olup yakmak senüñ mestâne dâğ
3. Virmezem biñ hâliş altuna erenler cânıçün
Bir elif çekdüm yakub s̄inemde dün üç dâne dâğ
4. Bĩ-hisâb ise ne var ey h̄âce dīnâruñ senüñ
Bizde de eksük degül fi'l-cümle dervīşâne dâğ
5. **Hayretĩ** kılsa tecelli pertev-i dīdâr-ı yâr
Tur-ı Mûsâ gibi ânide kıarara yana dâğ

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1. Keşşâfa bakup okusa yıllarla Mevâkıf
Olmaz kışı esrâr-ı kitâb-ı gama vâkıf⁵⁸⁷
2. Fenn-i gamı terk eyleye mi 'ârif-i bĩ-kâr
Budur ezeli pīşe-i erbâb-ı ma'ârif
3. 'Uşşâka bir ay oldu kı görünmedi ol şâh
Kıullar ne suç etdi kı verilmedi vezâyif
4. Güller gülüp açıldı idüp gonce tebessüm
Bülbül öteden söyledi gülşende leţâyif
5. Kıor kıar lebin öpmege uyurken anuñ ağıâr

⁵⁸⁶ Manzume Hayretĩ'ye aittir.

⁵⁸⁷ Manzume Hayretĩ'ye aittir.

Ey **Ḥayretî** ğam yeme ki el-ḥâyinu ḥa'if

62a

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Pîşrev olmazsa dâyim saña pîrân-ı selef

Gitdi azıtduñ ṭarîķi ey cuvân-ı nâ-ḥalef⁵⁸⁸

2. Lezzet-i ḥân-ı ğamı ten-perver olan añlamaz

Ol ğidâ-yı rûḥdur bilmez anı gâv-ı 'alef

3. Varlığuñ naḳdın virüp yokluk metâ'ın al göñül

Olmasun dersen eger yok yerlere varuñ telef

4. Kıl beni bu künc-i târîk-i ḍalâletden ḥalâş

Ey şeh-i şadr-ı velâyet vey meh-i bedr-i necef

5. Nete kim olur mekân ile müşerref her mekân

Ḥayretînüñ göñline ḥubb-ı 'Âlî virür şeref

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Seyrâna çıkdı sîm bedenler ṭaraf⁵⁸⁹

Salındı yine serv-i çemenler ṭaraf⁵⁹⁰

2. Bülbul gibi her ehl-i dil efğâna başladı

Açıldı güldi ğonce-dehenler ṭaraf ṭaraf

3. Bülbüller oldu ḥâr-ı belâlarda mübtelâ

⁵⁸⁸ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

⁵⁸⁹ Ṭaraf kelimesi HYRD'de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

⁵⁹⁰ Ṭaraf kelimesi HYRD'de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

Bezm-i şafâda zâğ u zağanlar taraf taraf

4. Ben gülsitâna varıcağ el şundı yir yiin

Dâmânum aldı dutdı dikenler taraf⁵⁹¹

5. Künc-i belâda sensin eyâ **Hayretî** hemân

Bezm-i şafâda zâğ u zağanlar taraf taraf⁵⁹²

62b

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Ne güzel 'âlem imiş bilmez idüm 'âlem-i 'aşk

Hûb bildürdi baña n'edüğini 'âlem-i 'aşk⁵⁹³

2. Bil ki sermest-i ebed oldı vü hüşyâr olmaz

Kime kim cür'â şunar câm-ı ezelden Cem-i aşk

3. Dil-i pür-derd ebed kaldı cerâhatle meded

Cân tabîbinden erişmezse eger merhem-i 'aşk

4. Beni öldürmege kaşd eyledi nâzüklük ile

Şûretâ böyle muşâhib dirilürken gam-ı 'aşk

5. Egnüme tâze dögünlerle yine **Hayretî**yâ

Bir fenâ şâlnı urdı⁵⁹⁴ bugün uş mâtem-i 'aşk

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

⁵⁹¹ Taraf kelimesi HYRD'de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır

⁵⁹² Manzume Hayretî'ye aittir.

⁵⁹³ Manzume Hayretî'ye aittir.

⁵⁹⁴ Urdu: Geydürdi (HYRD)

1. Maḥabbet mülkinüñ sultânıdır ‘aşk⁵⁹⁵

Temâşâ kıl ne cihânlar cânıdır ‘aşk⁵⁹⁶

2. Kimi öldürse bulur ‘ömr-i sermed

Meveddet ‘âleminüñ cânıdır ‘aşk⁵⁹⁷

3. Bulayın der iseñ ey tâlib-i Hâk

Hâkîkat gevherinüñ kânıdır ‘aşk

4. Cihân ‘aşk ile olmışdur ‘imâret

Hâkîkat gencinüñ vîrânıdır ‘aşk

5. Ne bilsün **Ḥayretî** ‘aşkı her âdem

Hâkuñ bir luṭfıdır iḥsânıdır ‘aşk

63a

Mefâ’îlün fe’îlâtün mefâ’îlün fe’îlün

1. Olur melûl u ğarîb u çeker elem ‘âşık

Beni görüñ ki benem hem ğarîb u hem ‘âşık⁵⁹⁸

2. Görüp bu tekve-i ‘aşkuñ bir ihtiyârı beni

Dedi gel âdem iseñ ‘âşık ol dedem ‘âşık

3. Düşürme ayağı elden şınursa kâse-i çarḥ

Cihân bütün oda yansa çeker mi ğam ‘âşık

4. Baña bu pendi ḳo nâşih ki ‘ârifem ‘ârif

⁵⁹⁵ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

⁵⁹⁶ Bu dize HYRD’de ikinci beytin ikinci mısrası olarak yer almaktadır.

⁵⁹⁷ Bu dize HYRD’de birinci beytin ikinci dizesi olarak yer almaktadır

⁵⁹⁸ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

Baňa bu ta‘nı ҡo zâhid ki ‘âşıkam ‘âşık

5. Be **Ĥayretî** şeh-i ‘âlem degül mi na‘ra ile

Şu dem ki ҡaldura mey-hânede ‘alem ‘âşık

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Ben ҡara yazuluya yâ Rab ne al itdi firâķ

Rûy-ı zerdüm eşk-i ĥünînümle âl etdi firâķ⁵⁹⁹

2. Ƙâmeti fikriyle ҡıldı nâlemi ġâyet bülend

Cismümi ķaşı ĥayâliyle hilâl itdi firâķ

3. Ʀaġıdup şabr u ķarârın bu dil-i miskînumün⁶⁰⁰

Şol ҡara zülfün ġibi şûrîde-ĥâl itdi firâķ

4. N’idüġin unutmışam ‘âlemde şenlik şâdlık

Başdan ayaġa beni ‘ayn-ı melâl itdi firâķ

5. Mekteb-i miĥnetde dil tıflına ta‘lîm eyleyüb

Fenn-i ġamda yine bir şâĥib-kemâl itdi firâķ

6. Râh-ı ġamda **Ĥayretî**yi ĥâk ile yeksân idüb

Cünd-i u miĥnet ayaġında pây-mâl itdi firâķ

63b

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Şu gelen nâz ile ol serv-i ĥırâmân ancak

⁵⁹⁹ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

⁶⁰⁰ Miskînumün: Miskînünün (HYRD)

Şu gelen şīve ile ol gül-i ḥandân ancak⁶⁰¹

2. Şu geçüp alıcı şâhīn gibi hışm ile baķan

O benüm gönüm alan dilber-i fettân ancak

3. Devr idüp karşıda şol nâz ile cevânlar ancak

Şol bir âşûb-ı cihân âfet-i devrân ancak

4. N'ola bu ân ile 'ömrüm disem ey cân saña ben

'Ömr didükleri aňlayana bir ân ancak

5. Görüp âşufte beni nâz ile dildâr didi

Ḥayretī yine bugün vâlih ü ḥayrân ancak

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. 'Aceb divânelikdür ķahbe dünyâdan vefâ ummak

Bir elden arta ķalmış köhne zâli pârsâ ummak⁶⁰²

2. Dü-tâ ķaddin görürken bu 'acûze dehrün aldanub

'Acebdür yine şeydâsı olup ḥüsn ü behâ ummak

3. Bunuñ bu naķşına aldanmayıķör kim ḥamâķatdür

Görüp bir ejder-i merdüm-rübâyı dil-rubâ ummak

4. Şu kim bir derdüme dermân ola dir cem' ider mâli

Devâ ummak durur semm-i helâhilden devâ ummak

5. Siyâset-ḥânedür râḥat evi şanma bu gerdûnı

Sefâhetdür görüp dârı der-i dârü's-şifâ ummak

6. Bu gerdûnda şafâ sürmekle yanumda derâberdür

⁶⁰¹ Manzume Ḥayretī'ye aittir.

⁶⁰² Manzume Ḥayretī'ye aittir.

Sifâl-i ser-nigûn içre şarâb-ı dil-gûşâ ummak

64a

7. Bu bir bâd-ı fenâ tolmış habâb-ı baħr-i miħnetdür
Düşer mi ‘âķile ey **Ĥayretî** bundan baķâ ummak

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Reh-nümâ-yı râh-ı Ĥaķdur ‘aşķ-ı pâķ
‘İlm-i taħķîķa sebaķdur ‘aşķ-ı pâķ⁶⁰³
2. Mekteb-i tevĥîdde dil tıflına
Her ne ta’lîm itse ĥaķdur ‘aşķ-ı pâķ
3. Şaķî-i Kevser elinden içmişüz
Bezm-i Ĥaķda bir ayaķdur ‘aşķ-ı pâķ
4. Sâlik-i râh-ı Ĥudâ olanlara
Bile bir keskin yaraķdur ‘aşķ-ı pâķ
5. **Ĥayretî** anuñla görür işidür
‘Âşîķa gözdür ķulaķdur ‘aşķ-ı pâķ

Mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

1. Gönül verme bu zâl-i dehre ey dil gerķek ol gerķek⁶⁰⁴
Tek ü tenĥâ yûri bir ķaĥbeye cüft olma şâhum tek⁶⁰⁵
2. Yalancı ķaplamışdur gerķi gerķek şimdi dünyâyı

⁶⁰³ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

⁶⁰⁴ Gerķek ol gerķek: Erkek ol erkek (HYRD)

⁶⁰⁵ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

Velî meydân bizümdür gerçegüm sen gerçek ol gerçek

3. Gel ey başum emîn olsun diyen fi'l-cümle gavgâdan

Ferâgât dâmenine al ayağün cümleden el çek

4. Hâyat âbın içüp 'ömr-i ebed bulmak nedür ey dil

Düşüp 'aşk u maḥabbet tîğine ölmek durur ölmek

64b⁶⁰⁶

5. Bile şalınsa şemşîrûñ gibi yanuçca olmaz mı

Kuluñdur **Ḥayretî** meydânda şafî-dil kuşağı pek

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Bugün bu bezm-i fâide gözetmez şol ki tuz ekmek

Bir ednâ dâneye degmez anı ekmek gerek ekmek⁶⁰⁷

2. Kişi bir deste gül de olsa ger bu bâğ-ı fânide

Perîşânlık muḥarrerdür kuşağı olıcağ gevşek

3. Du'âlar eyleyüp çok çok ḥudâdan cennet istersin

Sözün geçdiydi olmasa şakaluñ şofiyâ seyrek⁶⁰⁸

4. Alışmadı mizâcum şâdlıkla gitdi ey gam gel

Ḳadīmî hem-demümsin olma benden bir nefes münfek⁶⁰⁹

5. Maḥabbet tekyesinün **Ḥayretî** bir ihtiyârdur

⁶⁰⁶ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁶⁰⁷ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

⁶⁰⁸ Bu beyit HYRD'de dördüncü beyit olarak yer almaktadır

⁶⁰⁹ Bu beyit HYRD'de üçüncü beyit olarak yer almaktadır

Hayâl-i dilberi yanınca anıñ bir güzel köçek⁶¹⁰

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Didüm güzellerüñ nesi gâyet güzel gerek

Bir pîr işitdi dedi güzelde göz el gerek⁶¹¹

2. 'Arz eyleme mesâ'il-i fıkıhı bize faķîh

Rindâna ter terâne vü rengîn gâzel gerek

3. Şi'r ol durur ki 'arz-ı huşûl-i vişâl ola

Sözinde hâşılı kişinüñ mâ-haşal gerek

4. Bu şimdiki güzeller ile hem-dem olmağa

Bir oñmaduķ haķîķati yok mübtezel gerek

65a⁶¹²

5. Didüm ecelsüz öldi ķulun **Hayretî** didi

Bir dirliğinde ölmîşe de ne ecel gerek

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Çağlayub akduğı bildüñ mi nedir her şunuñ

Yüz yire urup elinden iniler gerdûnuñ⁶¹³

2. Zâl-i dehrüñ gel baş egmeyelüm ni'metine

Er isek minnetini çekmeyelüm bir dûnuñ

⁶¹⁰ Hayâl-i dilberi yanınca anıñ bir güzel köçek: Hayâl-i dilberi yanınca ra'nâ anıñ bir güzel köçek (HYRD)

⁶¹¹ Manzume Hayretî'ye aittir.

⁶¹² Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁶¹³ Manzume Hayretî'ye aittir.

Şûretâ hâk ise ma'nîde bir âzer-zerdür ol

5. **Hayretî**nün âteş-i âhından âhenler erir

Zâhidüñ nerm etmedi kalbin meger mermerdür ol

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Umma yârî ehl-i dünyâdan yûri var ey gönül

Sen saña yâr ol saña yâr ol saña yâr ey gönül ⁶¹⁷

2. Bâr-ı minnet yüklenüp ham kılma naıl-i kıddüñi

Ser-fîrâz ol serv-i ser-keş gibi her-bâr ey gönül

3. Ni'metiyçün minnetin çekmek ne lâzım herkesün

Merd iseñ har-vâr ⁶¹⁸ iñen yüklenme har-vâr ey gönül

4. Gel hümâ gibi geçin bir üstüh'ân-ı huşk ile

Her hasîsün h'ânına ⁶¹⁹ düşme meges vâr ey gönül

5. **Hayretî**-veş aldanup sen de ziyân etdüñ hemân

Eyleme gel ehl-i dünyâ ile bâzâr ey gönül

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Vâsıl-ı cân olmak isterseñ bedenden geç gönül

Gel şehîd-i 'aşk-ı cânân ol kefinden geç gönül ⁶²⁰

⁶¹⁷ Manzume Hayretî'ye aittir.

⁶¹⁸ Har-vâr: H'ar-vâr (HYRD)

⁶¹⁹ H'ânına: Hânına (HYRD)

⁶²⁰ Manzume Hayretî'ye aittir.

2. Faşl-ı güldür gül gibi çâk eyle gel ten cübbesin
Mevsim-i dīvânelikdür pîrehenden geç gönül
3. Kāl'a-i 'aşka girüp olmak dilersen ger emîn
Hâk ile yeksân olup burc-ı bedenden geç gönül
4. Ger dilerseñ iresin dīdâr-ı yâra şu gibi
Benligüñ maḥv eyle el yu mâ vü menden geç gönül
5. Bir elif kad tâze-ḥaṭ dilber sevüpdür **Ḥayretî**
Fâriğ ol bi'llâhi gel serv-i çemenden geç gönül

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ey gûy-ı kûy-ı server-i merdân olan başum
Vey şavlecân-ı 'aşk ile gâltân olan başum⁶²²
2. Ey serzenişlerin çekici ḥalk-ı 'âlemüñ
Vey derd ü gam çekicine sendân olan başum
3. Çevgân ṭabancasını yemiş top gibi âh
Ey sille-i cefâ ile gerdân olan başum
4. Şoḥbet soñında meykede câmı gibi müdâm
Pâmâl olup şikeste-i devrân olan başum
5. Bir yerde bir gün etmeyüp ârâm her gice
Bir ḥâneḳâh-ı miḥnete mihmân olan başum

⁶²¹ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁶²² Manzume Ḥayretî'ye aittir.

6. Düřdüñ ayaklara o riyâset hevâsını

Ey başa kendü başına sulân olan başum

7. Serdâr-ı dehr olursa da baş egme câhile

Ey mülk-i amda bî-ser ü sâ mân olan başum

66b⁶²³

8. Bâd-ı hevâ-yı ‘aş ile âvâre ol yüri

Âh kem habâb-ı bâde-i ‘irfân olan başum

9. Başduñ ayıрма ayıрма pâye-i masûda pâyuñı

Ey am yolında hâk ile yeksân olan başum

10. Topuñ ağarsa göge yeridür güneş gibi

Ey hâk-i kûy-ı Şâh-ı Şedîdân olan başum

11. Minnet hüdâya toptolusun genc-i ‘aş ile

Ey alb-i **Hayretî** gibi vîrân olan başum

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Senden özge bir büt-i ra’nâya ger meyl eylesem

Tañrıya iki demişlerden olayın ey şanem⁶²⁴

2. Devr ider dâyim maħalleñ hayl-i aşâb-ı şafâ

Olmaz ehl-i hâlden hâlî havâlî-i harem

3. Ol yüzi gülsüz ayak bağı durur bâğ-ı vücûd

⁶²³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁶²⁴ Manzume Hayretî’ye aittir.

Eyle cân bülbul-i ‘azm-i gülistân-ı ‘adem

4. Fâş idüp râz-ı derûnum göz göre kan olmadı⁶²⁵

N’eyledüm saña ya nem gördün benüm ey dîde nem

5. Göz yumup ey **Hayretî** çekdüm bu ‘âlemden elüm

Göz açup her ‘âlemün sonunda gördüm çün elem

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Bir büyük yükdür düşüpdür üstüme bu ten benüm

Ben bir âbdâlam neme yarar bu pîrâhen benüm⁶²⁶

67a⁶²⁷

2. Pâdişâh-ı mülk-i ‘aşkam begligüm var hâşılı

Âsitân-ı devletümdür gûşe-i külhan benüm

3. Gösterür baña ke-mâ-hî n’idügin mâhiyyetüm

Elde şan âyînem olmışdur mey-i rûşen benüm

4. Altun üsküflü yalıñ yüzlü güzeller çok velî

Âteş urdı cânuma bir kırmızı yelken benüm

5. Yakdı yandurdı beni ey **Hayretî** bilmem ki hîç

Kime yanam yakılam sûz-ı dilümden ben benüm

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

⁶²⁵ Olmadı: Eyledün (HYRD)

⁶²⁶ Manzume Hayretî’ye aittir.

⁶²⁷ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

1. Günde biñ yüzden toğar bir âfitâbum var benüm
Ol sebebdende tende teb cânımda tâbum var benüm⁶²⁸
2. Hîç benüm şeydâlıgum ‘ayb etmesün hüşyâr olan
‘Aşk-ı dilber gibi bir kâtil şarâbum var benüm
3. Dem-be-dem kan ağladukça⁶²⁹ gel nîhâl⁶³⁰ ol ey perî
Göñül adlu kimse bilmez bir harâbum var benüm
4. Kõ Huzûrum var olayın derd-i ‘aşk-ı yâr ile
Ey tabîb incitme ben miskîni h’âbum var benüm
5. Gözlerim yaşı çekerdur ben hâki maz⁶³¹ **Hayretî**
Kûy-ı yâra anda şuyum yâ türâbum var benüm

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. ‘Aşkla ma‘mûr olan vîrâne göñlümdür benüm
Seng-i cevri ile yapılan hâne göñlümdür benüm⁶³²

67b⁶³³

2. ‘Aşk şâhına kul olup ihtiyâr ile göñül⁶³⁴
Dostlar baş egmeyen sulţâna göñlümdür benüm
3. Gûşe-i kûy-ı harâbatı fenâya virmeyüp

⁶²⁸ Manzume Hayretî’ye aittir.

⁶²⁹ Ağladukca: Eyledükçe (HYRD)

⁶³⁰ Nihâl: Nîhân (HYRD)

⁶³¹ Maz: Durmaz (HYRD)

⁶³² Manzume Hayretî’ye aittir.

⁶³³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁶³⁴ Göñül: Bugün (HYRD)

Mest ü rüsvā seyr iden dīvāne göñlümdür benüm

4. Nūş idüp humhāne-i şāhīde ‘aşkuñ cāmını

Şol müdām ayılmayan mestāne göñlümdür benüm

5. Şem‘-i meclis gibi şāhâ geceler tâ subhâ dek

Ağlayan bezmünde yana yana göñlümdür benüm

6. Tolu içüp merhabâ itdükçe ağıâr ile sen

Şan içen karşında şana şana göñlümdür benüm

7. Kimseden utanmadan ey **Hayretî** olup harîş

Şocadukça meyl iden oğlana göñlümdür benüm

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1. Yine cân derdine devâ buldum

Yine dil zaḥmına şifâ buldum⁶³⁵

2. Yine ey tîre-dil gözüñ aydın

Pertev-i nûr-ı Muştafâ buldum

3. İşigi Ka‘besine yüz sürdüm

Merve ḥaḳḳı yine şafâ buldum

4. Baña bîgânelik iden güzeli

Ḥamdü li’llâh ki âşinâ buldum

5. Âsitân-ı sa‘âdetine irüp

Yine ey **Hayretî** gınâ buldum

⁶³⁵ Manzume Hayretî’ye aittir.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Dolanup şehir için bir dilber-i 'ayyâr arar gönlüm
Evin yıkmağ için billâhi gör mi'mâr arar gönlüm⁶³⁷
2. Begüm her yüzi açılmış gül-i ra'nâya aldanmaz
Henûz yıylanmaduk bir gonce-i bî-hâr arar gönlüm
3. Söz aîlar bir nigâr-ı ⁶³⁸ nüktedân ister diler cânım
Ğarağ dilber degül bir mûnis ü ğam-h'âr arar gönlüm
4. İnen her ehrimen-meşreb perîyi yüze göstermez
Cihânı geşt idüp bir âdemîce yâr arar gönlüm
5. Yeñi başdan delü olmak diler ey **Hayretî** ammâ
Yine eski efendim gibi bir dildâr arar gönlüm

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Bezm-i ğamda dostum ben bende şanma nâşîyem
Miñnet ü derd ü belânuñ ben de bir yoldaşıyam⁶³⁹
2. Cân ile baş oynamağda yine ey Leyl-î hırâm
'Aşğ meydânında Mecnûnuñ bugün pâdaşıyam
3. 'Aşğ-ı dilber bir nefes benden nice olsun cüdâ
Ğam beyâbânında hem yoldaş u hem ğardâşıyam

⁶³⁶ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁶³⁷ Manzume Hayretî'ye aittir.

⁶³⁸ Nigâr-ı: Cuvâñ-ı (HYRD)

⁶³⁹ Manzume Hayretî'ye aittir.

4. Zâhidâ lutf et benüm şeydâlıgum ma'zûr tut
Mest-i 'aşkam şanma kim meyhâneler kıllâşıyam
5. Şeh hâkikiyçün bugün ey **Hayretî** hayrân u zâr
Hanekâh-ı 'aşk içinde baş açık Bektâşîyem

68b⁶⁴⁰

Mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ulün

1. Sen dil dilegin şanma ki yabanda bulursın
Cân ile dilerseñ anı sen sende bulursın⁶⁴¹
2. Gönlüm benüm ol yâr iledür nete ki her dem
Anuñ da hayâlin arasañ bende bulursın
3. Bir ben degülem zülfî kemendinde giriftâr
Bir bendini çözseñ niçe biñ bende bulursın
4. 'Uşşâka cefâ itme efendüm bu cihândur
İtdüklerüñi bendelere sen de bulursın
5. Görmezsem eger bir nazar ol serv-i revânı
Her sū gözümün yaşını cûyende bulursın
6. Ey 'aql ile 'aşkı arayan şehr-i bedende
Birini revende birin âyende bulursın
7. Ğarķ oldu yaşı baħrine ey gevher-i nâyâb
Şimden gerü sen **Hayretî**yi kıanda bulursın

⁶⁴⁰ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁶⁴¹ Manzume Hayretî'ye aittir.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Yüklənüp gel çekme Һar-vâr ey gönül dünyâ Һamın
Çün çekersin bârî çek bir dilber-i ra'nâ Һamın⁶⁴²
2. Kim çeker râh-ı maҺabbetde benüm çekdüklerüm
Ursalar dünyâ getürmez gönülümüñ ednâ Һamın
3. 'Aşk-ı pâküñ zevķını Mecnûna şor kim yeg bilür
Niçe biñ yıl şâdlıķdan bir nefes Leylâ Һamın
4. Her ne toĝarsa Һo toĝsun mâder-i eyyâmdan
Ey birâder ibn-i vaķt ol çekme se ferdâ Һamın

69a⁶⁴³

5. Dadın aldum ni'met-i Һ'ân-ı Һamuñ şimden gerü
Yemezem ey **Һayretî** Һayrânla ben Һalvâ Һamın

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1. Kıymasun baña yâra yalvarayın
Urmasun câna yâra yalvarayın⁶⁴⁴
2. İtmesün râz-ı 'aşķı 'âleme fâş
Çeşm-i gevher-nişâra yalvarayın
3. Kucmasun ol nigârı karşımda

⁶⁴² Manzume Һayretî'ye aittir.

⁶⁴³ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁶⁴⁴ Manzume Һayretî'ye aittir.

Câme-i zer-nigâra yalvarayın

4. Öpmesün ayağın yüzüm süreyin

Gezdügi rehğüzâra yalvarayın

5. Girmesün yâr ile araya rakı̃b

Ɩucayın ara ara yalvarayın

6. Ben ğubârı iken⁶⁴⁵ ayaklamasun

Baş açup rûzgâra yalvarayın

7. Cân-ı miskînüme emân virsün

Ėam denen nâbekâra yalvarayın

8. Gözin açsun uyansun uyğudan

Baht-ı nâsâz-kâra yalvarayın

9. Ɩomasun **Ėayreti**yi ayakda

Şâh-ı Düldül-süvâra yalvarayın

69b

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Ey yüzi gülzâr senden vaz geldüm sevmezin

Ey gül-i pür-hâr senden vaz geldüm sevmezin⁶⁴⁶

2. Çünkü yokdur 'arif-i bî-zerle⁶⁴⁷ bâzârũn senin

Oluban ben⁶⁴⁸ bîzâr senden vaz geldüm sevmezin

3. Niçe bir hâr-vâr hârvâr-ı cefâñı yüklenem

⁶⁴⁵ İken: İñen (HYRD)

⁶⁴⁶ Manzume Ėayreti'ye aittir.

⁶⁴⁷ 'Arif-i bî-zerle: 'Âşık-ı bî-zerle (HD)

⁶⁴⁸ Oluban ben: Ben olup (HYRD)

Ey gül-i ter pür-ḥâr senden vaz geldüm sevmezin

4. Çünkü yok mihr ü vefâ vü luṭf ü iḥsânüñ seniñ⁶⁴⁹

Dostum nâ-çâr senden vaz geldüm sevmezin

5. Yoğ imiş şânuñda bildüm şemme-i bûy-ı vefâ

Var ey ‘aṭṭâr senden vaz geldüm sevmezin

6. Yine bir merdâne beg sevdüm erenler cânıçün

Ey zen-i bâzâr senden vaz geldüm sevmezin

7. **Ḥayretîyi** sâye gibi ḥak ile yeksân iden

Mihri yok dildâr senden vaz geldüm sevmezin

Mefâ’îlün mefâ’îlün fe’ûlün

1. Alâ gözlüm baña yâr olmaduñ sen

Baña yâr-ı vefâdâr olmaduñ sen⁶⁵⁰

2. Güzel gözlüm begüm nâz uyḥusından

Göz açup gitdi bîdâr olmaduñ sen

3. Şarâb-ı nâzdan deyr-i cihânda

Efendüm kaldı hüşyâr olmaduñ sen

4. Raḳîbe yüz verürsin ey yüzi gül

Dirîğâ âh bî-ḥâr olmaduñ sen

70a

5. Göñül dağ olmadın var olmaduñ sen

⁶⁴⁹ Senin: Baña (HYRD)

⁶⁵⁰ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

Vücûduñdan haberdâr olmaduñ sen⁶⁵¹

6. Ğamından bu belâ-keş **Ħayretî**nüñ

Begüm beñzer haberdâr olmaduñ sen

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Tek muşâhib gönül eglencesi yârân olsun

Bir şurâhî mey-i nâb ile biraz kân olsun⁶⁵²

2. Şıyayın tövbeyi çirkin yüzüm üzre içeyin

Sâķî-i meclisümüz tek güzel oğlan olsun

3. Zâhidâ mescid ü mihrâba emîr ol yûri sen

Her gedâ meykede küncinde ķo sulţân olsun

4. Cebr ile sürme ķapuñdan dil-i divâneleri

Şâhsın begcegizüm ķarşuñna dîvân olsun

5. Yâr 'azm-i sefer eyler dediler **Ħayretî**ya

Âh edüp ağla ki 'âlem tolu tûfân olsun

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Şorarsañ zâhidâ keyfiyyetüm ehl-i fenâyam ben

Melâmet ķarşûsında bugün bir bî-nevâyam ben⁶⁵³

2. Ķul oldum ķâce-i 'aşķa 'acâyib beglüğüm vardır

Benümdür ser-te-ser ğam milketi bir pâdişâyam ben

⁶⁵¹ Bu beyit HYRD'de 439. Gazelin matla beytidir.

⁶⁵² Manzume Ħayretî'ye aittir.

⁶⁵³ Manzume Ħayretî'ye aittir.

3. Cemâli nûrını gördüm habîbün hâcî-i ‘aşkam
Bugün Merve hakkiyçün sofîyâ ehl-i şafâyâm ben

70b

4. Olub ser-pâ bürehne tekye-i ‘ışkuñ bir abdâlı
Muhibb-i hanedânam bende-i âl-i ‘abâyam ben
5. Baña da nâm ile ‘âlemde dervîş **Hayretî** derler
Bugün erbâb-ı ‘aşk içinde bir kemter gedâyam ben

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Rûbeh-i dünyâya ey aldanmayan şîrânesin
Gökde uçarsaında aldanduñsa murğ-ı dânesin⁶⁵⁴
2. Virmedüñse zînetine âl-i ⁶⁵⁵ dünyânuñ gönül
‘Işk meydânında rüstemden da dağı merdânesin
3. Rûh-ı şânî didüğüm ey mey harâm olsun saña
La‘l-i yâra öykünürsin kıpkızıl dîvânesin⁶⁵⁶
4. Hâşılun cümle hevâ-yı ‘aşk ile virdüñ yele
Hırmen-i ‘âlemde ey dil hâşılı yek-dânesin⁶⁵⁷
5. **Hayretî**nün seng-i cevri ile yıgarsın gönlini
Ma’nide yab yab yaparsın öksüzün vîrânesin

⁶⁵⁴ Manzume Hayretî’ye aittir.

⁶⁵⁵ Âl-i: Zâl-i (HYRD)

⁶⁵⁶ Bu beyit HYRD’de dördüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁶⁵⁷ Yek-dânesin : Yek-dîvânesin. Bu beyit HYRD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Em ararsañ ey gönül bu derde sen
Tâlib ol cân ile uş bu derde sen⁶⁵⁸
2. Ma'rifet gencin yine küncünde bul
‘Ârif iseñ isteme âharda sen
3. Ger dilerseñ sîm u zer yok⁶⁵⁹ey gönül
Dâne-i eşk ile rûy-ı zerde sen

71a⁶⁶⁰

4. Ey gönül bî-derde yâr olmam meded
Merd iseñ yüz virme gel nâ-merde sen
5. Pîr-zen dehre şu kim meyl itmedi
‘Avret ise aña dañi⁶⁶¹ er de sen
6. Ey gönül bir gör bir aña bir bil
Hör bakma key şağın bir ferde sen
7. Yirde gökde senden özge nesne yok
Bulunursın istemem her yerde sen
8. Gâh mescidde gehî meyhânede
Ey gönül mü‘min de sen kâfir de sen
9. Bu yalancı zâle virmedi gönül
Hayretî dervîşe gerçek er de sen

⁶⁵⁸ Manzume Hayretî'ye aittir.

⁶⁵⁹ Yok: Bağ (HYRD)

⁶⁶⁰ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁶⁶¹ Aña dañı: Dañi aña (HYRD)

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. İlahî isterem sînemde dayîm tâze dâğ olsun
Münevver eylesün göñlüm evin rûşen çerâğ olsun⁶⁶²
2. Şen ol gül ey yüzi gülşen cihân bâğında sen dâyim
Benüm miñnet bucağında işüm kıo ağlamağ olsun
3. Benüm senden ırağ olsun durağum ğam bucağında⁶⁶³
Senün yerün tek ey serv-i revânum bâğ u rağ olsun
4. Ayak bağı durur cân bülbüline sensüz ey gül-rû
Gerek gülşen temâşası gerekse seyr-i bâğ olsun
5. Şaķaluñ 'aşķ yolında ağardı **Ĥayretî** miskîn⁶⁶⁴
Bugün bir ihtiyârsın tarîķuñ yüzün ağ⁶⁶⁵

71b

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Yine hîcrân görünür âh meded n'eyleyeyin
N'ideyin hey meded Allâh meded n'eyleyeyin⁶⁶⁶
2. Yolumuz vâ'di-i hîcrâna tayandı vardı
Yolumuzda var imiş âh meded n'eyleyeyin
3. Ayrılık cânuma kâr eyledüğince dögünüp
Diyeyin derd ile her ğâh meded n'eyleyeyin
4. Bende kıldı çeküben bende yürürken âzâd

⁶⁶² Manzume Ĥayretî'ye aittir.

⁶⁶³ Bucağında: Bucağı kıo (HYRD)

⁶⁶⁴ Miskîn: Çün kim (HYRD)

⁶⁶⁵ Olsun kelimesi HYRD'de mevcut olup mecmuada eksk bırakılmıştır.

⁶⁶⁶ Manzume Ĥayretî'ye aittir.

Bir efendi yine nâgâh meded n'eyleyeyin

5. Dil-i dīvâne yine hecr beyâbânında

Oldı ey **Hayretî** güm-râh meded n'eyleyeyin

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Vaḥdet isterseñ ferâgat eyle hûy u hâyı ҡo

Keşret-i dünyâdan el çek ey gönül gavğâyı ҡo⁶⁶⁷

2. Gözüñ aç olma gözi aç yime ğam⁶⁶⁸ dünyâ içün

Gâv-ı ten-perver gibi endîşe-i mer'âyı ҡo

3. Ma'nî-i rengîne bak aldanma şûret naķşına

Vech-i zîbâya nazar ҡıl câme-i dîbâyı ҡo

4. Pâye-i 'âlî dilerseñ ḥâk-i pâ-yı dilber ol

Қалduñ ayaklarda fikr-i manşib-ı a'lâyı ҡo

5. Dir imişsin yarın öldürsem gerekdür anı ben

Gel bugün öldür öñinde öldüğüm ferdâyı⁶⁶⁹

6. Dedüm oldı dil şaçuñ zencîrünün divânesi

Nâz ile güldü dedi al bunı da bağlayı ҡo

72a

7. **Hayretî** bî-çâre de bir derdmendüñdür senüñ

Қıl nazar aḥvâline luṭf eyle istignâyı ҡo

⁶⁶⁷ Manzume Hayretî'ye aittir.

⁶⁶⁸ Yime ğam: Ğam yime (HYRD)

⁶⁶⁹ Қo kelimesi HYRD'de mevcut olup mecmuada eksik bırakılmıştır.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Ol tabīb-i cân meded gelsün bugün bīmârına
Yoḥsa bī-çâre helâk olur erişmez yarına⁶⁷⁰
2. Tîğ-i hicrân ile öldürmek ne lâzım serverâ
Çün şuçum var bârî bedâr eyle zülfüñ dârına
3. Gel vefâ kıl dedüğümçün hıdmetinden itdi red
Kıydı ol şeh hey meded yok yire hıdmetkârına
4. Uğradı geçdi bugün yâr üstüme 'âr itmedi
Cismümi beñzetdi beñzer sâye-i dīvârına
5. Yok yere yoğ itdi şanmañ varını bu **Ḥayretî**
Varını yok⁶⁷¹ eyleyüp yoklukda irdi varına

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Başdan çıkub şu gibi ayaklandıñ illere
Akıtma gel dili be deli bī-bedellere⁶⁷²
2. Alınmamağa çâre mi var dil kebûteri
Şâhın bakışlu şol kara gözlü güzellere
3. Ḥaṭṭuñ sipâh-ı zulm ile Rûmı ayakladı
Sünbüllerüñ harâmî olup indi bellere
4. Ğamzeñ üşürdi başuma olmaz belâları
Tırrañ düşürdi göñlümi tıul-i emellere

⁶⁷⁰ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

⁶⁷¹ Kıo: Yoğ (HYRD)

⁶⁷² Manzume Ḥayretî'ye aittir.

5. Kāvline vâ'izüñ kıla mı **Ḥayretî** 'amel

Demsâz olan uşûl ile rengin gazellere

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Añlasa derd-i derûnum baña bir yâr olsa

Bilse keyfiyyetümi vâkıf-ı esrâr olsa⁶⁷³

2. Nüktedân olsa söz añlasa zarîf olsa güzel⁶⁷⁴

Hâl-i dilden hele fi'l-cümle haberdâr olsa

3. Düşse pâyına sürinse yürise sâye gibi

Bir boyı serve gönül virse hevâdâr olsa

4. Ara yerden ikilik perdelerin ref' idüben

İttiḥâd etse oñat yâr-ı vefâdâr olsa

5. Añlasa bu dil-i dīvânemüzi **Ḥayretî**yâ

Guşşa vaqtinde bize mûnis ü gam-ı h'âr olsa

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Baña cânânı aña cân u cihânı gider e

Ey gönül zâyid imiş cümle kalanı gider e⁶⁷⁵

2. Gele gerçeklerüñ eri yol için ey vâ'iz

Yağduñ halkı zebânuñla yalanı gider e

3. Berü gel gülşene seyr eyle behişt-i naḳdi

⁶⁷³ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

⁶⁷⁴ Söz añlasa zarîf olsa güzel: Zarîf olsa söz añlasa güzel (HYRD)

⁶⁷⁵ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

Yiter e kışsa-i firdevs-i cinânı gider e

4. Şu gibi yere çalub ‘âşık-ı dîdârları

Yadlarla şalınan serv-i revânı gider e

73a

5. Noktâ-i vahdete irdünse eger ey sofi

Kıl ü kâli kaz yahşı yamânı gider e⁶⁷⁶

6. Añma a **Hayretî**yâ dünyâ-i dûni ayruk⁶⁷⁷

N’itdi baña gör e bu devr-i zamânı gider e

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

1. Yüzüme hışm ile bakdı bugün ol yâr yine

Şöyle beñzer baña incindi o dildâr yine⁶⁷⁸

2. Şöyle beñzer bugün ol şâh huzûrında tamâm

Yok gönül var ise eksüklüğümüz var yine⁶⁷⁹

3. Hışm ile çatdı çü ol yâr kemân ebrûsın

Yaykara ile şıdı kalbümi tekrâr yine⁶⁸⁰

4. Beni güldürmedi ‘âlemde o çok yaşayası

Ağla yaşın yaşın ey dîde-i hûnbâr yine

5. Eşk-i çeşmüm gibi yüz üzre sürinüp niçe gün

⁶⁷⁶ Kıl ü kâli kaz yahşı yamânı gider e: Kıl ü kâli koy a yahşı vü yamânı gider e (HYRD)

⁶⁷⁷ Dünyâ-i dûni ayruk: Dünyâ-i dûni hergiz (HYRD)

⁶⁷⁸ Manzume Hayretî’ye aittir.

⁶⁷⁹ Bu beyit HYRD’de üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

⁶⁸⁰ Bu beyit HYRD’de ikinci beyit olarak yer almaktadır.

Ḳanda iseñ seni görem gibi Vardar yine

6. Bĩ-sebeb Ḥayretĩyâ çün seni terk eyledi yâr

Sen de terk eyle dĩyârını yûri var yine⁶⁸¹

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Ey gönül 'ârif iseñ söyleme nâdânlar ile

İhtilâṭ eyleme bir laḥza aḥıryânlar ile⁶⁸²

2. Gice gündüz bile seyr itme emiş ḳarış olup

Âdem iseñ bu çerâgâhda ḥayvânlar ile

73b

3. Hem-ser olma yûri şimden girü pĩrâne-ser ol

Kendü miḳdârını fehmi eylemez oĝlanlar ile

4. Sâye gibi düşüben pâyna şalınma bile

Şol⁶⁸³ başı taşra olan serv-i ḥırâmânlar ile

5. Ḳadrüñi añlamayan beĝlere de baş egme

Pâyına düş yûri seyr eyle suḥandârlar ile

6. Bĩ-mezâḳ ile yeyüp içmede lezzet mi olur

Zehr olur sükkerĩ ḥalvâ yine ger anlar ile

⁶⁸¹ Gazelin dört ve beşinci beyitleri mecmuaya alınmamıştır:

4- 'Ol kim şuçuñı 'avf êde gözün yaşı gibi

Düş ayağına gönül var yûri yalvar yine

5- Geñ yaḳadan geçüben baḳdı ĝazabla yüzüme

Eyledi dâmen-i çârḥı başuma dar yine'

⁶⁸² Manzume Ḥayretĩ'ye aittir.

⁶⁸³ Şol: Şu (HYRD)

7. Dir iseñ cânuña yükletmeyesin bâr-ı girân
‘İyş u nûş eyle sebük rûh güzel cânlar ile
8. Merdüm-i dīde gibi seyr idüp âfâkı bütün
Yüri şol kendözini görmeyen insânlar ile
9. Zâğ-ı nâ-cins ile uçmağda konuşmağdan ise
Hoş gelür baña kafes murg-ı hoş-elhânlar ile
10. Her kabâyîyle şalınma er isen tîğ gibi
Yüri şâfî-dil olan zümre-i ‘irfânlar ile
11. Ehrimen añlamasun kuş dilini söyle müdâm
Manıku’-t-ı tayr okı her lahza Süleymânlar ile
12. Hîle vâdisine düşme uyuban dilkülere
Mîşe-i şıdk u şafâda yüri aşlanlar ile
13. İhtilât itme iñen mest-i mey-i âz ile çok
Yüri abdâl iseñ ey **Hayretî** ‘uryânlar ⁶⁸⁴ ile

74a

Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. Hâş kim irişdi şol leb-i mercân kenârına
Gûyâ ecel irişdi gelüp cân kenarına⁶⁸⁵
2. Gördüm haddinde ⁶⁸⁶ hâttını didüm ki bâğbân
Bir çalı havlı eyledi bostân kenârına

⁶⁸⁴ ‘Uryânlar: Hayrânlar (HYRD)

⁶⁸⁵ Manzume Hayretî’ye aittir.

⁶⁸⁶ Haddinde: Rûhında (HYRD)

3. Mecnû'â-i ruḥındaki ḥaṭtını şanki yâr
Bir hicv idi ḳaraladı dīvân kenârına
4. Ḥaṭṭı yanında ḥâlini seyr eyledüm didüm
Bir ḥâcîdür ki ḳondı muḡaylân kenârına
5. Ḥaddün yanında ḥaṭ görüben didi **Ḥayretî**
Yazıldı atalar sözi Ḳur'ân kenârına

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'lün

1. Bir semen-sîmâyı seyr itdüm bugün ḥammâmnda
'Âşık olmuş ağlayup yaşlar döker ḥammâm da⁶⁸⁷
2. Bir kıyâmet nâzenîn-ḳâmet durur k'itse kıyâm
Nûrdan bir serv-i nâz olur hemân endâmnda
3. Kâtib-i ḳudret ezel bezminde ḥaṭṭ-ı la'lini
Bir muḡayyel şi'rdür yazmış kenâr-ı câmda
4. Gözlerün gûyâ iki kâfir ḥarâmîler durur
Dīn ü ĩmân ġâret eyler kişver-i ĩslâmnda
5. Ḳullaruñla serverâ 'ıyş-ı müdâm it sen müdâm
Ḥayretî bir merḡabâya râzîdur eyyâmnda

74b

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Câmı n'eylerdüm cihân içinde cânân olmasa

⁶⁸⁷ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

Ten ne hazz eylerdi ‘âlemde ⁶⁸⁸ ger cân olmasa ⁶⁸⁹

2. ‘Arz iderdüm sûz-ı ‘ışkı yâra mektûb ile ben

Ger kebûter iltebilse yolda bîryân olmasa

3. İrdüm idi kûyuña men‘ itmeseydi ger raķīb

Vardum idi Ka‘beye hâr-ı muğaylân olmasa

4. Yer iderdi cennet-i kûyuñda âdem ey perī

Ara yerde şol raķīb-i dīv-i şeytân olmasa

5. Öldi idi ğam bucaķlarında miskīn **Ĥayretī**

Derd-i dilber irişüp derdine dermân olmasa ⁶⁹⁰

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Sensüz eglenmez gönül uçmağ ile

Murğ-ı vahşī eglenür mi bağ ile ⁶⁹¹

2. Kâra zülfiyle gönüller şayd ider

Murğ-ı çâbük baz olurmuş ağ ile

3. Lâlezâr olmuş durur sīnem benüm

Dâğ-ı ğamla ⁶⁹² tâze tâze dâğ ile

4. Sâķiyâ baħr-i ğama ğark olmadın

Dest-gīr ol zevrâk-ı ayağ ile

⁶⁸⁸ ‘Âlemde: ‘Âlemden (HYRD)

⁶⁸⁹ Manzume Ĥayretī’ye aittir.

⁶⁹⁰ Gazelin beşinci beyti HYRD’de mevcut olup mecmuaya alınmamıştır:

5-‘And içerdüm sâķiyâ destüñden almazdum ķadeħ

Ger öpüşmek her tolu başında erkân olmasa’

⁶⁹¹ Manzume Ĥayretī’ye aittir.

⁶⁹² Dâğ-ı ğamla: Sûz-ı ğamdan (HYRD)

5. Olmaz hem-dem rakıbe **Ḥayretī**

Hem-nefes olur mı bülbül zâğ ile

75a

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Çemende yâr ile içen çemâne

İrer dirler hayât-ı câvidâna⁶⁹³

2. İşigünde görenler gönlümi dir

İdinmiş 'arşı bir murğ-ı âşiyâne

3. Göñül mülkin gerekse odlara yak

Senüñdür pâdişâhum ol baña ne

4. Kuru bir üstühân kaldum 'aceb mi

Olursam tîr-i endûha nişâne

5. Giceler şubh olunca şem'-i meclis

Görüp ahvâlüm ağlar yana yana

6. Demi olsun belâ bezminde her kim

İçer kan mey yirine kana kana

7. Kemâna döndi kıddi **Ḥayretünüñ**

Niçün ok gibi atarsın yabana

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ey varmak isteyen kişi vahdet tarîkını

⁶⁹³ Manzume Ḥayretî'ye aittir.

‘Uzlet ʔarĩķını ķoma ‘uzlet ʔarĩķını⁶⁹⁴

2. Bu menzil-i fenâda yeter durduk ey ecel
Göster kılağuz ol bize rıhlet ʔarĩķını
3. Cânân yolında cân ile ey başa kıymayan
Başa eletmedüñ ķo maḥabbet ʔarĩķını
4. Cân virdi Leylĩ yolına Mecnûn-ı pāk-rû
Ķodı mecâzı ʔıtdı ḥaķĩķat ʔarĩķını

75b

5. Gel pĩr-i ‘aşķı rehber idin ģaflet eyleme
Ey Ḥayretĩ yanılma sa‘âdet ʔarĩķını

Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. Dıtdum diyâr-ı fūrķate rûy-ı ‘azĩmeti
Ey nâle durma ķal demidür kûs-ı rıḥleti⁶⁹⁵
2. Vâd-i hecre irdi yolum varı varı âḥ
Ķitdi ģüm eyledüm ģiderek râḥ-ı vuşlatı
3. Nice yanub yaķılmayayın saña ey refĩķ
Ķâr itdi cânâ fūrķat odınuñ ḥarâreti
4. Ey server-i serĩr-i sarây-ı sürûr olan
Ķeh ģâḥ aña bu ģûşe-nişĩn-i felâketi
5. Gel ey ģüzellerüñ begi ‘uşşâķa kıl vefâ

⁶⁹⁴ Manzume Ḥayretĩ’ye aittir.

⁶⁹⁵ Manzume Ḥayretĩ’ye aittir.

Ol şâh-ı ‘âdil ile ra‘iyyet ri‘âyeti⁶⁹⁶

6. Kaldı Hâyeti bize rağbet vâzanda çün

Gel dutalum nic’olsa gerek ğurbeti⁶⁹⁷

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Cevce gelmez merdüm-i dânyâ dünyâ-yı denî

Almaz erzân deyü erzen dânesine er zeni⁶⁹⁸

2. Server-i şâhib-serîridir⁶⁹⁹ sarây-ı vahdetün

Her kimün kim⁷⁰⁰ oldu miskînlük bucağı meskeni

3. Ummâ ey dil ehl-i dünyâdan maḥabbet resmini

Şâhlık âyînini bilmez bilürsin külhâni

76a

4. Nakd-i cânı virmeyince irmedüm cânâneye

Ben beni yitürme bulmadum cânâ seni

5. Gülşen-i vaşl ola ḥâr-ı hecr iken ser-menzilün

Hâyeti ger himmet ide saña Şulṭân Gülşenî

Mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

⁶⁹⁶ Ra‘iyyet ri‘âyeti: ri‘âyet ra‘iyyeti (HYRD)

⁶⁹⁷ Ğurbeti: Râh-ı ğurbeti (HYRD)

⁶⁹⁸ Manzume Hâyeti’ye aittir.

⁶⁹⁹ Serîridir: Sürûrîdır (HYRD)

⁷⁰⁰ Kim: Ki (HYRD)

1. Lebûñden bûse almadı kimesne câmdan ğayrı⁷⁰¹
Şoyub koyunına kıomadı seni ħammâmdan ⁷⁰²
2. Sen ol sulţân-ı ħûbânsın ki öz kıullaruña hergiz
Elûñ öpmek müyesser olmadı bayrâmdan ğayrı
3. Elûñden yimedüm bir lokıma ni‘met silleden özge
Lebûñden datlu dil ğuş etmedüm düşünâmdan ğayrı
4. Cihânda bulmadum yâr-ı muvâfık ğamdan artuk ben
Ėöñül eğlencesinî bilmem mey-i ğulfâmıdan ğayrı
5. Bî-ħamdi’llâğ hele ey **Ėayretî** bednâm-ı ‘âlemsin
Nesi kıalur şonıñda kıışinûñ bir nâmdan ⁷⁰³

Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

1. Ne ben bir hem-nefes buldum dilâ feryâddan ğayrı
Ne bir yâr-ı muvâfık var ğam-ı hem-zâddan ğayrı⁷⁰⁴
2. Bugün ‘âlemde bir serve hevâdâram ki bir kimse
Ayağı tozına yüz sürmemişdür bâddan ğayrı
3. Başı taşş taşş başş urub râğ-ı mağabbetde
İşin bir başş eletmiş kıanı FerĖâddan ğayrı

76b

4. Enîsûñ Ėözleri fikri olubdur ey Ėöñül her dem

⁷⁰¹ Manzume Ėayretî’ye aittir.

⁷⁰² Ėayrı kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

⁷⁰³ Ėayrı kelimesi HYRD’de mevcut olup mecmuada eksik yazılmıştır.

⁷⁰⁴ Manzume Ėayretî’ye aittir.

Bulımaduñ mı bir hem-dem iki cellâddan ğayrı

5. Gözinüñ zılm ile bî-dâdı çokdur **Ĥayretî** gerçi

Lebinden görmedük ammâ şorarsañ dâddan ğayrı

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Cihân hep demde 'âlemde irişdi 'id-i nevrûzı

Baňa ğamdan berâber eyledi şimdi şeb ü rûzı⁷⁰⁵

2. Ayurup ben kâra günlüyi senden ey gözüm nûrı

Ĥarañu itdi 'aynuma felek bu rûz-ı pîrûzı

3. Delîl olup seni gösterdügiyçün 'âleme rûşen

Görecek gözlerüm yokdur çerâğ-ı 'âlem efrûzı

4. Görürdüm tarfetü'l 'ayn içre rûşen rûy-ı maşşûdı

Eger cân çeşmine cânâ olaydı kuhl izüñ tozı

5. Murâd oğın nişâna irgürürdüñ ey gönül bir dem

Olayduñ ol kaşı yânuñ nişân-ı tîr-i dil-dûzı

6. Bu fânî evde bugünlük yarınlık 'ömr için ey dil

Ėam-ı ferdâ ile luţf it müşevveş kılma imrûzı

7. Sözüñ ey **Ĥayretî** âfâka bir sûz şaldı kim gûyâ⁷⁰⁶

Anuñ yanında bir ednâşererdür âteş-i sûzî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Şorma fenn-i ğamı Mecnûna be yaban delüsi

⁷⁰⁵ Manzume Ĥayretî'ye aittir.

⁷⁰⁶ Sözüñ ey Ĥayretî âfâka bir sûz şaldı kim gûyâ: Sözüñ ey Ĥayretî bir sûz şalmışdur ki âfâka (HYRD)

Ne bilür ‘aşk rumûzın o beyâbân delüsi⁷⁰⁷

77a

2. Bu kadar ‘aql ile taşlar başına Ferhâduñ
Bir zene verdi gönül olmadı oğlan delüsi
3. Delûkanluluğ ider miydi yaşum gibi şarâb
La‘l-i mey-gûnuñuñ olmasa kızıl kan delüsi
4. Sağlu şollu n’ola şalınsa yanınca ‘uşşâk
Tâze begdür yaraşur olsa hezâran delüsi
5. ‘Aşk dīvânesi meydânda ölümden kaçmaz
Olmaz ey **Hayretî** her bir leke sultân delüsi

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

1. Murg-ı cânuñ olalı duzağ-ı ‘ışkuñ kafesi
Kâfirem zerrece uçmağa edersem hevesi⁷⁰⁸
2. Düzd-i gam yıkdı idi zevk u şafâ dükkânın
Olmasa ‘aşk gönül şehrinüñ ey cân ‘asesi
3. Olımaz kûy-ı maḥabbetde şehâ kelb-i ḥaḳîr
Dağmayan gerdenine rişte-i cândan meresi
4. Zâhidâ olma yakın ‘âşıka dūr ol öte dur
Zâğlar bülbül-i ‘aşkuñ olımaz hem-nefesi
5. Pehlevânlar yiridür ‘arşa-i ‘aşk ey zâhid

⁷⁰⁷ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

⁷⁰⁸ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

İñen aylanduramaz anda muḥanneṣ feresi

6. ‘Aşḳ bir ḳâfiledür rıḥlet ider kendinden

Her kimin gûşına irdi ise bang-i ceresi

7. ‘Aşḳ ey Ḥayretî bir ḥ’ân-ı ilâhidür kim

Cân virür olmağa Rûḥü’l-Ḳudüs anuñ mekesi

77b

Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün fe’îlün

1. Benüm saña maḥabbetüm ezelîdir ezelî⁷⁰⁹

Bî-ḥaḳḳ-ı çâr-ı Muḥammed çâr-ı ‘Alî⁷¹⁰

2. Kemend-i ‘işḳuñı elden beñüm⁷¹¹ koyış yokdur

Gerekse uşlu disünler baña gerekse deli

3. Belâ yolında şu kim dermiyân ide varın

Ḳuşâğına ṭolu erdür derüz biz aña belî

4. Şikeste olmasa dil şîşesi ne ḥikmetdür

Ḳarâr itmez içinde muḥabbet-i ezelî⁷¹²

5. Ayakda ḳoma elin al fütâde Ḥayretîñüñ

Şeh-i serîr-i vilâyet eyâ ‘Aliyyi Velî⁷¹³

Mefâ’îlün mefâ’îlün fe’ûlün

⁷⁰⁹ Benüm saña maḥabbetüm ezelîdir ezelî: Benüm saña ezelîdür maḥabbetüm ezelî (HD)

⁷¹⁰ Bî-ḥaḳḳ-ı çâr-ı Muḥammed çâr-ı ‘Alî: Bî-ḥaḳḳ-ı çâr-ı Muḥammed bî-ḥaḳḳ-ı ‘al-i ‘Alî (HYRD)

⁷¹¹ Beñüm: Senüñ (HYRD)

⁷¹² Muḥabbet-i ezelî: Şarâb-ı lemyezelî (HYRD)

⁷¹³ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

1. Yüzün naķşında duymamış ma‘ânî
Hemân şûret şatarmış halka Mânî⁷¹⁴
2. Yüzünde şol yedi âyetden oldı
Zuhûr-ı ma‘nî-i Seb’ü’l-Meşânî
3. Hemân bâķî kalan vechüñdür ancaķ
Kamu fânî durur bâķî kalanı
4. Şarâb-ı la‘l-i nâbuñdur habîbüm
Tabibün şol didügi rûh-ı şânî⁷¹⁵
5. Kerem kıl ‘âşık-ı dîdâra vâ‘iz
İnen ‘arz eyleme bâğ-ı cinânı
6. Olur erbâb-ı ‘aşķuñ hâl-i râhı
Göñül gözine kuhl-i Işfahânî

78a

7. Kulaķ dutmaz bilürsin ķıl u ķâle
İşidenler kelâm-ı bî- lisânı
8. Zebân-ı hâl ile añlarsañ eşyâ
Virür saña nişân-ı bî- nişânı
9. Şaķın ey **Hayretî** bu rûbeh-i dehr
Zebûn eyler niķe şîr-i jiyânı

Mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ülün

⁷¹⁴ Manzume Hayretî’ye aittir.

⁷¹⁵ Tabibün şol didügi rûh-ı şânî: Tabibün didügi şol rûh-ı şânî (HYRD)

1. Cihânda şevk u zevk kâmrânî

Mey ü maḥbûb u eyyâm-ı cüvâñî⁷¹⁶

2. Kânı devr eylesün ol kan olası

Demidür kim katavuz kana kanı

3. Anuñla diriyüz dersek ‘aceb mi

Şarâb-ı nâba âb-ı zindegânî

4. Güzel olmayıcağ şâķî şarâba

Harâm olsun dir isem rûḥ-ı şânî

5. Hemân ey **Ḥayretî** maḥbûb u meydür

Cihânda şâ‘irüñ rûḥ-ı revânı

Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ülü fâ’ilün

1. Bilmem nice idem saña senden şikâyeti

Biñ ḥaşr ola yazılmaya eñ kem ḥikâyeti⁷¹⁷

2. Sûz-ı derûn-ı dilden eger yana yana âh

Bir taşs söylesem eser eyler ḥarâreti

78b⁷¹⁸

3. Yok mıdur ey güzelliğine gayet olmayan

Oranı şîvenüñ ya cefânüñ nihâyeti

4. Kapuñ mülâzimini ra‘iyyet idinmeyüp

⁷¹⁶ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

⁷¹⁷ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

⁷¹⁸ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış ḥaşıyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

Lâzım mıdur efendi yavanuñ ri‘âyeti

5. Düşmez saña şalınmaya her bir pelîd ile

Bir göre var mı ey boyı serv istikâmeti

6. Maḥrem idinme kendüñe her türk-ṭab‘ı kim

Elbette aḥmak olanuñ olmaz şadâḳati

7. Bezm-i vişâl içinde güle oynaya raḳīb

Ḳan ağlaya revâ mı firâkuñda **Ḥayretî**

Mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1. Zevḳ u şafâ didükleri derd ü belâ mı ki

Mihr ü vefâ didükleri cevır u cefâ mı ki ⁷¹⁹

2. Şâh-ı cihân didükleri ey ḥâce-i zamân

Şol mülk-i ‘aşḳa mâlik olan bir gedâ mı ki

3. Vuşlat didüğüñ ‘âşḳa dilberlerüñ ‘aceb

Şol göz ucıyle eyledügi merḥabâ mı ki

4. Bir serv-i hoş-ḥırâma hevâdâr olup durur gönül⁷²⁰

Gönlüñ ḳuşı hıç alçağa ḳonmaz hümâ mı ki

5. Ol serv ḳamet itse ḳıyâmet ḳoparur âh

Bâlâ mı ki bu yoḥsâ baña ‘ayn-ı vefâ ile

6. Şabr u ḳarar u dil ḳamusı ḳarşu çıkdılar

Sultân gelür diyü ‘acabâ Muştafâ mı ki

⁷¹⁹ Manzume Ḥayretî’ye aittir.

⁷²⁰ Gönül kelimesi mecmuada olup divanda yer almamaktadır.

7. Hâkdan nazar olub baña ‘ayn-ı vefâ ile
Dâr-ı fenâda yüzüme bir kez bağa mı ki
8. Ya kaşlarına gamzesine bir gazel didüm
Ol bî-vefâya ⁷²² irişecek okıya mı ki
9. Ey **Hâyetî** bu derdi çeker var mı bir daği
Yoğsa cihânda yalıñuz ancağ baña mı ki

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Nevbahâr oldı gönül sev yine şol bî-bedeli
Eger uşlu iseñ ‘âlemde deli ol be deli⁷²³
2. Yine bir gözleri şâhîne şikâr oldı gönül
Dağınur başına bir dâne güzel turna teli
3. Kılıcına düşüben ölmege cânlar virilür
Hastalar şöyle kırılmış gibi ister eceli
4. Dilerem kim düşüben yolına pâmâl ola dil
Severem böyle levendâne olıcak güzeli
5. Koyalum lâf u güzâfı gelün inşâf idelüm
Hâyetînün katı mestâne degül mi gazeli

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'iatün fâ'ilün

⁷²¹ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır

⁷²² Bî-vefâya: Bî-emâna (HYRD)

⁷²³ Manzume Hâyetî'ye aittir.

1. Şûret-i rahmâni bilmezseñ eger mescûduñı

Bût-perest olduñ yañıldıñ bilmedüñ ma‘bûdıñı⁷²⁴

2. Virüben cân nağdini derd almaduñsa ey faķih

Seçmedüñ bâzâr-ı ‘aşķ içre ziyândan sûduñı

79b⁷²⁵

3. Ümmet-i memdûh-ı Aķmedden degülsin şofıyâ

Bû-Lehebden idemezseñ fark eger Maķmûduñı

4. Çıkma râh-ı ‘aşķdan gel bir tarık ile daķı

Bilmiş ol kim bulamazsın Ka‘ be-i maķşuduñı

5. Az belâ mıdur bu ğaflet başuñı ey **Ĥayretî**

Unıdup rûz-ı Elesti añmaduñ ma‘bûduñı⁷²⁶

Müstef’ilün mestef’ilün müstef’ilün müstef’ilün

1. Bu lezzet-i güftâr ile bi’llâhi kim sevmez seni

Bu hâlet-i reftâr ile bi’llâhi kim sevmez seni⁷²⁷

2. Bu ğamze-i ğammâz ile bu çeşm-i tır-endâz ile

Bu şıve ile nâz ile bi’llâhi kim sevmez seni

3. Bu tırta-i pür-çîn ile bu ğamze-i pür-kîn ile

Bu tavr u bu âyîn ile bi’llâhi kim sevmez seni

⁷²⁴ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

⁷²⁵ Bu sayfanın derkenarlarında farklı bir mürekkeple yazılmış haşiyeler yer almaktadır. Sayfa kenarlarındaki kesiklerden dolayı okunamamaktadır.

⁷²⁶ Ma‘bûduñı: Ma’hûduñı (HYRD)

⁷²⁷ Manzume Ĥayretî’ye aittir.

4. Bu  andeler kim sende var bi’ll hi ş hum  anda var

P yu a d ş b bende-v r bi’ll hi kim sevmez seni

5. Bu ** ayret ** b -nev  g rd kde dil virdi sa a⁷²⁸

 nş f idicek dilber  bi’ll hi kim sevmez seni ⁷²⁹

⁷²⁸ Bu ** ayret ** b -nev  g rd kde dil virdi sa a: Bu  ayret  b -nev  oldu  apu da   k-i p  (HYRD)

⁷²⁹  nş f idicek dilber  bi’ll hi kim sevmez seni:  nş f ide sen de ş h  bi’ll hi kim sevmez seni (HYRD)

SONUÇ

Bu çalışmada İBB Atatürk Kitaplığı Nadir Eserler odasında yer alan *Bel_Yz_K.001451* numaralı *Mecmū'a-i Eş'ār*'ın *MESTAP*'a göre incelemesi yapılmıştır.

Çalışmaya konu olan *Mecmū'a-i Eş'ār*'ın müellifi bilinmemektedir. Metnin 15. yüzyıl ve 16. yüzyıl şairlerini ihtiva etmesinden dolayı 16. Yüzyılın sonundan sonra tertip edilmiş olabileceği tespit edilmiştir. *Mecmua*, 83 varaktan oluşmakta ve içerisinde 21 şaire ait toplam 262 manzume yer almaktadır. *Mecmua*'da en çok manzumesi bulunan şair 1 kaside 138 gazel ile Hayretî'dir. *Mecmua* içerisindeki 21 şairin 2'si 15. yüzyıla, 19'u ise 16. yüzyıla ait şairlerdir. *Mecmua*'da en çok gazel nazım şekli kullanılmıştır.

Mecmua içerisindeki 12 gazel ilgili divanlarda tespit edilememiştir. Üçüncü bölümde *MESTAP* tablosu öncesinde bu gazellerin sayfa numaraları, ilk beyitleri, nazım şekilleri ve vezinleri tablolaştırılmıştır. Bu gazeller ve şairleri şöyle tasnif edilmiştir: Fevrî (8b), Mu'îdî (9a), Necâtî (9a), Rahîmî (9b), Ümîdî [47b, 48a, 48b, 49b (2 gazel), 59b], Celâlî (51a), Sâfî (51a).

Çalışmanın metin incelemesi yapılmadan önce mecmua kavramı ve önemi üzerine durulmuş akabinde *Mecmua*'nın ihtiva ettiği şairlerin hayatları hakkında özet bilgiler verilmiştir. İçerisindeki şairlerin karşılaştırmalı okuması yapılan divanlarını gösteren bir tablo ve aynı zamanda bünyesinde barındırdığı şairleri yaşadıkları yüzyıllara göre tasnif eden bir tablo bulunmaktadır. Çeviri yazıda dikkat edilen hususiyetler maddeler halinde ifade edilmiştir. Metni transkribe etmeden önce de bir transkripsiyon alfabesi tablosu yerleştirilmiştir.

Çalışmanın önemli bir kısmını *MESTAP* tablosu oluşturmaktadır. Tablonun oluşturulması aşamasında *Mecmua*'da yer alan mazumelerin ilgili divanlarıyla karşılaştırmalı okuması yapılmıştır. Bu karşılaştırma neticesinde tespit edilen kelime ve cümle farklılıkları dipnotta detaylı bir şekilde izah edilmiştir. Dipnotlarda *Mecmua*'ya eksik bir şekilde alınmış beyitler de numaraları belirtilmek suretiyle gösterilmiştir. *Mecmua* için transkripsiyonu yapılmış divanların okunmasının yanında şairlerin tespiti ve yaşamlarına dair bilgiler noktasında şuara tezkireleri birincil başvuru kaynaklarından sayılmıştır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS), Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (TDV), şairler üzerine yapılan araştırmalar literatür taraması sonucu tespit edilip incelenerek kaynaklar kısmına eklenmiştir.

KAYNAKÇA

- Aksoyak, İ. H. (2020, 12 05). *Celâlî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli>
- Arslan, Ö. (2013). Ubeydî Dîvânı (Metin-İnceleme) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. YÖKTEZ.
- Aydemir, Y. (2007). Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. *Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 123.
- Canım, R. (2018). *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0> (21.01.2024)
- Çavuşoğlu, M., & Tanyeri, M. A. (1981). *Hayretî Dîvan Tenkidli Basım*.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/118576,hayreti-divanipdf.pdf?0>
- Çavuşoğlu, M. (1991). *Amrî*. TDV İslam Ansiklopedisi (C.3, s.96-97)
<https://islamansiklopedisi.org.tr/amri> (11.04.2024)
- Çavuşoğlu, M. (1991). *Bâkî*. TDV İslam Ansiklopedisi (C.4, s. 537-540):
<https://islamansiklopedisi.org.tr/baki--sair>
- Çaylı Cankurt, G. (2015). Figanî Divanı Gramatikal İndeksi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi. YÖKTEZ.
- Devellioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Aydın Kitabevi.
- Diriöz, M. (1977). Nev'î. *Türkoloji Dergisi*, 7, 85.
- Durmaz, G. (2021, 01 12). *Muhibbî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhibbi> (16.01.2023)
- Durmuş, T. (2020, 10 27). *Hayretî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayreti> (29.12.2023)
- Durmuş, T. (2020, 12 05). *İshâk Çelebi*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ishak-celebi> (21.03.2024)

- Emecen, F. (2010). *Süleyman I.* TDV İslam Ansiklopedisi
<https://islamansiklopedisi.org.tr/suleyman-i#1> (12.04.2024)
- Erdoğan, M. (2020, 10 29). *Rahmî.* Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed>
- Erünsal , İ. E. (2001). *Kasım Paşa, Cezerî.* TDV İslam Ansiklopedisi (C.24, s. 545-546)
<https://islamansiklopedisi.org.tr/kasim-pasa-cezeri> (04.04.2024)
- Güneş, M. (2013). Manastırlı Celâl Bey Dîvânı (inceleme-metin) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi. YÖKTEZ.
- Hacıeminoğlu, N. (2011). *Fuzûlî.* İstanbul Türk Edebiyatı Vakfı.
- İpekten , H., Kut, G., İsen, M., Ayan, H., & Karabey, T. (2017). *Heşt-Bihîşt.* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü
https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest-bihistpdf.pdf?0&_tag1=03EE5380B678F1063BF0A9ED54D2FA0DD771F0E5&crefer=5333DBCF46A8898383FDEF1407AF75585625EBC291A886FEA0B858276B14951F (31.12.2023)
- İpekten, H. (2016). *Bâkî Hayatı-Sanatı-Eserleri-Bazı Şiirlerinin Açıklamaları.* Akçağ Yayınları.
- İpekten, H. (2020). *Fuzûlî Hayatı-Sanatı-Eserleri Bazı Şiirlerinin Açıklamaları.* Akçağ Yayınları.
- İsen, M. (1994). *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısım.* Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Kabaklı, A. (2008). *Türk Edebiyatı.* Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kalpıklı, M. (1991). Divan Şiirinin Edisyonunda Bilgisayar Kullanımı Metoduna Giriş ve Fevrî Dîvânı'nın Elektronik Formu [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi. YÖKTEZ.
- Kalpıklı, M. (2020, 12 25). *Fevrî.* Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fevri-ahmed> (27.03.2024)
- Kaplan, H., & Macit, M. (2022, 02 08). *Bâkî.* Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki>

- Karagözlü, V. (2020, 11 03). *Hayâlî Bey*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali> (26.12.2023)
- Karahan, A. (1979). Trabzonlu Figanî'de Atasözleri ve Deyimler. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 23, 166-167.
- Kaya, B. A. (2006). *Necâti Bey*. TDV İslam Ansiklopedisi <https://islamansiklopedisi.org.tr/necati-bey> (28.03.2024)
- Kaya, B. A. (2021, 05 30). *Necâti Bey, İsâ*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa> (28.03.2024)
- Keklik, M. (2014). Üsküplü İshak Çelebi Divan (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin) [Yayımlanmamış Doktora Tezi]Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi. YÖKTEZ.
- Kılıç, A. (2012). Mecmûa Tasnifine Dâir. H. Aynur, M. Çakır, H. Koncu, S. S. Kuru, & A. E. Özyıldırım içinde, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmuâ: Osmanlı edebiyatının kırkambarı* (s. 77). Turkuaz Yayınları.
- Kılıç, F. (2018). *Meşâ'irü's-Şu'arâ*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0> (08.11.2023)
- Kılınç, A. (2017). Fuzûlî'nin Türkçe Divanı Edisyon Kritik ve Konularına Göre Fuzûlî Divanı [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi. YÖKTEZ.
- Kocatürk, V. M. (2018). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınevi.
- Köksal, M. F. (2012). Şiir Mecmûalarının Önemi ve "Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi" (MESTAP). H. Aynur, M. Çakır, H. Koncu, S. S. Kuru, & A. E. Özyıldırım içinde, *Eski Türk Edebiyatı VII Mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı* (s. 417-419). Turkuaz Yayınları.
- Köksal, M. F. (2020, 11 01). *Günâhî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gunahi> (01.04.2024)
- Köksal, M. F. (2020, 10 31). *Muîdî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muidi>
- Kut, G. (1986). Mecmua. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi c. VI* (s. 70). Dergah Yayınları.
- Levend, A. S. (2016). *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- Macit, M. (2020, 12 15). *Fuzûlî* . Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fuzuli-mdbir> (25.12.2023)
- Mazıoğlu, H. (2017). *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Koç Keskin, N., Alıcı, L., & Eflatun, M. (2014). *Eski Türk Edebiyatına Giriş*. Akçağ Yayınları.
- Musluoğlu, F. (2019). Hayretî Dîvanı (Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri) [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi. YÖKTEZ.
- Özkat, M. (2005). Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi. YÖKTEZ.
- Sarioğlanoğlu, N. (1953). Fevrî Dîvânı'nın (Edition Critique) Tenkidli Neşri (Dinî Şiirler ve Kasideler) [Mezuniyet Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Savaş, H. (2000). *İshak Çelebi, Kılıççızâde*. TDV İslam Ansiklopedisi (C. 22, s. 528-529) <https://islamansiklopedisi.org.tr/ishak-celebi-kiliccizade> (07.01.2024)
- Sefercioğlu, M. N. (2021, 04 06). *Nev'î, Yahyâ*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya> (07.01.2024)
- Sevgi, A., & Sevindik, H. (2016). *Cezeri Kasım Paşa Sâfî Divânı*. Palet Yayınları.
- Solmaz, S. (2018). *Gülşen-i Şu'arâ*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0> (04.01.2024)
- Sungurhan, A. (2017). *Beyânî Tezkiresi (Tezkiretü's-Şu'arâ)*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55835,beyani-tezkiresipdf.pdf?0> (30.03.2024)
- Şahin, E. (2021, 01 31). *Derzizade Ulvî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi>
- Şanlı, İ. (2020, 10 28). *Ubeydî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdurrahman-celebi> (13.01.2024)
- Şentürk, A. A., & Kartal, A. (2014). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Dergah Yayınları.

- Tanrıbuyurdu, G. (2012). *Mu'îdî Divan (Metin-Çeviri)* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Kocaeli Üniversitesi. YÖKTEZ.
- Tarlan, A. N. (1948). *Şiir Mecmualarına XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1963). *Necâtî Beğ Divanı, Edisyon Kritik*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- Tatçı, M. (1998). *Hayretî*. TDV İslam Ansiklopedisi (C. 17, s. 61-62) <https://islamansiklopedisi.org.tr/hayreti> (29.12.2023)
- Tıgılı, F. (2007). *Rahmî*. TDV İslam Ansiklopedisi (C. 34, s. 421-422) <https://islamansiklopedisi.org.tr/rahmi> (11.04.2024)
- Tulum, M., & Tanyeri, M. A. (1977). *Nev'î Divan Tenkidli Basım*. Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Uzun, M. İ. (2003). *Mecmua*. TDV İslam Ansiklopedisi (C. 28, s. 265-268) <https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua> (11.04.2024)
- Yıldız, E. (2022). XVI. Yüzyıl Divan Şairi Ümîdî Paşa ve Dîvânçe'si. *Edebi Eleştiri Dergisi*, 6 (1), 1-18.
- Yılmaz, O. (2015). *Necâtî Bey Dîvânı*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını.
- Zavotçu, G. (2020, 12 05). *Fazlî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazli> (02.04.2024)